

Străjer în calea furtunilor

Cadran militar buzoian

Anul VII, nr. 16, decembrie 2014

ZIUA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI

Străjer în calea furtunilor

Adresa:

Buzău, str. Unirii nr. 140
Tel. 0735233264
www.fundatia-averescu.ro

Director: gl. bg. dr. Lucian Foca

COLECTIVUL DE REDACȚIE

Redactor-șef:

lt. col. Romeo Feraru

Redactor-șef adjunct:

Emil Niculescu

Secretar de redacție:

plt.adj.pr. Sandu Popa

Redactori:

preot militar Alexandru Tudose

Viorel Frîncu

Prelucrare grafică și procesare text:

m.m. cls.a I-a Iulian Cadulencu

Corectură:

plt.adj.pr. Sandu Popa

Difuzare:

plt. maj. Daniel Galavan

Tipar: EditGraph, Buzău

ISSN: 1843-4045

Autorilor le revine responsabilitatea pentru conținutul lucrărilor publicate, precum și pentru formele grafice folosite, prescurtări, indicații bibliografice, transliterări etc.

Revista pune la dispoziția celor interesați spații de publicitate.

Numărul curent al revistei se găsește pe site-ul fundației, în format pdf.

Coperta 1

Ziua Drapelului la București,
foto: Valentin Ciobîrcă

Coperta 4

Ziua Națională a României la Buzău -
1 Decembrie 2013,
foto: Iulian Cadulencu

SUMAR

- EDITORIAL -

- General de brigadă dr. Lucian Foca - *Trepte către Marea Unire* (1)

- AGENDA FUNDAȚIEI -

- *Onor la veterani sub falduri tricolore* (2)

- *Veterani la centenar* (4)

- *Trecea fanfara militară* (6)

- EVENIMENT -

- *Martiriul Sfântului Voievod Constantin Brâncoveanu și al fiilor săi* (7)

- *Cinstire Sfinților Martiri Brâncoveni - Onorul militarilor din garnizoana Buzău* (8)

- General de brigadă dr. Lucian Foca, Simpozionul omagial „Cinstire Sfinților Martiri Brâncoveni” - *Constantin Brâncoveanu - militari și ctitorii din ținutul Buzăului* (10)

- ISTORIE, CULTURĂ -

- Preot profesor dr. Mihail Milea, *Martiriul Sfinților Brâncoveni – cea mai frumoasă icoană de jertfă a neamului nostru românesc* (15)

- Locotenent-colonel Cristian Cîrjău, *Carol I al României (1866 – 1914)* (19)

- Elev Daniel Stîină, profesor drd. Dragoș Curelea, *Activitatea generalului Alexandru Averescu, în perioada decembrie 1916 – iulie 1917* (28)

- General-maior (r) prof. univ. dr. Visarion Neagoe, *Conservarea și edificarea memoriei eroice a românilor* (35)

- Viorel Frîncu, *Presa din Buzău și Râmnicu Sărat în perioada neutralității României (1914-1916)* (39)

- Profesor Emil Niculescu, *Comemorare 125 - Mihai Eminescu* (44)

- Profesor Emil Niculescu, *Comemorare 125 - Ion Creangă* (48)

- Colonel dr. Mircea Tănase, *Ansamblul „Monteoru” - un tezaur memorial (încă) nevalorificat* (52)

- Cristina Moise, *Casa Codescu din Chiojdu - Lecția de istorie de pe bancnota de 10 lei* (58)

- Lansare de carte, *Conacul din Cândești - Cel mai vechi conac din județul Buzău* (60)

- *Memoria veteranilor* - Interviu, *Sergentul Alexandru Zahiu - fire din pânza vremii* (62)

- *Raftul cu cărți* (65)

- TEORIE MILITARĂ -

- General de brigadă dr. Lucian Foca, *Fizionomia noului tip de război Actualitate și perspectivă* (71)

- General de brigadă dr. Lucian Foca, colonel dr. Vasile Cerbu, *Arctica - un nou pivot strategic* (77)

- General de brigadă dr. Lucian Foca, colonel dr. Vasile Cerbu, *Asia Centrală - schimbări în geopolitica energiei* (83)

- AREALUL BUZOIAN -

- Locotenent-colonel Romeo Feraru - *Buzău - repere de patrimoniu* (89)

- MOZAIC BUZOIAN -

- *Din condica de prezență culturală a Cercului Militar Buzău* (91)

- *Phoenix Adventure 2014, Inițierea în tainele cercetășiei* (92)

- *Detășamentul FAC/JTAC - la ora maturității* (94)

- *Tabăra de instrucție la munte* (95)

- *EODEX -2014* (96)

- *Un nou început* (97)

- *25 octombrie - Ziua Armatei României* (98)

- *Agenda Asociației Soților Cadrelor Militare din România, filiala Buzău* (100)

Revista se difuzează structurilor militare din Buzău, asociațiilor partenere și instituțiilor publice interesate.

Trepte către Marea Unire

Marea Unire de la 1 Decembrie 1918 este fructul magnificei pronunțări a românilor din toate ținuturile țării, într-o impetuoșitate ce pune în uimire orice arbitraje europene, ale aliaților învingători sau învinșilor Primului Război Mondial, care, pentru noi, a fost Războiul Întregirii. Era lungul drum al nopții către ziuă, iluminat, prin veacuri, de făcliile atâtor martiraje, convergând, pentru cei despărțiți de samavolnice granițe, de aceeași aspirație: **Noi vrem să ne unim cu Țara!**

Era, în aceeași măsură, rodul unor tenace eforturi culturale care ștampilaseră cartea de identitate a tuturor provinciilor naționale de pe o parte sau alta a Carpaților. Pamfil Șeicaru, marele gazetar interbelic buzoian (1894-1980), cavalier al Ordinului „Mihai Viteazul”, dobândit în luptele din triumghiul de foc: Mărăști-Mărășești-Oituz, rememora: *Adunarea Ligii Culturale, întemeiată în 1892, cu prilejul Memorandumului, răscolea sufletul românesc. Copil, la școală în satul Beceni, am auzit pe unchiul meu, învățător, cântând cu școlarii „Doina lui Rațiu”;* Gheorghe Constantinescu-Beceni, dascălul de altădată, a rămas în istoria locală drept unul dintre pionierii organizării breslei învățătoarești și al presei acesteia.

Doctorul Ion Bianu, ardelean și medic al orașului, colonel medic în perioada campaniei din 1916-1918, relatează, în volumul memorialistic „Însemnări din războiul României Mari”, că la 10/23 noiembrie 1918, la orele 11 a.m., *un aeroplan care sbura pe deasupra orașului Buzău, s-a scoborât la nivelul caselor și a aruncat mai multe sute de foi volante, una adresată cetățenilor români, cealaltă militarilor: «Ostași! Ora mult așteptată de toată suflarea românească și în deosebi de voi, vitejii Mei ostași, a sunat în sfârșit după lungă și durereoașă așteptare. Trecerea trupelor aliate peste Dunăre, ne impune ca o sfântă și patriotică datorie să luăm iarăși arma în mână ca să isgonim împreună cu ele vrăjmașul cotropitor de țară și să aducem liniște populațiunii asuprite. Regele vostru vă cheamă din nou la luptă ca să înfăptuim visul nostru de atâtea veacuri: Unirea tuturor Românilor, pentru care în anii 1916-1917 ați luptat cu atâta vitejie. (...) Frații noștri din Bucovina și din Ardeal vă chiamă pentru ultima această luptă ca prin avântul vostru să le aduceți eliberarea din jugul străin. Biruința este a noastră și viitorul va asigura întregului neam românesc viața pacinică și fericită. Înainte deci cu vitejie strămoșească. Dumnezeu este cu noi!»*

Cu numai două zile înainte, de Sfinții Mihail și Gavriil, orașul primise revenirea oștirii române în urbe, după lunga ocupație germană: *La ora 2 p.m. armata română, reprezentată prin Brigada 9 de Infanterie, comandată de vrednicul colonel Lascăr Caracaș, care poartă pe brațul drept dublul semn al*

rănirii pe câmpul de războiu, iar pe pept mai multe decorații cu spade și-a făcut intrarea triumfală în oraș. Trupele au fost primite la gară și salutate de către autorități. De la gară, cu muzica în frunte și întovărășiți de un mare număr de cetățeni, soldații au mers la primărie trecând pe sub un splendid arc de triumf, împodobit cu steaguri, flori și verdeță, iar în mijloc având desenată o hartă a României Mari cu un soldat de santinelă, care prin trompetă anunța înfăptuirea ei.

Actul de voință al națiunii române, rostit răspicat și energic, la 1 Decembrie 1918, la Alba Iulia, este sărbătorit și în „capitala” județului Buzău, după mărturia aceluiași medic militar, cu un mare entuziasm, la 25 noiembrie/ 8 decembrie 1918, printr-un Te-Deum, la Episcopie, după care s-au ținut cuvântări și a urmat o procesiune patriotică, cortegiul trecând pe bulevardul I.C. Brătianu (astăzi N. Bălcescu), strada Unirii, cu popas la Palatul Comunal, apoi strada Carol (acum Independenței), cu o altă oprire în dreptul locuinței dentistului Ioan Munteanu, ginerele valorosului naționalist Dr. Vasile Lucaciu, memorandistul, pentru ca, apoi, în Piața Liceului Hasdeu, să se încingă o mare horă a Unirii.

Istoricii, la aproape un secol de la săvârșirea actului fundamental al desăvârșitei uniri, ajung să recunoască, precum regretatul Florin Constantiniu, cu lucidă sinceritate, faptul că *Marea Unire din 1918 a fost și rămâne pagina cea mai sublimă a istoriei românești. Măreția ei stă în faptul că desăvârșirea unității naționale nu este opera nici unui om politic, a nici unui guvern, a nici unui partid; este fapta istorică a întregii națiuni române, realizată printr-un elan fășnit cu putere din străfundurile conștiinței unității neamului, un elan controlat de frunțașii politici pentru a-l călăuzi cu inteligență politică remarcabilă.*

Imnul național, „Deșteaptă-te române!”, pe versurile pașoptistului Andrei Mureșanu, amintește, în concertul națiunilor europene a parteneriatelor noastre militare de cele două mereu prezente instituții girante ale demnității și independenței naționale, ale apărării identității noastre spirituale: **Biserica și Armata** - „Preoți cu crucea-n frunte, căci oastea e creștină”.

Dacă despre Columna lui Traian s-a spus că este certificatul de naștere al poporului român, Alba Iulia, prin marea adunare a românilor de pretutindeni, strânși pe Câmpia Libertății, simbolizează actul nostru de maturitate, de voință politică forjată pe parcursul a două milenii, rațiunea călăuzitoare și diploma identitară.

Trăiască, acum și pururi, România!

General de brigadă dr. Petrică-Lucian Foca, președintele Fundației „Mareșal Alexandru Averescu”

De Ziua Drapelului Național

Fundația „Mareșal Alexandru Averescu” a adus prinosul de recunoștință al militarilor și societății civile, eroilor în viață de pe fronturile celei de-a doua conflagrații mondiale, prin organizarea unei întâlniri cu veteranii de război, la 26 iunie de Ziua Drapelului Național.

Întâlnirea de suflet cu foștii combatanți, s-a desfășurat la sediul Diviziei 2 Infanterie „Getica”, unde, invitaților li s-au alăturat tineri ofițeri cărora le-au împărtășit

secvențe din „istoria trăită”, de câmpurile de luptă și s-a vizitat muzeul diviziei, continuatoarea tradițiilor Armatei a 2-a.

Au participat, apoi, la ceremonia organizată de Prefectura și Garnizoana Buzău, în Piața Dacia, unde președintele Fundației „Mareșal Alexandru Averescu”, generalul de brigadă dr. Lucian Foca, le-a înmănat câte un drapel național, ca simbol al respectuasei prețuiri a celor aflați astăzi sub arme.

Cu același prilej, a fost difuzat numărul 15 al revistei „Străjer în calea furtunilor”, publicație semestrială a fundației, în care oaspeții invitați au fost prezenți în paginile dedicate „memoriei veteranilor”.

De câțiva ani buni, din cei șapte de apariție ai amintitului cadran militar buzoian, redacția a statuat o „rubrică” recuperatorie a faptelor de arme ale veteranilor, a stării lor de spirit în condițiile frontului, nu totdeauna ajunse în ordinele de zi ale unităților sau pe brevetele de decorații, dar care alcătuiesc un depozit al memoriei colective, un raft de mică istorie militară ce este păcat să se piardă; s-au perindat în acest spațiu tipografic interviuri, fragmente de memorii, documente militare și personale ale supraviețuitorilor unuia dintre cele mai crunte flageluri ale istoriei secolului al XX-lea, tot atâtea testimonii ale demnității de a dăinui în libertate și în granițele statului național.

„Apelului” nostru de a fi prezenți la ceremonia Zilei Drapelului i-au răspuns un număr, din cei ce ne-au încredințat confesiunile lor, după cum urmează:

Domnul maior (rtr.) Nicolae Ioniță, din Mihăilești, combatant pe Frontul de Est, a fost printre cei care au recuperat Basarabia de sub ocupația armatei roșii și au redat speranță și demnitatea românilor de dincolo de Nistru, a căror credință fusese prigonită iar bisericile profanate, vreme de peste două decenii. A parcurs drumul de la Bug la București, unde a trebuit să protejeze populația și instituțiile de abuzurile armatei „eliberatoare”, a trecut prin vicisitudinile unui implant ideologic străin țaranului român, ajungând, în pofida acestora, în această toamnă, centenar și depozitarul unor amintiri nevoalate de trecerea timpului.

Domnul Nicolae Bădulescu, născut în 1919, la Dara, comuna Șarânga, concentrat în Regimentul 8 Infanterie Buzău, a străbătut, într-o lună drumul, de la Marea de Azov la Cotul Domuului. De la Fominski, unde a căzut prizonier, a avut de îndurat calvarul unui lung și istovitor prizonerat, prin lagărele de la Tambov, Baikal, Celiabinsk, Vladivostok, Odessa, de unde numai credința și inteligența l-au ajutat să revină în țară, târziu, în 1951, când nimeni, nici măcar familia, nu-l mai credea printre vii.

Domnul Dumitru Grigorescu, născut în 1922, la Tisău, învățător și fost director al unei școli din satul natal, unul dintre absolvenții cursurilor de locotenenți de rezervă, a avut, între cei care au servit sub drapelul tricolor în Al Doilea Război Mondial, încă doi frați, unul, locotenentul Pompiliu Grigorescu, din Regimentul 8 Infanterie Buzău, căzut pentru patrie la Dalnik, în 1941. A fost ultima ceremonie la care, emoționat, a participat, cu regretul că nu este prezent și unul dintre nepoții săi, bucureștean; la începutul lui octombrie a fost condus pe ultimul drum de către rude și consăteni, mulți dintre ei foști elevi de-ai săi.

Domnul general de brigadă (rtr.) Nicolae Enache, născut în 1922, într-o localitate din preajma

Bârladului, concentrat în 1943 în Regimentul 12 Infanterie Bârlad, ajunge pe frontul din nordul Crimeei, între Oeakov și Nicolaev, iar în noiembrie 1944, la Miskolc, în Ungaria, trecând în rezervă în 1945, de la Turnu Măgurele.

Domnul general de brigadă (r.) Dumitru Radu, născut la Adunați-Copăceni, județul Giurgiu, în vârstă de 91 de ani, încorporat în Regimentul 9 Antiaeriană Galați, a fost, din februarie până în iulie 1944, la o școală de specializare în Germania, în august, era pe Vârful Pițigaia, pentru a apăra Câmpina de trupele nemțești aflate în retragere, iar de Crăciunul aceluiași an, la marginea Budapestei, la aerodromul Matiasz Corvin. În 1945, după încheierea păcii, dumnealui și camarazii au fost primiți cu flori la Curtici-Arad.

Aceste destine, marcate de amprenta războiului și de sentimentul datoriei patriotice încă din prima tinerețe, și-au reunit evocarea unor momente de cumpănă, în proximitatea jertfei, atât pe Frontul de Est cât și cel de Vest, pe care au avut șansa să le depășească. Adunați de soartă, de întâmplările vieții aici, la Buzău, veteranii de război, având, fiecare, o frântură de istorie vie arhivată pe vremea cât au servit sub drapel, au primit cu tinerească sficiune și emoție tricolorul, unul din simbolurile fundamentale ale României de totdeauna, căreia i-au jurat credință, legământ păstrat până la senectute.

Cei prezenți la ceremonia desfășurată în fața Palatului Comunal au putut să-i aplaude și să le dăruiască flori de recunoștință, gazetarii să încerce câte un reportaj-fulger, cei apropiați să-și declanșeze aparatele de fotografiat – o amintire pentru strănepoți, pentru rudele de prin alte locuri. A fost, în cel mai civic sens al cuvântului, o „luare de lumină” și predarea unei sacre ștafete: neistovita vreodată iubire de țară și oamenii ei de ieri, de azi și de mâine.

V e t e r a n i

Maiorul în retragere Nicolae Ioniță din comuna Mihăilești județul Buzău, veteran al celui de-Al Doilea Război Mondial, a fost sărbătorit, la centenar, de către militarii garnizoanei Buzău, printr-o activitate organizată de Fundația „Mareșal Alexandru Averescu”.

Nicolae Ioniță s-a născut la 9 august 1914, în satul Boldești, într-o familie de țărani. În anul 1936 a fost încorporat în Regimentul 5 Jandarmi din Mizil, iar în 1941 a fost mobilizat, luptând în Basarabia, unde, la Chișinău și Balta, are „privilegiul” să-i dea onorul mareșalului Ion Antonescu. După 23 August 1944, asigură ordinea în București, iar după război, se stabilește în Mihăilești unde lucrează ca tehnician în agricultură. După 1989 îl cunoaște pe Corneliu Coposu.

În semn de respect și prețuire, veteranului de război i-au fost oferite diplome, flori și cadouri din partea conducerii Ministerului Apărării Naționale, Diviziei 2 Infanterie „Getica”, Inspectoratului de Jandarmi Județean Buzău, Primăriei Mihăilești, Fundației „Mareșal Alexandru Averescu”, filialelor buzoiene ale Asociației Naționale a Veteranilor de Război și Cultul Eroilor.

De asemenea, prin grija Fundației „Mareșal Alexandru Averescu”, maiorul (rtr.) Nicolae Ioniță a primit un aparat auditiv.

În discursul său, generalul de brigadă Lucian Foca, președintele fundației, l-a felicitat pe maiorul (rtr.) Nicolae Ioniță pentru tot ce a făcut pentru țară și i-a urat sănătate și cât mai multe aniversări.

Sărbătoritul, profund emoționat, după ce a povestit câteva amintiri din război, a urat celor prezenți, sănătate, fericire și să ajungă toți prezenți la vârsta sa.

Și prin această activitate, Fundația „Mareșal Alexandru Averescu”, cinstește memoria eroilor în viață, veteranii de război.

a c e n t e n a r

Sergentul în retragere Ion Burlan s-a născut, la 17 octombrie 1914, într-o familie de plugari, care-și câștigau traiul din lucrul pământului și creșterea animalelor, ce a avut șase copii (trei băieți și trei fete.) A fost botezat în biserica din Stâlp, veche ctitorie, de la sfârșitul secolului al XVII-lea, a spătarului Mihai Cantacuzino, unul dintre înalții sfinți ai lui Constantin Brâncoveanu. Tatăl era veteran al Războiului de Întregire.

A urmat cele patru clase „primare” în satul natal, apoi a lucrat în gospodăria părinților. În 1934 a fost încorporat în Batalionul 4 din Centrul 5 Jandarmi, la care a avut, până la intrarea României în cel de-Al Doilea Război Mondial, mai multe concentrări. Odată cu ordinul generalului Ion Antonescu - „Ostași, vă ordon, treceți Prutul!”, unitatea sa a urmat armata în traseul ei de lupte pentru dezrobirea Basarabiei. Vor trece dincolo de Nistru, la Tiraspol, unde împreună cu camarazii, sub comanda maiorului Ursuleanu Octavian, veghea la păstrarea ordinii în zona împrejmuitoare, contracararea acțiunilor de gherilă și sabotaj ale partizanilor și sprijinul punerea practică a deciziilor administrației române în Transnistria.

Ajută, în 1944, la evacuarea administrației și civililor, ce s-au retras în țară, pe măsură ce tăvălugul de foc al armatei roșii se apropia de frontiere. Reveniți în țară, câmpați, inițial, în corturi, într-o pădure de lângă București, primesc drept misiune asigurarea ordinii și liniștii publice în capitală.

Este lăsat la vatră și se întoarce la Stâlp, în noaptea de 24 iunie 1945, ce urmasse Zilei Drăgăiciei, renumitul târg de vară buzoian.

S-a căsătorit, familia sa a avut un băiat și două fete, cele din urmă fiind și gazdele noastre la sărbătorirea împlinirii a o sută de ani a veteranului de război.

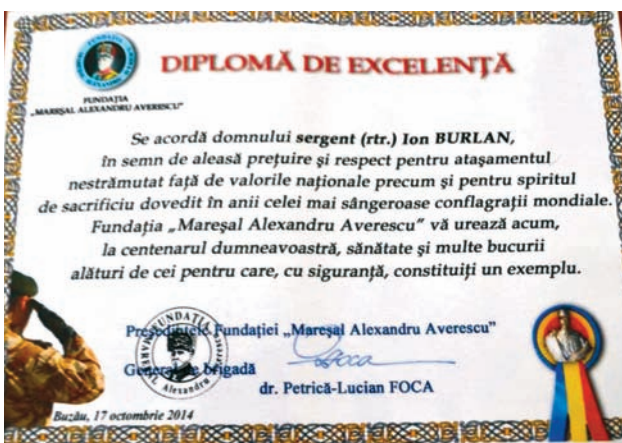

Din 1961, va lucra la C.A.P.-ul din localitate, în care trebuise, conform comandamentelor politice ale vremii, să se înscrie. O vreme, validându-i-se abilitățile și cunoștințele din vremea milităriei, a fost numit paznic ceapist. S-a pensionat, în urmă cu 35 se ani, în 1979.

A primit medalia comemorativă a combatanților din al Doilea Război Mondial, iar după 1990, cele 2,4 ha. cu care intrase în colectiv.

În ziua aniversară au fost în casa veteranului, pe o uliță lăaturalnică a satului, colonelul Sorin Croitoru, comandantul Centrului Militar Județean Buzău, generalul de brigadă (rtr.) Achim Alstani, președintele filialei buzoiene „Cultul eroilor”, membri ai Fundației „Mareșal Alexandru Averescu” și primarul localității, domnul Geoaba Stelian, care i-au transmis felicitări și urări de bine din partea militarilor de astăzi, de ieri și a locuitorilor comunei. De asemenea, doamna Otilia Sava, secretar de stat pentru relația cu Parlamentul, informare publică, creșterea calității vieții personalului Ministerului Apărării Naționale a transmis o scrisoare de felicitare. Din partea generalului de brigadă dr. Lucian Foca, președintele Fundației „Mareșal Alexandru Averescu”, au fost oferite un buchet de flori și o diplomă de excelență.

S-au depănat amintiri și un ad-hoc concurs „Recunoașteți pe copilul/nepotul, consăteanului sau camaradului dumneavoastră de leat X, zis și...?” Cu rare excepții fostul caporal, actualul sergent în rezervă Ion Burlan a identificat „șintele”, de care în timp, îl despărțeau de multe ori, mai bine de o jumătate de secol.

Sergentul major în retragere Ion Slabu

Într-o frumoasă sâmbătă de octombrie, am urcat dealurile ce premerg zona muntoasă a județului, trecând prin Pârscov, matca de baștină a scriitorului V. Voiculescu, cel de la a cărui naștere se împlinesc 130 de ani, și care spunea într-un vers despre astfel de zile, *Zâmbește toamna uneori ca un strigoi al primăverii*, urmând albia unui pârâu, ce se mărește amarnic la ploi abundente, Bălăneasa. Satele, se înșiră, către localitatea spre care călătorim, Brăești, ca niște mărgele pe firul apei, care mușcă tot mai aprig din stâncărie spre a coborî la șes. Vechi așezări moșnenești, trecute în hrisoavele domnești ale Evului de Mijloc. Din Brăești, însoțiți de primar, trecem pe lângă biblioteca botezată cu numele unui povestitor de geniu al legendelor Penteleului, Moș Tarcoci, trăitor la cumpăna dintre secolele al XIX-lea și cel trecut, și parcurgem ultimii kilometri până la Pinu, sat ce a adăpostit, în preajmă o mănăstire ctitorită de Matei Basarab. Mergem la casa domnului sergent major în retragere Ionel Slabu, care tocmai împlinește o sută de ani. A fost înrolat în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, în Regimentul 25 Artilerie Bacău, mai apoi și-a întemeiat familie și, cum ne spune preotul satului, domnul Simion, prezent lângă veteran, unul dintre

bunii cântăreți în străină ai bisericii, a crescut copii în spiritul de buni creștini și cetățeni. „Imortalizăm” momentul sărbătoresc și într-o imagine luată pe cerdacul și treptele de piatră masivă ale casei, parcă desprinsă din paginile „României pitorești” sau pânzele lui Nicolae Grigorescu. Calde și firești urări de bine și sănătate, tort aniversar și povești din veacul trecut în care au rămas optzeci și șase din suta de ani a sărbătoritului.

„Trecea fanfara militară ...”

Muzica militară împlinește o vârstă respectabilă, trecând bine peste centenar, prezența ei fiind semnalată încă înainte de Războiul de Independență. De 10 Mai, ziua tradițională a proclamării neatârării și paradelor oștirii, alămurile fanfarelor răsunau maestos, solemn, intonând imnul de stat al României, marșurile regimentelor de garnizoană, cunoscute piese de muzică populară și cultă, ce creau o atmosferă festivă. În perioada interbelică, muzica militară

buzoiană intona, sub flamurile drapelului, faptele de arme ale Regimentului 8 Dorobanți Buzău în Războiul Întregirii: *Pe Drapel strămoșii ne-au țesut/ Un glorios și scump trecut,/ Să-l păzim iar când vom fi chemați și noi,/ Să-l sporim cu biruințe noi./ Grivița e cea dintâi din șir, /Buzău ...Neajlov, ...Orman Bair/ Lung șirag de biruințe vitejești /Culminând cu Doaga-Mărășești.*

Muzica militară de azi a garnizoanei Buzău, abordând cel mai diversificat repertoriu (marșuri, polci, valsuri, jazz, muzică internațională, folclor autentic) a răspuns „prezent” la numeroase ceremonii militare, concerte de promenadă, festivaluri de gen, naționale și internaționale (Karlovitze-Kotovitze, San Remo, Hanovra, Regensburg și Bayreuth), culegând aplauzele și stima auditoriului.

Sub bagheta locotenentului Dănuț Cristian Vulpe, fanfara militară, o verigă trainică între armată și societatea civilă, are un notabil rol în viața culturală a municipiului, prin susținerea unor concerte de promenadă, în parcul Crâng, în chioșcul secular al muzicii militare, defilări pe bulevardul „Nicolae Bălcescu”, onoruri de zilele importante ale națiunii. Aceste momente artistice se datorează și unei colaborări bine statutate cu primăria Buzău, de care este firesc să ne reamintim ori de câte ori vedem și auzim că trece alert fanfara Diviziei 2 Infanterie „Getica”.

Comemorare 300

Martiriul Sfântului Voievod Constantin Brâncoveanu și al fiilor săi

Constantin Brâncoveanu

(n.15/26 august 1654 - d.15/26 august 1714) a fost domnul Țării Românești între anii 1688 și 1714, având una din cele mai lungi domnii din istoria principatelor române. Mare boier, nepot al domnului Șerban Cantacuzino, el a moștenit și a sporit o avere considerabilă, care consta din proprietăți imobile și din sume de bani depuse în bănci din străinătate. În timpul în care a domnit, Țara Românească a cunoscut o lungă perioadă de pace, de înflorire culturală și de dezvoltare a vieții spirituale, în urma sa rămânând un mare număr de ctitorii religioase și un stil arhitectural eclectic ce-i poartă numele.

În politica externă Brâncoveanu a acționat cumpătat, evitând să se poziționeze decisiv în tabăra imperială, care într-un avânt semnificativ recuperase Ungaria și Transilvania de la otomani. Și-a cumpărat bunăvoința turcilor, plătind regulat dările și vărsând sume uriașe sultanului și funcționarilor de la Constantinopol, ceea ce i-a adus supranumele de „altın bey” (română prințul aurului).Ținând agenți și spioni în toată Europa, domnul muntean era informat asupra știrilor de pe întregul continent și informa simultan taberele rivale asupra mișcărilor celuilalt. În ce privește Moldova, domnul muntean a intervenit în mod repetat în chestiunea domniei, în timp ce în Transilvania a exercitat o importantă influență culturală, prin răspândirea de tipărituri și ctitorirea de așezăminte religioase.

Deși reușise să fie confirmat pe viață în domnie (1699) și reconfirmat de noul sultan în 1703, domnul a lucrat în permanență să-și asigure în străinătate un refugiu de turci, fiind conștient de precaritatea situației

sale. În cele din urmă, a fost luat prin surprindere, fiind mazilit în aprilie 1714 și dus cu întreaga familie la Constantinopol, unde a fost torturat pentru a ceda turcilor toată averea sa. Constantin Brâncoveanu a fost executat pe 15 august 1714, împreună cu cei patru fii ai săi (Constantin, Ștefan, Radu și Matei) și cu sfetnicul Ianache Văcărescu; la acest deznodământ au contribuit și intrigile familiei Cantacuzino. Pentru felul cum au murit, cu toții sunt venerați de către Biserica Ortodoxă Română, care i-a canonizat sub numele de Sfinții Mucenici Brâncoveni în 1992.

Descendența domnului a fost asigurată de copiii fiicelor sale și ai lui Constantin (fiul său), la mijlocul secolului al XIX-lea putând fi numărați peste două sute de urmași direcți în viață. În 2014, cu prilejul împlinirii a trei sute de ani de la martiriu, rămășițele pământești ale domnului au fost dezgropate și plasate într-o raclă, care este expusă la Biserica Sfântul Gheorghe Nou din București.

Cinstire Sfinților

Mulțumim pentru primirea frumoasă, și în special ierarhilor prezenți, dar și Armatei. Armata a simțit că are în față un șef de stat, un martir, are în față un domnitor, comandant de oști și de aceea onorul militar este aici, o datorie față de domnitorul care a promovat pacea; în 25 de ani aproape nu a avut războaie, dar a plătit neutralitatea cu prețul vieții, deci nu este un domnitor războinic. A evitat vărsarea de sânge, în mod diplomatic, cu jefă financiară, dar această pace i-a permis să dezvolte cultura și să ridice atâtea biserici și mănăstiri.

**Preafericitul Părinte Daniel,
Patriarhul Bisericii Ortodoxe
Române**

Militarii buzoieni au omagiat, la a 300-a comemorare, Sfinții Martiri Brâncoveni, participând la seria de manifestări dedicate domnitorului Constantin Brâncoveanu, organizată de Arhiepiscopia Buzăului și Vrancei, în perioada 19-22 septembrie a.c.

Programul manifestărilor a început vineri, 19 septembrie, cu simpozionul omagial „Cinstire Sfinților Martiri Brâncoveni”, desfășurat la sala Consiliului Județean, fiind moderat de Înaltpreasfințitul Părinte Ciprian, Arhiepiscopul Buzăului și Vrancei.

Au conferențiat: academicianul Constantin Bălăceanu-Stolnici, preot conferențiar Mihai Săsăujan, arhimandritul Nikodimos Rantzios de la Mănăstirea „Sfântul Pavel” din Sfântul Munte Athos,

comandantul Diviziei 2 Infanterie „Getica” și președinte al Fundației „Mareșal Alexandru Averescu”, general de brigadă dr. Lucian Foca, preasfințitul Părinte Sebastian, episcopul Slatinei și Romanaților, preotul doctor Florinel Șerbănescu,

preotul conferențiar universitar Ionel Ene, arhimandritul doctor Chiril Lovin, preotul profesor universitar doctor Adrian Gabor, preotul profesor universitar doctor Constantin Coman, lectorul universitar doctor Vasile Crețu.

Martiri Brâncoveni

Onorul militarilor din garnizoana Buzău

Cu emoție și bucurie sfântă clerul și credincioșii din Arhiepiscopia Buzăului și Vrancei (...), vă întâmpină, astăzi, aducându-vă mulțumiri cu recunoștință pentru faptul că ne-ați făcut tuturor o mare bucurie, aducând la Catedrala arhiepiscopală din Buzău moaștele Sfântului Voievod Martir Constantin Brâncoveanu spre închinare și spre cinstire din partea dreptcredincioșilor creștini din această eparhie. Suntem convinși că Dumnezeu este cu noi, ne ajută și, de aceea, vă mulțumim cu recunoștință pentru marea bucurie pe care ne-ați prilejuit-o, aducând aici sfintele moaște spre închinare.

**Înaltpreasfințitul
Părinte Ciprian, Arhiepiscopul
Buzăului și Vrancei**

Generalul de brigadă dr. Lucian Foca a prezentat lucrarea Constantin Brâncoveanu, militari și cîitorii din ținutul Buzăului, reliefând faptul că Biserica și

Armata, de-a lungul istoriei, au fost și sunt cei doi stâlpi de susținere ai libertății, independenței, credinței, demnității și unității naționale.

Sâmbătă, 20 septembrie, moaștele Sfântului Voievod Martir Constantin Brâncoveanu au fost aduse, la Catedrala arhiepiscopală „Înălțarea Domnului” de o delegație condusă de Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române. Racla a fost întâmpinată de garda de onoare a militarilor din garnizoana Buzău, în prezența clerului și credincioșilor.

Patriarhul României și Înaltpreasfințitul Părinte Ciprian, Arhiepiscopul Buzăului și Vrancei, alături de ceilalți ierarhi invitați, au oficiat slujba doxologiei.

Simpozionul a fost organizat de Arhiepiscopia Buzăului și Vrancei, cu sprijinul Secretariatului de Stat pentru Culte, Consiliului Județean Buzău, Consiliului Județean Vrancea și Primăriei Buzău.

Simpozionul omagial „Cinstire Sfinților Martiri Brâncoveni“

CONSTANTIN BRÂNCOVEANU

MILITARI ȘI CTITORII DIN ȚINUTUL BUZĂULUI

----- General de brigadă dr. Lucian Foca, președintele Fundației „Mareșal Alexandru Averescu”

După epoca de înflorire a vieții sociale, militare și spirituale marcată de domnia lui Matei Basarab, unui alt Basarab, Constantin Brâncoveanu, îi va succeda onoarea de a ștampila istoria națională cu trainice peceți de noblețe, cu instituții, ctitorii și fapte de spirit ce pot dăinui și lumina peste timp.

Voievodul va aduce modificări în tabela oamenilor de arme, înlocuind vechii curteni de tot felul, răspândiți peste tot și greu mobilizabili, cu 12 categorii de noi slujitori în cele 17 județe ale țării: *roșii în Buzău, Gorj și Mehedinți, păhărniceii în Râmnicu Sărat, spătăreii în Saac și Ialomița, cămărășeii în Prahova, vistierniceii în Ilfov, Teleorman și Muscel, portăreii în Dâmbovița, mazilii în Vlașca, stolniceii în Argeș, postelniceii în Olt, vorniceii în Romanați, armășeii în Vâlcea și bănișorii în Dolj. Toate aceste categorii au acum îndatoriri militare și fiscale identice și o conducere asigurată de noii căpitani de „slujitori pre județe”.*¹

În anul campaniei împotriva imperialilor, 1690, Constantin Brâncoveanu, care avea deja 288 de sate și părți de sate *plăieșești pe județe*, suplimentează în zonele „nevralgice” aceste îndatoriri, între acestea fiind și *15 sate plăieșești în județul de câmpie Râmnicu Sărat.*²

În februarie 1690, când generalul Heissler intrase în țară, spre a sprijini candidatura unui anume lordache, sprijinit de aga Constantin Bălăceanu la domnie, se anunță invazia a 25000 de tătari. Brâncoveanu, care purtase tratative cu comandantul imperialilor, și îl prevenise să plece din București sau să dea lupta în afara orașului, *a părăsit Rușii din județul Saac, cu întreaga curte (4000-5000 de oameni) îndreptându-se spre Buzău, de unde a trimis pe doamna însoțită de jupănesele boierilor la mănăstirea Bradu din județul Saac, adevărată cetate, zidită de Radu Mihalcea, mare comis la 1632, ale cărei ziduri și turnuri ruinate dăinuie și azi.*³ De la Buzău, însoțit de o gardă domnească, *cu cazaci, cu siimeni și cu lefegii, ca la 2000 de oameni buni*, va merge la Bertești, spre a negocia cu fiul hanului tătar. Țara nu a fost, totuși, scutită de jaful crâmlenilor care au mers spre București și, mai apoi, l-au urmărit pe Heissler către Câmpulung.

Dintre dregătorii „buzoieni” ai domnitorului, consemnăm: (...) Preda Căpitanul (1692), Zăgan Căpitanul (1695), Dragomir Băncescu căpitanul (1700), Paraschiv căpitanul (1704), Jipa căpitanul Vernescu și soția sa Grăjdana (sec. XVIII) etc.⁴

În aceeași epocă, trecătorile și schelele Carpaților erau apărate și controlate de locuitorii unor sate libere, domnești sau mănăstirești. În condicile brâncovenești sunt menționate peste 200 de sate cu locuitori plăieși, între care 15 în Slam Râmnic (Râmnicu Sărat), 29 în Buzău și 28 în fostul județ Săcuieni (Saac).⁵

La granița Țării Românești cu Ardealul, în secolul al XVII-lea, s-au instituit plaiurile - ca formă de organizare a marginei- conduse de vatafi. *Cu timpul vătășile au devenit unități administrative, cu o jurisdicție strict delimitată, cu o structură ierarhizată și cu atribuții precis formulate. După reformele de la jumătatea secolului al XVIII-lea, numărul plaiurilor Țării Românești a crescut la 17: Râmnic, Slănic, Pârscov, Plaiul despre*

Buzău, Teleajen, Prahova. Ialomița. Dâmbovița (județul Dâmbovița), Dâmbovița (județul Muscel), Nucșoara, Aref, Lovișteea, Cozia, Horezu, Novaci, Vâlcan, Cloșani, dispuse pe toată lungimea hotarului transilvan, în compunerea celor zece județe limitrofe: Râmnic, Buzău, Saac (Săcuieni), Prahova, Dâmbovița, Muscel, Argeș, Vâlcea, Gorj și Mehedinți.

Prin structura lor, în care un rol important l-a deținut cea militară, plaiurile au asigurat menținerea neîntreruptă a spiritului ostășesc la români în perioada fanariotă când, datorită unui complex de împrejurări, oștirea permanentă a țării a existat în forme extrem de restrânse.⁶

Faptul că Buzăul era, deja, o garnizoană, face să apară meserii adaptate armurării epocii, în târg și prin zonă; Radu Voievod, într-un act emis, la 8 iulie 1622, asupra moșiei Urșești din județul Râmnicu Sărat, numără între martori pe un anume Stoica arcariul, din Urechești; credem că este vorba nu de un arcaș, ci un meșter în arcuri.⁷ Această armă își dovedea eficacitatea și în bătălia de la Zărnești (1690), când eficacitatea puștii era de circa 600 de pași, aproape egală cu a arcului oriental, care avea în plus o cadență de tragere mult mai mare, la o eficacitate asemănătoare.

În aceste condiții, cum vom vedea, încrederea generalului Heissler în puterea armelor de foc, comună de altfel comandanților epocii din Europa Centrală și Apuseană, a dus la dezastrul trupelor imperiale (...), rămase în puterea călărimii lui Brâncoveanu și a aliaților săi.⁸

Frecvența, în documentele epocii, a numelor unor căpitani (de călărași, de visterniceii, de roșii, de iuzbași) în Buzău continuă până în primele decenii ale secolului al XVIII-lea. Astfel, Mănilă, căpitan ot Buzău, zis și Mărăcineanul, după satul său de reședință, era căpitan mare de lefecii și, la 1698, pe vremi cumplite de iarnă, împreună cu 500 de slujitori, va duce zahareaua la Camenița.⁹

Ctitorii buzoiene ala epocii brâncovenești

Mărturie a strălucitei arte brâncovenești dăinuie și azi, în județul Buzău; ctitoria din Râmnicu Sărat, pe care voievodul a ridicat-o între 1691- 1697, „din pajiște și din temelie (...) dimpreună cu unchiul măriei sale, Mihai Cantacuzino vel spătar”. Cetatea era concepută cu ziduri înalte de șase metri, cu metereze și turnuri de pază la colțuri. În intenția ctitorului de a-și asigura hotarul de răsărit al țării, târgul Râmnicului – zice cronicarul – fiind „în calea oștilor și mai mult a tătarilor”, această mănăstire „au făcut-o cu tărie, ca multora scăpare și apărare să fie.”¹⁰

Adevărat monument al artei brâncovenești, biserica, având hramul „Adormirea Maicii Domnului”, păstrează portretele ctitorilor de-a dreapta și stânga intrării. A fost pictată, în frescă, de renumitul pictor al vremii, Pîrvu Mutu. Vasile Drăguț prezintă fortificația

ca fiind de plan patrulater (...) delimitată de curține înalte, prevăzute cu drum de straje și metereze, colțurile fiind întărite cu turnuri de flancare, asemănătoare cu cele de la mănăstirea Comana: prisme neregulate cu o latură curbă. Biserica „Adormirea Maicii Domnului” este, după același istoric, primul edificiu în care stilul brâncoveneesc s-a afirmat în mod plener: în arhitectură, în plastica decorativă sculptată, în pictura murală.¹¹ De semnalat că unul dintre marii sculptori buzoieni ai epocii brâncovenești a fost Lupu Sărățeanu, cunoscut pentru stâlpu Atlantic-Samson și leul, provenit de la mănăstirea Râmnicu Sărat, astăzi în lapidariul de la Mogoșoaia.

Spătarul Mihail Cantacuzino avea moșie și curte la Stâlpu, unde ctitorește, pe la 1698, biserica cu hramul „Sfinții Împărați Constantin și Elena”.

Pe răbojul monumentelor istorice de artă brâncovenească din județul Buzău se află și fosta mănăstire Berca, ctitorie a lui Mihalcea Cândescu vel stolnic, din anul 1694.

A fost construită ca o cetate, de unde și denumirea, în documente, de Cetățuia (...).¹² Monografia comunei aduce date despre dregătoriile ctitorului: căpitan, la 1676, sluger la 1689, stolnic la 1690, mare căpitan și ispravnic de margine la 1690, mare pitar la 1692, mare stolnic la 1693, căsătorit cu Alexandrina Cantacuzino.¹³

Un Dragomir Băncescu, căpitan pe la 1700, ctitorește schitul Apșoara (cu hramul Sf. Pantelimon din Zorești).¹⁴

Căpitanul Dumitrașco Bagdat construiește, la 1708-1709, biserica din Râmnicu Sărat purtătoare a hramului „Sfântul Dumitru”.¹⁵

Marele agă Gavrilaşcu Hrisoscoleu este ctitor al schitului Bordești din fostul județ Slam Râmnic.¹⁶

Palatul episcopal, văzut de Paul din Alep, căzuse în paragină până când, în scaunul episcopal a ajuns, în 1708, episcopul Ioasa, care, ajutat de Constantin Brâncoveanu, a refăcut clădirea, cum reiese dintr-o pisanie fragmentară, aflată în partea de nord a edificiului: *Cu ajutorul lui D(u)mn(e)zeu au luat începuturile și sfârșitul acestei case cu pivnița (...) în zilele prea înălțatului Domn Io Constantin B(asarab B(râncoveanu) Voievod, fiind (Mitropolit) Chiru Antim Ivireanu (...), împreună cu iubitoru de Dumnezeu Chir Ioasa, episcopul Buzăului...* Palatul brâncovenesc s-a șters cu totul, rămânând numai pivnița, la 1838, când, avariat în urma unui cutremur, a fost refăcut de episcopul Chesarie.¹⁷

Tipografia domnească a episcopiei

A șasea, în ordine cronologică, în Țara Românească, tipografia de la Episcopia Buzăului și-a luat „însuflețirea și viața” de la domnitorul Constantin Brâncoveanu, în timpul căruia cultura veche românească a atins cea mai înaltă culme. În Țara Românească lucrau nu mai puțin de cinci tipografii, cea de la Buzău – strâns legată de persoana episcopului tipograf Mitrofan, „oaspe prețuit” la curtea voievodului – luând ființă în anul alegerii lui în scaunul episcopal de aici (10 iunie 1691), prin cheltuiala domnitorului – tipografia fiind un privilegiu feudal domnesc. Ea a ființat *pren mâinile iscusitului tipograf-episcop Mitrofan*, ce era unul dintre ucenicii mitropolitului cărturar Antim Ivireanu, scos de Brâncoveanu din robie de la turci. Producția editorială

începe cu „Pravoslavnică mărturisire” (1691) și se încununează, într-un singur an, 1698, cu 12 „Minee”, ce au rămas „cele mai frumoase și mai impozante produse ale tipografiei noastre”, cum remarca, în perioada interbelică, N. Iorga. Vor mai apărea cărți de cult: „Molitvelnic”, „Triod”, „Octoih”, „Penticostar”, „Psaltire”, „Ciaslov” și „Liturghier”, până în 1703, când episcopul Mitrofan se stinge din viață. Episcopul Damaschin, ce îi urmează (1703-1708), va scoate un „Apostol” (1704), după care, vreme de 39 de ani, *teascurile vor sta în nelucrare*. „Sfânta și Dumnezeiasca Liturghie” (1702) are următoarea pagină de titlu: *acum din nou s-au tipărit și în lumină s-au dat, întru folosul tuturor Preoților și Diaconilor ca să poată pre lesne sluji cum se cade pre rânduiala ei, den izvoadele Grecești, Tipicul pre limbă Rumânească, scoasă și tocmită din porunca și osârdia împreună și toată cheltuiala a cinstului jupan Șarban Cantacuzino Vel Paharnic, Întru zilele Prea luminatului Blagocestivului Domn Io Constantin Basarabă Voievoda. Îndreptând cărma sfintei Besarici Prea sfințitul Chir Teodosie Arhiepiscopul a toată Ugrovlahia. Tipăritusau în sfânta Episcopie dela Buzău în Tipografia Domnească. La anul dela zidirea lumii 7210.*¹⁸

În prefața „Octoihului” (1700) Episcopul Mitrofan, folosind o imagine biblică, îl aseamuește pe voia Brâncoveanu cu „un pom înalt”, sădit lângă „curgerea izvoarelor”, de bun soi: „cu ale măriei sale cheltuieli cărți ai tipărit, și încă tipărești, că nu trece anu rodești dumnăzăiești roduri”.¹⁹

Tot episcopul Buzăului compune niște „Stihuri politice asupra cinstirii cruci din stema prealuminatului

domn Ion Constantin Basarab voievod”: *Bună tocmire vedem , doamne Constantine,/ Că numele-ți cu fapta-ți are întru tine,/ Când Constantin, tărie, stare închipuiaște,/ Ce și din buna-ți faptă chiar să dovedeaște./ Că tare stai și grijești de casele sfinte/ Și de podoabeșle ei, din suflet fierbinte,/ Cărți tipărind pre limba rumânească,/ Dumnezeu a mari daruri să te învrednicească./ Avea-vei măriia ta nemuritoriu nume,/ Ca și sfântul Constantin într-această lume./ Slăvi-vor cei următori prea sfânta troiță,/ Neuitându-ți numele cel de bună viță.*

Cărțile zămislite în tiparnița buzoiană au ajuns în toate trei provinciile românești, unele fiind chiar danie domnească; așa se deduce din însemnarea aflată pe un triod de la ctitoria brâncovenească din ținutul Făgărașului: *a dat de pomană de măriia sa vodă Constantin Brâncoveanu voievodul mănăstirii de la satul mării sale de la Sâmbăta de Sus. Văleat 7202, înscris adus la lumină de N. Iorga.*

Tipărește și lucrări în limba greacă, când în tot Orientul nu mai existau tipografiile elene; acestea au circulat în Europa, cât și în Orientul ortodox, Mitrofan, notabil versificator, artist tipograf și gravor iscusit, este o mare personalitate culturală a secolului al XVII-lea.

O epocă de reînflorire a activității editoriale a tipografiei episcopale va fi prima jumătate a secolului al XIX-lea, când Dionisie Romano, mai apoi episcop, mare iubitor de cultură, deschizător al învățământului național buzoian (1832), al seminarului teologic (1836), membru fondator al Academiei Române (căreia îi va dona biblioteca sa deosebit de valoroasă), va face să apară de sub teacuri manuale școlare, cărți laice, traduceri și o monumentală traducere a Bibliei (1854?).

In memoriam

Baladele populare, „arhivele popoarelor”, cum le-au denumit cărturarii veacului al XIX-lea, cel supranumit „secolul națiunilor”, au înregistrat tragedia creștină a voievodului, consacându-l, în martirologia neoficială, prin versuri pline de miez și plasticitate. În „Aga Bălăceanu”, boierul zavistnic, trecut de partea imperiilor, cu grad de colonel în armata generalului Donat Hessler, a fost învins de Brâncoveanu și aliații săi la Zărnești, în august 1690.²⁰ Aga ar fi fost ucis în luptă, după cum narează o baladă culeasă de către istoricul Gr. G. Tocilescu („Materialuri folclorice”, 1900), chiar de finul său, înțeles cu Brâncoveanu, căruia-i cere, drept plată, domnia Valahiei. Finalul se precipită pe tema de mai târziu a lui Caragiale – „iubesc trădarea dar urăsc pe trădători”: *Și pe mine m-oi tăia- zice vodă -/ Cum ai tăiat nășia;/ Da’ nu e mai bine-așa,/ Până ești la mâna mea/ Să-ți răpui eu viața?/ Chip gealatu-lui făcea/ Și-i dete capu-alătura./ Făcu moarte peste moarte,/ Două capete-mpreunate./ Tron de ceară le făcea,/ La împărăție-i mâna,/ De se ducea pomina/ Și-aicea și-n Viena...²¹ Altă baladă culeasă de V. Alecsandri, înfățișează martiriul voievodului după uciderea celor trei feciori: *Să vă ștergeți pre pământ/ Cum se șterg norii de vânt,/ Să n-aveți loc de-ngropat,/ Nici copii de sărutat!/ Turcii crunt se oțărea/ Și pe dânsul tăbăra,/ Haine mândre-i le rupea,/ Trupu-i de pele jupea,/ Pelea cu pae împlea,/ Prin noroi o tăvălea,/ Și de-un paltin o lega/ Și răsând așa striga:/ - Brâncovene Constantin,/ Ghiaur vechi, ghiaur hain!/ Cască ochii a te uita/ De-ți cunoști tu pelea ta?/ -Câni turbați! Turci, liftă rea!/ De-ți mânca și carnea mea ,/ Să știți c-a murit creștin/ Brâncoveanu Constantin.**

Despre vechea ctitorie brâncovenească din Râmnicu Sărat, va conferența, în noiembrie 1926, în sala teatrului din urbe, N. Iorga - „Arta picturală veche românească”; evenimentul este consemnat de revista râmnicenă „Glasul poporului”, „Organ al Partidului poporului de sub președenția d-lui General Averescu- organizația județului Râmnicu Sărat”.²²

În „Înoirea”, „revistă pentru preoți și săteni”, apărută în comuna Găvănești (25 dec. 1912- mai, iunie, iulie 1916), Ionescu I. semnează, în nr.8, septembrie 1914, articolul „Comemorarea morții lui Constantin Brâncoveanu”.²³

În tabăra de sculptură „Măgura”, aflată lângă mănăstirea Ciolanu, sculptorul Gheorghe Coman a lăsat, în 1974, o mărturie în piatră a martiriului piosului domnitor – grupul „Jertfa Brâncoveanului”. Voievodul, dăltuit într-un bloc masiv, are o atitudine de reculegere, după drama pierderii fiilor săi; se adaugă, într-un alt bloc, mai mic, basoreliefurile acestora.²⁴ Adevărul istoric este acela că sfârșitul lui Constantin Brâncoveanu s-a datorat, în bună parte, „defecțiunii” lui Dimitrie Cantemir, domnitorul Moldovei, care, deși crescut la Constantinopol, s-a aliat cu Petru cel Mare

al Rusiei împotriva Porții Otomane. Silit să facă o periculoasă diplomatie, Brâncoveanu era și principe al Sfântului Imperiu German și decorat cu Ordinul „Sf. Andrei” de către țarul Petru al Rusiei, ce visa să-i întindă imperiul până la Dardanele, intră sub zodia suspiciunii sultanului și este executat.

Importanți poeți buzoieni, de anvergură națională, au evocat voievodul martir, înainte de sanctificare; Ion Gheorghe are, în poemul „Grifonul”, scris într-un registru de suprarealism folcloric: *Brâncoveanu Constantin,/ boier vechi și domn creștin, /șade-n poarta Raiului,/ pe cenușa saraiului - / își bea paharul de vin: / pe gura paharului, / floarea albă-a darului - / și-n grădina Raiului/ stă Adam cu Eva lui...// (...)* *Brâncoveanu Constantin / bun creștin și om bătrân,/ plânge câte puțin/ și-și scoate copii din sân: / pe Zorilă cu Setilă,/ pe Murgilă cu Mezilă/ care îi plângeau de milă.// Dar când a scos-o pe copilă/ s-a uitat spre Bethleem/ și i-a sărutat picioarele:/ dintr-o dată s-a luminat soarele/ de blestem.// (...) Oricui îi trebuie o fiică la o sută/ de ani de istorie pierdută.²⁵*

Ion Nicolescu, în volumul „Mioritiada”, evocă martiriul: *Dar Constantin, dar Brâncoveanul/ zace-n Bosfor fosforizat// și umblă capul lui ca banul / după un trup decapitat// și nu-i dă nimeni trupul mim/ avem istorie frumoasă// avem puterea să iubim/ cu sufletul întins pe masă.// popoare mari s-au stins de ură/ de pâine și de circ divin// murim cu litera în gură/ îmbălsămată cu venin// noi ne iubim peste mormântul/ atât de gol al Măriei Sale//în care nu doarme nici vântul/ ființei mele capitale//(...) să nu te faci stăpân pe mine/ e plin de mine cimitrul//și nevăzut de sub ruine/ mă-mbolnăvește trandafirul// (...) dar încă cerul ține-n ghiare/ domni de umbră și-i plutește/ / prin limba noastră ca o sare/ vorbind atât de românește// lasă-mă-n plin, lasă-mă-n gol/ ca un mormânt de voievod// visez plângând să pot să-mi scot/ capul căzut pe eșafod.²⁶*

Imnograful creștin care a fost Ioan Alexandru imaginează, cu veche caligrafie, întoarcerea voievodului în țară: *Pierdut-am totul, țară și copii/ Mi s-a luat coroană și soție/ Și-acum pe cai cu sulite și căngi/ La suflet dau năvală vijelie//(...) Dar în Valherne clopotele trag/ La praznicul sfârșitului de vară/ Și în Carpați păstorii se întorc/ Cu turmele din munte peste țară// Și se tot duc în stâni și nu mai vin/ Și rămân vântoasele în strungă/ Până când de Sfântul Constantin/ Urcă iar mioara cea nătângă// Desculț într-o cămașă dintr-un fir/ Cu pruncii tăi pe uliți bizantine/ Cu capu-n brațe strămutat la cer/ Te văd în veci părinte Constantine.²⁷* Un „Imn al lui Constantin Brâncoveanu”, izvodit de același scriitor, îi relevă forța morală, pecete de noblețe națională: *Când avem la ceruri un temeii/ Patru prunci cu tatăl lor de mână/ Pentru că moartea s-a temut de ei/ Teama de moarte nu este română// Și-avem drept și-avem curaj deplin/ Să trăim ca ei în libertate/ Iio Brâncoveanu Constantin/ Efigie în eternitate.*

Strânsa și vechea legătură dintre Armată și Biserică a fost, încă o dată, confirmată de canonizarea lui Ștefan cel Mare și Constantin Brâncoveanu, cunoscuți pentru actele lor de vitejie, geniul strategic și diplomatic prin care s-au afirmat în lupta de apărare a credinței strămoșești și a ființei naționale.

Note:

¹ Constantin Rezachievi, *Constantin Brâncoveanu. Zărnești. 1690*, Editura Militară, 1989, p. 134.

² Constantin Rezachievi, *Op. cit.*, p. 136.

³ Constantin Rezachievi, *Op. cit.*, p. 72.)

⁴ Horia Constantinescu, *Biserici de lemn din eparhia Buzăului, Buzău*, Editura Episcopiei, 1987, p. 36.

⁵ *Istoria militară a poporului român*, Vol. 3 București, Editura Militară, 1987, p. 355.

⁶ Maior Vasile Ursachi, *Posade, vătășii, plaiuri – elemente de străjuire a fruntarilor Țării Românești în evul mediu*, în: „Revista de istorie militară”, nr. 3 (49) 1990, p.58.

⁷ *Documente privind istoria României. B. Țara Românească. Veacul al XVII-lea. 1621-1625*, Vol.4, Editura Academiei R.P.R., 1954, p.351; 536.

⁸ Constantin Rezachievi, *Op. cit.*, p. 147.

⁹ Gabriel Cocora, *Op. cit.*, p. 38.)

¹⁰ Gabriel Cocora, *Op. cit.*, 41-42.)

¹¹ *Epifanie Norocel, Ctitorii voievodale în eparhia Buzăului importante valori ale patrimoniului țării noastre*, Editura Episcopiei Buzăului, 1988, p.134-146.

¹² Gabriel Cocora, *Op. cit.*, p. 43.)

¹³ *Berca. Studiu monografic, coordonator de ediție Horia Băescu, Buzău*, Editura „Teocora”, 2008, p.39-40.

¹⁴ Nifon Stoica și N. Soicescu, *Așezăminte monahale din eparhia Buzăului. Spiritualitate și istorie la întorsura Buzăului*, Vol.2, Buzău, Editura Episcopiei Buzăului, 1983, p.269.

¹⁵ Valeriu Nicolescu și Constantin Petcu, *Buzău – Râmnicu Sărat. Oameni de ieri, oameni de azi*, Vol.1, Buzău, Editura „Alpha MDN”, 1999, p. 91.

¹⁶ Valeriu Nicolescu și Constantin Petcu, *Op. cit.*, p. 91.)

¹⁷ Epifanie Norocel, *Op. cit.* 44; 49.

¹⁸ Gabriel Cocora, *Tipar și cărturari, cu o prefață de Dan Zamfirescu*, Editura „Litera”, 1977, p.9-12; 29.

¹⁹ Gabriel Cocora, *Tipar și cărturari*, p.152.

²⁰ Ștefan Ionescu, *Epoca brâncovenească. Dimensiuni politice. Finalitate culturală*, Editura „Dacia”, 1983, p. 77.

²¹ *Balade istorice*, Editura „Minerva”, 1975, p. 152-163.

²² Alex, Oproescu, *Presa buzoiană și râmniceană. Dicționar bibliografic*, Vol.2, (G-N), Buzău, Biblioteca județeană „V.Voiculescu”, 1997, p.60.

²³ Alex, Oproescu, *Op. cit.*, p.107.

²⁴ Col. Dr. Florian Tucă și Mircea Corciu, *Monumente ale anilor de luptă și jertfă*, Editura Militară, 1983, p. 258.

²⁵ Ion Gheorghe, *Zoosophia*, Editura Tineretului, 1967, p. 49-50.

²⁶ Ion Nicolescu, *Mioritiada*, Editura „Cartea românească”, 1973, p. 210.

²⁷ Ioan Alexandru, *Imnele Țării Românești*, Editura „Cartea românească”, 1981, p. 62; 395.

Comemorare 300

Martiriul Sfinților Brâncoveni – cea mai frumoasă icoană de jertfă a neamului nostru românesc

----- Preot profesor dr. Mihail Milea, președintele Fundației „Sfântul Sava”

A vorbi și a scrie despre martiriul Sfinților Brâncoveni este un subiect inepuizabil, profund, captivant, plin de emoție sfântă și de mare actualitate pentru noi, cei de astăzi, care suntem pe cale de a ne pierde identitatea națională și spirituală.

Ori de câte ori ne este dat să ne apropiem de eroii credinței ortodoxe și de luptătorii pentru neam și limbă, în sufletul nostru se produce o transformare lăuntrică, o stare de curaj și de mărturisire a identității noastre ortodoxe românești.

Este foarte important să știm cine suntem, de unde venim, care au fost bunicii noștri, care a fost crezul lor și pe unde trebuie să mergem și ce să facem pentru a intra în comuniune sfântă cu Dumnezeu și a ne împărtăși de bucuria învierii în **IISUS HRISTOS**.

Martiriul Sfinților Brâncoveni este pentru noi cea mai frumoasă icoană de jertfă a neamului nostru românesc.

Martiriul, jertfa și mucenicia, în lumina Bisericii Ortodoxe și a Sfintei Scripturi, reprezintă mărturia sublimă de dragoste față de Iisus Hristos, Care de bunăvoie și din iubire s-a lăsat crucificat pentru salvarea noastră veșnică.

Martir sau mucenic este doar acea persoană care suferă chinuri groaznice și chiar moarte numai din motive pur religioase, legate de Adevărul divin, care se identifică cu Mântuitorul Iisus Hristos, „Calea, Adevărul și viața” (Ioan 14, 6).

Martirul sau mucenicul care trece prin jertfa vieții sale în numele lui Iisus devine mărturisitor al credinței vii, autentice.

Mucenicia înseamnă a-ți asuma moartea jertfelnică pentru o cauză sfântă, nobilă, pe care să o faci cu stăpânire de sine, curaj, bărbăție și multă demnitate, fără a cărti și blestema pe acea persoană care face persecuția religioasă.

Mircea Vulcănescu, un mare mărturisitor din temnițele comuniste, care a suferit mult pentru credință și neam, a lăsat ca testament urmașilor lui aceste cuvinte: „să nu ne răzbunați!”. Ca el au procedat foarte mulți mucenici, rostind acele cuvinte biblice spuse de Mântuitorul Hristos pe Cruce și reafirmate de Sfântul Ștefan, întâiul arhidiacon, în timp ce era omorât cu pietre din cauza credinței sale în dumnezeirea Mântuitorului Hristos:

„Doamne, iartă-le lor păcatul acesta!”

Fără mărturisirea credinței și fără iubire nu putem primi cununa strălucitoare a mucenicieii. Între acestea se află o strânsă legătură ființială, pe care numai harul lui Dumnezeu o poate realiza.

Martirul sau mucenicul merge de bunăvoie la moartea martirică, acceptă fără niciun compromis de credință să fie omorât.

El este pe deplin conștient că prin acest gest suprem se unește ființial cu Mântuitorul Hristos, Care în acel moment îl întărește sufletește. Unde este durere multă, acolo este și Iisus.

Fără dragoste nu există martiriu. Un om plin de ură care este omorât nu devine mucenic sau martir. Doar o persoană plină de iubire sfântă poate merge cu fața luminoasă și cu bucurie interioară pe altarul martirajului.

Așa s-a întâmplat cu **Sfântul Ignatie Teoforul**, care cu fața veselă, deși era în vârstă, a acceptat martirajul, nefiindu-i teamă de nimic și de nimeni.

A renunțat la eul său, a ieșit din sine ca să se întâlnească la modul plinar, autentic cu Mântuitorul Hristos, Jerfta supremă.

În „Actele martirice” se arată că sfinții mucenici nu sunt singuri în timpul martirajului. Dumnezeu, Care „este minunat întru sfinții Săi”, se află tot timpul lângă ei.

În „Martiriul Sfântului Policarp” se spune: „cei chinuți dovedesc tuturor că în ceasul muceniei, prea vitejii martiri ai lui Iisus Hristos sunt ca și dezbrăcați de trup sau, mai bine spus, Domnul Iisus Hristos Însuși este de față și vorbește cu ai Săi”. Tot în acest sens grăiește și scrisoarea martirilor din Lyon, care subliniază faptul că Însuși Domnul Iisus Hristos oferă în mod vădit, celor mai slabi dintre nevoitori, o putere supranaturală: „Noi toți, temându-ne că Blandina nu va putea avea curajul să mărturisească pe Iisus Hristos din cauza slăbiciunii trupului ei, ea a împlinit aceasta cu atâta tărie, încât cei ce o chinuiau s-au descurajat și, schimbându-se unii cu alții, o chinuiau în tot felul de dimineața și până seara; dar ei înșiși s-au declarat învinși, nemaivând ce să-i facă și se mirau că mai poate respira, întreg corpul ei fiind de jur împrejur sfâșiat și deschis de lovituri, ei mărturisind că un sigur fel de chin la care a fost supusă era suficient ca să moară. Dar fericită, ca un viteaz atlet, își reînnoia puterile prin mărturisirea lui Iisus Hristos”.

Toți martirii au în ei conștiința prezenței lui Dumnezeu în orice moment al sacrificiului, care nu se face în zadar. Martiriul are ecou în veșnicie. El nu poate fi oprit de nimeni. Deși au trecut 300 de ani de la martiriul Sfinților Brâncoveni, îi simțim atât de aproape de noi, plini de curaj și de demnitate.

Sfântul Constantin Brâncoveanu, domnitorul Țării Românești, plin de bunătate și de fapte minunate, vrednice de toată lauda, spre slava lui Dumnezeu și propășirea Țării Românești și pentru binele celor din jurul ei, a avut un sfârșit tragic, la care nu se aștepta nimeni.

Așa cum Mântuitorul Hristos a fost vândut pe bani de către Iuda, la fel s-a întâmplat și cu sfântul Constantin Brâncoveanu, care a fost vândut cu bani mulți turcilor, de familia Cantacuzinilor și de alți boieri lacomi după bani și putere.

Psalmistul David spune așa: „cei de aproape ai mei, departe au stat”. La fel, foarte mulți apropiați din Cancelaria domnească și din Sfatul domnesc l-au trădat și l-au părăsit foarte repede pe Brâncoveanu. Această lepădare este o mare durere, care cu greu se poate depăși.

Deposedat de toate bunurile avute, încarcerat și forțat să meargă pe un drum anevoios, într-un car, legat în lanțuri timp de trei săptămâni, apoi aruncat ca

o cârpă în cea mai întunecată groapă a închisorii din Edicule, situată la marginea orașului Istanbul ...vă imaginați ce mare dramă a trăit domnitorul, care avea cu el în aceleași chinuri și pe copiii lui iubiți, nevinovați: Constantin, Radu, Ștefan, Matei și sfetnicul Ianache Văcărescu. Una e să suferi de unul singur, și alta e să vezi și pe cei dragi în mare suferință, ca și tine.

Durerea sfântului Brâncoveanu Constantin a fost și mai mare, deoarece toate aceste suferințe s-au întâmplat tocmai la mari sărbători: Bunavestire și Adormirea Maicii Domnului, adică la aniversarea celor 60 de ani ai lui și la ziua soției lui, Maria, atât de iubită de el (15 august 1714).

Să fie oare o simplă coincidență acest ciclu al pătimirii Sfinților Brâncoveni? Martirajul lor se desfășoară între aceste două mari praznice: Bunavestire, care în 1714 a fost chiar în Săptămâna Mare sau Săptămâna Patimilor și Adormirea Maicii Domnului (Sfântă Măria Mare). Aceste sărbători creștine în cinstea Sfintei Fecioare Maria, Născătoarea de Dumnezeu, au fost alese de turci în mod special pentru a profana și mai mult credința Sfinților Brâncoveni. Acești musulmani nu au avut niciun pic de omenie, nici măcar față de copiii Sfântului Constantin Brâncoveanu.

Ce pericol prezenta un copil de 12 ani ca Mateiaș pentru siguranța Imperiului Otoman?!

A fost aleasă ca zi de execuție tocmai data de 15 august 1714, când domnitorul se pregătise din vreme

să-și aniverseze cei 60 de ani. Pentru această deosebită aniversare, voievodul și-a făcut mai multe monede de aur cu chipul său, ca să le ofere ca medalii prietenilor și apropiaților săi. O petrecere domnească la care erau mulți invitați avea să se transforme pe data de 15 august 1714 într-o petrecere cerească, prin moartea sa martirică. Medalia cu chipul său strălucitor de puritatea aurului apare ca o efigie prevestitoare a chipului aureolat al sfântului voievod.

Timp de aproape cinci luni, Sfinții Brâncoveni au fost chinuți în tot felul, pentru a se scoate informații cât mai multe cu privire la bogățiile lor personale. Au fost anchetați când pe rând, când toți laolaltă. Îi speriau pe rând, pe fiecare în parte, spunându-li-se că un anume din familie s-a lepădat deja de Hristos, pentru a-i fi mai bine. În acele momente destul de grele pentru imaginația noastră, de mare folos le-a fost rugăciunea și iubirea vie, jertfelnică față de Mântuitorul Iisus Hristos. În astfel de momente de cumpănă, chiar dacă toți se leapădă de Adevăr, de Dumnezeu, să rămânem singuri cu Hristos, Care nu ne lasă în deznădejde.

Muștiul sultanului le-a promis la toți grațierea imediat, dacă vor divulga unde le sunt comorile de bani ascunse și dacă vor trece îndată la mahomedanism. Bătrânul voievod le-a spus: „Ați luat tot aurul din vistieria țării noastre, ați jefuit totul de la Curtea domnească, ați încărcat 300 de care cu tot felul de bogății ale neamului meu, mi-ați luat totul. Atât ne-a mai rămas: aurul credinței din noi, pe care nu ni-l puteți lua sub nicio formă”.

În dimineața zilei de 15 august 1714, de praznicul Adormirii Maicii Domnului, ienicerii din închisoare i-au scos pe Sfinții Brâncoveni, îmbrăcați în cămăși albe, lungi, ca niște miri, cu picioarele desculțe și capetele descoperite, și i-au plimbat prin cetatea Istanbulului spre locul de execuție, unde îi așteptau sultanul Ahmet al III-lea, vizirul Gin Alin Pașa, care era ginerele sultanului, înconjurați de toată cancelaria europeană: ambasadori ai marilor puteri din Europa cu tot personalul diplomatic acreditat la acel moment în Constantinopol. În lumina soarelui strălucitor, acest convoi alb de martiri Brâncoveni a devenit cea mai frumoasă și măreață icoană de jertfă a neamului românesc. În această icoană martirică se regăsea toată jertfa poporului nostru, crucificat pe Golgota istoriei noastre milenare.

Cămășile albe purtate de Sfinții Brâncoveni prefurau alaiul de nuntă cerească la care ei erau chemați. De-a lungul străzilor, spre locul de execuție era foarte multă lume, venită să asiste ca la un spectacol. Foarte mulți turci îi scuipau și îi huiduiau, asociindu-i cu cei mai mari tâlhari și oameni răi care trebuiau exterminați cât mai repede și în mod mișelesc. Atunci când lumea te disprețuiește, totuși Cineva este atât de aproape de tine, Cineva care te iubește foarte mult. Acesta este Hristos. Sfinții martiri Brâncoveni Îl vedeau în duhul credinței lor pe Mântuitorul Iisus mergând și El legat, desculț, scuipat în fața lor, urcând spre Golgota muceniciei.

Ajunși la locul execuției, lângă marele Sarai, sultanul cu toată suita lui i-a privit disprețuitor și cu o mare satisfacție i-a făcut semn călăului să le doboare capetele, începând cu sfetnicul Ianache, apoi cu copiii, pe rând, și în cele din urmă cu Voievodul Constantin Brâncoveanu.

Prin acest măcel public sultanul a vrut să dea o lecție atât tuturor demnitarilor europeni prezenți, cât și poporului turc, că oricine trădează interesele Imperiului Otoman va avea aceeași soartă nemiloasă.

După o scurtă rugăciune, Sfântul Constantin Brâncoveanu s-a adresat copiilor săi: *Fiii mei, fiți curajoși! Am pierdut tot ce am avut în lumea asta; acum cel puțin să ne salvăm sufletele noastre și să le spălăm de păcate cu sângele nostru.*

Sub prima lovitură de paloș a căzut capul vistiernicului Ianache Văcărescu, sfetnicul voievodului Brâncoveanu, apoi a urmat fiul cel mare, Constantin, apoi Ștefan și Radu.

În momentul când călăul se pregătea să taie capul lui Mateiaș, cel mai mic copil, având 12 anișori, s-a văzut teama acestuia și strigătul de ajutor adresat sultanului, ca să-l lase în viață pentru că el va trece îndată la mahomedanism. Cu siguranță că el era înspăimântat de atâta sânge ce a curs în fața lui, de la frații lui mai mari și de la sfetnicul Ianache. Tatăl lui, sfântul Constantin Brâncoveanu, l-a încurajat cu dulci

cuvinte în acele momente dramatice: „Din sângele nostru n-a fost nimeni care să-și piardă credința. Mai bine să mori de o mie de ori, decât să-ți reneghi credința strămoșească pentru a trăi câțiva ani mai mult pe pământ”.

Copilul Mateiaș, la auzul acestor cuvinte părintești, parcă renăscut prin forța Cuvântului, și-a pus singur capul pe tăietor, zicându-i călăului în limba turcă: „lovește-mă, căci vreau să mor creștin”. Capul celui mai mic copil s-a rostogolit spre tatăl lui înlăcrimat, înroșindu-i cămașa, cu speranța ca tatăl să-i dea ultima mângâiere și îmbrățișare părintească.

Cu multă verticalitate, ca un brad puternic, crescut în Carpații României, sfântul Constantin Brâncoveanu, cu ochii înlăcrimați de durerea soției și a fiicelor rămase orfane, își pune capul pe tăietor, încredințându-și sufletul în mâinile Mântuitorului Iisus Hristos. Ultimile lui cuvinte au fost: „Doamne, făcă-Se voia Ta cea sfântă!”. Capetele Sfinților Brâncoveni au fost înfipte în poarta saraiului, unde se distra sultanul cu femeile lui, iar trupurile au fost aruncate în apa Bosforului. Acest măcel s-a încheiat cu un ospăț la care sultanul i-a poțit pe toți invitații lui, care au asistat ca la un spectacol în aer liber. Doamne, câtă cruzime și ce atmosferă sadică! După o astfel de priveliște dramatică, mai poți oare sta la masă?! Este foarte trist și revoltător că printre invitați erau ambasadori din țări creștine: Rusia, Franța, Germania, Austria, Ungaria, Olanda etc. Ei au asistat cu atâta nepăsare și indiferență religioasă... Nu au schițat niciun gest de a refuza această invitație, nu au făcut niciun protest diplomatic ca să se evite această dramă

care are loc tocmai în secolul al XVIII-lea, supranumit „secolul iluminismului”, al rațiunii, al democrației și al emancipării popoarelor care se considerau state foarte civilizate. Întregul corp diplomatic acreditat la Istanbul putea face un gest de respingere a acestei sentințe de o așa de mare cruzime, care nu s-a mai întâmplat în altă țară din Europa. Puteau, dar nu au făcut-o. Este foarte rușinoasă această atitudine. Ei se puteau retrage pentru câteva clipe de la acest măcel creștin, în semn de solidaritate cu acești mărturisitori creștini de viță nobilă, familia voievodului Țării Românești – parte a Europei creștine. Martiriul nu a fost politic, nici economic, ci unul religios. Sultanul a lovit mereu în Ortodoxie, pe care a batjocorit-o; a defăimat cinstirea Sfintei Fecioare Maria, care L-a născut prin puterea Sfântului Duh pe Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu. Mazilirea voievodului a avut loc la o mare sărbătoare creștină în cinstea Maicii Domnului, la Bunavestire, iar decapitarea, tot la o mare sărbătoare în cinstea Fecioarei Maria: Adormirea Maicii Domnului, care a picat în acel an 1714 tocmai duminica, ziua când prăznuim Învierea lui Iisus Hristos.

Trupurile sfinților martiri Brâncoveni au fost scoase noaptea din apele Bosforului de către niște creștini evlavioși și îngropate în mare taină departe, în insula Halki, în biserica închinată Maicii Domnului, ctitorită cu puțină vreme în urmă chiar de sfântul voievod Constantin Brâncoveanu. În vremea noastră, cine mai este gata să moară pentru Hristos și pentru binele țării noastre?! Cine este gata să-și sacrifice familia, așa cum a făcut-o Sfântul Constantin Brâncoveanu, domnitorul Țării Românești?!

Comemorare 100

CAROL I AL ROMÂNIEI

[1866 – 1914]

----- Locotenent-colonel Cristian Cîrjău, Divizia 2 Infanterie „Getica”

„Abia s-au ridicat semințiile Europei în vara anului 1914 să poarte războiul vestit de Apocalipsa, că zilele regelui bătrân și măhnit au fost numărate. Țara era în frământare. Presimțea că a sunat ceas de dezrobire și pentru Românii țintuiți de stăpânirea străină. Gândul Regelui Carol se îndrepta spre mormântul pregătit la Curtea de Argeș, unde-a fost vechi scaun domnesc, unde biserica lui Neagoe Vodă Basarab, ruinată de cutremur și de nepăsarea urmașilor, a fost din nou înălțată prin grija sa. Acela era locul de veșnică odihnă ales încă din anul 1899. În cea din urmă săptămână a lunii Septembrie, Regele și-a văzut pe rând sfetnicii veniți la Sinaia. Vineri a făcut obișnuita plimbare în jurul castelului Peleş. [...] Seara la ceasul unsprezece a putut în sfârșit să se întindă liniștit în patul său, a închis ochii pentru somn și nu s-a mai trezit. Astfel ursita i-a îngăduit să moară în țara pe care a iubit-o.

Țara s-a cutremurat la vestea de jale. Dar Regele Carol I se odihnea. Fapta lui era îndeplinită. Pe fața de ceară stătea înscrisă o mare împăcare. El își făcuse datoria cu neclintire jumătate de veac. Venea rândul altora s-o ducă mai departe. Cerul puse zăbranic de nori. Copacii picurau de ploaie. Sinaia plângea. Țara plângea. Ostașii se mișcau cu buzele strânse, stăpânindu-și tremurul. Așa l-au coborât din munte pe-un afet de tun. Sicriul era înfășurat în steagul țării, iar deasupra stătea coroana de oțel cucerită pe câmpurile de bătălie.”¹

La 10 octombrie 2014, am comemorat împlinirea a 100 de ani de la trecerea în neființă a regelui Carol I, cel care a fost întemeietorul dinastiei regale a României. Personalitate marcantă a istoriei moderne a românilor, Carol I, pe numele său complet Karl Eitel Friedrich Zephyrinus Ludwig von Hohenzollern-Sigmaringen, (n. 7 aprilie 1839, Sigmaringen – d. 10 octombrie 1914, Sinaia), a fost domnitorul (1866-1881), după abdicarea lui Alexandru Ioan Cuza și apoi regele României (1881-1914).

Cei patruzeci și opt de ani de domnie ai lui Carol I au reprezentat o perioadă de profunde transformări și de mari progrese în plan social, politic, administrativ, cultural, economic, o perioadă denumită cu adevărat drept „epoca de aur”² a civilizației și culturii românești.

Sub domnia sa, cea mai lungă din istoria țării, România și-a cucerit independența de stat, a devenit monarhie constituțională și s-au pus bazele consolidării statului român modern. Carol I este considerat de majoritatea istoricilor cel mai mare om de stat al României, căci regimul politic pe care l-a promovat a asigurat dezvoltarea țării noastre pe o linie democratică și demararea unui amplu proces de modernizare a statului.

Pe plan intern, Carol I a cultivat un climat de ordine, disciplină și rigoare, a stăruit pentru modernizarea structurilor economice și a fost un arbitru al vieții politice. Suveranul a arătat preocupare pentru dezvoltarea învățământului, a culturii, precum și pentru formarea tinerei generații de intelectuali. Pe plan extern, a acționat pentru afirmarea autonomiei și întărirea prestigiului internațional al statului. În timpul Războiului pentru Independență, Carol a avut importante merite în desfășurarea operațiilor militare³ împotriva Imperiului otoman, pe frontul deschis la sud de Dunăre.

Originea și tinerețea

Regele Carol I s-a născut la Sigmaringen, în ziua de 7/20 aprilie 1839, într-o familie princiară de origine germană (Hohenzollern-Sigmaringen). Era al doilea băiat al principelui Carol Anton de Hohenzollern și al principesei Josefina de Baden, descendentă din familia lui Basarab I, întemeietorul Țării Românești.⁴ Era înrudit cu mai multe familii domnitoare din Europa, familia sa având legături de rudenie chiar cu împăratul Franței, Napoleon al III-lea.⁵

Prințul a avut o educație aleasă, a absolvit cursurile Școlii de cadeți din Münster în urma căreia a obținut gradul de sublocotenent și ulterior cursurile Școlii de artilerie și geniu din Berlin, fiind repartizat cu gradul de locotenent⁶ în Regimentul 2 Dragoni de Gardă. Ca ofițer a participat la războiul austro-pruso-danez, unde a luat parte la asaltul cetății Fredericia și a redutelor din Düppel,⁷ experiență care-i va fi de folos în luptele pe care le va duce în viitor, la conducerea bravei armate române, împotriva otomanilor.

Destinul acestui tânăr ofițer se va împleti cu destinul României, ca urmare a voinței nestrămutate a aleșilor poporului, care vor hotărî, fără acordul marilor puteri, alegerea lui ca domnitor în fruntea țării.

Relevant pentru cunoașterea tânărului Carol este un portret făcut acestuia de către scriitorul moldovean Boris Crăciun: „Deși mic de statură și firav, prințul Carol era un militar desăvârșit, sănătos la minte și la trup, ordonat și echilibrat, chiar metodic, bun politician cu idei liberale. Avea spirit cazon, îi plăceau disciplina și zorzoanele militare. De tânăr cunoștea limbile europene de circulație. [...] Prințul Carol, tânărul ofițer german candidat la tronul României, era cunoscut și apreciat atât de Napoleon al III-lea, cât și de Wilhelm I, regele Prusiei, aceste legături fiind benefice pentru statul român”⁸ al cărui conducător îi va fi o lungă perioadă de timp.

Problema prințului străin la români

Ideea aducerii pe tronul țărilor române a unui prinț străin era mai veche și întrunea asentimentul celei mai mari părți a clasei politice românești. În acest sens s-au vehiculat nenumărate proiecte. Astfel, în înțelegerea încheiată, la sfârșitul secolului al XVIII-lea, între Iosif al II-lea și Ecaterina a II-a, a apărut ideea unui „regat dacic”, care urmărea realizarea unui stat tampon între marile imperii, țarist, austriac și otoman, realizat prin unirea celor trei principate și pus sub autoritatea unui prinț dintr-o dinastie germană sau rusească.⁹

În a doua jumătate a secolului al XIX-lea, ideea se va maturiza, din aproape în aproape, astfel că după 1848 ea va domina spiritele. Înseși Adunările ad-hoc (forurile reprezentative ale Principatelor române), la 1857, vor hotărî ca pe tronul Principatelor Unite să fie ales un prinț străin, dintr-o dinastie domnitoare europeană, a cărui moștenitori să fie crescuți în religia țării.¹⁰ Ea se va materializa mai târziu, după abdicarea forțată a lui Alexandru Ioan Cuza, în urma loviturii de stat din noaptea de 11 februarie 1866.

În aceeași zi, 11 februarie 1866, primul ministru convocă Parlamentul care-l proclamă ca domnitor pe contele Filip de Flandra, fratele regelui Belgiei. Filip de Flandra refuză însă oferta guvernanților români, la sfatul lui Napoleon al III-lea, așa că politicienii români aflați în impas, după îndelungi tratative desfășurate în capitala Franței, au reușit obținerea acordului

împăratului Napoleon al III-lea cu privire la aducerea unui prinț străin, în persoana principelui german Carol de Hohenzollern-Sigmaringen.

„Atunci când i se oferise tânărului prinț de Hohenzollern coroana României – o țară despre care el nu știa nimic – prințul deschise un atlas, luă un creion și observând că linia dusă între Londra și Bombay trecea prin statul care îl chemase în capul lui, primi coroana zicând: Aceasta e o țară cu viitor.”¹¹

La 16 aprilie 1866, prințul Carol care fusese înștiințat în prealabil de intențiile românilor, va comunica tatălui său „hotărârea nestrămutată de a primi coroana României și de a pleca contra voinței Conferinței de la Paris¹² direct la București”.¹³

Ca urmare a acestei hotărâri, autoritățile provizorii de la București¹⁴ au organizat un plebiscit popular a cărui rezultate vor fi favorabile înscăunării prințului Carol, cu o majoritate covârșitoare.

Chiar dacă la Paris, conferința puterilor garante a respins alegerea prințului străin pe tronul României, la 28 aprilie/10 mai 1866, Adunarea Constituantă,¹⁵ forul suprem al țării, „proclamă solemn și pentru ultima oară voința nestrămutată a României de a rămâne una și nedespărțită, având în fruntea sa pe Carol I din dinastia de Hohenzollern-Sigmaringen”.

Urmare a alegerii prințului pe tronul țării, acesta a plecat spre România, într-o călătorie care a durat aproape două săptămâni și la data de 10/22 mai 1866 intră în București unde va fi întâmpinat de către locuitorii capitalei, în frunte cu primarul Bucureștiului, Dimitrie Brătianu. La scurt timp, după organizarea unui *Te-Deum*, pe Dealul Mitropoliei, prințul Carol însoțit de mitropolit și de membrii guvernului provizoriu, s-au îndreptat spre sala de ședințe a Adunării Constituante (Parlamentului), unde a depus jurământul de credință față de statul roman.¹⁶

După depunerea jurământului de credință, tânărul prinț va ține o scurtă cuvântare în limba franceză în care va spune: „Vă aduc o inimă reală, intenții curate, o voință hotărâtă de a face binele, un devotament neprecupețit către noua mea patrie și acel respect neclintit al legilor, pe care-l am de la strămoșii mei. Cetățean astăzi, mâine dacă va trebui, soldat, voi împărți cu voi soarta cea bună, ca și cea rea”.¹⁷

„Iată...portretul făcut domnitorului de către medicul Curții, dr. I. Mamulea: profil de medalie, foarte frumos, ochii albaștri cu ușoare sclipiri verzui, vioi și mobili, din care izvorau priviri, scânteietoare, cap de vultur așezat pe un trup bine făcut în finețea sa; se înțelege ușor prestigiul care însoțea și farmecul pe care-l emana personalitatea sa excepțională...”¹⁸

Domnia și regalitatea

Programul de guvernare al prințului Carol a avut trei obiective fundamentale: stabilitate politică prin regim constituțional, modernizare statului și continuitate dinastică.¹⁹

Beneficiind de cea mai lungă domnie din istoria țării, regele Carol I și-a pus, fără îndoială, amprenta asupra întregii dezvoltări a României moderne. În toți anii de domnie, regele a colaborat fructuos

cu politicienii de marcă ai vremii, precum Ion Ghica, Ion. C. Brătianu, Lascăr Catargiu, D.A. Sturza, P.P. Carp, I.I.C. Brătianu și a contribuit la derularea unui proces amplu de modernizare a statului român, având ca bază Constituția României, adoptată la 29 iunie 1866.

Domnitorul, iar mai târziu regele, a reprezentat una dintre instituțiile fundamentale ale statului român modern, cu rol de moderator și arbitru al întregii vieți publice. Constituția oferea monarhului largi prerogative politice, militare, executive și legislative, ceea ce îi permitea să joace un important rol de factor moderator și dinamizator al întregii activități politice din țară.²⁰

Principalele preocupări ale domnitorului și apoi ale regelui Carol I cât și ale clasei politice românești, în anii domniei sale, au constat în luarea de măsuri pentru consolidarea statului național român, menținerea și funcționarea cadrelor democratice, consolidarea monarhiei constituționale, încurajarea economiei prin dezvoltarea industriei, extinderea rețelei naționale de comunicații, manifestarea independenței economice prin convenții comerciale și de navigație cu Austro-Ungaria și Rusia (până în 1877), întemeierea societăților de asigurare, construirea creditului rural și a celui urban, dezvoltarea proprietăților funciare, promulgarea Legii monetare (adoptarea leului, din aur și argint, ca unitate monetară națională), promulgarea de legi (în 1868, 1872 și 1874) care vor conduce la constituirea unei armate capabile să cucerească independența României, acțiuni diplomatice pentru proclamarea independenței de stat și pentru dobândirea dreptului de a încheia tratate, separat de Poartă, cucerirea independenței de stat, proclamarea autocefaliei față de Patriarhia ecumenică de la Constantinopol.

La finalul războiului ruso-româno-turc din perioada anilor 1877-1878, cât și a tratatelor de pace desfășurate la San Stefano și la Berlin, României i se recunoaște independența de stat dar este nevoită să cedeze trei județe din sudul Basarabiei către Rusia, în schimbul cărora Delta Dunării, Insula Șerpilor și Dobrogea intră în componența statului român. Mai târziu, în 1913, în urma celui de-Al Doilea Război Balcanic, la Conferința de pace de la București (16-18 iulie), se stabilește că României îi revine Cadrilaterul (județele Durostor și Caliacra).

În urma alipirii Cadrilaterului la România, regele Carol I întreprinde o călătorie pe Dunăre, cu iahtul „Ștefan cel Mare”, care este relatată și de revista „Cosânzeana” (an IV, nr. 24, 21 iunie 1914), care se edita peste munți, la Orăștie, sub direcțiunea lui Sebastian Bornemisa. Din cuprinsul articolului decupăm: „În luna Maiu regele Carol al României și toată familia a făcut o excursiune pe Dunăre – oprindu-se în orașele de pe țărmul fluviului. Între altele s-a oprit și la Silistra și Turtucaia, orașele nou încorporate țării, cu luarea Cadrilaterului de la Bulgari. La întâia vizită ce s-a făcut de marele rege, - acele cetăți i-au ieșit în cale, prin dregătorii lor, cu mare alaiu, cu pâine și cu sare ... semnul supunerii ...”

La 14 martie 1881, România este proclamată regat în urma votării unei legi speciale în Parlament. Mai târziu, la 10 mai, Carol I și soția lui Elisabeta sunt încoronati ca rege și regină a României, Carol primind coroana făurită din oțelul unui tun turcesc capturat la Plevna. Urcarea lui Carol I pe tronul regal a consolidat poziția Hohenzollernilor în România și a întărit orientarea pro-germană a politicii externe a României. Proclamarea regatului a mărit prestigiul României în fața celorlalte state ale Europei. Atât proclamarea

regatului cât și reglementarea chestiunii succesiunii la tronul României²¹ au contribuit și la consolidarea regimului politic din țara noastră.²²

Personalitatea lui Carol I

Regele Carol I a fost un om de excepție din toate punctele de vedere. A fost un om energic, un exemplu de cinste și corectitudine, permanent preocupat de asigurarea prestigiului monarhiei.

Câteva portrete creionate de către diferite personalități ale vieții politice și culturale românești, relevante asupra personalității marelui om de stat, exemplificăm în rândurile următoare.

„Era un om distant, rece, mândru, protocolar. [...] El ducea o viață izolată, nu avea prieteni, nici favoriți sau favorite. Soția sa, Elizabeta, mărturisea că «și în somn el poartă coroana pe cap». Era meticulos și exact în tot ce făcea, căutând să impună și colaboratorilor săi același stil de activitate. A continuat să se considere, până la sfârșitul vieții, principe german [...]”²³

Rolul lui Carol în edificarea României moderne a fost considerabil pentru că, așa cum a relevat I.G. Duca: „el avea tocmai însușirile care ne lipseau nouă, românilor [...] Într-o țară care n-avea noțiunea timpului, regele Carol aducea simțul exactității matematice [...].

Într-o țară de aproximație în toate, el a adus conștiinciozitatea impusă până la meticulozitatea germană, într-o țară de zvâcnituri, de entuziasm violent și de descurajare pripită sau cel puțin de rapidă plictiseală, el a adus o stăruință nezdruccinată, liniștită și regulată ca bătăile numeroaselor orologii ce umpleau apartamentele sale. Într-o țară plină de nerăbdare și de neastâmpăr, el a adus răbdarea care știe să pregătească și astâmpărul care știe să-i mențină seninătatea [...], într-o țară cu mentalitate orientală, el a adus un spirit occidental în vremea tocmai când acea țară se străduia să se avânte în marea vâltoare a civilizațiunii occidentale [...], într-o țară care, din cauza vicisitudinilor ei istorice, nu era obișnuită cu planuri dinainte făcute și bine definite, el a venit urmărind un scop precis, a făcut un program și l-a îndeplinit întocmai”.²⁴

Carol I s-a dorit „un model de rigoare și ordine: exact ceea ce nu prea corespundea tradiției românești. Prima lecție pe care a dat-o a fost aceea a punctualității. Boierii români nu cunoșteu încă virtuțile orei exacte: le-au aflat acum de la un cârmuitor german. Le-a luat totuși ceva timp. Mai târziu, regele își amintea cum, în primele luni după instaurarea sa, invita la masă câte zece până la douăsprezece persoane din toate partidele politice și mulți militari, ca să cunoască mai de aproape pe toți acești domni. Noțiunea timpului însă nu era prea dezvoltată la București; adesea se întâmplă că oaspeții nu-și amintesc cu punctualitate ora stabilită și prințul trebuia să se așeze la masă fără dânsii.[...] Carol I a înțeles să fie un arbitru alfel, față de cei arbitrați, la o înălțime care azi ar putea să pară excesivă, dar care era, în fond, expresia unei politici necesare”.²⁵

„Veacul nostru nu cunoaște printre prinții săi o figură mai simpatică decât acest bărbat serios, tăcut, conștient de datoria lui,

căreia toată puterea de a lupta împotriva norilor ce se grămădeau tot mai greu în jurul lui i-a dat-o numai credința neclintită în puterea biruitoare a binelui în lume și omenire; până când vâlul s-a sfâșiat, întâia oară din acele nenorocite zile în care turcii năpădeau cu hoardele lor, nenorocita țară, răsări o rază de soare asupra acestui copil vitreg al politicei europene. Oricum, n-are nevoie de statui și tablouri, care să-i păstreze amintirea: mândria și justificarea sunt faptele și, în distincția și nobila-i modestie a disprețuit totdeauna a ajunge în ochii și urechile mulțimii.”²⁶

„Carol I era suveranul prin excelență, expresia puterii supreme: un simbol personificat. Suveran este numai regele: greșit dacă se întrebuițează pluralul: suveranii în loc de majestățile lor, deoarece regina nu e suverană. El era omul datoriei, lucrând fără patimă și având în vedere numai interesele țării. N-avea prieteni și prin urmare nici camarilă sau partizani. Deși după constituție regele domnește fără a governa, totuși regele reușea să impună părerile sale în consiliile de miniștri ce regulat se țineau sub a sa președenție, la Palat. [...]

Superb – în adevăratul înțeles al cuvântului, însumând și nuanța de marțial – apărea regele Carol I când privea defilarea armatei în ziua de 10 Mai, nemișcat și impresionant pe calul său, alături de statuia de bronz a vijeliosului Mihai Viteazul.”²⁷

„De statură mijlocie, de o ținută magistral stăpânită, sobru în gesturi, măsurat în cuvinte, capabil de a da o demintate și felului insuficient în care posedea limba română și care la un altul ar fi părut ridicole, pătrunzând, scormonind până în suflet, cu ochii mici albaștri foarte mobile lângă linia de imperială deciziune a nasului de vultur, omul care unea în el vechi datini de ev mediu renan, mândria unei ușoare descendente apropiate de Napoleon, prin bunica sa Ștefania de Beauharnais, înfiată de genialul Împărat, și un fel de ruralism romantic venit de la Murații al cărei sânge îl avea tatăl său, era una din acele personalități, mai mult din voința lor decât prin largul dar al lui Dumnezeu, care pot să domine și o lume așa de deosebită de a sa cum era aceea a vechii României, căreia nu-i dădea decât ce voia, când voia și cât voia.”²⁸

La apus

La 27 septembrie/10 octombrie 1914, regele Carol I a murit la Castelul Peleş, la vârsta de 75 ani. De mai mulți ani de zile, regele era suferind cu inima. Uneori pentru a se trata pleca în lungi călătorii în afara țării. În ultimii ani era tratat de către medicul curții, Ion Mamulea și începuse să se simtă mai bine. E posibil ca presiunea exercitată asupra organismului său, de către neutralitatea impusă României de la începerea Primului Război Mondial, împotriva voinței sale care dorea ca urmare a tratatului semnat în anul 1883, să lupte alături de Puterile Centrale, să-i fi fost fatală bătrânului rege.

Cu toată boala care îi măcina corpul și cu toate problemele complexe care-i chinuiau sufletul, regele a încercat să le suporte cu tărie fără a lăsa să se vadă ceva pe chipul său ori în atitudinea sa. „În ultimii ani, când suferinți fizice grozave îl torturau, nimic nu apărea în afară la acela care ținea să păstreze, în orice împrejurare, regalității atitudinea ei de o intangibilă

maiestate. În zilele de Zece Mai, în care-i plăcea să admire precizie-mișcărilor oștirii de la care nu-și dezlipia privirea ascuțită, nimeni nu-și dădea seama îndeajuns, nici medicul devotat care-i îngrijea pătımirea, ce crispație a ultimelor resurse trupesti îi trebuie celui care, nemișcat pe calul de război, asista năpădit de amintiri glorioase, la defilarea armatelor sale, veșnic întinerite. La botezul ultimului copil al prinților moștenitori, în fața vulgarului fiu, de uriașe proporții și de rubicundă înfățișare, al lui Wilhelm al II-lea, el mergea în fruntea tuturor, slăbit până la suprimarea cărnii pe fața întipărită de o sforțare eroică, târând greu piciorul ca unul care voia să moară ostaș.”²⁹

Testamentul lui Carol I alcătuit în spiritul principiilor morale care i-au călăuzit întreaga viață, este un model de simplitate, modestie și un exemplu de dragoste necondiționată pentru poporul care l-a adoptat și pe care l-a respectat până la moarte. Gânduri memorabile întâlnim în paginile testamentului său, către poporul și către urmașii săi.

„Alcătuind acest testament, mă gândesc înaintea de toate la iubitul meu popor, pentru care inima mea a bătut neîncetat și care a avut deplină încredere în mine. Viața mea era așa strâns legată de această de Dumnezeu binecuvântată Țară, că doresc să îi las, și după moartea mea, dovezi vădite de adâncă simpatie și de viul interes pe care le-am avut pentru dânsa. Zi și noapte m-am gândit la fericirea României, care a ajuns să ocupe acum o poziție vrednică între statele europene; m-am silit ca simțământul religios să fie ridicat și dezvoltat în toate straturile societății și ca fiecare să împlinească datoria sa având ca țintă numai interesele Statului.

Cu toate greutățile pe care le-am întâlnit, cu toate bănuielile care s-au ridicat, mai ales la începutul Domniei mele în contra mea,

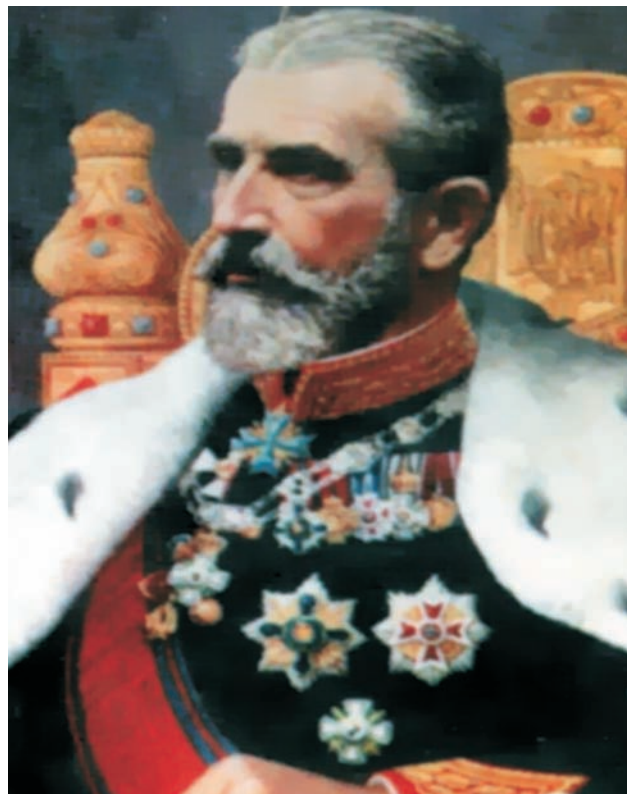
expunându-mă la atacurile cele mai violente, am pășit fără frică și fără șovăire, înainte pe cale dreaptă, având nemărginită încredere în Dumnezeu și în bunul simț, al credinciosului meu popor. Înconjurat și sprijinit de fruntașii Țării pentru care am avut totdeauna o adâncă recunoștință și o vie afecțiune, am reușit să ridic la gurile Dunării și pe Marea Neagră, un stat înzestrat cu o bună armată și cu mijloacele spre a putea menține frumoasa sa poziție și realiza odată înaltele sale aspirațiuni.”³⁰

Testamentul regelui Carol I stipula și principiile sale călăuzitoare precum și sensibile rânduri adresate oștirii: „Succesorul meu la tron primește o moștenire de care el va fi mândru și pe care el o va cărmui; am toată speranța în spiritul meu, călăuzit fiind de deviza: «Tot pentru țară. Nimic pentru mine.» [...] Pronia cerească a vrut ca să sfârșesc bogata mea viață, am trăit și mor cu deviza mea care strălucește pe armele României: «Nihil sine Deo». Doresc a fi îmbrăcat în uniforma de general (mică ținută, cum am purtat-o toate zilele). Ca decorații de război numai Steaua României și Crucea de Hohenzollern pe piept. [...] Coroana de oțel, făurită dintr-un tun de pe câmpul de luptă și stropit cu sângele vitejilor mei ostași, trebuie să fie depusă lângă mine, purtată până la cel din urmă locaș al meu și readusă atunci la Palat. [...] Toate steagurile care au fâlfâit pe câmpurile de bătaie, vor fi purtate înaintea și în urma sicriului meu, ca semn că scumpa mea armată a jurat credință steagului său și șefului său suprem, care, prin voința lui Dumnezeu, nu mai este în mijlocul credincioșilor săi ostași. Tunurile vor bubui din toate forturile din București, Focșani și Galați, ridicate de mine ca un scut puternic al vetrei strămoșești în timpuri de grele încercări de care cerul să păzească țara. Trimit armatei mele, pe care am îngrijit-o cu dragoste și cărei i-am închinat toată inima, cea din urmă salutare, rugând-o a-mi păstra o amintire caldă”.³¹

Regele Carol I va fi înmormântat, după șase zile, perioadă în care întregul popor îndoliat l-a jelit pe marele om, la Curtea de Argeș, în Biserica Episcopală, unde doi ani mai târziu va fi înmormântată și iubita sa soție, regina Elizabeta.

Din paginile periodicelor vremii, cât și din memoriile unor contemporani, prezentăm pe scurt cronologia evenimentelor petrecute în orele dinaintea morții regelui cât și în cele șase zile în care țara l-a plâns pe rege, până la coborârea sa în mormânt.

Ion Mamulea, medicul familiei regale mărturisește: „În cea din urmă seară a vieții Regelui Carol am fost primit, ca de obicei, către ora 10.30, în camera de dormit a Suveranilor din Castelul Peleş. Aveau amândoi o expresiune mai liniștită. Convorbirea a ținut până la ora 11, când Suveranul îmi spuse: «Mă simt bine, puteți să vă duceți acasă.» Adormind, Regele s-a

odihnit liniștit până la ora 3.30 dimineața, când s-a deșteptat, trezind și pe Regina. La dreapta sa, pe o măsuță, se afla o cutie de argint, totdeauna plină cu pesmeți făcuți în casă. A întins mâna luând un pesmet pe care l-a rupt în două, dând jumătate Reginei. Au mâncat pesmetul și au readormit. La 5 de dimineață, Regina s-a deșteptat iar și, privind pe Rege, a avut impresiunea că nu respira. Alarmându-se, a trimis după mine. Sosii către 5.30. Regele avea o față senină, ușor colorată, ochii închiși, pielea caldă încă, expresiunea unui om care doarme adânc, fără cea mai ușoară urmă de suferință. Constatai însă cu durere că nu mai respira, iar inima sa, care atâtea stăpânise și îndurase, încetase de a mai bate”.³²

Ediția specială a ziarului „Românul”, editat la Arad, la 3/16 octombrie 1914, relatează: „Suveranii dormiau la Castelul Peleş în acelaș dormitor. La ora 6 dimineața s-a deșteptat regina. De obicei la această oră se deșteaptă și regele. Regina văzând că regale nu se deșteaptă și că doarme foarte liniștit, nu s'a îndurat să-i turbure somnul. Dar peste câteva minute regina șopti: *Carl! Carl!* Și neprimind nici un răspuns, observând că regele nu se mișcă, se apropie de pat și-l chiamă cu voce mai tare: *Carl! Carl!* Regele, care la cel mai mic șgomot din cameră se deștepta, tot nu răspunse. Atunci regina puse mâna pe capul regelui și strigă disperată: *Carl!* Țipătul reginei se auzi în celelalte camere și când personalul intră în dormitor, găsi pe regină înghenunchiată, în nesimțire, la căpătâiul suveranului. Corpul regelui era rece...”³³

Alexandru Tzigara-Samurcaș, bibliotecarul Fundației Carol I, istoric de artă, din 1905, director al Muzeului de Etnografie și Artă Națională, descrie în memoriile sale, impactul pe care l-a avut asupra opiniei publice doliul casei regale a României: „Năpraznica veste a încetării din viață a regelui Carol a înmărmurit întreaga suflare românească, trecând și dincolo de hotarele țării”.

Ziarele vremii³⁴ editate la Londra exprimă vii condoleanțe cu ocazia morții regelui Carol. „Times” într-un articol de fond intitulat: „Un rege mare” descrie opera întregii sale vieți jertfită pentru dezvoltarea României. Face elogii diplomației române în timpul războiului balcanic.

„Daily News” relevă că „armata română este probabil cea mai puternică în peninsulă, ceea ce ar trebui să fie o puternică considerațiune pentru Turcia”.

„Daily Cronicle” spune: „E cu puțință, ca după moartea regelui Carol care s-ar fi opus la participarea României la război... bărbații de stat români să-și poată schimba punctul de vedere”.

„Daily Mail” relatează: „Moartea regelui Carol este un eveniment internațional care poate atrage urmări grave”. (Reuter).

Oficiosul „Narodni Prava” din Sofia relevă înaltele calități ale regelui Carol, serviciile sale neprețuite pentru ridicarea României și declară că națiunea bulgară întreagă împărtășește durerea Curții regale și națiunii române. Cu moartea regelui Carol Bulgaria pierde pe un binefăcător al ei. Marele defunct părăsește țara lui fericit că i-a asigurat prosperitatea. Asociindu-ne, zice ziarul, la doliul României, credem că amintirea luminoasă despre regele Carol în fața căreia ne închinăm profund va fi garanția sincerității mutuale între națiunea română și cea bulgară. (Agenția bulgară.)

Sucesiunea evenimentelor de la Castelul Peleş a fost următoarea: în ziua de 27 septembrie/10 octombrie, s-au întocmit certificatul de deces și un proces-verbal de constatare a trecerii regelui în neființă, apoi Ferdinand i-a înmănat primului-ministru testamentul lui Carol I. „Acest testament este scris într-un caiet încă de mulți ani, întrucât filele caietului începuseră să se îngălbenească. Testamentul este scris în întregime în românește de mâna Majestății Sale.”³⁵ Brătianu a citit în ședință conținutul testamentului (mai erau de față pe lângă Ferdinand, mai multe personalități ale vieții politice românești).

La castel au venit doi doctori care au luat două măști de pe figura regelui și care apoi l-au îmbălsămat. După îmbălsămare, corpul Majestății Sale a fost îmbrăcat cu obișnuita uniformă de general cu toate decorațiile și a fost așezat culcat pe o canapea din camera sa de lucru, pe care obișnuia să se odihnească. După ce a fost astfel așezat, a fost anunțată regina Elizabeta că poate veni să-l vadă. Corpul

Majestății Sale a fost lăsat pe canapea până la orele 11.00, când unul din doctori l-a pus într-un coșciug de stejar care a fost făcut provizoriu.³⁶

În ziua de de 28 septembrie/11 octombrie, noul rege, Ferdinand a depus jurământul. Datorită războiului, acesta a fost depus mai devreme, întrucât țara avea nevoie grabnică de un nou rege legitim.³⁷

Luni 29 septembrie/12 octombrie, după un serviciu religios oficiat de starețul Mănăstirii Sinaia, „sicriul de stejar, îmbrăcat în catifea purpurie, e acoperit cu capacul, peste care se așează chipiul Regelui. Membrii Casei Militare ridică sicriul pe umeri. Regele Ferdinand și Principele Carol ajută și sicriul e scoborât pe scară. Afară e un afet de tun din Regimentul 19 Artilerie, îndoliat, tras de șase cai, și având în spate pajura țării. Trompeții sună, dând onorurile pentru Rege. Două steaguri zdrențuite – glorioase amintiri din lupta în urma căreia Plevna a căzut – se alătură lângă afet. O companie de vânători dă onorurile Regelui.

Sicriul e așezat pe afet și apoi acoperit cu pânza steagului care a fluturat până acum deasupra Castelului Peleş. Cortegiul se pune în mișcare. [...] Sicriul e urmat pe jos de Regele Ferdinand, care are în dreapta pe principele Carol, iar în stânga pe principele Nicolae. Vin apoi cei doi camerieri ai Regelui defunct, miniștrii și un public nenumărat venit din toate comunele învecinate.

Generalul Robescu duce, în fruntea cortegiului, spada Regelui, generalul Perticari, coroana de oțel, iar generalul Iarca,³⁸ cele două bastoane de mareșal. Cortegiul e încheiat de Batalionul 2 Vânători, comandat de domnul colonel Dabija.³⁹

În aceiași zi, sicriul este imbarcat în tren și în jur de ora 15, vagonul mortuar ajunge în Gara Mogoșoaia, unde este așteptat de cler, oficialități, armată și oameni din popor.

După un scurt serviciu religios, cortegiul funerar se îndreaptă spre Palatul Regal. În spatele afetului mergeau regele Ferdinand I, încadrat de pricipii Carol și Nicolae, iar în urma lor, calul Triade, care aparținuse regelui mort, dus de dârlogi de colonelul Baranga. Pe traseu, armata dădea onorul, iar mulțimea îndurerată privea și saluta în tăcere.

La Palat, sicriul regelui a fost așezat în Sala Tronului și apoi a fost deschis. Patru colonei stăteau de gardă la căpătâiul regelui. Spada, coroana regală, drapelele de luptă care fuseseră purtate cu mândrie la Plevna, Rahova și Vidin erau toate acolo.

Seara s-a oficiat o o slujbă în rit catolic, întrucât regele a fost toată viața catolic.

Marti, 30 septembrie/13 octombrie și miercuri, 1 octombrie/14 octombrie stil nou, Sala Tronului este deschisă publicului. Numeroși supuși, din toate clasele sociale, vin să-l vadă și să-și ia rămas bun de la Maiestatea Sa. Armata a fost scoasă din cazărmi

pentru a menține ordinea în mulțimea care venea puhoi.⁴⁰

Joi, 2 octombrie, este ziua despărțirii definitive. Încă de dimineață, de la ora 7.00, sicriul a fost închis de către doctorul Minovici în prezența regelui și a primului-ministru. În următoarele ore s-a oficiat serviciul religios catolic de către arhiepiscopul Netzhammer.

La ora 8.30 este adus în curtea Palatului, în fața scării, afetul de tun tras de șase cai negri, neînvăluți, conduși de lachei. Partea de sus a afetului este îmbrăcată în purpură, iar țeava tunului, într-un steag tricolor îndoliat.

La 9.30, are loc un nou ceremonial religios, apoi sicriul a fost ridicat de foștii aghiotanți regali și coborât pe scări. „La capătul scării, M.S. Regele Ferdinand și Principele moștenitor, au dat onorul”. Tunurile încep să tragă din toate forturile Capitalei și de la Pirotehnia Armatei. „Muzica, clopotele, tunurile formează, amestecate, o melodie superbă în cinstea omului care a știut să-și ritmeze viața după armonia lui ideală... Într-o tăcere desăvârșită, cortegiul se formează în modul următor: într-o trăsură pleacă prefectul poliției capitalei; un escadron din regimentul de escortă; corurile seminarelor; mitropolii, episcopii și arhierii, în trăsură și un mare număr de preoți pe jos; veteranii din Campania 1877-1878; drapelele regimentelor care au luat parte în războiul de la 1877-1878; sabia regelui Carol, purtată de generalul Al. Iarca, asistat de generalii Gh. Burghele și Gh. Bogdan, cu sabia trasă; coroana regală, purtată de generalul Ion Culcer, asistat de generalul Mihail Aslan și de contraamiralul Sebastian Eustațiu, cu sabia trasă; carul mortuar, ai cărui cai sunt conduși de dârlogi de șase căpitani;

cordoanele carului mortuar sunt ținute de domnii Ion [I.C.] Brătianu, prim-ministru, B. Missir, președintele Senatului, M. Ferechide, președintele Camerei și Gh. N. Bagdat, primul președinte al Curții de Casație.

Alături de purtătorii cordoanelor, merg generalii C. Coandă (tatăl savantului Henri Coandă – n.a.), Vasile Zottu, Constantin Hârjeu și Alexandru Averescu. Pe de lături merg toți ceilalți generali de divizie, precum și casa militară a regelui defunct. Imediat în urma carului mortuar vin M.S. Regele Ferdinand, în uniformă de general de cavalerie și AA.LL.RR. Principii Carol și Nicolae.”⁴¹

Cortegiul s-a deplasat pe pe drumul cel mai scurt, Piața Carol – Calea Victoriei – Calea Griviței – Gara de Nord, urmând apoi, ca trenul mortuar, să plece spre Curtea de Argeș.

La ora 10.30 s-a ajuns la gară. Sicriul, coborât de pe afetul de tun, a fost purtat de patru generali. Un nou serviciu religios ortodox are loc și, la 11.03, trenul a plecat din Gara de Nord, în sunetele imnului regal și salutat de tunurile fortului Chitila. Pe traseu, găurile erau îndoliate și luate cu asalt de sute de oameni, în așteptarea trenului mortuar.

„În Curtea de Argeș doliul este general, tot parcursul a fost pavoazat și așternut cu nisip. De pe acum orașul este arhiplin. Pe lângă divizionul de artilerie de munte din localitate, au mai sosit patru regimente de infanterie și unul de artilerie. Lumea sosește din toate părțile. [...] Mulți dintre cei sosiți s-au încartiruit prin comunele învecinate.”

Trenul mortuar a ajuns la ora 15.00. Cerul era acoperit de nori, dar nu a plouat. Se aud trompete, clopote, lovituri de tun. Printre cei care au purtat sicriul

se afla, de data aceasta, și primul-ministru Ionel Brătianu, Cortegiul a străbătut strada Negru Vodă și bulevardul Carol I, până la mănăstire, unde sub un baldachin de piatră, e un catafalc, înconjurat de flori. Sub acest baldachin s-a ținut slujba principală.

La ora 16.40, corpul regelui a fost depus în cripta, care se afla în partea dreaptă, lângă mormintele voievodului ctitor Neagoe Basarab și al soției sale Despina. Un ultim salut al artileriei a început cu tunurile – aduse special de la București – care, în 1877, au tras prima salvă peste Dunăre, la Calafat.⁴²

Note:

¹ Cezar Petrescu, *Cei trei regi*, Editura R.A.I., București, 1997, p. 64;

² Valentin Hossu Longin, *Monarhia românească*, Editura Litera, București, 1994, p. 36;

³ Ioan Scurtu, Marian Curculescu, Constantin Dincă, Aurel Constantin Soare, *Istoria Românilor din cele mai vechi timpuri și până astăzi*, Editura Petron, București, p. 107;

⁴ Valentin Hossu Longin, *Op.cit.*, p. 14;

⁵ Nicolae Iorga, *Supt trei regi*, Editura PRO, Brașov, 1999, p. 5; *Istoria poporului român*, coord. Andrei Oțetea, Editura Științifică, București, 1970, p. 280; Dinu G. Giurescu, *Istoria ilustrată a românilor*, Editura Sport-Turism, București, 1981;

⁶ Avansat la gradul de căpitan de cavalerie în jurul datei de 1 aprilie 1866;

⁷ Boris Crăciun, *Regii și reginele României. O istorie ilustrată a Casei Regale*, Editura Porțile Orientului, Iași, 1996, p. 20;

⁸ *Ibidem*, p. 22;

⁹ Sorin Mitu (coord.), Nicolae Bocșan, Toader Nicoară, Vasile Vese, *Manual multifuncțional de istorie modernă a României*, Presa Universitară Clujană, Cluj-Napoca, 1998, p. 94;

¹⁰ Hotărârile adunărilor ad-hoc (1857), apud Valentin Hossu Longin, *op.cit.*, p. 11;

¹¹ George Bengescu, Carmen Sylva, *Viața Reginei Elisabeta*, Editura Porțile Orientului, Iași, 1996, p. 9;

¹² Care fusese convocată încă de la 10 martie 1866 și unde puterile garante vor susține desfacere unirii și respingerea alegerii pe tronul României a unui prinț străin;

¹³ *** *Memoriile regelui Carol I al României (de un martor ocular)*, vol. I, Editura Erc Press, București, 2011, p. 16;

¹⁴ *Locotenența domnească* alcătuită din Lascăr Catargiu, Nicolae Golescu și colonelul Haralambie, și *guvernul provizoriu* condus de Ion Ghica, care va prelua puterea pe perioada de vacanță a tronului;

¹⁵ Alegerile pentru Adunarea Constituantă au avut loc la 28 aprilie/10 mai 1866;

¹⁶ *** *Memoriile regelui Carol I al României (de un martor ocular)*, vol. I, p. 42;

¹⁷ *Ibidem*, p. 15;

¹⁸ Valentin Hossu Longin, *Op.cit.*, p. 16;

¹⁹ Florin Constantiniu, *O istorie sinceră a poporului român*, Editura Univers Enciclopedic, București, 1997, p. 238;

²⁰ Sorin Mitu (coord.), Nicolae Bocșan, Toader Nicoară, Vasile Vese, *Op.cit.*, p. 112;

²¹ Prin „pactul de familie” din 18 mai 1881, când a fost proclamat moștenitor la tronul României prințul Ferdinand de Hohenzollern-Sigmaringen, nepotul de frate al regelui Carol I;

²² Gheorghe Nicolae Căzan, Șerban Rădulescu-Zoner, *România și Tripla Alianță 1878-1914*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1979, p. 59;

²³ Scurtu Ioan, Regele Ferdinand. *Activitatea politică*, Editura Garamond, București, 1995, apud Boris Crăciun, *Op.cit.*, p. 49;

²⁴ Portret făcut regelui în amintirile politice a lui I.G.Duca, apud Florin Constantiniu, *Op.cit.*, p. 238;

²⁵ Lucian Boia, *De ce este România altfel?*, Editura, Humanitas, București, 2013, p. 56-58;

²⁶ *** *Memoriile regelui Carol I al României (de un martor ocular)*, vol. I, p. 6;

²⁷ Al. Tzigara-Samurcaș, *Memorii*, vol. 2, Editura Grai și Suflet-Cultura Națională, București, 1999, p. 82-83;

²⁸ Nicolae Iorga, *Op.cit.*, p. 5;

²⁹ *Ibidem*, p. 4-5;

³⁰ *Testamentul regelui Carol I în Monitorul Oficial*, 147 bis din 29 septembrie 1914, Partea Oficială p. 7021-7026, apud Casa regală a României în cronicile „neoficiale” ale „Monitorului Oficial” 1914-1924, coord. c-dor. dr. Marian Moșneagu, lt.col. dr. Petrișor Florea, Editura Centrului Tehnic-Editorial al Armatei, București, 2010, p. 25; Boris Crăciun, *Op.cit.*, p. 62; *Românul*, Ediție specială, 3 octombrie v./16 octombrie n. 1914;

³¹ Alexandru Tzigara-Samurcaș, *Op.cit.*, p. 71-72;

³² *Idem*, *Din viața Regelui Carol I. Mărturii contemporane și documente inedite*, *Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului*, București, 1939; *Românul*, 30 septembrie v./13 octombrie n., 1914; *Românul*, Ediție specială, 3 octombrie v./16 octombrie n. 1914;

³³ Alexandru Tzigara-Samurcaș, *Memorii*, vol. 2, p. 82-83;

³⁴ *Românul*, 5 octombrie v./18 octombrie n. 1914;

³⁵ *Universul*, 29 septembrie v./12 octombrie n. 1914;

³⁶ *Ibidem*;

³⁷ *Românul*, Ediție specială, 3 octombrie v./16 octombrie n. 1914;

³⁸ Generalul Alexandru Iarca (n. 1853, Ojasca, Buzău - d.1929, Buzău) a fost unul dintre cei mai renumiți gânditori militari ai vremii, care, adept al ofensivei, al unei apărări eminent active, autor, între altele, al studiului *Câteva povești despre conducerea războiului*. Problema strategică din 1913 (1914), în care desprindea importanța superiorității morale, de instrucțiune, de educație civică, de organizațiune socială și, deasupra tuturor acestora, trebuie să ținem a avea un ideal mare. (Pagini din gândirea militară universală, vol. 3, Editura Militară, București, 1988, p. 381-382.). Fost elev al Seminarului teologic al Episcopiei Buzăului, trecut în rezervă în 1914, autor al unui volum intitulat *Memorialul meu*, Librăria și Tipografia Ioan Călinescu, Buzău, 1922;

³⁹ *Universul*, 1 octombrie v./14 octombrie n. 1914;

⁴⁰ *Ibidem*, 2 octombrie v./15 octombrie n. 1914;

⁴¹ *Ibidem*, 4 octombrie 1914 v./17 octombrie n. 1914;

⁴² *Ibidem*.

Activitatea generalului Alexandru Averescu, în perioada decembrie 1916 – iulie 1917

----- Elev Daniel Stîină, îndrumător, profesor drd. Dragoș Curelea,
Liceul Tehnologic „Avram Iancu” Sibiu

Anul 1916 se încheia în ceea ce privește statul român și armata sa cu prețul amputării teritoriului și a ocupației militare a centralilor, respectiv cu peste 250.000 de oameni pieriți și a unui imens material de război, estimat la 280 mii de puști și peste 450 de baterii artilerie pierdute.¹ La toate acestea trebuie amintit amplul exod al autorităților politice și militare pe teritoriul Moldovei – dealtfel, unicul spațiu românesc rămas neocupat la acea dată. În aceste condiții extrem de dificile pentru statalitatea românească, își are originea legenda care se va crea și construi în jurul personalității generalului Alexandru Averescu.² Printr-un efort considerabil, financiar, logistic și de susținere, s-a procedat la începutul anului 1917, între lunile ianuarie – aprilie la refacerea armatei române și a capacității sale militare, în vederea încleștărilor care vor avea loc în decursul acestui an. Pierderea bătăliei pentru Capitală, (Bătălia de pe Argeș-Neajlov) văzută ca un ultim și disperat efort al Marelui Cartier General român privind înclinarea balanței strategice în favoarea sa, a accentuat conflictul dintre generalii Alexandru Averescu și Constantin Prezan. Cel dintâi criticând în mod vehement acțiunea militară de pe Argeș-Neajlov văzută în accepțiunea sa ca operă dezastroasă a lui Constantin Prezan, situat în influența politică a liberalilor respectiv sub cea a Misiunii Franceze. Era răspunsul dat criticilor care i-au fost aduse de șeful Statului Major General, privitor la eșuarea Manevrei de la Flămânda.³ De asemenea existau vii polemici între Averescu și generalul Berhelot – șeful misiunii militare franceze, privind procedurile de refacere ale armatei. Pe 1 ianuarie 1917 prin Înalt Ordin regal, Ferdinand I îl înaintează pe Alexandru Averescu la gradul de general de armată, reconfirmându-l în fruntea Armatei a II-a române.⁴ În retragerea generală către sudul Moldovei, merită subliniate eforturile de coordonare întreprinse de generalul Averescu pentru ca pierderile suferite să fie cât mai reduse, trupele acestei armate, deplasându-se prin luptă și în permanent contact cu avangărzile inamice, fără a suferi pierderi considerabile. Aspectul acesta evidențiază încă odată, capacitatea generalului de a coordona eficient armate și corpuri de armate.

Prin pilda propriului exemplu, generalul Averescu a știut să insuflă întregii Armate a II-a încrederea în forțele proprii. Retragerea fiind făcută exemplar, Armata a II-a fiind practic axul care a permis translația celorlalte trupe române, către noile aliniamente desfășurate pe axa nord-sud, respectiv, nord-est. Făcând referință la modul cum a fost organizată și desfășurată această retragere, Nicolae Iorga, obiectiv în aprecieri, deși e cunoscută animozitatea dintre cei doi, subliniază: [...] „numai simțul de ordine, puterii de a impune disciplina, a generalului Averescu, căruia de la sine îi revenise acum conducerea supremă, i se datorește că descinderea de pe înălțimi a micilor pachete de oaste, nu s-a făcut în desordinea, la capătul căreia e, firește, depunerea armelor; ci că din aceste pârâie răslețe s-a putut face din nou o armată, capabilă, nu numai de retragere rânduiește către Moldova dar și de

a da o mare bătălie în câmp deschis, - singura de fapt, de la începutul războiului".⁵ Însuși generalul Averescu nota: *Numai retragere și iar retragere și toate în timpul nopții. Sunt acum trei nopți de când trupele mele nu au dormit! Am fost astăzi de m-am fotografiat ca amintire de pe hotarul dintre Muntenia și Moldova. Oare când îl voi retrece înapoi?*⁶ Ocuparea Brăilei la 27 decembrie 1916, atingerea aliniamentului pe râul Siret de către armatele centralilor, respectiv angajările militare sângeroase de pe râurile Milcov și Putna, au permis o stabilizare a frontului în sudul Moldovei. Tactic vorbind, stabilizarea aceasta a liniei frontului a fost fundamentată pe convergența a cel puțin doi factori și anume: sosirea în marș a unor divizii rusești, care au ocupat punctele fortificate dintre Moldova și Muntenia, respectiv, iarna aceluși an, extrem de geroasă, cauze care au făcut practic imposibilă orice desfășurare ofensivă de mare amploare. Înaintarea dispozitivului militar al centralilor către sudul Moldovei, permite acestora ocuparea orașului Focșani pe 7 ianuarie 1917, însă avansările armatelor adverse este stopată pe 18 ianuarie în încleștarea de pe râul Pralea. Pe 20 ianuarie ambele tabere militare angajate în încleștare s-au îngropat în tranșee, pe întregul aliniament pornit de la Carpați, la râurile Șușița și Siret, respectiv la Dunăre și Mare.⁷ Contextul general în tabăra română era sumbru, datorită în principal retragerii, a pierderii unei bune părți a teritoriului statal, a unui număr enorm de vieți jertfite pe front, a unei mari aglomerări de populație nemaiîntâlnit pe teritoriul Moldovei. Exodul refugiaților din calea armatelor centralilor a generat noi dimensiuni de tragism și durere la începutul lui 1917. La toate acestea se adăugau conflictele politice interne dintre conservatori și liberali, respectiv animozitățile, nu puține și intens cultivate, între marii comandanți ai armatei române, notorii în epocă fiind inamicia dintre Averescu și Prezan, pe deoparte, respectiv dintre comandantul Armatei a II-a române și Șeful Misiunii Militare franceze în România, pe de alta.⁸ Reorganizarea armatei române, a fost un nou subiect care i-a permis generalului Alexandru Averescu să critice acțiunea Marelui Cartier General de refacere a Armatei a I-a sub atenta supraveghere a ofițerilor francezi. Comparativ, la Armata a II-a, procesul de refacere se făcea subcontrol românesc în total dezacord cu viziunea generalului Henri Mathias Berthelot. Aspect care, desigur l-a contrariat pe înaltul oaspete aliat.

Fără dubii demersul început de generalul român a permis refacerea unităților pe care acesta le comanda. Este important de subliniat, acestea se aflau în linia întâi, dispunând de condiții de trai și acțiune mult mai bune, comparativ cu forțele militare din interior, după un sistem original și pus în aplicare de general.⁹ Situația era tot mai complexă în primele luni ale

anului 1917, odată cu izbucnirea Revoluției din Rusia, odată cu acțiunea agitatorilor inclusiv în cadrul unităților militare rusești de pe frontul din sudul Moldovei. Apare acum un moment general de descumpănire și descurajare în cadrul Armatei a II-a de teama unei eventuale părăsiri a Moldovei de către armatele rusești și a unei eventuale semnării a unui acord separat de pace între Rusia și Puterile Centrale. Ferm, bun organizator, mereu printre oameni, generalul și-a pregătit armata, moral, tactic, dar și ca dotare, în vederea declanșării marilor confruntări care aveau să schimbe situația strategică de pe frontul românesc. A purtat discuții cu Petre P. Carp, căruia îi solicita ca în eventualitatea constituirii unui guvern pe care liderul conservator să-l prezideze, să rezerve Portofoliul Războiului pentru el. Interceptarea de către Siguranță a scrisorii dintre general și omul politic rămas în Bucureștiul ocupat de centrali, a fost folosită drept dovadă a trădării generalului, în acest sens el fiind acuzat chiar de șeful misiunii franceze în România, deși Ion I.C. Brătianu ceruse discreție generalului francez privitor la această chestiune. Oricum copia și, fără îndoială, și originalul dispar din discuție chiar în aceeași zi, întrucât Averescu conducea cu succes o retragere tactică desfășurată în condiții deosebit de dificile.¹⁰ De asemenea merită să evidențiem aici întâlnirile avute cu atașatul militar al Italiei, colonelul Ferigo și cu principele Barbu Știrbey. Principele propunându-i generalului să preia conducerea unui guvern format din militari. Generalul se arată onorat de această propunere, convenindu-i această perspectivă care-i permitea să să-l îndepărteze de la șefia Consiliului de Miniștri pe vechiul său inamic, liderul liberal Ion I.C. Brătianu, văzând în aceasta și o modalitate de plată a umilințelor la care fusese supus în decursul anului 1916 de către liderul liberal. Totuși atent fiind, nu se lasă atras în lupta politică, văzând în aceste propuneri doar manevre menite să-l înlăture definitiv prin discreditare. Prudența politică, buna organizare a refacerii Armatei a II-a, fermitatea în relațiile cu aliații ruși și francezi, intransigența manifestată în cazul Sturdza-Crăiniceanu, permit Regelui Ferdinand I să-i confere generalului prin Înalt Decret Regal nr. 247 din 22 a III-a 1917 Ordinul Mihai Viteazul, Clasa a III-a pentru bravura și curajul cu care a condus operațiunile militare ale Armatei a II-a române.¹¹ Se apropia astfel momentul bătăliei de la Mărăști, de altfel una dintre cele mai ample încleștări de trupe care a avut loc pe frontul românesc și moment de apogeu militar al generalului Alexandru Averescu. În *Notițele sale*, generalul descrie perioada premergătoare bătăliei,¹² din care reiese încrederea sa în capacitatea de luptă a soldatului român, în motivarea acestuia, de asemenea este subliniată încrederea soldaților în capacitatea de conducere a

generalului și încrederea că pot lupta acum, cu reali șorți de izbândă cu armatele Puterilor Centrale. În primele zile ale lunii iulie 1917, pe baza planului de campanie elaborat încă din mai de către Înaltul Comandament Româno-Rus, s-au definitivat și transmis Armatelor I și II române instrucțiunile necesare în vederea deschiderii ofensivei în stânsă legătură cu Armata a IV și a IX rusă și punând în aplicație Ordinul de Operații nr. 1638.¹³ În aceste condiții, Armata I-a trebuia să declanșeze ofensiva în zona Nămolosa, până la depășirea râului Putna, urmând mai apoi ofensiva Armatei a II-a condusă de generalul Alexandru Averescu spre Râmnicu Sărat pentru a se face joncțiunea cu Armata I-a. Între 9 – 10 iulie 1917 la răsărit de Mărăști aflăm în poziție de luptă diviziile Armatei a II-a formate din Corpul I și II Armată în contact sporadic cu unități de infanterie din Armata a I-a Austro-Ungară. Pe aliniamentele din preajma satului Mărăști pe direcția de front a Armatei a II-a române către Poiana Încărcătoare-Răcoasa se aflau față în față Grupul de forțe Gerock și aripa dreaptă a Armatei a I-a Austro-Ungare, respectiv Armata a II-a română. Punerea în aplicare a Ordinului de Operații nr 1638, era extrem de dificilă în condițiile din teren, grupul de forțe Gerock, ocupând poziții tactice net favorabile, bine organizate și eșalonate în adâncime, centre și puncte de rezistență, cazemate întărite, o rețea de tranșee consolidate și rețele pe zeci de kilometri de sârmă ghimpată, totul aflându-se în dispunere concentrică, amenajate de la început să reziste unei ofensive și chiar încercuirii și asaltului.¹⁴ Dotarea de luptă a Armatei a II-a, nu permiteau

acesteia să rupă defensiva inamică pe întregul front advers, acesta fiind întins pe o lungime de 35 de kilometri în zona Mărăști. Componenta forțelor aflate față în față era următoarea:

- Armata a II-a română condusă de generalul Alexandru Averescu era dispusă pe două eșaloane ordonate în adâncime.

- Eșalonul 1 format din: Corpul 4 Armată, condus de generalul Gheorghe Văleanu.

- Acest corp de armată se compunea din: Divizia 8 Infanterie și Brigada 11 din Divizia 6 Infanterie. În rezerva eșalonului 1 intrau: Divizia 6 Infanterie mai puțin Brigada 11; Regimentul 10 Vânători și Batalionul operativ 3 provenit din Regimentul 24 Infanterie; Corpul 2 Armată comandat de generalul Arthur Văitoianu compus din Diviziile 6 și 3 Infanterie

- Eșalonul 2 se alcătua în adâncime din următoarele unități militare: Divizia 1 Infanterie, 2 divizioane de artilerie montană, 1 Divizion de artilerie grea și 7 baterii de tunuri și obuziere.¹⁵

- Grupul de forțe Gerock format din: Grupul general Ruiz constituit din două divizii, una de infanterie și una de cavalerie, Grupul 8 Armată format din Brigada 8 de Munte Austro-Ungară, 1 Brigadă de Cavalerie și două divizii de infanterie la aceste forțe sau mai atașat două batalioane de infanterie. Rezerva se forma din toate regimentele Diviziei 7 Cavalerie Austro-Ungară.

Întregul dispozitiv militar al Armatei a II-a concentrat în zonă în preziua declanșării Bătăliei de la Mărăști se ridica la 56 batalioane de infanterie având în dotare 448 mitraliere, 14 escadroane de cavalerie, 228 guri

de foc de diferite calibre. Acestor forțe se adăugau 21 de avioane pentru recunoaștere în teritoriul inamic. Grupul Gerock totaliza în zonă 28 batalioane de infanterie, 36 escadroane de cavalerie și 142 guri de foc, ocupând poziții defensive bune. Infanteria centralilor avea la dispoziție 252 mitraliere.¹⁶ Demn de remarcat este și un alt aspect în primăvara și vara anului 1917, în spațiul care mai rămăsese României se afla una dintre cele mai mari concentrări de forțe din primul război mondial. Este suficient să amintim că în Moldova se aflau 9 armate, 80 divizii de infanterie, 19 divizii de cavalerie, 936 baterii de artilerie. Efectivele umane se ridicau la 800.000 militari combatanți și un milion de oameni în rezervă iar lungimea frontului românesc totaliza 1200 kilometri fiind cel mai lung front din Europa, depășind chiar lungimea frontului rusesc dintre marea Baltică și sudul Moldovei.¹⁷

Respectând principiul concentrării forțelor principale pe direcția de izbire și efort, Averescu a realizat un raport tactic de forțe net favorabil armatei române. Discrepanța forțelor în zona Mărăști era dată de raportul de 4/1 în favoarea infanteriei române, 1,4 / 1 era raportul pentru artilerie și 2/1 pe escadroanele de cavalerie. În comparație cu anul 1916, Armata a II-a dispunea cu de trei ori mai mult armament automat decât adversarul.¹⁸ Prin Ordinul de Zi, generalul Averescu, sublinia în ajunul bătăliei, adresându-se soldaților următoarele: „[...] Nici asprimea timpului de iarnă, nici grozăviile boalelor care ne-au bântuit, nici lipsurile de tot felul ce ați îndurat, nici oboselile supraomenești la care ați fost supuși nu v-au putut clinti din datoria sfântă de apărători ai țării aflate în primejdie”.¹⁹ Aceste cuvinte veneau în încurajarea mult încercatei Armatei a II-a române după primirea Înaltului Ordin de Zi pentru aceasta emis de Regele Ferdinand I pe data de 20 iulie 1917, în care, printre altele suveranul menționa: „[...] mult așteptata zi a sosit; după luni de repaos și refacere, iarăși puteți arăta dușmanului vitejia românească a străbunilor noștri. S-a dat ordinul de ofensivă pentru întregul front și împreună cu frontul nostru celelalte fronturi vor porni la atac. Ochii tuturor sunt ațintiți asupra voastră, în vitejia voastră toată suflarea românească și-a pus nădejdea și credința nestrămutată de victorie... Arătați-vă demni de această încredere, porniți la luptă cu brațul oțelită, purtați drapelul înaintea, alungați pe dușman de pe pământul strămoșesc”.²⁰

Și astfel începea înclăștrarea Mărăștiului, ofensivă a armatei române desfășurate în două etape: perioada de pregătire, susținută între 20 – 21 iulie, printr-un puternic foc de artilerie, perioada propriu-zisă a ofensivei, desfășurată în perioada 22 iulie – 1 august, care cunoaște în desfășurare două faze. În perioada 21 – 22 iulie, generalul Gerock se plângea Marelui Cartier General Aliat, în persoană arhiducelui Iosif de

superioritatea artileriei și a aviației române.²¹ În seara zilei de 21 iulie 1917 au fost trimise mici grupe pentru cercetarea efectelor pregătirii de artileriei. Conform raporturilor înaintate generalului Averescu, efectele pregătirii au fost un număr de 12 breșe în sistemul defensiv al poziției dușmane. Aceleași raportări parvin generalului și din partea escadrei aeriene. Pe fondul acestor raporturi, este decisă pentru a doua zi, declanșarea atacului general. Imediat după miezul nopții de 21 spre 22, regimentele române părăsesc tranșeele și se îndreaptă spre pozițiile inamice. La orele 3 45 avangărzile de infanterie române ajung la mai puțin de 150 m de linia inamică.²² În dimineața zilei de 22 iulie, pe direcția loviturii principale a Armatei a II-a române, sunt concentrate forțele ofensive pe eșaloane, în strânsă legătură cu Armata a IV-a rusească situată la flancul drept al generalului Averescu. Prin curaj, vitejie și o anume doză de nebunie, regimentele componente ale Diviziei 3 de Infanterie române au rupt, acționând cu un elan de nestăvilit, încă de la primele ore ale dimineții prima poziție fortificată a centralilor, silind replierea dispozitivului advers să se replieze la sud-vest de râul Șușița.²³ Sunt înregistrate pierderi masive în jurul orelor 1600, aspect care silește o repliere a Diviziei 3 pe pozițiile de plecare.²⁴ Generalul Averescu consemna situația în Notițele sale: „[...] „ fix la 4 am mers la observator, era întuneric, dar partea stângă a sectorului de atac era luminată de satul Mărăști în flăcări. Exploziile proiectilelor noastre luminau și acopereau întregul sector de atac ... spectacol măreț, peste măsură de impresionant, s-a ajuns la lupte corp-la-corp. Din toate părțile rapoartele sunt favorabile, soldații noștri pătrund în poziția inamicului și încep curățirea șanțurilor, la ora 8 00 întreaga poziție este a noastră, ... dușmanul se retrage, mai ales la centru în dezordine, încep a se aduna prizonieri numeroși. Se raportează capturarea de tunuri”.²⁵

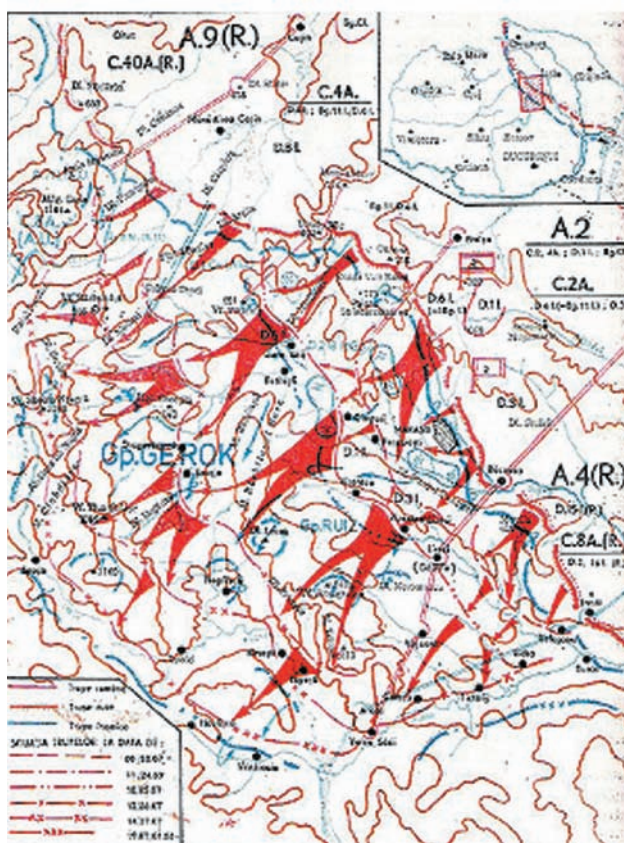
Ordinul general de asalt pe toată Armata a II-a a fost dat pe 24 iulie, având nr. 1904 și a fost pus în aplicare cu dimineața aceleiași zile la orele 4⁰⁰.²⁶ Atacul este descris amănunțit și elogios prezentat în paginile cotidianului România din 31 iulie 1917 „a fost ca o lovitură de trăznet, nu-i mai putea opri nimic. Demult așteptaseră ei ora aceasta. Făcuseră cel din urmă legământ cu inima lor și se duceau senini la jertfă. Veneau amenințător valurile Regimentelor 2 Vânători și 4 Dorobanți-Argeș... și dintr-o dată lovitura aceasta bruscă a infanteriei noastre dezlănțui ca furtuna panică în rândurile vrăjmașului”.²⁷ Efortul conjugat al acestor două regimente a zdrobit punctul de rezistență de pe dealul Mărăști, creând prin presiunea lor cea dintâi spărtură în frontul Diviziei 218 Infanterie germană. Obiectivul atins de cele două mari unități române a fost lichidarea punctelor de rezistență și

anihilarea dușmanului din a doua linie de fortificații aflată pe dealul Teiș. Ocuparea poziției adverse de pe dealul Teiș, a silit dispozitivul militar advers să se retragă pentru a nu risca o încercuire. Pentru curajul și priceperea lor tactică în executarea misiunilor de luptă, comandantii celor două regimente, locotenent-colonelul Constantin Calotescu și locotenent-colonelul Mihai Butescu, li s-a conferit prin Înalt Decret Regal, Ordinul „Mihai Vitezul”, clasa a III-a.²⁸

De asemenea trebuie evidențiat faptul că Mărăștiul a fost martorul mut al pildelor de vitejie și abnegație a soldaților din Regimentele 22 Infanterie Dâmbovița, care au forțat prin efortul depus de Batalioanele 3 și 4 ocuparea cotei Mărăști și a dealurilor limitrofe acesteia. La sud de Mărăști s-a evidențiat acțiunea Regimentului 30 Dorobanți-Muscel, care prin acțiuni de tip corp-la-corp a zdrobit a doua linie defensivă și centrul de rezistență advers, respectiv statul-major al diviziei germane de pe dealul Mânăstioara. Pe fondul ofensivei desfășurate între 22 – 23 iulie 1917, dispozitivul de forțe Grup Gerock se repliază pe cotele înalte de teren Arșița, Teheraele și Răchitoasele, ceea ce îi conferă acestuia un avantaj tactic (efemer) asupra unităților militare românești și rusești. Pe 23 și 24 iulie 1917 a fost folosită forța de luptă a Diviziei 1 Infanterie română, comandată de generalul Dumitru Stratilescu, mare unitate de luptă ținută până în acel moment în rezervă de Averescu,²⁹ divizia de cavalerie fiind dispusă în imediata apropiere a celei de infanterie. Ca situație, statistică în zilele de 22 – 23 iulie, ofensiva românească a produs o breșă de 10 – 12 km în adâncime în frontul Diviziei 218 Infanterie germană, capurându-se în această etapă 1501 prizonieri și 25 de piese de artilerie. Divizia 15 Infanterie rusă a cucerit dealul Momâia, iar Diviziile 3 și 14 de Infanterie ruse au luat cu asalt satul Voloșcani. O vie impresie a produs la nivelul Înaltului Comandament al Puterilor Centrale victoriile românești. Continuarea ofensivei silește Grupul de forțe Gerock să se replieze pe aliniamentul Munților Carpați, nefiind deloc capabil să exploateze avantajul tactic al controlării depresiunii Vrancea.

Referindu-se la ordinul primit prin telegrama Marelui Cartier General, generalul Averescu sublinia: „rezultă că din iulie 1917, armata românească disponibilă în întregime, cu o parte din forțele sale pătrunse adânc în frontul dușman, spart pe o întindere de 45 km și cu un inamic în completă debandadă în fața sa se oprește din avântul ei, pe baza unui ordin, se va vedea de unde, pentru cuvântul că, într-un punct oarecare al frontului rusesc, unele trupe au părăsit pozițiile, fără ca dușmanul să le fi atacat și deci fără să fi fost urmărite”.³⁰ Mulțumit de situația operativă, Averescu, consemna în Ordinul de Zi pe Armata a II-a „sunt mândru și fericit să mă găsesec în capul

unor trupe, care au știut să se distingă într-un mod atât de strălucit... Puteți să vă mândriți de această izbândă și să așteptați cu toată încrederea reluarea marșului înainte”.³¹ Pe 25 iulie 1917 se reia ofensiva, unitățile militare române confruntându-se din nou cu greutățile terenului piemontez și cu o îndârjită rezistență a inamicului bine fortificat. La finele acestei zile, Divizia 6 Infanterie reușește să cucerească Poiana Încărcătoare, Muntele Sboina Neagră și dealurile din împrejurimi. Pe 26 iulie, conlucrarea operativă a Divizilor 6 și 8 Infanterie silește adversarul să părăsească dealul Teheraele. Acțiunea Diviziei 1 Infanterie are ca rezultat ocuparea dealului Răchitașul Mare pe cota 927, iar Divizia 3 reușește să ocupe dealul Teiș. Subliniez, această breșă în frontul advers, permite Armatei a II-a române să reocupe Soveja, punând în imposibilitate operativă întreaga Divizie 1 de Cavalerie austro-ungară, pe acest fond ofensiv fiind eliberate aproximativ 30 localități. În cursul zilelor de 26 și 27 iulie 1917, Divizia 8 Infanterie reușește să ocupe vârful Arșița Mocanului împingând înapoi și dezorganizând întreg frontul Diviziei 1 Cavalerie austro-ungară, urmând apoi preluarea după mai multe asalturi și lupte corp-la-corp în 27 iulie a piscului Cocoșilă. În aceste condiții, sunt ocupate de asemenea vârful Roșchilă și satele Topești și Valea Sării. Ofensiva românească a Armatei a II-a a silit înaltul comandament al centralilor să dispună măsuri operative

urgente privind întărirea frontului de la Mărăști, deplasând aici numeroase forțe astfel: Diviziile 37 și 117 Infanterie, respective 7 și 8 Cavalerie austro-ungare iar Armata a IX-a germană și-a consolidat flancul stâng cu trei divizii de infanterie.³² Mihail Sadoveanu sublinia: „mult doliu, multe dureri, multe lacrimi au fost atunci răzbnate în acel iulie”.³³

Succesul reputat de Puterile Centrale pe frontul din Galiția și Bucovina împotriva armatelor rusești, a atras după sine ordinul Marelui Cartier General român adresat Armatei a II-a de sistare a ofensivei și trecere pe poziții de apărare.³⁴ La cererea expresă a generalului Averescu, Marele Cartier General român admite Armatei a II-a continuarea ofensivei până la râul Putna, pentru a fi eliberat întregul ținut al Vrancei, respectiv pentru a-l priva pe inamic de o bază de operațiuni la est de Carpați. În memoriile sale referindu-se la acest ordin, generalul Averescu își exprimă nemulțumirea față de gândirea îngustă a Marelui Cartier General de a stopa ofensiva româno-rusă pe motivul pueril că undeva în nord armatele ruse ar efectua o defecțiune, unele trupe părăsind pozițiile deținute, fără a fi silite la aceasta de inamic.³⁵ În notele sale de campanie, Generalul scria: „[...]... primesc ordine să opresc ofensiva din cauză că unele trupe rusești au făcut defecțiune undeva la nord ... am fost chemat la ordine foarte sever și acuzat de neascultare”.³⁶ În concluzie merită evidențiat un succint bilanț al Bătăliei de la Mărăști, acțiune tactic-ofensivă a armatei române care-l așează, putem afirma fără să greșim, pe generalul Alexandru Averescu în galeria marilor comandanți militari ai secolului al XX-lea.³⁷ Deși pierderile Armatei a II-a au fost considerabile, rezultatul final al înclăștării de aici a dat câștig de cauză armatei române. Fără dubii, obținerea victoriei datorându-se calităților de bun comandant și tactician ale generalului. Prin acțiunea sa Armata a II-a a eliberat un teritoriu de 20 km în adâncime și aproximativ 40 km în lărgime, având în jur de 500 km². Peste 30 de așezări au fost recucerite, au fost luați în prizonerat 4500 de soldați și ofițeri inamici și au fost capturate 50 tunuri de câmp, 80 mitraliere, 84 vagoane muniție.³⁸ Pierderile Armatei a II-a fiind de 1469 de morți soldați și ofițeri și 3052 de răniți.

Fără nici un dubiu la această victorie un aport deloc neînsemnat l-a avut și populația română din zonă care a călăuzit pașii soldaților români, oferind și date despre numărul soldaților inamici, respectiv despre dispunerea acestora în adâncime. În fond Mărăștiul este momentul de glorie al generalului Alexandru Averescu, înclăștarea aceasta finalizându-se cu o victorie tactică, fundamentată pe o acțiune ofensivă care s-a desfășurat între 22 iulie și 1 august 1917, Puterile Centrale fiind silite să renunțe la planul lor inițial de operațiuni, respectiv să-și mențină pozițiile prin

dislocarea în zonă a unor considerabile forțe militare. Mai adaug doar că nu mai puțin de 32 Ordine „Mihai Viteazul”, clasa a III-a au fost conferite de rege unor ofițeri români distinși în această bătălie, deopotrivă, steagurile de luptă a 4 regimente românești au fost decorate cu aceeași distincție. Pentru aportul său considerabil în obținerea acestei victorii, generalului i-a fost conferit de către rege prin Înalt Decret Regal nr. 759 din 21 VII-a 1917, Ordinul „Mihai Viteazul”, clasa a II-a.³⁹ Cu data de 1 august 1917, Armata a II-a română trecea în defensivă prin amenajarea pozițiilor deja deținute.

Conchid, finalmente, prin a evidenția ecoul acestei victorii românești, surprins în paginile publicației britanice „Times”, într-un moment în care situația Antantei, pe fronturile europene era delicată. Acest bloc politico-militar și economic înregistrând o serie de insuccese clare pe frontul din nordul Italiei, pe cel rusesc în Galiția și Bucovina și chiar în vest. [...] „Singurul punct strălucitor în răsărit se găsește în România, unde armata reconstituită atacă viguros frontierele Carpaților, obținând succese apreciabile”.⁴⁰ Dincolo de inerentele adversități dintre el și generalul Averescu, Nicolae Iorga, aprecia în mod just adevărata valoare a izbânzii românești de la Mărăști, publicând articolul: *Impresii de pe front*, pe 25 august 1917, menționând următoarele: „După admirabile atacuri pieptișe, în mijlocul bucuriei dârilor țărani pe coastele aspre ale muncelor, puternicele linii de apărare fură părăsite de trupele inamice, care se retrăgeau în dezordine. Prima adevărată și deplină victorie românească”.⁴¹

Revista *Actualitatea* publica în numărul său din luna ianuarie 1918, extrase din amintirile unui participant direct în înclăștarea care s-a dat pentru Mărăști: [...] „Însuflețirea oștilor române mergea crescând cu noile succese obținute. Se redeșteptau în sufletul oștenilor noștri vitejia seculară a românilor”.

Note:

¹ Zorin, Zamfir; Jean, Banciu, *Primul război mondial*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1995, p. 246.

² Petre Otu; Teofil Oroianu; Ion Emil, *Personalități ale gândirii militare românești*, Editura Academiei de Înalte Studii Militare, București, 1997, p. 96 – 97; Petre Otu, *Mareșalul Alexandru Averescu, militarul, omul politic, legenda*, Editura Militară, București, 2005, p. 60-62.

³ *Revista de Istorie Militară*, București, nr. 4 (10) / 1991, p. 10, Nicolae Ciobanu, *Manevra de la Flămânda între ceea ce a fost și ceea ce ar fi putut să fie*; ***, *România în primul război mondial*, Editura Militară, București, 1979, p. 162.; Mircea Ștefan Cioroiu, *O viață de prestigiu: Alexandru Averescu Mareșal al României*, Tipografia Ziarului Universul, București, 1938, p. 91; *Alexandru Averescu, Operațiile de la Flămânda*, Colecția Memorii, Tipografia Ziarului Universul, București, 1931, p. 12 – 14.

⁴ Mircea Ștefan Cioroiu, *O viață de prestigiu ...*, p. 101.

⁵ *Ibidem*, p. 103; Petre Otu, *Mareșalul Alexandru Averescu...*, p. 71.

- ⁶ Mircea Ștefan Cioroiu, *O viață de prestigiu: Alexandru Averescu Mareșal al României*, Tipografia Ziarului Universul, București, 1938, p. 101. *Alexandru Averescu, Notițe zilnice de război*, Editura Militară, București, 1992, p. XXV; Petre Otu, *Mareșalul Alexandru Averescu ...*, p. 40-41.
- ⁷ Zorin Zamfir; Jean, Banciu, *Primul război mondial*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1995, p. 245-246.
- ⁸ Constantin Argetoianu, *Pentru cei de mâine. Amintiri din vremea celor de ieri*, Editura Humanitas, București, 1992, partea a V-a, vol. I, p. 245; *Alexandru Averescu, Notițe zilnice de război*, Editura Militară, București, 1992, p. XXVIII – XXIX;
- ⁹ Petre Otu; Teofil Oroianu; Ion Emil, *Personalități ale gândirii militare românești*, Editura Academiei de Înalte Studii Militare, București, 1997, p. 118 - 120; *Revista de Istorie Militară*, București, nr. 2 / 1997, p. 20 – 26, Petre Otu, *Reorganizarea armatei române și misiunea militară franceză*; *Dosarele Istoriei*, București, nr. 2 (30) / 1999, p. 22 – 23, Petre Otu, *Generalul Averescu; Alexandru Averescu*, *Op. cit.*, p. XX - XXI.
- ¹⁰ Petre Otu, *Mareșalul Alexandru Averescu, militarul, omul politic, legenda*, Editura Militară, București, 2005, p. 168 – 169.
- ¹¹ Eugen Stănescu, Iulia Stănescu, Gavriil Preda, *Cavalerii Ordinului „Mihai Viteazul”*, Editura Universul Cărții, Ploiești, 1996, p. 22; Ichim Eftimie, *Ordinul Militar de Război „Mihai Viteazul”*, Editura Jertfa și Modelism, București, 2000, p. 68-70.
- ¹² Petre Otu, *Mareșalul Alexandru Averescu, militarul, omul politic, legenda*, Editura Militară, București, 2005, p. 100 – 101; George Dabija, *Armata română în războiul mondial (1916 – 1918)*, București, 1936, p. 45.
- ¹³ Arhivele Ministerului Apărării Naționale, *Fond Marele Cartier General*, dosar 949 / D, livret 5, f. 1.; *Mărăști, Mărășești, Oituz, Documente militare*, p. 83 (documentul nr. 45).
- ¹⁴ Gheorghe Romanescu, Gheorghe Tudor, Mihai Cucu, Ioan Popescu, *Istoria infanterei române*, vol. II, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1985, p. 46 – 47; Documente militare, p. 59 (documentul nr. 34).
- ¹⁵ Ion Cupșa, *Mărăști, Mărășești, Oituz*, Editura Militară, București, 24; George Dabija, *Armata română în războiul mondial (1916 – 1918)*, București, 1936, p. 45;
- ¹⁶ Gheorghe Romanescu, Gheorghe Tudor, Mihai Cucu, Ioan Popescu, *Istoria infanterei române*, vol. II, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1985, p. 49 – 50; Ion Cupșa, *Mărăști, Mărășești, Oituz, ...*, p. 29-30.
- ¹⁷ Mircea N. Popa, *Primul război mondial*, Editura Științifică și Pedagogică, București, 1979, p. 246.
- ¹⁸ Alexandru Baboș, Ioan Vlad, *Istoria artei militare (culegere de lecții)*, Editura Academiei Forțelor Terestre Nicolae Bălcescu, Sibiu, 2001, p. 132.
- ¹⁹ Alexandru Averescu, *Notițe zilnice de război*, Editura Militară, București, 1992, p. XXIX; Petre Otu, *Mareșalul Alexandru Averescu, militarul, omul politic, legenda*, Editura Militară, București, 2005, p. 181; Arhivele Ministerului Apărării Naționale, *Documente militare*, p. 73-74 (documentul nr. 42).
- ²⁰ Arhivele Ministerului Apărării Naționale, *Mărăști, Mărășești, Oituz, Documente militare*, p. 83 (documentul nr. 45); Petre Otu, *Mareșalul Alexandru Averescu, ...*, p. 101.
- ²¹ Ion Cupșa, *Mărăști, Mărășești, Oituz, ...*, p. 28; George Dabija, *Armata Română în primul război mondial*, București, 1936, p. 108.
- ²² *** , *Istoria militară a poporului român*, Editura Militară, București, 1988, p. 558.
- ²³ Ioan Vlad, *România stă veșnic în picioare în Almanahul Oștirii I* 1989, p. 61.
- ²⁴ Alexandru Baboș, Ioan Vlad, *Istoria artei militare (culegere de lecții)*, Editura Academiei Forțelor Terestre Nicolae Bălcescu, Sibiu, 2001, p. 134.
- ²⁵ Gheorghe Romanescu, Gheorghe Tudor, Mihai Cucu, Ioan Popescu, *Istoria infanterei române*, vol. II, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1985, p. 119.
- ²⁶ *** *Istoria militară a poporului român*, vol. V, Editura Militară, București, 1988, p. 558 și 565.
- ²⁷ *Ibidem*, p. 120.
- ²⁸ Eugen Stănescu, Iulia Stănescu, Gavriil Preda, *Cavalerii Ordinului „Mihai Viteazul”*, Editura Universul Cărții, Ploiești, 1996, p. 30 - 32; *** *Istoria militară a poporului român ...*, p. 565-566.
- ²⁹ Alexandru Baboș, Ioan Vlad, *Istoria artei militare (culegere de lecții)*, Editura Academiei Forțelor Terestre Nicolae Bălcescu, Sibiu, 2001, p. 134;
- ³⁰ Mihai C. Vlădescu, *Generalul Averescu*, Atelierele Adevărul S.A., București, 1923, p. 125.
- ³¹ Ion Cupșa, *Mărăști, Mărășești, Oituz*, Editura Militară, București, 24; George Dabija, *Armata română în războiul mondial (1916 – 1918)*, București, 1936, p. 45 p. 34.
- ³² Alexandru Baboș, Ioan Vlad, *Istoria artei militare (culegere de lecții)*, Editura Academiei Forțelor Terestre Nicolae Bălcescu, Sibiu, 2001, p. 134.
- ³³ Ion Cupșa, *Mărăști, Mărășești, Oituz, ...*, p. 31.
- ³⁴ Zorin Zamfir, Jean Banciu, *Primul război mondial*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1995, p. 253 – 254; Ion Cupșa, *Op. cit.*, p. 34-35; Victor Atanasiu, Anastasie Iordache, Mircea Iosa, Ion M., Oprea, Paul Oprescu, *România în primul război mondial*, Editura Militară, București 1979, p. 384.
- ³⁵ Mihai C., Vlădescu, *Generalul Averescu*, Atelierele Adevărul S.A., București, 1923, p. 125; Petre Otu, *Mareșalul Alexandru Averescu, militarul, omul politic, legenda*, Editura Militară, București, 2005, p. 60-62.
- ³⁶ Mihai C. Vlădescu, *Generalul Averescu, ...*, p. 126; Petre Otu, *Mareșalul Alexandru Averescu, ...*, p. 101.
- ³⁷ Michael Lee Lanning (coord.) *100 de personalități militare ale lumii*, Editura Orizonturi, București, 2005, p. 78-79; Petre Otu; Teofil Oroianu; Ion Emil, *Personalități ale gândirii militare românești*, Editura Academiei de Înalte Studii Militare, București, 1997, p. 105.
- ³⁸ Ioan Vlad, *România stă veșnic în picioare în Almanahul Oștirii I* 1989, p. 61.
- ³⁹ Eugen Stănescu, Iulia Stănescu, Gavriil Preda, *Cavalerii Ordinului „Mihai Viteazul”*, Editura Universul Cărții, Ploiești, 1996, p. 18-20; Ichim Eftimie, *Ordinul Militar de Război „Mihai Viteazul”*, Editura Jertfa și Modelism, București, 2000.
- ⁴⁰ Ion Cupșa, *Mărăști, Mărășești, Oituz*, Editura Militară, București, 1977, p. 39.
- ⁴¹ Augustin Deac, Ion Toacă, *Lupta poporului român împotriva cotropitorilor*, Editura Militară, București, 1978, p. 233.

Conservarea și edificarea memoriei eroice a românilor

----- **General-maior (r) prof. univ. dr. Visarion Neagoe**, președintele Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria”

Eroii vin din trecut. Ei nu sunt numai ai Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria”, ai Oficiului Național pentru Cultul Eroilor, ai Armatei sau ai Ministerului de Interne. Eroii sunt ai națiunii române și fiecare dintre noi, indiferent de rang și poziție socială, are o datorie morală față de ei! Fiecare dintre noi și toate instituțiile Statului Român!

General-maior (r) prof. univ. dr. Visarion NEAGOE

La 12 septembrie 2014 s-au împlinit 95 de ani de la înființarea - prin Înaltul Decret-Lege nr. 4106, semnat de Regele Ferdinand - a Societății „Mormintele Eroilor Căzuți în Război”. A fost un act firesc al unei societăți care trecuse printr-un mare război soldat cu sacrificii umane imense și care punea problema datoriei morale și creștine de a-și manifesta recunoștința față de cei căzuți pe câmpurile de onoare.

Prima datorie era îngrijirea mormintelor, cu tot ce presupune aceasta: refacerea și regruparea lor, ridicarea de semne durabile la căpătâiul celor căzuți, crucile eroilor devenind bornele istoriei naționale moderne. O altă datorie era aceea de perpetuare a amintirii eroilor, a faptelor lor de glorie și sacrificiu prin monumente, scrieri, ceremonii militare și religioase.

Românii au avut întotdeauna un cult al morților, care s-a manifestat ca o recunoaștere implicită a sacralității strămoșilor noștri. Eroii căzuți cu sabia în mână, apărând vetrele familiilor lor, vetre care, puse una lângă alta, alcătuiesc țara întreagă - au avut parte de o comemorare specială.

Cultul eroilor despre care vorbim s-a manifestat ca un adevărat fenomen național după încheierea Primului Război Mondial și realizarea României Mari, prin unirea într-un singur stat a tuturor ținuturilor locuite de români. El a fost întreținut de forma organizatorică oficială a acestei organizații care a adunat în rândurile sale personalități de prim rang ale societății românești cu autoritate morală, putere politică, credibilitate și autoritate socială, capabile de mobilizare și acțiune.

Desfășurându-și activitatea sub înaltul patronaj de onoare al Reginei Maria și sub președinția Patriarhului Miron Cristea, în strânsă legătură cu Armata Țării, Biserica neamului și Școala națională - Societatea „Mormintele Eroilor Căzuți în Război” s-a transformat în 1927 în Societatea „Cultul Eroilor”, devenind la doi ani, după moartea reginei, mai precis, în 1940,

Așezământul Național „Regina Maria” pentru Cultul Eroilor. Este perioada cea mai însemnată din istoria acestei asociații, a acestei mișcări culturale în ultimă instanță, prin ceea ce a făcut pentru conservarea și edificarea memoriei eroice a românilor.

Această societate și-a manifestat autoritatea legală asupra administrațiilor locale, a sprijinit inițiativele particulare de ridicare a operelor comemorative de război și a amenajat în formă definitivă 110 cimitire de onoare. Aproape că nu a rămas localitate, sat sau oraș, în care să nu se ridice, mai ales prin contribuția obștească, obeliscuri, troițe, monumente în memoria cetățenilor lor căzuți pentru apărarea țării, jertfa din care a putut fi clădită Unirea cea Mare.

Societatea Cultul Eroilor a construit 14 mausolee pe locurile unor bătălii în care au căzut sute și sute de militari. Amintim mausoleele de la Mărășești și Mărăști, care au beneficiat și de contribuția decisivă a Societății Ortodoxe Naționale a Femeilor Române și a Societății „Mărăști”. Amintim, de asemenea, de Mausoleul de la Mateiaș, Argeș, și complexul comemorativ de război de la Tg. Jiu, conceput de Constantin Brâncuși.

În 1943, în plin război, un raport al societății arăta că mai erau de reconstruit 69 de cimitire ale eroilor din Primul Război Mondial, alte 13 cimitire urmând a fi desființate prin strămutare și centralizare. Până atunci fuseseră mutate în cimitire definitive osemintele a 200.759 de militari români și străini. În baza convenției internaționale existente, 1598 de eroi au fost repatriați din și în străinătate.

Se cuvine să menționăm că societatea a avut aceeași atitudine de respect și același tratament față de toți cei căzuți în război, indiferent de armatele cărora le-au aparținut. Un exemplu este Mausoleul de la Odorheiu Secuiesc, pe care îl amintim în acest sens inițial, dar pentru vandalizările naționalist-xenofobe prin care a trecut până în zilele noastre.

Așezământul Național „Regina Maria” pentru Cultul Eroilor își asumase un rol special în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial, propunându-și să aducă în țară și să-i pună în cimitire ale eroilor pe militarii căzuți în Campania din Est. În raportul din 1943 scrie că au fost confecționate „pentru mormintele din actualul război 14.533 cruci de piatră și stejar”, din care fuseseră deja instalate 9143.

Ultima conflagrație mondială a generat alte sute de mii de morți pe toate fronturile. Actul de la 23 august 1944 a dus la scurtarea războiului, dar a avut și multe consecințe rele pentru armata română. Tancurile sovietice nu au adus numai trupele de ocupație ci și o ideologie care a stricat tradițiile și rânduielile românești. Noile autorități instalate după război au

considerat campaniile din Primul Război Mondial drept acte imperialiste, de cucerire, așa încât eroii și monumentele lor au fost lăsate în paragină, dacă nu cumva au fost distruse.

S-a socotit că toți cei care au luptat dincolo de Prut, împotriva Uniunii Sovietice, ar trebui considerați criminali de război. Mulți generali și ofițeri întorși de pe front au făcut ani grei de pușcărie, ignorându-se cu bună știință că militarul nu face altceva decât își îndeplinește datoria și își respectă jurământul, executând ordine în îndeplinirea unei decizii politice generale și majore care nu-i aparține. Nu a contat că majoritatea dintre cei condamnați au luptat și în războiul antifascist. Cine trebuie să ia inițiativa reabilitării acestor militari? Are Armata Română un organism care să-și asume această acțiune?

După cum se știe, în 1948, Așezământul Național „Regina Maria” pentru Cultul Eroilor a fost desființat. Bunurile și patrimoniul, precum și arhiva au fost în mare parte distruse. Mormântul Ostașului Necunoscut a fost exilat din Capitală la Mărești, considerându-se că acolo îi este locul, multe monumente au fost ciuntite, altele ajustate, ca să corespundă noilor vremi și noilor viziuni.

Abia după 1966, când s-a renunțat la ideea că România a dus un război imperialist în 1916-1919, atitudinea ostilă s-a mai nuanțat, marile mausolee fiind deschise publicului. În 1968 s-a descoperit valoarea morală și spirituală a monumentelor comemorative de război ca argument motivațional pentru apărarea

patriei. Cu toate acestea, eroii căzuți în Răsărit au rămas pe mai departe excluși din amintire, fără drept de monument și cruce.

Grija monumentelor de război a fost preluată de Ministerul Apărării Naționale. S-au ridicat, în primă fază, doar pentru Armata Roșie, considerată eliberatoare. Apoi și pentru militarii români în principalele localități pe drumul de luptă antifascist, de la Sf. Gheorghe (Covasna), la Banska Bistrica, în Slovacia. Au fost refăcute și câteva cimitire din Primul Război Mondial.

Decembrie 1989 a făcut să renască speranța și a adus, tot pe sângele jertfei, libertatea. Au venit, însă, și haosul, lipsa de autoritate, pervertirea valorilor, indiferența și jaful la drumul mare.

Pe fondul vidului legislativ și a lipsei de asumare a responsabilității, sute de monumente au rămas fără plăcile de bronz, pe care erau înscrise numele eroilor. Au fost furate busturi de bronz ale unor generali, amplasate pe socluri ori integrate pe monumente funerare. Din Cimitirul Bellu Militar au fost furate patru statui din bronz a câte 1000 kg - deci, în total 4000 kg! - de la Monumentul Eroilor de la Turtucaia. Este de necrezut că poliția noastră nu a reușit nici până astăzi să-i afle pe hoști. Dar, oare, au fost căutați vreodată?

Noii îmbuibaiți ai capitalismului românesc au intrat cu nerușinare peste parcelele eroilor, ridicându-și propriile cavouri. Ceea ce se întâmplă de ani buni în Cimitirul Eroilor din Tg. Jiu este inadmisibil. Și totuși, nimeni nu spune nimic! Dar în situații deplorabile se află și alte cimitire ale eroilor. Multe cimitire și morminte au fost lăsate în paragină, unele dintre ele sfârșind prin a dispărea definitiv. Alte monumente au fost falsificate din motive xenofobe - așa cum s-a întâmplat în județele Covasna și Harghita. Din păcate,

până în 2003, nu a existat nicio bază legală pentru a acționa.

După cum se știe, la 19 noiembrie 1991 s-a înființat Comitetul Național pentru Restaurarea și Îngrijirea Monumentelor și Cimitirelor Eroilor, prima organizație, după evenimentele din decembrie 1989, care avea ca obiectiv cinstirea memoriei eroilor. Fără fonduri, fără susținerea unor prevederi legale, persoanele grupate în această asociație, în majoritate militari în rezervă, au încercat din răspuțeri să se opună avalanșei de abuzuri și profanări. Principala armă a fost informarea autorităților, dar și intervenția directă cu voluntari, cu sprijinul mai mult decât generos al unităților militare.

Până în 2003, când a fost adoptată Legea nr. 379 privind regimul mormintelor și operelor comemorative de război, această asociație a fost singura instituție din țară care s-a ocupat de Cultul Eroilor. S-a bucurat de ajutorul Armatei și de sprijinul moral și spiritual al Bisericii, respectiv al Patriarhiei. Pe baza acestei legi, în 2004, s-a înființat Oficiul Național pentru Cultul Eroilor, organ de specialitate al administrației publice centrale, în subordinea Guvernului, investit cu autoritate în materie asupra administrației locale și cu puterea de a supraveghea integritatea și construirea operelor comemorative de război, dar și cu puterea de a finanța unele obiective.

Fostul comitet, înființat în 1991, având filiale în toate județele țării, s-a transformat în Asociația Națională Cultul Eroilor „Regina Maria”, continuând să existe, în paralel și în relație de cooperare cu Oficiul Național pentru Cultul Eroilor. Spiritual și moral, Asociația noastră se consideră continuatoarea tradițiilor inaugurate în 1919 de Regina Maria și Patriarhul Miron Cristea.

În prezent avem filiale în toate județele țării și, prin Hotărârea nr. 698, din 19 august 2014, Guvernul României ne-a acordat statutul de „organizație de utilitate publică”.

Asociația noastră a avut în toți acești ani numeroase acțiuni de cinstire a memoriei eroilor, a întocmit evidențe ale operelor comemorative de război din județe. S-au editat monografiile, cărți de aur ale localităților. Filialele noastre țin legătura direct cu administrațiile locale, semnalându-le orice acte de profanare a monumentelor și cimitirelor eroilor, stimulându-le interesul pentru cultul eroilor. Încercăm să nu ne substituim Oficiului Național pentru Cultul Eroilor, ci să fim un element activ de stimulare a interesului pentru eroii neamului și de educare a tinerei generații în ideea respectului pentru jertfa națională.

Am reușit, de-a lungul anilor, să reamenajăm cu aportul decisiv al primăriilor, unele cimitire ale eroilor, să reabilităm monumente, uneori să ridicăm altele noi. Am convins autoritățile locale să atribuie nume de eroi militari unor stații de cale ferată, unor străzi. Dar, încă mai sunt multe de făcut pe această linie.

Stimulăm memorialistica de război și promovăm literatura și mărturiile din prizonieratul de război. Anul acesta, asociația noastră a lansat Premiul „Virgil Alexandru Dragalina” pentru cea mai bună lucrare despre prizonierii ultimului război mondial, premiu în valoare de 1000 dolari, finanțat de Oprița Dragalina Popa, nepoata generalului erou Ioan Dragalina, și familia dr. Cornel și Nina Dumitriu. Precizez că ambii finanțatori sunt români din Statele Unite. Premiul va fi acordat anual. Sperăm ca el să aibă ecoul cuvenit și să fie finanțat și de alte persoane.

Asociația Națională Cultul Eroilor „Regina Maria” editează propria sa publicație, revista „România Eroică”. De asemenea, circa 20 de filiale județene editează reviste proprii.

În 2018 se împlineste un secol de la împlinirea idealului românilor: Unirea cea Mare! Asociația Națională Cultul Eroilor „Regina Maria”, împreună cu alte asociații, a luat inițiativa ridicării unui Monument al Unirii la Alba Iulia. Este o inițiativă pe cât de măreață, pe atât de dificilă. Suntem conștienți că vom reuși numai dacă vom obține un sprijin larg, inclusiv guvernamental, în acest scop.

Presă din Buzău și Râmnicu Sărat în perioada neutralității României (1914-1916)

-----Viorel Frîncu, Biblioteca Județeană „V. Voiculescu” Buzău

Preliminarii În anii neutralității (1914-1916), atât Puterile Centrale cât și Antanta s-au străduit să atragă România în război, însă guvernul a rămas neînduplecat în poziția adoptată, socotind că încă nu a sosit momentul pentru o decizie.

Partizanii Antantei considerau inevitabilă prăbușirea Imperiului Austro-Ungar și militau pentru eliberarea Ardealului, servindu-se de multe ziare și organizând întruniri politice în întreaga țară.

În toamna anului 1914, în România era o presă foarte bogată. „După statisticile Academiei, apăreau în toată țara 300 publicații politice, în București fiind 25 cotidiene, 12 săptămânale și 21 bilunare. Alături de cele politice, cele mai numeroase, apăreau 86 publicații economice, 54 juridice, 38 științifice, 37 literare, 30 bisericești și didactice, 20 militare, 8 geografico-istorice, 8 umanistice. În total, în Regat erau 635 publicații periodice și 254 de ateliere grafice”.¹

Printre acestea se înscriu și publicațiile editate în județele Buzău și Râmnicu Sărat, în perioada neutralității, precum: *Alarma* - organ naționalist, *Cronica Buzăului* - săptămânal, *Înnoirea* - Revistă culturală editată de preoți, *Râmnicul nostru* - ziar de interes public și cultural, *Reforma* - ziar național-liberal, *Vestala* - revistă literară, artistică, științifică și socială, *Lumina poporului* - ziar independent și altele.

În cuprinsul acestor publicații au fost inserate editoriale, articole-pamflet, prin care autorii condamnau războiul declanșat de Puterile Centrale și militau pentru eliberarea românilor din Transilvania, precum și pentru unirea acestei provincii istorice cu Patriamă. În plus, față de aceste articole, sunt publicate numeroase apeluri adresate tinerilor de a fi pregătiți pentru momentul în care țara va intra în război, știri și reportaje despre evenimentele desfășurate, precum și poezii patriotice, despre dezrobirea românilor asupriți din Imperiile Austro-Ungar și Țarist, și înfăptuirea României Mari.

Atitudinea publicațiilor proatantiste Încă din anul 1913, după încheierea celui de-al doilea război balcanic, începe declanșarea luptei de eliberare națională a popoarelor aflate sub jug străin, „Liga culturală” lansând numeroase apeluri în favoarea unirii

românilor din Ardeal, Basarabia și Bucovina cu patria-mamă. Publicația *Înnoirea*, lunar scos de „un număr de preoți din județul Buzău” (25 decembrie 1912 - mai-iunie-iulie 1916; 11 mai - septembrie 1919), sesizează rolul pe care îl joacă Liga culturală în acest demers, prin articolul titrat „Să ajutăm Liga culturală!” și semnat de Gh. Jugureanu: „Când popoarele mai mici de lângă noi, prin foc și sabie și-au liberat frații, robiți de secole și au dus aproape la desăvârșire năzuințele lor naționale, nu mai putem sta noi, românii, față de frații noștri cari, pe pământ românesc, trăesc viața amară a stăpânirii streine. Și dacă întregirea pământului nostru atârnă, în primul rând de împrejurările norocoase ce vor veni, unirea sufletelor însă nu poate fi împiedicată de nicio putere lumească”.²

Odată cu izbucnirea primei conflagrații mondiale, la 28 iulie 1914, când Austro-Ungaria atacă Serbia, sub pretextul asasinării, la Sarajevo, a prințului moștenitor Franz Ferdinand, presa buzoiană a susținut intrarea României în război de partea Antantei, cu gândul realizării unității naționale.

Publicația *Înnoirea* insera, în acest sens, sub semnătura lui Aureliu G. Vasilescu, un articol semnificativ intitulat „Clipe hotărâtoare”: „Acum când se vor schimba hotarele tuturor țărilor în luptă, când toate popoarele fac eforturi pentru împlinirea idealului lor național, noi ce facem? Avem și noi un ideal. Pentru idealul național Ștefan cel Mare s-a răsboit patruzeci și șapte de ani în șir; pentru el Mihai Viteazul, cari l-a înfăptuit pentru o clipă, a fost ucis mișelește; pentru idealul național au vorbit și au scris Andrei Șaguna, Șincai, Lazăr și ceilalți cărturari; pentru idealul național a luptat Avram Iancu; pentru el s-a omorât Crișan și au fost uciși pe roată Horea și Cloșca; pentru el fiecare sat din Ardeal și Bucovina și din celelalte ținuturi românești își are martirii săi; pentru înfăptuirea idealului național am străbătut, ca neam, prin douăzeci de veacuri”.³

Aceeași publicație sublinia că „Gemetele lor (ale românilor transilvăneni - n.n.) de durere au înduioșat cele mai grele suflete. Vor libertate, vor unire cu Patria Mamă. Cine e în drept altul să-i elibereze decât ea. Ea, care i-a pierut de la sân. Transilvania înoată în sânge românesc. Deșteptați-vă conducători ai noștri! Rege, cheamă-ți armata sub steagul sfânt și du-o la luptă. Spargeți lanțurile Carpaților”.⁴

În același registru, publicația găzduiește în paginile sale și alte articole, precum: D. Nicolescu - „După Golgota veni-va Învierea” [„În Ardeal, în Banat, în Țara Crișului și în Maramureș s-a întins haina durerei și jertfei”]⁵, Constantin Isofache - „Suferințele neamului românesc”⁶, Romulus D. Burbea - „Avem dreptul să nădăjduim!” [În Ardeal „ceasul dreptății se apropie!”].⁷

Intrarea Germaniei în război alături de Austro-Ungaria produce reacții de presă virulente la adresa Kaiserului. Costel C. Jitianu, redactor la *Reforma* - „ziar național-liberal” -, care a apărut la Buzău (31 august și 14 septembrie 1914), în „Note”, scrie: „Astăzi nu mai găsiți în toată împărăția cerească decât un singur monarh, pe acela al popoarelor ce au de făcut revendicări pentru înfăptuirea unui ideal național, sau pe acela al popoarelor ce sunt silite să pornească la luptă pentru a respinge invaziile cele mai sălbatice din câte s-au pomenit în istorie. [...] Și iată de ce toate proclamațiunile și toate mătăniile împăratului Germaniei nu-mi par decât cea mai patentă, dar și ultima escrocherie pe care șeful unui stat poate s-o facă asupra poporului său”.⁸

Rolul societăților și asociațiilor cultural-științifice, în timpul neutralității În atingerea acestui deziderat, un rol important l-au avut și societățile și asociațiile culturale, dar mai ales „Liga culturală”, care avea secțiuni în toate județele Regatului român.

Astfel, pe tot parcursul anului 1914, Secțiunea Buzău a „Ligii culturale”, a organizat ședințe, acțiuni

cu cartea, șezători culturale, *întru propaganda și întreținerea ideii de unire a tuturor românilor*.⁹ Societatea literar-științifică „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Buzău, înființată, în anul 1912, la inițiativa profesorului de limba română N. D. Chiriac, ajutat de elevul Alexandru C. Ionescu, a cărei activitate își găsește confirmarea în tipărirea a două volume cu lucrări prezentate,¹⁰ a organizat o prelegere, la 1 februarie 1915, cu tema „Lupta românilor din Ardeal”, un subiect pe măsura problematicei majore a timpului, o pledoarie argumentată științific a necesității unirii politice a românilor într-un stat, *care să cuprindă tot neamul românesc ale cărei granițe să fie acolo unde sunt granițele graiului nostru, până unde mai răsună limba dulce și străbună*.¹¹

Concomitent, buzoienii au colectat importante sume de bani destinate ajutorării soldaților români din armata austro-ungară, văduvelor și orfanilor. Secțiunea Buzău a Ligii culturale a expediat o sută de lei pe adresa lui Nicolae Iorga „pentru ajutorarea soldaților români morți în războiul austro-rus, rugându-vă să binevoșiți a dispune ca această sumă să ajungă la destinație spre alinarea suferințelor”.¹²

Implicarea tinerilor elevi în activități ce vizau întreținerea unei atmosfere de cunoaștere a realităților istorice imediate și de susținere a unei opinii favorabile de eliberare a românilor transilvăneni, îi prilejuește tânărului C. Dinu de la Seminarul Teologic din Buzău, de a lansa un „Cuvânt către tinerii școlari pentru ajutorarea fraților din Ardeal”: „Să punem alături banul de argint al bogatului cu gologanul de nichel al săracului elev de la țară, dar să dăm cu toții, cu dragă inimă, din ce avem, îndeplinindu-ne prin aceasta cea dintâi datorie”.¹³

Aniversarea a 56 de ani de la înfăptuirea Micii Uniri, în ziua 24 ianuarie 1915, a fost sărbătorită în toată țara sub lozinca: „Unirea de ieri, Unirea de mâine”. La București, evenimentul a fost sărbătorit de societățile „Carpați”, „Legiunea ardeleană” și „Liga societății de cultură macedo-române”, la care prof. universitar S. Mândrescu menționa: „România a trăit de secole sub vraja visului că ceea ce Mihai Viteazul a înfăptuit pentru o clipă trebuie să devină o realitate continuă și efectivă”. Manifestări diverse și același entuziasm în sărbătorirea zilei s-au desfășurat la Craiova, Buzău, Brăila, Tulcea, Galați, Târgoviște ș.a.¹⁴

„Cu data de 10 februarie 1915, ziarele publicau următoarea informație: «D-I Simion Mândrescu, profesor universitar, membru al *Acțiunii Naționale* și în comitetul central al *Ligei Culturale*, va convoca în curând la București un mare congres al tuturor Românilor din afară de Regat, aflători în țară».

La 3 martie s-a trimis în fiecare capitală de județ din țară câte un frunțăș român, de origine de peste hotare, următoarea scrisoare:

«Stimate și iubite Domnule,

Cunoscând dragostea d-voastră către cei de acasă și interesul ce purtați cauzei românismului, în aceste vremi hotărâtoare pentru viitorul neamului, îmi permit a vă ruga să faceți printre românii de peste hotare, stabiliți în orașul și județul d-voastre, o cât mai vie propagandă în vederea congresului nostru care va avea loc la București, în ziua de 15 martie (Duminica Floriilor), orele 9 dimineața, la Atheneul Român și va fi urmat de o întrunire publică în sala Dacia la orele 2 ½ d. a. S. Mândrescu».¹⁵

Atmosfera încărcată de o înaltă vibrație patriotică, este descrisă astfel de reporterul ziarului „Adevărul”, prezent în sala Atheneului Român: „Uralele nu mai conținesc. În momentul când corul cânta «Murim mai bine-n luptă...» toată sala izbucnește în strigăte de: «Murim! Murim mai bine decât să trăim așa!»”.¹⁶

Lucrările congresului au fost deschise de prof. univ. Simion S. Mândrescu, ca inițiator și organizator, după care au urmat numeroși oratori, printre care prof. Emanoil Antonescu, din partea „Acțiunii Naționale”, și dramaturgul Barbu Ștefănescu Delavrancea, reprezentant al „Ligii pentru unitatea culturală a tuturor românilor”.

La finalul congresului, într-o atmosferă de înalt spirit patriotic, este adoptată o *Moțiune*, „primită cu tunete de aplauze”, din care cităm: „Românii de peste hotare, aflători în țară, ascultând expunerile făcute la Atheneul Român de reprezenții Românilor ardeleni și bucovineni și discursurile rostite în sala Dacia de reprezentanți ai Românilor de pretutindeni: (...) Se declară solidari cu lupta începută de frunțașii români de pretutindeni pentru a grăbi intrarea în acțiune a României în contra Austro-Ungariei și însărcinează pe frunțașii lor să sprijine și să continue lupta prin toate mijloacele posibile”.¹⁷

În iarna anului 1916, *Ateneul buzoian* și-a reluat activitatea. Astfel, colonelul Al. Mărgineanu, la 31 ianuarie 1916, a rostit o conferință intitulată „Să ne pregătim de victorie”, cerând intrarea României în război de partea Antantei.¹⁸ De asemenea, la 7 martie 1916, N. Gr. Mihăescu-Nigrim a susținut un eseu intitulat „Războiul”, apărut și în broșură, aducând cu acest prilej un imn de slavă teritoriului românesc intracarpatic: „Transilvanie, Transilvanie ce țară mănoasă îngrășată cu sângele martor al neamului românesc, fost-ai tu ursită să chemi în zadar sprijinul puternic și dârz al fratelui tău? Fost-ai tu ursită de zeii neamului nemiloși și nesocotiți ca să-ți trimită feciorii tăi să-și sfășie pieptul pentru asupritorii tăi proprii? (...) Pe apele tale revărsate, Transilvanie, vin pete roșii de sânge, prin codrii noștri se strecoară geamătul înăbușit al sufletului tău, pe aripile vântului de nord se aud vaietele sinistre ale feciorilor tăi și nimeni nu sare în ajutorul tău. Transilvanie nenorocită! Eroii tăi

legendari au murit demult, pe mormântul lor doar me scutul obositor al răzvrătirii, spada frântă a revoluției. Eroii tăi de azi au fugit, ne-au părăsit în singurătatea deznădejdiei. Unde este mântuirea ta?”.¹⁹ În concepția autorului, sigura cale a dezrobirii fraților de dincolo de munți este intrarea României de partea Antantei: „Chemarea istorică a poporului sortit să nu piară în strâmtorile înguste ale umilinței și ale nenorocirii, este triumful dreptății asupra împilării. La război, deci, domnilor! Cu pasul dârz, fără șovăire, cu brațul tare, cu sufletul aprins de setea de mai bine, cu inima încălzită de dorul fraților subjuogați, să spargem zidurile de stejari ai Carpaților.”²⁰

Deschizând acțiunea publicistică pentru Ardeal și Marea Unire, săptămânalul buzoian *Alarma*, „organ naționalist”, „gazetă longevivă (1898-1899, 1901-1916, 1919-1929), de referință, cu bogate informații locale și cu o atitudine patriotică aparte”²¹, inserează în paginile sale articolele specifice orientării sale. Spre exemplu, D. Marmeliuc, semnează articolul „Vorbește Ardealul: Mormântul lui Mihai ne cheamă”²², iar D. I. Popișteanu, directorul publicației, un documentar privind „Teroarea austro-ungară”.²³

Cunoscutul voluntar bucovinean, profesorul Dimitrie Marmeliuc a publicat în paginile ziarului *Alarma*, un articol în care readuce în memoria contemporanilor săi personalitatea lui Mihai Viteazul, primul unificator al Țărilor Române, deplângând faptul că, așa „cum sunt ele astăzi trupul în Câmpia Turdei, iar capul la Mănăstirea Dealul reprezintă dureroasa sfășiere a neamului, pe care numai el a tămăduit-o pentru câteva clipe, care însă prin moartea lui deveni și mai dureroasă”.²⁴ Evocând martiriul marelui voievod, patriotul bucovinean reliefează destinul poporului român la acele vremuri de restriște, dar și vitejia și spiritul de sacrificiu al acestuia, care s-a ridicat de nenumărate ori împotriva asupririi naționale. Chemarea la luptă, pentru eliberarea Transilvaniei și unirea acestei provincii istorice românești cu Patria-mamă, este

redată metaforic în articolul menționat: „Căciularii și dorobanții, ca un arhanghel dorește să-i conducă în năpraznic zbor peste Carpați, (...) să-i ducă pe pace cel mai viteaz dintre viteji și cu neînvinga sabie să le arate calea mai departe spre povârnișul idealului său și al neamului. Și curcanii întârzie, pasul dorobanților nu se aude ca și dânsul așteaptă un neam întreg ziua slăvită în care inscripția de pe moaștele sfinte ale capului lui Mihai se vor întregi”.²⁵

Efemerul „ziar săptămânal independent” *Fulgerul* (8 februarie - 19 martie 1915), apărut la Râmnicu Sărat și realizat de Gh. Mărculescu, abordează și el, în cele trei numere tipărite, subiectele de la ordinea zilei, printre care, războiul și starea de neutralitate a țării, condamnând atitudinea filo-germană a pro-carpștilor, în articolul „Băgați de seamă!”: „Patrioții noștri s-au băgat la stăpân prin vecini și ne-au lăsat casa pustie, pradă minciunilor telegrafice, intrigilor și spionajului străin, pradă crizelor economice și nesiguranței zilei de mâine”.²⁶

Psihoza creată de zvonurile privind presupuse acțiuni subversive organizate de inamici îl face pe directorul gazetei *Alarma*, D. I. Popișteanu să publice un articol având drept subiect un complot îndreptat de serviciul de siguranță maghiar împotriva oamenilor politici români „filo-antantiști”: Take Ionescu, N. Filipescu, Emil Costinescu și chiar Ion I. C. Brătianu.

Chiar de la primul număr, săptămânalul *Cronica Buzăului* (6 martie - 19 iunie 1916), în loc de articol-program, publică o „Cronică politică”, atrăgând atenția că „în epoca unor frământări” (erau clipele dinaintea intrării țării în război - n.n.), „discuțiile, vorbăria lungă și nefolositoare... sunt întotdeauna primejdioase”.²⁷ Aceeași publicație atrăgea atenția că autoritățile austro-ungare și germane organizează acțiuni de spionaj împotriva României: „Variateurile și hotelurile sunt pline de cocote care au invadat țara noastră de la izbucnirea războiului european, 98% din ele sunt ungueroaice și evreice din Galiția și trăiesc nesupărate și în afara controlului siguranței statului”. Autorul articolului, M. I. Traliera, desigur un pseudonim, menționa că lucrul cel mai revoltător este că „ele trăiesc în cea mai bună tovărășie a ofițerilor noștri cărora le otrăvesc și sufletul și sângele.” El solicita Siguranței statului să

ia măsurile corespunzătoare „pentru a înfrânge pornirile asiatice ale acestor spioane”, iar corpului ofițeresc îi aducea aminte că are datoria „să se hotărască a rupe relațiile degradatoare cu spioanele ce-l batjocoresc”.²⁸

Cu puțin timp înainte de intrarea României în război, apare gazeta *Râmnicul nostru*, „ziar de interes public și cultural, sub conducerea unui comitet” (16 iunie și 26 iulie 1916). „Scris de grupul entuziast și talentat de studenți râmniceni - viitori gazetari, juriști, dascăli, artiști, politicieni ai urbei - care scosese cu doar o jumătate de lună în urmă ziarul independent *Râmnicul*, acum cu un plus de profesionalism”.²⁹ Iminenta ieșire din neutralitate a României și făurirea României Mari este redată astfel de tinerii jurnaliști râmniceni: „Să dăm clipei importanța ce-o merită, să fim încrezători în noi înșine și ta timp să fim «la datorie!»”. Publicistul N. Protopopescu își începe articolul, titrat „La răspântie”, cu panoramarea: „S-au împlinit doi ani de când bătrâna Europă, focarul civilizației moderne, este hărțuită neconținut de vârtejul dureros al vărsărilor de sânge. O pagină neagră, scrisă cu strofe dezastruoase, înregistrează astăzi istoria omenirii, iar civilizația cu greu va șterge din suflet acest doliu profund. [...] Țara românească, înconjurată azi de toate părțile de văpaia războiului european, stă de veghe și se pregătește în taină pentru ziua cea mare, când ceasul isbândeii noastre naționale va suna. Suntem postați la aceeași răspântie grea, pe care au apărut-o strămoșii noștri cu scutul puternic al piepturilor lor și pentru care s-au jertfit atâtea suflete de români”.³⁰

Lirica proatantistă din presa vremii În ton cu materialele ce pledau pentru intrarea României în război de partea Antantei și eliberarea teritoriilor istorice aflate sub dominația Imperiului chezarocrăiesc, publicațiile buzoiene și râmnicene inserează numeroase creații literare, mai mult sau mai puțin reușite, ce susțineau aceste deziderate. Astfel, ziarul *Alarma* publică numeroase creații literare mobilizatoare, printre care poezia „Haideți!”, semnată de I. A. Modreanu, dedicată ostașilor români care urmau să-i elibereze pe frații lor ardeleni: „Deviza să ne fie: «Îvingem sau murim / Să răzbunăm pe Cloșca, Horea și Crișan / Să fluture stindardul în mâini la Mureșan»”.³¹ Aceeași gazetă îi publică lui Sterian H. Ionescu poezia dedicată „Vitejilor noștri”: „Urmași a lui Icar, / Sburăți mai sus de nori, / Și ștergeți cel hotar / Al țărilor surori”.³² În același registru, sunt publicate versuri cu o profundă vibrație patriotică: „Soldatul Român” [Versuri nesemnate: „O, Românie ! țară iubită / Eu pentru tine tot am lăsat; / Ca să fii-n lume de rău ferită / În uniformă m-am îmbrăcat”]³³; Vicar. „Iubirea de patrie” [Finalul poemului: „Cât de mare-mi este, dragostea de tine / Țara mea iubită, scumpul meu popor, / Că dacă m-ar cere, aș muri cu bine / Aș lupta-n războiu viteaz cu oricine / Numai să fii mare tu

în viitor”³⁴; Adina Lăzărescu. „Chemare!” [Finalul poemului: „Veniți! Să ne-apărăm un drept al nostru / Și sfințele morminte ce le-avem / Să-nfăptuim un gând ce e și-al vostru / Un vis măreț - Un ideal suprem”]³⁵. Un înflăcărat „cântec patriotic” pentru Ardeal - „Dacia nu piere! - este semnat de un oarecare Alin: „Săi, române, ai un frate, / Săi, din lanțuri de țî-l scoate! / De țî-e frate, frate-ți fie, / Devălmaș în vitejie / Iar de nu țî-a fost vro-dată / Piară «Dacia sugrumată»! // Răzbunare! Piară-n moarte, / Arma cin-n-o vrea s-o poarte! / Aidem! toți românii - așteaptă / Lupta crâncenă și dreaptă! / Viața noastră piară toată! / Dacia însă: Niciodată!”³⁶

Lunarul *Înnoirea* publică și el versuri având ca tematică „eliberarea fraților asupriți de cealaltă parte a Carpaților”. Dem Georgescu semnează „Cântec transilvan”, o poezie „auzită de la un român” de peste munți [Finalul: „Veniți, deci, ce așteptați? / Veniți fraților la frați! / Rupeți lanțul de robie, / Făcând Marea Românie”]³⁷. Același autor semnează o altă poezie - „Alarmă de la frați” -, „cu o notă optimistă, de acțiune fermă, patriotică a românilor regățeni”³⁸, având drept temă ziua mult așteptată a înfăptuirii României Mari: „O, Ardeal! O, Bucovină! / Azi sunteți numai ruină! / Foc pustiu, jale și-amar, / V-au adus călăii, dar // «Ziua mare» o să vie, / Ea s-apropie curând; / Vă vom scoate din robie, / Făcând «Marea Românie» / Visul neamului-ntrupând”.³⁹

Aureliu Gh. Vasilescu, pledând pentru reîntregirea țării, în poezia intitulată „Unirea”, îl invocă pe domnitorul Alexandru Ioan Cuza, unul din artizanii Micii Uniri de la 24 ianuarie 1859: „În genunchi, te rog, Părinte, rostul țărilor îl schimbă / Și pe cei ce sunt de-o lege și vorbesc aceeași limbă, / Strânge-i la un loc, o Doamne, pe pământul strămoșesc, / Când pe munții noștri falnici tricolorul românesc / Străluci-va ca un simbol, arătând ca mântuire: / O, mai mare, mult mai sfântă și mai falnică unire!”⁴⁰

„Frumoase versuri patriotice, replică la poezia lui D. Bolintineanu, prevestind Unirea”⁴¹, sunt semnate de animatorul cultural și publicistul râmnicean Octavian Moșescu, în *Vestala*, „revista lunară literară, artistică, științifică și socială” (8 noiembrie 1915-mai 1916): „Zi de mare sărbătoare! Munții nu mai sunt hotar / Tricolorul României fâlfâie pân-la Satmar. / Hora înfrățirii joacă, numai cânt și veselie, / Și în ochii lor s-aprinde strămoșeasca vijelie...”⁴²

Concluzii Odată cu intrarea României în război, toate periodicele buzoiene și râmnicene își vor înceta aparițiile, dar meritul acestora este acela că, alături de suratele lor din țară și străinătatea, au contribuit la crearea unui sentiment profund național ce a premers la înfăptuirea Marii Uniri de la 1 decembrie 1918.

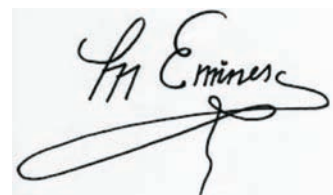
(Comunicare susținută la Congresul Național de Istorie a Presei, ediția a VII-a, Galați, 4-6 aprilie 2014)

Note:

- ¹ *Flacăra*, nr. 36 din 20 iunie 1915.
- ² *Înnoirea*, I, nr. 7, 25 septembrie 1913, p. 16-18.
- ³ *Ibidem*, II, nr. 8, 25 septembrie 1914, p. 15-19.
- ⁴ *Ibidem*, II, nr. 10, 29 noiembrie 1914, p. 24.
- ⁵ *Ibidem*, III, nr. 4, martie 1915, p. 1.
- ⁶ *Ibidem*, III, nr. 8, 9, 10 septembrie, octombrie, noiembrie 1915, p. 7-10.
- ⁷ *Ibidem*, III, nr. 6, 7, 8 mai, iunie, iulie 1916, p. 5-6.
- ⁸ *Reforma*, I, nr. 2, 14 septembrie 1914, p. 3.
- ⁹ Arhivele Naționale Buzău (în continuare se va cita A. N. Bz.), *Fond Primăria orașului Buzău*, dosar 3/1914, f. 6.; vezi și Valeriu Nicolescu, *Pagini de istorie culturală (Buzău-Rm. Sărat)*, Editura Alpha MDN, Buzău, 2004, p. 114.
- ¹⁰ *După doi ani de muncă - Disertațiuni, Critice, Prelegeri*, Buzău, 1914, 1915.
- ¹¹ Valeriu Nicolescu, *Op. cit.*, p. 30.
- ¹² *Neamul românesc*, IX, nr. 47, 30 noiembrie 1914, p. 1; vezi și Petre Țurlea (editor), *Scrisori către Nicolae Iorga*, vol. III, București, 1988, p. 345.
- ¹³ *Înnoirea*, III, nr. 1, 25 decembrie 1914, p. 14-16.
- ¹⁴ Ion Bulei, *Arcul așteptării. 1914-1915-1916*, București, Editura Eminescu, 1981, p. 166.
- ¹⁵ *Congresul românilor de peste hotare aflători în țară*. 15 martie 1915. București, Editura [s.n.], 1915, p. 5.
- ¹⁶ *Adevărul*, XXIII, nr. 10060, din 17 martie 1915.
- ¹⁷ *Congresul românilor de peste hotare aflători în țară*. 15 martie 1915. București, Editura [s.n.], 1915, p. 91.
- ¹⁸ *Lumina poporului*, I, nr. 3, 15 februarie 1916, p. 4.
- ¹⁹ Gabriel Cocora, *Peneluri și condeie*, București, 1978, p. 128.
- ²⁰ *Ibidem*.
- ²¹ Alex. Oproescu, *Dicționarul presei buzoiene și râmnicene: 1839-1949*, Editura Alpha MDN, Buzău, 2011, p. 17.
- ²² *Alarma*, XVIII, nr. 320-342, 4 octombrie 1915, p. 1.
- ²³ *Ibidem*, XVIII, nr. 329-351, 6 decembrie 1915, p. 1.
- ²⁴ Dimitrie Marmeliuc, *Vorbește Ardealul. Mormântul lui Mihai ne cheamă*, în *Alarma*, XVIII, nr. 320-334, 4 octombrie 1915, p. 1.
- ²⁵ *Idem*.
- ²⁶ *Fulgerul*, I, nr. 1, 8 februarie 1915, p. 1.
- ²⁷ *Cronica Buzăului*, I, nr. 1, 6 martie 1916, p. 1.
- ²⁸ M. I. Traliera, *Spionajul*, în *Ibidem*, nr. 7, 7 aprilie 1916, p. 3.
- ²⁹ Alex. Oproescu, *Op. cit.*, p. 217.
- ³⁰ *Râmnicul nostru*, I, nr. 1, 16 iunie 1916, p. 1.
- ³¹ *Alarma*, XVIII, nr. 300-322, 24 mai 1915, p. 3.
- ³² *Ibidem*, XVIII, nr. 313-335, 23 august 1915, p. 1.
- ³³ *Ibidem*, XIX, nr. 334-356, 10 ianuarie 1916, p. 2.
- ³⁴ *Ibidem*, XIX, nr. 349-371, 24 aprilie 1916, p. 3.
- ³⁵ *Ibidem*, XIX, nr. 350-372, 1 mai 1916, p. 3.
- ³⁶ *Ibidem*, XIX, nr. 357-379, 19 iunie 1916, p. 3.
- ³⁷ *Înnoirea*, II, nr. 10, 25 noiembrie 1914, p. 24.
- ³⁸ Alex. Oproescu, *Op. cit.*, p. 150.
- ³⁹ *Înnoirea*, III, 5, 6, 7, aprilie, mai, iunie 1915, p. 36.
- ⁴⁰ *Ibidem*, III, nr. 2-3, ianuarie-februarie 1915, p. 17-19.
- ⁴¹ Alex. Oproescu, *Op. cit.* p. 280.
- ⁴² *Vestala*, I, nr. 4-5, februarie-martie 1916, p. 73.

Comemorare 125

MIHAI EMINESCU

----- Profesor Emil Niculescu, Cercul Militar Buzău

Anii ultimi ai lui Mihai Eminescu au stat sub semnul bolii și ai insecurității financiare, a jenei scriitorului față de bine intenționatele gesturi ale amicilor și admiratorilor de a lansa „liste de subscripție” care să-i dea sprijinul pe care statul refuza, de bună vreme să i-l asigure.

În ședința din 14 iunie 1887 a Consiliului județean Botoșani, se află pe ordinea de zi și votarea unei sume de ajutor pentru Eminescu din bugetul județului, C. Leca, obiectează: *D-l Eminescu este prea mare pentru județ, căci el a servit țara. (...) Când ni se cere cazărmi care se dărâmă, pentru aceasta să alergăm la împrumuturi, și banii afectați pentru asemenea cheltuieli până la finele anului să-i dăm la ajutoare, aceasta ar fi incorect; deci propun a se interveni prin d-l Prefect la Minister.*

Un consilier, Rusu, încearcă să stabilească prioritățile: *Să nu umblăm cu ficțiuni, cum că bugetele sunt precis, etc. căci un om este mai scump decât bugetele, omul trebuie preferat cazarmelor și caselor.* Acestui punct de vedere i se raliază franc și cu demnitate prefectul Th. Boldur-Lățescu: *d-l Leca a zis că recunoaște meritele lui Eminescu, că sunt prea mari și mijloacele noastre prea mici, zicând tot odată că Eminescu e o idealitate, dar eu cred că acea idealitate fiind prefăcută în carne și ciolane trebuie să mănânce, trebuie dar a-i veni în ajutor.¹*

Privitor la listele de subscripții, Emilia Humpel, una dintre „militantele” acestui demers, îi scria, la 20 iunie 1887, lui Maiorescu: *serata a produs 885 de franci din care 200 i-am trimis la Botoșani, iar restul de 685 au fost depuși pe numele lui Eminescu la Casa de Economie. Ți noi ne ferim de faimoasa Henriette și de d-l Eminovici.²*

Junimistul Iacob Negruzzi, redactorul „Convorbirilor literare”, fiind deputat a depus în cameră, la 2 martie 1888, o petiție din partea mai multor cetățeni, prin care cerea o pensie lunară pentru „nenorocitu poet național Mihai Eminescu”, invocând sprijinul unor deputați și miniștri, poeți și scriitori, între care și N. Pruncu. Se aprobă o pensie viageră de 250 lei pe lună (cincizeci și șapte deputați pentru, cinci contra, însă, schimbându-se guvernul, votarea întârzie până în toamnă, după care abia la 12 februarie 1889 decretul fu semnat se rege.³

Generalul I.Em. Florescu, cel ce câștigase, în urma răsturnării guvernului liberal, la 1888, președenția Senatului, are, după eminescologul Augustin Z.N.

Pop, meritul *de a introduce proiectul de acordare a unei pensii pentru scriitorul bolnav; în urma votului proiectul de lege pentru pensia de 250 lei obține unanimitatea celor 65 de parlamentari.⁴*

O afectuoasă evocare a figurii poetului din această epocă îi aparține soldatului Ion Popescu, autorul articolului „Peste groapă”, apărut, în decembrie 1889, în revista „Fântâna Blandusiei”, ce îl avea ca director de onoare pe poetul intrat în posteritate. Militarul îl cunoscuse în redacția junei reviste, când aude că scriitorul fusese internat în casa de sănătate din Strada Plantelor. Merge să-l vadă și are surprinderea a nu i se părea atât de bolnav pe cât se aștepta să-l afle: *Intrând, făcusem fără voie zgomot cu sabia și Eminescu întoarse capul. – Uite cățaua! Strigă el bucuros – și-și făcu loc printre ceilalți. (...) Trecurăm într-o odăiță pe lângă salon și ne așezarăm pe o canapea – Vii de la cazarmă? Atunci n-ai tutun, fă o țigare. Îmi tremurau mâinile destul de tare ca Meșterul să nu observe cât eram de emoționat. Și răsă cu poftă – Te-ai speriat de nebuni= Sunt oameni pașnici. Scriitorul nu-și trăda anxietatea decât prin faptul că fuma mai des. La plecare, îl rugă să-i aducă ceva de citit, argumentând: *Mă distrez studiind ticurile colegilor (și apăsă asupra cuvântului) de aici, dar tot mă plictisesc. – Ai citit „Corespondența” lui Jules de Goncourt? – Nu. – Atunci ț-o aduc. – Și ceva gazete. Chiar toate, dacă poți.**

Ca urmare a vizitelor făcute la sanatoriu, Ion Popescu conchide: *Mediul, îngrozitorul mediu în care era condamnat să trăiască și care ar zdruncina și bun om cu totul sănătos – cu condiția să n-aibă nervi ca odgoanele de vapoare – acest mediu a provocat catastrofa. Să-l fi dus cineva pe Eminescu la țară, în liniște, în singurătate (..) în loc să fi fost ținut printre morții-vii din casa din strada Plantelor, Meșterul ar fi fost și astăzi cu noi.⁵*

Dintre prietenii buzoieni ai poetului se număra și D.D. Racovitză – Sphinx (1858-1892), publicist și cronicar dramatic, cunoscut al lui Caragiale, despre care scrie, fiind unul dintre criticii de direcție, *pentru care-l recomandau deopotrivă finețea observației morale și flexibilitatea reacției față de suflul veacului.⁶* După amintirea lui D. Teleor, care conta (fără acoperire în realitate) că Eminescu a avut o pensie de la Botoșani, în ultimii ani de viață, parale pe care, *cheltuitor din fire, le isprăvea iute*, poetul era același om săritor de altădată: *În 1889 fiind la „România*

liberă” este anunțat că va primi pensia de la Botoșani. Mare veselie în redacție: D.D. Racoviță –Sphinx, îi zice în glumă:

-Eminescule, am nevoie de două mii de lei. Dă-mi tu, dacă-ți vin banii.

- Cum nu, dragă Racoviță! Cu cea mai mare plăcere!⁷

Problema sănătății scriitorului au studiat-o, mai târziu, colonelul doctor docent Constantin Vlad („Eminescu din punct de vedere psihanalitic”, 1932) și colonelul doctor docent Ion Nica („Eminescu, structura psiho-somatică”, 1972); diagnoza celui de pe urmă a fost înșușită și de alți cercetători: *Sub influența tratamentului cu mercur, Eminescu a făcut o polinevrită și encefalopatie mercurială.*⁸ Mergând mai departe, unii cercetători ai epocii și documentelor, precum Nicolae Florescu - „A doua moarte a lui Eminescu” sau Constantin Barbu) găsesc că explicația modului în care a sfârșit poetul se datorează unei cabale: iritanta sa poziție politică exprimată în presă ar fi dus la înscenarea bolii și, de aici, la tratamentul eronat cu mercur; de aici grava concluzie că scriitorul a fost victima unei crime politice.

Existase, cum semnala fratele scriitorului, căpitanul în rezervă Matei Eminescu, într-un volum coordonat de Corneliu Botez, la douăzeci de ani de la trecerea poetului în eternitate, un incident între Alexandru Lahovari, fost ministru de justiție, el însuși conservator și gazetarul de la „Timpul”, organul de presă al partidului; excedat de libertățile nedoctrinare pe care și le lua publicistul, ar fi exclamat, cu probabilă adresare către T. Maiorescu, „girantul” celui ce se abătea de la „linia partidului”: „Mai potoliți-l pe Eminescu.

În după-amiaza zilei de 17 iulie 1889, când cortegiul mortuar se îndrepta spre cimitirul Bellu, în urma dricului ce purta rămășițele pământești ale scriitorului, alături de personalități cunoscute: Lascăr Catargiu, primul ministru, Mihail Kogălniceanu, Z. Maiorescu, participau, dintre militari: generalul G. Lahovari, de la Societatea Geografică Română și colonelul Ion Algiu, fostul șef de stat major al diviziei comandată de generalul Mihail Cerchez, primul comandant al garnizoanei Plevna, membru al Societății „Junimea” și simpatizant al Partidului Conservator.

Într-un discurs funebru, Grigore Ventura părea că vrea să temporeze cumva meritele publicistului polemic și indisciplinat: *el a fost ziarist, a fost chiar dintre acei de frunte. Dar laurii nemuririi nu i-a cules ca soldat al condeifului, ci ca poet.*⁹ În mormântarea celui care, după unul din monografii, G. Călinescu, a fost cel mai mare poet care l-a ivit și-l va ivi vreodată, poate, pământul românesc, s-a petrecut pe o ploaie mărunță și nu s-au înregistrat incidente.

Între ecourile jurnalistice se înregistrează și Râmnicu Sărat, prin revista „Gazeta săteanului”, aflată

sub direcția lui C.C. Datculescu, care va insera, la rubrica „Din țară” (semnată X), următoarea informație: *La 15 iunie 1889 s-a înmormântat Luceafărul poeziei române, dl. Mihail Eminescu, după o lungă suferință în casa de sănătate a d-rului Șuțu din Bucuresci. S-a născut la 20 Dec. 1849 în orașul Botoșani. Ceremonia funerară a fost grandioasă, tristă și modestă, în potrivire cu viața ilustrului poet. În mormântarea celui zdrobit de amărăciuni, miserii și suferințe s-a făcut la cimitirul Belu din Bucuresci.*¹⁰

În afară de evocarea poetului datorată fostului prieten și coleg de redacție, Caragiale, binecunoscuta „In Nirvana”, există, după cercetările lui Marin Bucur, încă un panegiric, nesemnat, dar aparținând aceluiași, în paginile ziarului „Constituționalul”(anul I, nr.3, 17/29 iunie 1889, p.1) intitulat „Poetul Eminescu s-a stins”: *Durerea acelora care au fost prietenii lui car l-au cunoscut în tainele vieții lui, știu cum Eminescu râdea de mizerie și nu voia să știe de dânsa, când își avânta gândul în lumea închipuirii, - durerea tuturilor acelora cu cari a răs și a plâns Eminescu, cu cari a cântat și a suspinat poetul, trebuie să fie adâncă, mută, sfâșietoare, la vestea ce le-o dăm.*

Eminescu s-a stins după ce a strălucit ca un luceafăr. Razele gândirii lui, ca și raze de stele demult stinse în văzduh, vor străluci și vor lumina încă multă vreme în poezia noastră.

Moartea lui Eminescu e o durere pentru întreaga cugetare românească, după cum durere fost-au pentru toți și suferințele lui.

Mihai Eminescu împlinea acum patruzeci de ani. Născut la Botoșani, el își făcu învățătura, luptând de multe boli cu ananghia, la Cernăuți, Blaj, Viena și Berlin.

Întors în țară, el fu numit bibliotecar, apoi revizor școlar în Iași și Vaslui. Pedagog cu pătrundere, pasionat de țărani, doritor de a ridica opinia, Eminescu a fost un revizor model. Urele politice l-au sacrificat și pe dânsul la 1876...

De atunci Eminescu și-a găsit adăpost în jurnalistică.

Amarurile vieții au fost multe pentru Eminescu. Mult a scris poetul. Neastâmpărul unei cugetări bogate este păstrat în colecția „Convorbirilor”, „Timpului”, „României libere”, „Fântânei Blanduziei”.

Un mic volum, publicat de d. Maiorescu, conservă giuvaierurile acestei fantazii ce spintec nemărginirea.¹¹

*După douăzeci de ani, Corneliu Botez, inițiatorul omagiului gălățean din 1909, în „Icoane, cugetări și fapte din viața lui Eminescu”, releva modul în care, la nici un an de la angajarea la oficiosul conservator, reușise să-și „recruteze” adversari în partidul pe care îl ilustra ideologic: Sinceritatea lui Eminescu: - Eminescu, ca gazetar, era expresiunea sincerității cele mai pure. Când în 1877 armata română a trecut Dunărea, dânsul a publicat în „Timpul” un articol prea frumos, prin care redeșteaptă gloria străbună. Acest articol însă, scris în vreme de opoziție (liberalii urcaseră la guvernare în 1876, n.m.), nu fu pe placul unuia din leaderii conservatori, cu care avu un serios conflict. Din cauza acestei sincerități poetul își creia dușmani chiar în rândurile conservatorilor. Era susținut totuși de d. Titu Maiorescu și răposaii general Florescu, Păucescu, Brăiloiu și Manolache Kostaki Epureanu, cari îl apreciau.¹² Aici va vedea lumina tiparului și singura intervenție memorialistică a căpitănului în rezervă Matei Eminescu asupra scriitorului, sub titlul: *Memoriu asupra familiei Eminescu (Comunicare făcută D-lui Corneliu Botez).**

Între contribuții se află și un fragment din studiul „Eminescu și poeziile lui”, publicat de T. Maiorescu în volumul „Critice” (1908) din care selectăm această

prognoză asupra postului: Pe cât se poate omenește prevedea, literatura poetică română, va începe secolul al 20-lea sub auspiciile geniului lui, și forma limbei naționale, care și-a găsit în poetul Eminescu cea mai frumoasă înfăptuire până astăzi, va fi punctul de plecare pentru toată dezvoltarea literaturii viitoare a vestmântului cugetării românești.

Ziarul „Adevărul” din 23 iunie anunță că „Românul” a primit din Leipzig următoarea telegramă: „Plângem moartea neuitatului poet Eminescu” s.s. Dicescu, Velciurescu, Vidrașcu, Gruber, Ciuntu, Veissengrun.¹³

Toma Dicescu, (1856-1940, Rm. Sărat) se va ilustra ca publicist, dramaturg folclorist, după ce își luase doctoratul în filozofie și pedagogie la Leipzig. Va semna între altele, un volum de „Conferințe”, la Buzău (1911)¹⁴.

O nouă intervenție epistolară este semnalată, din Râmnicu Sărat, imediat după dispariția pământească a poetului: D-lui Titu Liviu Maiorescu, deputat Buc(urești).

Am rămas adânc consternat aflând că infortunatul martir Eminescu, cel mai intrepid și valoros apărător al românismului și-a exalat sufletul său cel duios și inspătat de sacral foc al poeziei „Deșteaptă-te române” a zis nemuritorul Mureșanu și a murit în chinuri și dureri: „vegheați asupra seminției semitice care se svârcolește ca un șarpe și tinde a ne copleși”, a zis aquila poeziei române, Eminescu și a avut aceeași soartă. Signum temporis et nunc erudimini.

Al vostru devotat, K. Niculescu

Rm. Sărat, 20, VI, 1889.

Editorul acestui nou corpus de documente inedite privitoare la scriitor, George Muntean, trimite în subsolul paginii: Ar putea fi Cătă Niculescu de care amintește Matei, fratele lui Eminescu, în scrisoarea către Titu Maiorescu.¹⁵

E aproape sigur că reperarea este corectă, locotenentul Matei Eminovici având o vreme garnizoana la Râmnicu Sărat. Îl aflăm și în „arhondologia” semnată de Valeriu Nicolescu și Gheorghe Petcu: Constantin Nicolescu (Cătă), ziarist și publicist, născut la Râmnicu Sărat; și-a făcut studiile universitare la Berlin. Ca politician a fost un orator apreciat, de trei ori prefect al județului, și de două ori deputat (1872-1897). Ca publicist și umorist a fondat publicațiile „Rezistențe” (1884), „Sfînciogul național”(1887-1888), „Puricele național” (1895), „Pițigoii patriot”. Și, mai ales, a colaborat la „Timpul”, „Presa” și „Resboiul”.¹⁶

Demersurile fratelui ofițer de a deveni singurul proprietar al drepturilor de editare se continuă prin metode legale, dar infructuase popularizării operei eminesciene; Corpul Portărilor Tribunalului Buzău, înregistra, la 13 decembrie 1894, anunțul dat, în „Monitorul oficial”, din 9 decembrie 1894, de Matei

Eminescu și care limita la șapte numărul edițiilor lui Maiorescu din poezia eminesciană: *Subsemnatul, domiciliat în comuna urbană Mizil, fac cunoscut că nimeni nu are dreptul de a edita și vinde scrierile rămase de la decedatul meu frate poetul Michail Eminescu, și că voi urmări și sechestra oriunde voi găsi asemenea ediții, apărute de la moartea dânsului încoace. Matei Eminescu.*¹⁷

Un an mai târziu, la 2/14 februarie 1895, fratele supraviețuitor îi scria, din Mizil, mentorului „Junimii”: *Prea stimată Doamnă Maiorescu Respectuos, vă rog să binevoiți a încredința biblioteca fratelui meu, care a rămas la Dumneavoastră în urma morții sale D-lui S. Dumitriu, purtătorul acestei scrisori și pe care l-am însărcinat a mi-o expedia la adresa mea.*

Binevoiți a primi încredințarea distinsei mele stime. Căpitan Matei Eminescu, alias Eminovici. Lada cu manuscrisele eminesciene, a fost predată, în 1902, când se prescrieseră culpa, Academiei Române, salvându-le, astfel, de pericolul răvășirii și pierderii neprețuite manuscrite.

Între membrii comitetului de organizare a festivalului comemorativ de la Galați, paisprezece magistrați, profesori, ingineri se afla și „Botez Eugeniu (Jean Bart), căpitan de marină”, care va adapta pentru scenă, împreună cu C. Calmuschi (student, în 1889, autorul unui vibrant discurs funebru) și C. Orleanu, nuvela „Sărmanul Dionis și poeziile lui Mihail Eminescu”.¹⁸

Tot atunci numitul comitet a avut inițiativa de a bate o serie de medalii cu chipul poetului, de la bronz argintar, argint și aur, cu prețurile de v1, 2,50, 20 și 200 de lei, precizându-se că *prisosul provenit din subscrierea acestor medalii, se va depune la fondul ce se va strânge pentru înălțarea unei statui marelui poet.* (p. 1979).

Pe lista de subscripție nr. 133, trimisă de Batalionul 1 Vânători Craiova figurează, cu medalii de bronz și bronz aurit, următorii: lt. colonel Conta Ch., maior

Neicu Petre, dr. Mihăilescu Spiridon, căpitanii Petrescu, Bădescu, Lordănescu și Stătescu, precum și locotenenții Paszalega, Coravu, Cumpănaș, Știrbey și Bălănescu.¹⁹

Între cei care s-au aplecat asupra vieții și operei lui Mihai Eminescu se numără și Ion Crețu (n. 20 oct. 1893, în satul Bălțați, com. Valea Râmnicului, jud. Buzău, m. 16 ianuarie 1970), istoric literar, eminescolog, editor, a îngrijit edițiile: M. Eminescu, *Opere*, I-IV (1938-1939) Mihai Eminescu. *Opera politică*, I-II (1941) și, la senectute, a făcut să apară *Mihai Eminescu. Documentar biografic* (Editura pentru literatură, 1968).

Traiectul postum al Luceafărului nu se află încă în punctul cel mai înalt al parabolei, fiecare generație redescoperindu-l prin propriul mod de lectură și simțire.

Note:

¹ *Omagiu lui Mihail Eminescu cu prilejul a 20 de ani de la moartea sa*, alcătuit și așezat în pagină de Comitetul Comemorării – Galați și tipărit la Atelierele Grafice Socec & Co. societate anonimă. La București, în anul 1909, Editura Centrului Cultural „Dunărea de Jos”, 2008, p.241.

² *Eminescu 100 de documente noi*, ediție îngrijită de George Muntean, Editura „Eminescu”, 2000, p.137.

³ I. Crețu, *Mihail Eminescu. Biografie documentară*, Editura pentru literatură, 1968, p.421-422.

⁴ Augustin Z.N. Pop, *Pe urmele lui Mihai Eminescu*, Editura Sport-Turism, 1978, p. 311.

⁵ Colonelul Ionescu Dobrogeanu, *Cum l-am cunoscut pe Eminescu*, în: *Viața armatei*, nr. 1, ianuarie 1999, p. 8.

⁶ Ionuț Niculescu, *Figuri din istoria criticii dramatice românești: D.D. Racoviță-Sphinx*, în: *Teatru*, an 20, nr.11, 1975.

⁷ D. Teleor, *Sonete patriarhale. Scene și portrete*. Editura „Minerva”, 1981, p.....

⁸ Ovidiu Vuia, *Misterul morții lui Eminescu*, Editura „Paco”, 1996, p. 93.

⁹ *Eminescu. Un veac de nemurire*, Album alcătuit de Victor Crăciun, vol.1, Editura „Minerva”, 1980, p. 348.

¹⁰ Alex. Oproescu, *Presa buzoiană și râmniceană. Dicționar bibliografic*, Vol.2, G-N, Biblioteca județeană „V. Voiculescu” Buzău, 1997, p.39.

¹¹ I.L. Caragiale, *Restituiri, identificate, transcrise și comentate de Marin Bucur*, Editura „Dacia”, 1986, p.294.

¹² *Omagiu lui Mihail Eminescu cu prilejul a 20 de ani de la moartea sa*, p.241

¹³ I. Crețu, *Mihail Eminescu. Biografie documentară*, Editura pentru literatură, 1968, p.432.

¹⁴ Alex. Oproescu, *Scriitori buzoieni. Fișier istorico literar*, Buzău, 1980, p.23.

¹⁵ *Eminescu 100 de documente noi*, p.144.

¹⁶ Valeriu Nicolescu și Gheorghe Petcu, *Buzău-Râmnicu Sărat. Oameni de ieri, oameni de azi*, Vol.1, Buzău, Editura „Alpha MDN”, 1999, p. 90-91.

¹⁷ *Eminescu 100 de documente noi*, p.181; 184.

¹⁸ *Idem*, p.194.

¹⁹ *Idem*, p. 199.

Comemorare 125

ION CREANGĂ

Profesor Emil Niculescu

Clasic al literaturii române, „marele humuleștean” a avut, de-a lungul vieții și în postumitate relații din cele mai diverse cu militarii (contemporani, în cazul lui Ivan Turbincă, imaginari și cei ce, mai apoi, i-au devenit exegeți sau editori).

La 1 iulie 1872 Ion Creangă este destituit din învățământ de ministrul Christian Tell, general din generația pașoptistă, invocându-se suspendarea/caterisirea din viața diaconicească; acestuia îi adresează apoi un memoriu în care divulgă faptele reprobabile ale celor care l-au condamnat. *N-am fost eliminat din cler, că nu era pentru ce; căci părul fiind vegetabil, poate crește iarăși la loc; n-am fost judecat de altă vină, fiindcă nu era nimic a mi se imputa. Am venit la ideea de va mă desbrăca însumi de ceea ce era un pretext de persecuțiune...Adevărul este că în contra mea de mult a fost întinsă o persecuțiune pentru ideile mele de progres...*

Desigur generalul avusese, nu mulți ani înainte, și dispoziții mai faste, cum glăsuia o scrisoare versificată a lui G. Crețeanu către C.D. Aricescu, ce-și petrecuse vara în munții Buzăului: *Tu, Titire, la umbra ușorilor verzi fagi,/ Din liră știi tot felul de sonuri dulci să tragi,/ Căci Tell, ca un nou August, congediu și-a dat ție/Spre-a răspândi la Bâsca, la Tușnad armonie.*

În același an, își înscrie fiul, Constantin, la Liceul Militar, iar la 21 octombrie se produce ștergerea din „tagma diaconicească” a debitantului de tutun Ion Creangă.

Civilul Creangă încheie, cum observa criticul literar Valeriu Cristea, printr-o înfrângere, războiul fățiș cu Mitropolia, dar începe unul de gherilă: *În conflictul lui cu ierarhia superioară a bisericii Ion Creangă adoptă tactica lui Ivan Turbincă din scena așezării în raclă. Ivan face pe prostul, pretinde că nu știe cum se cuvine să șadă „mortul” în sicriu. Tot astfel, Creangă se prefacă că nu știe (deși știe foarte bine) cum trebuie să „stea” și să se poarte un diacon în diaconia lui, cum să se „așeze” în „raclă” îngrădită de regulu și canoane a tagmei incomode, ce-i drept, dar în care, repetăm, a intrat de bunăvoie, liber și nesilit de nimeni.*

După 1872, războiul dintre Creangă și „boaitele cele fățarnice” intră într-o alfă fază, surdă, dar nu mai puțin aprigă.¹

Scriitorul avea, în 1873, în proiect o comedie, plănuită în trei acte, „Dragoste chioară și amor ghebos”, în care personajele erau: 1. Zamfur Bâlbâilii proprietarul casei (din Tătărași, n.m.). 2. Maria Tololoi,

ofițereasă alungată de la bărbat. 3. Zărghilă, psalt, amoretul Totoloaiei. 4. Marița cea mică, a doua fiică a Totoloaiei. 6. Un căpitan ș-o căpităneasă. 7. Avocatul Dierie, sprijinul ofițeresei. 8. Îngrijitorul unei monastiri și prietenul avocatului. 9. Sarsailă, debitant de tutun. 10. Mai multe persoane, prieteni ai lui Zărghilă ș-a Totoloaiei. Petru Rezuș „traduce” identitățile: *Zărghilă este Zahei Creangă (fratele mai mare al scriitorului, n.m.) și el psalt, și el amoret al unei ofițere, Maria Dumitriu, văduvă după sublocotenentul Neculai Dumitriu, Maria Totoloi este Maria Dumitriu, prin căsătoria a doua Maria Creangă, Sarsailă, debitantul de tutun este chiar scenonimul lui Ion Creangă.*² Prezumția istoricului literar Petru Rezuș este aceea că abandonul acestui proiect se justifică prin anumite reticente față de personajele piesei: frate, cumnată, el însuși, cunoscuți și prieteni. „Corosivul” Creangă, cum i se zicea la „Junimea”, avea cultul familiei, drept care ne-a păgubit de o bunăvoie și mulțumire sufletească compatibilă cu acelea datorate „Poveștilor” și „Amintirilor”.

La 23 mai 1874 este reintegrat în învățământ, după plecarea lui Tell de la Ministerul Instrucțiunii și numirea lui Titu Maiorescu. în demnitatea astfel vacantă.

Introdus de Mihai Eminescu în cenaclul „Junimea”, va cunoaște pe societarii ofițeri ai acesteia Gheorghe Bengescu Dabija (dramaturg), Theodor Șerbănescu (poet) Mihail Christodulo Cerceș și alții, el însuși fiind desemnat, în glumă, de Iacob Negruzzi, ca făcând parte din „tagma preșlaților”. La o întâlnire a junimiștilor, pe 2 aprilie 1877, se încheie un proces verbal de prinsoare, între o parte din ei, care mizau pe victoria țarului și o fracțiune/„tabără” ce premizau biruința sultanului. Pe pozițiile 1-3 ala filorușilor se înscriau filosoful B. (Vasile, n.m.) Conta, Mi. Eminescu și I. Creangă. *Rămășagul consta în aceea că: Fiecare membru din tabăra ce va pierde prinsoarea se îndatorește a plăti un napoleon taberei ce va fi ghicit rezultatul războiului.*

Sosirea împăratului Rusiei, Alexandru al II-lea la Iași, coincide cu primul atac epileptic generalizat al scriitorului. După ce își revine, are de înfruntat entuziasmul artificial al elevului Constantin Creangă, în vârstă de șaptesprezece ani, fiul său, care se înrolase ca voluntar, fără știrea părintelui; asprimea vieții de cazarmă îl răcorește până la disperare pe Constantin, ce a scris disperat misive agramate lui Ion Creangă ca să-l demobilizeze. (...) Tatăl intervine la toți prietenii săi din București, spre a-și demobiliza fiul, ajungând până la

I.C. Brătianu. Odată obținută rezolvarea, demobilizatul s-a întors acasă, dând vina pe tatăl său, care nu l-a lăsat „să-și verse sângele și să devină erou”. Abia mai târziu, în campania din 1913, se va înrola din nou, deși se retrăsese din armată, dar această campanie va fi un simplu marș, fără primejdii, și numai un prilej pentru câștigarea de grade și decorații, ceea ce știa toată lumea.³

Războiul ruso-româno-turc îl găsește pe Creangă cu „Ivan Turbincă”, personaj ce defalcă interpretările critice, în general, în două. Unii, contând pe „naționalismul” scriitorului, cum se reiterează și prin Sorin Th. Botnaru, în gama xenofobă: *Ivan este un nume generic, este rusul în toată generalitatea sa. El este soldat dar aventura sa nu are decât în mod secundar conotații militare. Ea este integral rusească*⁴ (titlul capitolului fiind revelator: *Ivan Turbincă sau răul care apare drept bine*); alții, între care și Valeriu Cristea, cred că: *Artisticeste perfect, „Ivan Turbincă” este unul din cele mai simpatice și mai solare personaje nu numai din creația lui Ion Creangă, ci din întreaga literatură română. Bunăvoința, căldura cu care autorul înfățișează aici un străin dovedesc că mult trâmbișata lui xenofobie reprezintă o trăsătură minoră a omului, un „accident biografic”, care nu atinge profunzimea eului său creator.*⁵

Constantin Creangă intră, după război la Școala militară din București și angajează cheltuieli ce depășeau cuantumul sumelor expediate de Creangă, astfel încât, Eminescu, înșelat de tânăr în buna lui credință expediază prietenului său o depeșă; *Dragă Creangă, nu știu dacă ai cauze deosebite de nemulțumire împotriva fiu-tău, dar oricare ar fi acelea te rog să le treci cu vederea și să-i trimiți din când în când parale pentru trebuințele lui extraordinare; mai cu seamă însă acuma de sărbători. I-ar trebui de pildă o păreche de încălțăminte mai cuviincioase, căci având acum câteva zile libere și putând să fie invitat în familie la D. Maiorescu de pildă sau într-alt loc trebuie să se prezinte în mod convenabil. Dorindu-ți sărbători fericite, și mulți ani, cu pace și bine, rămân al tău Mihai Eminescu.*

Nu trece mult și risipitorul tânăr ofițer lipsit cronic de bani se adresează lui Titu Maiorescu, apoi lui Iacob Negruzzi, ca să colecteze de la junimiști 1000 de lei.

Sublocotenent de marină, este trimis la Galați, de unde depeșează alarmant tot pe chestiuni pecuniare: *Tată, pe amorul miei, pe singurul meu părinte, dacă în 7 zile nu-mi trimiți un răspuns favorabil, gloanțele celui dintâi revolver îmi vor spiulbera crierii...*

Doleanțele fiului erau, uneori, destul de îndrăznețe, dorește a scrie ceva despre Dobrogea și alcătuiește, după expresia lui, un „op”, pe care i-l înmânează tocmai lui Mihai Eminescu, „plin de admirație de așa lucrare”. Este trimis la studii de specialitate la Viena, Bruxelles și Torino. Se logodește cu fiica unui angrosist care avea 25.000 de galbeni zestre; în iunie 1885,

are loc nunta la Brăila, la care participă și socrul mare din Țicău, ce spera să-l vadă, cum nota G. Călinescu scăpat de vârsta zăpăcelilor. *Nădăjduia să facă din el „razămul bătrâneților”.*

În 1886 va tipări *O întrebare d-lui A. Gorjan, autorul mai multor cărți de geografie*, de institutorii: V. Receanu, Gh. Ienăchescu și Ion Creangă (Iassy, Tip. Națională, 1886).

August Gorjan, comandantul regimentului de vânători ce „pacificase” revoluția lui Candiano-Popescu de la Ploiești (8 august 1870), va face și figură științifică, fiind autorul monografiilor a nu mai puțin de douăzeci și șase de județe ale țării. Sârguințele științifice ale ofițerului sunt remarcate și de Eminescu, în paginile „Curierului de Iași”, unde nota despre „Noul metod de geografie elementară pentru clasele primare” (1876): *Criticat pentru definiții improprii și greșeli de limbă (...) se înscria ca cea dintâi încercare (în românește) de-a introduce metoda intuitiv în studiul geografiei.*⁶ Când se decide să scrie o monografie a Iașului, Gorjan va „studia” și „Geografia Județului Iași pentru clasa a II-a primară urbană și pentru a III-a rurală”, rod al colaborării lui Ion Creangă cu institutorii Gh. Ienăchescu și V. Răceanu. Ei vor adresa militarului o acuzație de plagiat, demonstrând că a fost compilată nu numai metoda, ci și planul manualului lor, meritele uzurpatorului limitându-se la „stilul stricat” și „adause (...) greșite și neadevărate. Astfel, apare ca legitimă întrebarea jălbuitorilor: *Atunci, stimabile domn, ce mai rămâne din cartea dumneavoastră? (...) Când cineva se folosește de munca și sudoarea altuia, cum se cheamă asemenea faptă?*⁷

La 1 ianuarie 1887, Constantin este avansat căpitan și încetează corespondența cu părintele său.

Până în aprilie 1887, când Eminescu părăsește ospiciul mănăstirii Neamț, Creangă îl vizitează de câteva ori. Tot acum va merge, pentru căutarea sănătății, la băile de la Slănic Moldova, unde va face, împreună cu alți „tratamentişti”, o fotografie de grup.

În 4 noiembrie 1888, citește în casa lui N. Beldiceanu, în prezența tinerilor prieteni ai acestuia, un cenaclu ad-hoc, partea a IV-a a *Amintirilor din copilărie*.

În a doua jumătate a lui iunie, când vestea încetării din viață a poetului ajunge la Iași, autorul amintirilor este cutremurat de durere. Îi recitește ediția princeps a poeziilor, cea editată, în decembrie 1883 de Maiorescu, și, înfrânt de resemnare, va rosti: „-De-acu, nu-i mult pân departe!”

În ce privește proiectele literare, avea rezerve asupra finalizării unor promisiuni ce și le făcuse lui însuși: - *...tare îmi pare rău că-s bolnav și mă tem c-am să mor și n-am să pot scrie anecdota cu moșu Haralambie și încă vreo două-trei ce le mai am în cap.*

Pe 31 decembrie 1889, în urma unui atac de apoplexie, întâmplat în debitul de tutun al fratelui său,

Zahei, din strada Golia, nr. 51, scriitorul se stinge din viață în bojdeuca din Țicău.

Ultima zi a scriitorului este narată de un Ștefan Drăghici ; ea include popasuri și consumuri la băcănia lui Iby, franzelăria Szzakmary, băcănia lui Petru Șoituz și Bolta rece. Ajung, seara, în Țicău. *Cădeau fulgi de nea, zăpada se așternuse în strat mare. Se înoptase și urătorii porniseră de mult cu uratul pe la casele oamenilor. Pretutindeni răsunau cântecele și uralele , pocniturile de bici, zgomotul urătorilor, cari trăgeau buhaiul, capra, ursul, irozii, nunta țărănească...(...) Constantin Țoiu Adaugă: Creangă h-a murit acasă unde-l lăsase însoțitorul. El a intrat, a stat ce-a stat, și iar va pornit-o pe un drum și pe-un gând ce nu vor fi știute niciodată, dar cu instinctul său vechi, retrezit, de Colindător, în seara plugușorului...*⁸

În bojdeucă, feciorul Constantin a găsit o mare sumă de bani, din care se va îndura să rezerve 9.000 de lei pentru prima ediție postumă a operelor tatălui.

Artur Gorovei, în niște anintiri literare, reconstituie seara zilei de 5 ianuarie 1890, la restaurantul Hotelului „Traian”, pentru constituirea unui comitet ce să se ocupe de editarea scrierilor lui Ion Creangă; după oarecari toasturi, *Căpitanul începuse a regreta mări-nimia din perioada entuziasmului și căuta o pricină ca să nu mai dea cei trei mii de lei pentru revistă. Planul lui însă nu a izbutit. (...) A doua zi a căutat să-mi explice tânărul Creangă atitudinea lui din ajun (cum că Gruber ar fi fost socialist, n.m.). El e junimist, mi-a spus, fiindcă are ca protector pe P.P. Carp, care l-a trimes la Viena, ca spion, cu o sută de lei pe zi. E junimist în politică, nu însă și în literatură, din pricină că există o răceală pronunțată întrev tatăl său și d-nii Maiorescu și Iacob Negruzzi. În seara întrunirii, căpitanul primise o scrisoare de la D-l Missir, în care acesta îl sfătuia să dea la Junimea ceea ce a rămas literatură de la Creangă. Junimea să-i editeze scrierile (...). Numai că fiul scriitorului aflase (cu abilitățile-i de spion?), că, deși Missir spusese că nu avusese știre de data înhumării, el avea dovezi că d-nii Missir și Volenti, cu o zi înainte de înmormântare, târguiseră o coroană, pe care nu au cumpărat-o părându-li-se prea scumpă. Așa se face că acei 9000 lei destinați tipării scrierilor crengiene au ajuns la A.D. Xenopol și multe manuscrise, ridicate de fiu de la bojdeucă s-au prăpădit, în afară de ceea ce a preluat Eduard Gruber.*

Acesta din urmă rostise, la ceremonia funerară a scriitorului, în cimitirul „Eternitatea” din Iași: *Jalnică asumare - o dureroasă datorie, cea de pe urmă, ne adună azi pe toți în fața mormântului unde va odihni pentru vecie Ion Creangă, acest fruntaș al literaturii române. Nemângâiatul fiu, rudele, prietenii și tinerimea entuziastă admiratoare a lui Ion Creangă își simt acum inima zdrobită și cugetarea înnourată în fața mușeniei și a neclintirii care ne face să ne îngrozim și să ne*

*podidească lacrimile, pentru că nu mut și nu neclintit a fost Creangă în viața lui.*¹⁰

Singurul dintre junimiști prezent în convoiul celor ce l-au condus pe ultimul drum a fost prozatorul N. Gane iar între cei de față se afla și tânărul licențiat N. Iorga, colaboratorii săi la seria de manuale școlare ce le concepușe, câțiva învățători, studenți și elevi.

Iacob Negruzzi va insera un ferpar bilanțier în „Convorbiri literare”, (nr.11, 1 februarie 1890): *Anul 1889 a fost funest pentru literatura națională. Au murit Veronica Micle, plăcuta poetă lirică, a murit Eminescu, poetul genial cu puternică și bogată imaginație, a murit și Ion Creangă naivul, veselul și plăcutul povestitor popular. Era societatea literară Junimea este în doliu pentru pierderea unora din cei mai iubiți membri ai săi.*

Peste timp, în monografia ce i-o dedică, G. Călinescu are nostalgia unui altfel de „veșnic repaos”: *Altă moarte se cădea feciorului Smarandei și al lui Ștefan a Petrei, carese rătăcise dincoace de Siret, adus de căruța lui moș Luca. El trebuia să fie purtat în căruța cu boi, în port țărănesc, cu mâinile încrucișate, bocit creștinește de babe și de multele lui rubedenii, tămâiat și prohodit de popii și dascălii satului său, înmormântat în ograda bisericii pe lângă care se jucase și învățase, pentru ca femeile să presare la praznic tămâie într-un hârb pe groapa sa năpădită de ierburi și să se jeluiască cu capul rezemat de strâmba cruce, în apropierea ruinoasei cetăți a Neamțului, prin care seara trec domoale vitele, acolo unde se vede încețoșat Ceahlăul, și Ozana se-aude clipocind. I-a fost dat altfel..*¹¹

Pe urmele tatălui, Constantin Creangă încearcă să facă comerț: *deschide un birt, o fabrică de cozonaci, se ocupă cu braga, cu un restaurant „Ca la mama acasă”, cu „casinoul de vară din Constanța”, cu fabricarea foitei de țigări*. Va edita în 1896, broșura-miscellaneu „Lupta pentru existență”, iar la 1900, o broșură imterpelatoare: *Memoriu în chestia înființării de către stat a monopolului hârtiei de țigări* (București, 1900). Divorțează la 1904, încearcă să intre în politică, fără succes, se reactivează în 1913, moare la Iași, în 1908, cu gradul de locotenent-colonel.¹²

Un caz de reconversie profesională, Constantin Creangă, despre care unii cercetători, văzându-i fotografiat cu bicorn, ar fi crezut că este marinar, dar, de fapt, specialitatea sa militară era genist, și, după dispariția tatălui, devine gazetar la particulara sa „Revistă periodică”, făcând publicitate comerțului său: *Ori fumați foia Creangă ori dați dracului tutunul*.¹³

Între militarii care au îmbogățit bibliografia lui Creangă, se numără sublocotenentul Emil Gârleanu care publică în revista ieșeană „Arhiva” (mai apoi în extras), „Ion Creangă” (1902); în „Universul” din 29 decembrie 1910, va publica articolul; Casa lui Ion Creangă, în care narează avaturile bojdeucii către statul de muzeu: *În sfârșit! Casa lui Ion Creangă va fi reparată și ținută de către comuna Iași, ca o amintire în vremurile când Eminescu și cu Creangă îmbogățeau literatura românească scriind pagini nepieritoare*. Achiziția se făcuse de la Tinca. Fosta tovarășă a lui Ion Creangă, care crea vreo câteva sute de lei. Gârleanu, în calitatea lui de membru al comitetului de conducere a Societății Scriitorilor Români, va conda meritul acestei inițiative lui D. Nicolae Gane, *actualmente primar al Iașului și cunoscut povestitor al literaturii noastre, ca fost prieten al lui Creangă, a crezut că trebuie păstrată, și pentru cei cari vor veni pe urma noastră, căsuța din mahalaua Țicăului nr. 4, „bojdeuca”, cum o numea Creangă, în care unul din cei mai mari scriitori ai noștri și-a dus zilele*.¹⁴

Locotenent-colonelul Tudor Pamfile (1883-1921, folclorist și etnograf, dă tiparului, în revista „Ion Creangă”, „Casa și neamurile lui Ion Creangă din Humulești” (1920).¹⁵

Nicolae Țimiraș (n. Fințești, comuna Năieni, 1876-m. 1950) poet, prozator, publicist traducător și istoric literar, căsătorit cu Letiția Creangă, nepoată de frate a clasicului, a publicat volumul „Ion Creangă, după documente vechi. Însemnări și mărturii inedite, cu numeroare reproduceri de autografe, portrete și vederi” (Editura „Bucovina”, 1933, 366 p.), unde, după Alex. Oproescu: *restituie, pe bază de documente și mărturii orale inedite, glumele, legendele, vorbele de duh ale marelui humuleștean - investigație cu scrupul în familia din care însuși făcea parte – reconstituind totodată climatul de creație, gustul cărții, instrumentele didactice, aspirația la viața intelectuală, ori prietenia*

acestui cu Eminescu; o întreprindere insolită și unică în felul ei.¹⁶

Între editorii buzoieni al lui Ion Creangă se numără rămniceanul Ion Crețu (1893-1970), realizator al volumului Ion Creangă, *Povești, amintiri. Anecdote și istorioare* (1939), Stelian Cucu (1904-1985,) poet, istoric și critic literar, profesor, în perioada interbelică, la liceul „Ferdinand” (azi, „Alexandru Vlahuță”) din Râmnicu Sărat, care a tipărit, în urbe, o sumă de eseuri: *Humorul Ion Creangă* (1931), *Ion Creangă ca pedagog* (1931), *Basmele lui Creangă* (1931), *Copilul din „Amintirile” lui Creangă* (1933), *Valoarea estetică a „Amintirilor” lui Creangă* (1935), *Însemnări despre gândirea lui Creangă* (1935), *Ion Creangă* (Schițe de critică literară) (1935).

Adrian Dinu Rachieru, din ultima „promoție” a criticii literare a întreprins o „critică a criticii” creangologilor, în volumul „.....o ilustrare a faptului că scriitorul, este, după o privire din „prepeleac”, *piatra de încercare a puterii de a ne cunoaște pe noi înșine. Funcție variabilă și revelatoare. Nu numai în arta scrisului, ci și pentru gradul de dezvoltare al societății, pentru sensibilitatea generațiilor ce îl vor citi*.

Relevabil, de fiecare dată, cu îmbogățite nuanțe, cu alte variate înțelesuri.

Note:

¹ Valeriu Cristea, *Despre Creangă*, Editura „Litera”, 1989, p.16.

² Petru Rezuș, *Ion Creangă. Mit și adevăr*, Editura „Cartea românească”, 1981, 274-276.

³ Petru Rezuș, *Op. cit.*, p.303-304.

⁴ Sorin Th. Botnaru, *Nouă interpretare a operei lui Ion Creangă*, Editura „Romcartexim”, 1999, p.268.

⁵ Valeriu Cristea, *Op. cit.*, p.49.

⁶ Florian Gheorghe, Mihai Popăescu și Ion Rotaru, *Prezențe militare în știința și cultura românească*, Editura Militară, 1982, p. 143.

⁷ Ion Bălu, *Viața lui Ion Creangă*, Editura „Cartea românească”, 1990, p. 181.

⁸ Constantin Țoiu, *Prepeleac*, Editura „Cartea românească”1991, p. 134.

⁹ Ion Bălu, *Viața lui Ion Creangă*, Editura „Cartea românească”, 1990., p. 184.

¹⁰ Ion Arhip, Constantin Parascan și Constantin-Liviu Rusu, *Ion Creangă, album*.

¹¹ G. Călinescu, *Ion Creangă(Viața și opera)*, Editura pentru Literatură, 1964.

¹² Petru Rezuș, *Op. cit.*, p. 121-122).

¹³ Dan Gâju, *Istoria presei militare de la Cezar la Ceaușescu*, Vol.1, Târgoviște, Editura „Bibliotheca”, 2013).

¹⁴ Emil Gârleanu, *Nuvele. Schițe. Însemnări*, Vol.2, Editura „Minerva”, 1974, p.228.

¹⁵ Florian Gheorghe, Mircea Popescu și Ion Rotaru, *Op. Cit.*, p. 139; 210.

¹⁶ Alex. Oproescu, *Scriitori buzoieni. Fișier istorico-literar*, Buzău, 1980, p.24-26.; 53-54.

Ansamblul „Monteoru”

- un tezaur memorial (încă) nevalorificat -

----- Colonel dr. Mircea Tănase, Statul Major General

Stațiunea Sărata-Monteoru, aflată la aproape 20 km vest de Buzău, adăpostește, pe lângă bogatul tezaur arheologic datând din neolitic (Culturile Băiești-Aldeni și Cucuteni) și epoca bronzului (Cultura Monteoru), un valoros tezaur memorial, din păcate insuficient valorificat pentru spațiul cultural și turistic buzoian și național.

Marele proprietar Grigore Monteoru s-a născut în 1831 la Târgoviște, ca fiu al lui Constantin și Ana (Anastasia) Stavride, o familie de sorginte greacă și sârbă, refugiată în Țara Românească de teama turcilor. În 1843, familia Stavride s-a mutat la Brăila, unde s-au născut ceilalți 6 copii, după care s-a stabilit în zona Buzăului. Urmând moda vremii, tatăl Constantin Stavride își schimbă numele în Constantinescu.¹ Fiul cel mare, Grigore Constantinescu, după ce prima sa soție, Elena Perlea, a murit la scurt timp de la căsătorie, fără să fi avut copii, s-a căsătorit, în 1867, cu Elena Popa (Popescu), una dintre cele nouă fiice ale pitarului Popa din Lipia, Buzău. Aceasta aducea ca zestre moșia Tega, aflată la poalele muntelui Monteoru, iar soțul, Grigore Constantinescu, și-a schimbat numele în Grigore C. Monteoru. Soții Grigore și Elena Monteoru au avut 4 copii: Virginia (1868-1908), Grigore (1869-1884), Gheorghe (1871-1894) și Elena (1878-1972).²

Pragmatic și vizionar în egală măsură, Grigore C. Monteoru avea să întreprindă la Sărata o laborioasă activitate economică, reușind în scurt timp să confere locului un prestigiu și o atracție deosebite. Rezervele de petrol ale zonei i-au oferit posibilitatea unor investiții eficiente, astfel încât localitatea și împrejurimile au devenit, la vremea respectivă, un important centru de extracție și prelucrare a țiteiului.

În 1892, în monumentală sa lucrare geografică a județului Buzău, Basil Iorgulescu consemna faptul că localitatea Sărata avea două școli, aflate, împreună cu primăria, „într-un magnific local, cu care nu rivalizează nici un județ, construite cu cheltuiala proprietarului de aici Grigore Monteoru.[...] Pe lângă mina de păcură și instalațiunile necesare, comuna are demn de vădit: castelul proprietarului, care, pe lângă arhitectură și gust estetic, întrunește o rară și binevoitoare ospitalitate.[...] În timpul verii sunt vizitate mult apele de la Murătoarea, care, prin rezultatele binefăcătoare și sigure ce dau suferinzilor, impune proprietarului a le transforma în băi sistematice”.³

Familia Grigore și Elena Monteoru
(fotografie reprodusă din lucrarea Sărata Monteoru, album monografic, autor Marcela Marin)

De bună seamă, Grigore C. Monteoru avea să-și aplece atenția și asupra apelor minerale din zonă, al căror potențial curativ era deja cunoscut în epocă, dar încă neexploatat corespunzător. În acest sens, a cerut ajutorul doctorului francez Guynot, medic consultant al stațiunii franceze Aix les Bains, cu sprijinul căruia a pus bazele, la 1 iulie 1895, stațiunii balneare Sărata Monteoru.

După cum mărturisește una dintre descendentele familiei, Ioana Angelescu Monteoru, strănepoata lui Grigore Monteoru, la inaugurarea oficială a stațiunii balneare a fost invitată crema înaltei societăți românești de atunci: familia regală, marile familii boierești, moșierii și negustorii buzoieni, din care amintește familiile Sărățeanu, Vernescu, Samurcaș, bancherul Constantin Stamboliu, generalul Alexandru Candiano Popescu, ministrul învățământului Spiru Haret, filologul Pompiliu Eliade, prefectul Athanase Cătuneanu, consulul României la Constantinopol – Dumitru Petrescu, familiile Tisescu și Miclescu și mulți alții.⁴

Hotărât să rivalizeze cu cele mai renumite așezăminte balneoclimaterice ale Europei acelor vremuri (Karlsbad, Deauville, Baden Baden, Aix les Bains, Merano, Bad Kissingen), Grigore Monteoru „a consultat și a adus la Buzău pe cei mai buni medici balneologi francezi, urmați de un arhitect german (Eduard Honzik) și constructori italieni care au ridicat hotelurile, stabilimentul băilor, uzina electrică, școala, spitalul, primăria și, peste câțiva ani, cazinoul.

Instalațiile de tratament, căzile și mobilierul au fost comandate în Anglia. Chiar și «publicitatea» stațiunii, cărțile poștale ilustrate, erau comandate la o editură consacrată din Dresda. Orice noutate «en-vogue» din partea occidentală a Europei își făcea urgent apariția și la Sărata Monteoru». ⁵

În paralel cu activitatea economică, Grigore Monteoru s-a dedicat și activității politice, în calitate de deputat și senator liberal de Buzău, dar și celei filantropice. A sprijinit dotarea cu armament a oștirii române la intrarea acesteia în Războiul de Independență de la 1877, fiind președinte al Comitetului pentru cumpărarea de arme al județului Buzău. De asemenea, a sprijinit construirea și întreținerea spitalului de la Pogoanele, jud. Buzău, a făcut parte din conducerea Ligii Culturale, secțiunea Buzău, și din Comitetul de supraveghere și administrație al Gimnaziului „Tudor Vladimirescu”, devenit mai târziu Colegiul Național „B. P. Hașdeu”, unitate de învățământ fanion a județului Buzău.

Vila „Monteoru”, compusă din parter și etaj, cu o suprafață construită de 510 mp, avea, la vremea respectivă, la parter, o intrare principală, casa scării, hol, salon, birou, trei dormitoare, cameră de toaletă, cameră de serviciu, sufragerie, bucătărie și o sală mare cu luminator. La etaj erau șase camere și o sală mare. Dependințele cuprindeau o cramă de piatră cu trei compartimente și un etaj, seră de flori, grajd, clădirea personalului de serviciu. Vila și dependințele sunt amplasate într-un parc dendrologic, cu o întindere de peste două hectare, în care au crescut diferite specii de arbori și arbuști de proveniență autohtonă sau specii exotice din China, Japonia și America de Nord.

De o frumusețe aparte sunt fântâna și fântâna cu foisor, ambele situate în parcul dendrologic, construite din piatră și fier forjat, cu decorațiuni sculptate în piatră și calcar. De altfel, caracteristic pentru toate edificiile realizate sau inițiate de Grigore Monteoru este preferința pentru calcarul fasonat, folosit atât la împrejmuiri, cât și la construcțiile propriu-zise.

În exteriorul parcului, în imediata vecinătate a acestuia, se află Biserica cu hramul „Adormirea Maicii Domnului”, ridicată prin stăruința lui Grigore Monteoru, la 1876.

Spirit novator, sensibil la tot ceea ce însemna progres, Grigore Monteoru a subscris ideilor de avânt tehnologic, astfel că, în 1895, la numai un an după ce fusese introdus iluminatul public electric în București, avea să dea în folosință la Sărata Monteoru o uzină electrică, pentru iluminatul clădirilor, parcului englezesc din stațiune, care se întindea pe o suprafață de 60 de hectare, și fântânilor arteziene. Tot atunci avea să dea în folosință și un cinematograf.

Cele două hoteluri, unul cu 50 de camere, dat în folosință în anul 1895, și cel cu 100 de camere, inaugurat în anul 1898, erau dotate cu cabine pentru băi și cabine pentru împachetări cu nămol.

După ce a arendat și, apoi, a cumpărat, începând cu anul 1860, mai multe terenuri petrolifere, între 1870-1871 a construit gara Monteoru, iar la 1871 va construi lângă aceasta o distilerie, de fapt, prima fabrică de ulei mineral din țară, țițeiul fiind transportat prin conducte de pe dealul Păcura. În 1880, a revendicat dreptul de proprietate asupra „Minei de petrol”, fiind considerat primul explorator și exploatare de petrol din județul Buzău și printre cei mai importanți din țară. ⁶ Concesionată în anul 1897 societății Steaua Română, Schela Sărata, având în exploatare 6 sonde și 64 de puțuri productive, în 1905 înregistra cea mai mare producție de țiței din exploatarea puțurilor - 12 mii de tone pe an. ⁷

În București, pe Calea Victoriei nr. 113, se află Casa Monteoru-Catargi. A fost construită în 1874 de Alecu Niculescu și moștenită de fratele său, Nicolae Niculescu. În 1883, casa a fost cumpărată de către Grigore C. Monteoru, care, între 1887-1889, a renovat-o radical, lucrările fiind conduse de arhitectul

Nicolae Cuțarida. Acesta i-a amenajat interioarele în stil eclectic francez, cu plafoane pictate în stuc, cu lambriuri din esențe rare, cu scară monumentală. Saloanele mari, cu oglinzi, aveau pereții tapisați cu mătase franțuzească, iar mobilierul era adus de la Paris. În parcul situat în fața casei, proprietarul a amplasat trei statui aduse din Grecia, iar altele două au fost realizate în 1898 de sculptorii Ion Georgescu și Ion Valbudea, înfățișând agricultura și industria românească. În 1917, acestea două din urmă au dispărut.

Casa Monteoru, București, Calea Victoriei nr. 113
(fotografie reprodusă din lucrarea Sărata Monteoru-
album monografic, autor Marcela Marin).

În 1888, Grigore C. Monteoru a construit Primăria comunei Monteoru și Școala primară, iar în 1895 a construit aici un spital de „convalescență”, pe care, ulterior, l-a transferat în localitatea Pogoanele, pe un teren donat de familia sa, și căruia îi asigura și o rentă anuală de 120.000 de lei. În timpul celor două conflagrații mondiale, în clădirea spitalului de la Sărata-Monteoru au fost încartiruite trupele de ocupație, care au folosit baza de tratament, fără însă a o proteja, iar în perioada interbelică a funcționat Gimnaziul industrial de băieți și fete, fondat de Dr. C. Angelescu.

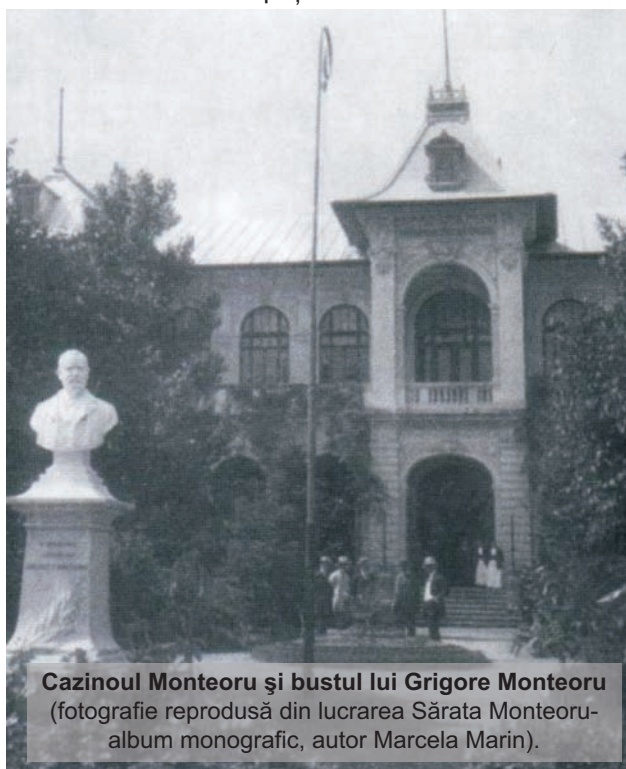
La 30 decembrie 1898, Grigore Monteoru s-a stins din viață în locuința sa din București. A fost înmormântat în cavoul familiei (biserica-capelă) de la Monteoru. A lăsat moștenire o imensă avere (peste 8 milioane de lei, sumă considerabilă pentru vremea respectivă), dar și numeroase proiecte, printre care construirea unui cazinou, a unei noi uzine electrice și a unei linii de tramvai care să lege gara Monteoru de stațiune. O parte din acestea, dar și altele, aveau să fie realizate de ginerele său, doctorul Constantin Angelescu (1869-1948), cu care se căsătorise fiica sa cea mare, Virginia.

Personalitate marcantă a vieții științifice și politice românești din prima jumătate a secolului XX, profesor și director al Clinicii Chirurgicale a Facultății de Medicină din București, membru al Societății Internaționale de Chirurgie din Bruxelles, președinte

al Comitetului de conducere al Ateneului Român (24 iunie 1924), dr. C. Angelescu a făcut parte, ca ministru al Lucrărilor Publice sau al Instrucțiunii Publice, Cultelor și Artelor, între anii 1914 și 1937, din guvernele liberale conduse de I.C. Brătianu, I. G. Duca și Gheorghe Tătărescu. Între 1917-1918, a fost ministru plenipotențiar/ambasador al României la Washington (1918). A fost unul dintre cei mai activi miniștri ai instrucțiunii publice, demn continuator al reformei inițiate în învățământul românesc de către ruda sa din partea soției, marele Spiru Haret. De numele său se leagă construirea, la Buzău, a Liceului de fete „Constantin Angelescu”, devenit mai târziu Colegiul Național „Mihai Eminescu”, și a Școlii Normale de Fete, actualmente sediul Muzeului Județean Buzău și al Teatrului „George Ciprian”.

La Sărata Monteoru, a dat în folosință, în 1900, Cazinoul, în fața căruia a plasat bustul de marmură al socrului său. Construcția acestui cazinou a costat aproape o jumătate de milion de franci. Avea la parter un restaurant, cu o terasă mare, sală de biliard, popice și sală de joc, iar la etaj sală de lectură, sală de muzică și o mare sală de dans, cu terasă. În Pavilionul de Muzică din parcul Cazinoului cânta frecvent fanfara Regimentului 8 Infanterie Buzău.

Amenajarea acestui cazinou a avut ca efect sporirea considerabilă a aflului de turiști din țară și din străinătate, dar și o animație culturală nemiintâlnită până atunci. Numeroase concerte și spectacole artistice susținute de cunoscuți artiști români și străini au avut loc în acest spațiu.

Cazinoul Monteoru și bustul lui Grigore Monteoru
(fotografie reprodusă din lucrarea Sărata Monteoru-
album monografic, autor Marcela Marin).

În 1900, la Expoziția Universală de la Paris, apele minerale de la Sărata Monteoru au primit medalia „Grand Prix” cu diplomă de onoare.⁸

În anul 1904, a fost dat în folosință un bazin de 2.500 mp pentru băi reci, o lucrare unică, la vremea respectivă, în țară și în străinătate.⁹

La 21 ianuarie 1914, Elena Monteoru și Dr. Constantin Angelescu au înregistrat la Londra „The Sarata (Roumania) Oil Cy. Ltd”. În 1925, a început să fie aplicat sistemul de exploatare a zăcămintelor de petrol, prin metode miniere, la nivelul straturilor de petrol.¹⁰

În parcul din fața bisericii, vilei și capelei, pe un teren donat de familia Monteoru, este instalat Monumentul Eroilor din Primul Război Mondial. Sculptura în bronz, reprezentând la scară reală un soldat care se avântă la atac cu baioneta la armă, a fost realizată în 1933 de către Ion Jalea. Pe cele două laturi ale soclului sunt încrustate numele a 60 de eroi din comuna Monteoru.

În perioada interbelică, deși moștenirea familiei Monteoru a făcut obiectul mai multor procese de partaj între descendenți, a rămas în continuare un punct de atracție pentru cei interesați de tratamentul balnear, dar și de cei dornici de agrement și relaxare. Sunt amintite, în presa vremii, și procedeele moderne de tratament de care dispunea stațiunea, precum razele X și ultraviolete, inhalajii și hidroterapie, băi

hidroelectrice, de facilitățile de cazare și transport, dar și potențialul turistic al zonei (mânăstiri, munții Buzăului, localitatea Pietroasele).

După 1925, proprietatea Monteoru a fost arendată pe 20 de ani, dar clauzele contractului nu au fost respectate de cei care s-au angajat s-o exploateze. Se consideră că, în acest moment, începe declinul stațiunii, deși oferta sa terapeutică era în continuare destul de generoasă.

Cutremurul din 1940 a afectat grav clădirile, iar în 1945 se consemna deja că stațiunea nu mai funcționa. În aprilie 1946, ziarul Vocea Buzăului semnala că locuitorii comunei, aflați în mare dificultate economică, au devastat clădirile, valorificând tabla, ușile, ferestrele în satele de câmpie, pentru a-și procura alimente.

Între 1952-1956, clădirile cazinoului și ale celor două hoteluri, aflate într-o avansată stare de degradare, au fost demolate, însă, începând din 1961, stațiunea a început să fie revigorată, prin construcția hotelurilor Ceres, Ciuhoiu, Mina de Petrol, Parc, a ștrandului în aer liber și prin amenajarea pâraului Sărata.

Ce a mai rămas astăzi din imensa avere mobilă și imobilă a familiei Monteoru?

Clădirea principală a acestui ansamblu, vila Monteoru, înscrisă pe lista monumentelor istorice, este folosită astăzi de Ministerul Învățământului, ca tabără școlară. Interioarele încă mai păstrează parfumul epocii, fiind bine conservate ușile de la intrare și cele interioare, decorațiunile și vitraliile.

După anul 1970, primăria și școala primară construite de Grigore Monteoru au fost demolate. Actuala școală, cu clasele I-IV, a localității funcționează astăzi într-o clădire aflată în incinta parcului.

Biserica cu hramul „Adormirea Maicii Domnului”, avariata grav de cutremurele din 1940 și 1977, mai păstrează candelabru din bronz, cu 24 de lumini, și catapeteasma originală din lemn de tei, pictată în 1876 de Constantin Dumitrescu. Consolidată după 1997, impresionează în prezent prin frumusețea picturii executate de Gabriel Sibiescu și prin strălucirea turelor acoperite cu tablă de cupru.

Peste drum de biserică se află capela, în care își află odihna veșnică șapte membri ai familiei Monteoru: Grigore C. Monteoru (1831-1898), Elena Gr. Monteoru (1853-1928), dr. Virginia Angelescu (1868-1908), Grigore Gr. Monteoru (1869-1884), Gheorghe Gr. Monteoru (1871-1894), Elena Lascăr Catargiu (1878-1972), Alexandru Angelescu (1902-1947). Construită între anii 1902 și 1903 după planurile aceluiși arhitect german Eduard Honzik, capela, care are încrustat pe frontonul de la intrare „FAMILIA MONTEORU”, a fost pictată în tehnica fresco de Costin Petrescu, pictorul care a realizat, printre altele, „Marea Frescă a Istoriei Neamului” de la Ateneul Român. Pictura, ca și vitraliile originale, măresc valoarea de patrimoniu a acestei bijuterii arhitectonice, aflată într-o stare bună de conservare. În curtea acesteia, la umbra unor castani uriași, se află un obelisc de marmură, pe care este încrustat chipul unuia dintre copiii lui Grigore Monteoru, Gogu, împușcat din imprudență la vârsta de 15 ani, și o cruce de marmură, ridicată în 1870 în memoria unei tinere de 21 de ani, Marica M. Stoea, probabil fiica unuia dintre arendașii unui puț de petrol de la Sărata.

Bustul lui Grigore Monteoru, plasat în fața cazinoului, a dispărut, în condiții necunoscute, în 1945. Astăzi nu se mai păstrează decât soclul acestuia, în fața actualului Complex Casino.

La 11 iunie 1948, Schela Monteoru a fost naționalizată, continuându-se extragerea zăcămintelor de țiței prin galerii miniere și, deși actualmente producția ei a fost redusă, a rămas totuși singura mină de petrol care mai funcționează în România și în Europa. Este inclusă pe Lista monumentelor istorice.

Clădirea haltei Sărata-Monteoru mai rezistă și astăzi pe vechiul amplasament, dar puțini mai sunt călătorii care mai coboară sau urcă aici în tren. În imediata sa apropiere, la intrarea în localitatea Stâlpu, se află conacul Dr. C. Angelescu, aflat, și acesta, pe lista monumentelor istorice.

În depozitul și distileria care alimentau cu kerosen lămpile ce iluminau parcul și interioarele clădirilor, acum funcționează grădinița de copii a satului Sărata-Monteoru.

Spitalul „Elena și Grigore Monteoru” din Pogoanele adăpostește astăzi Centrul de Asistență Medico-Socială.

În clădirea Morii cu turbine, ridicată la 1888, astăzi funcționează un bar, iar pe locul fostului heleșteu, alimentat la vremea respectivă cu apă din pârâul Sărata, este amplasat un teren de sport.

Se mai păstrează, de asemenea, bazinele de stocare a apei minerale, construite în 1895, incluse, și ele, pe lista monumentelor istorice.

În Casa Monteoru din București, după Primul Război Mondial, pentru o perioadă, a funcționat Legația Poloniei (în 1923), rămânând, apoi, în posesia fiicei lui Grigore Monteoru, Elena, și a soțului ei, Lascăr L. Catargi până în 1949, când a fost naționalizată. Din 1951, clădirea adăpostește sediul Uniunii Scriitorilor din România.¹¹

În prezent, urmașii lui Grigore C. Monteoru își revendică în justiție proprietățile familiei. Strănepoata sa, Ioana Angelescu Monteoru (fiica lui Constantin Dinu, care a fost fiul Virginiei Monteoru și Dr. C. Angelescu), a recuperat în instanță, între anii 1995-1996, capela familiei Monteoru, iar mai recent, conacul de la Stâlpu al bunicului său, Dr. C. Angelescu. Actualmente, se află pe rol și alte procese de recuperare a celorlalte proprietăți ale familiei, de la Monteoru și București (Complexul Lido, fostă proprietate a Dr. C. Angelescu). După cum a declarat, doamna Ioana Angelescu intenționează să transforme vila Monteoru într-un muzeu al exploatărilor petrolifere, mina de petrol, încă în funcțiune, putând constitui un obiectiv de atracție turistică internațională: „Această mină a fost în proprietatea noastră, avem destule documente, schițe și este extraordinar să putem reconstitui o parte din istoricul exploatărilor petrolifere într-un mic muzeu la Vila Monteoru. La etajul vilei avem în plan înființarea unui club, ca loc de întâlnire al intelectualilor din Buzău și din zonă”.¹²

Istoricul buzoian Valeriu Nicolescu susține că problema trebuie tratată cu multă responsabilitate, pentru că proprietarul vilei, inclusă în lista monumentelor istorice și de arhitectură, va trebui să investească sume considerabile pentru restaurarea obiectivului. „Intenția de a organiza un muzeu al exploatărilor petrolifere din zonă și poate o colecție memorială dedicată istoriei familiei o onorează, dar o și obligă să aibă în vedere conlucrarea cu organisme de specialitate pentru a reda în circuitul turistic și muzeistic o impozantă reședință, loc de întâlnire al protipendadei locale și nu numai, până la dispariția, în 1898, a celui care a fost Grigore Monteoru, căruia i se datorează înființarea, la 1 iulie 1895, a stațiunii balneo-climaterice de aici, cunoscută și recunoscută ca o stațiune de valoare europeană, din păcate astăzi lăsată în uitare”.¹³

Rămâne, așadar, speranța că la Sărata-Monteoru, dincolo de o revigorare a turismului, datorată unor investitori de calibrul considerabil sau numai proprietari

ai unor pensuni cochete, dincolo de binefacerile „băilor de la Monteoru”, să putem beneficia, într-un viitor apropiat, prin repunerea în drepturile firești a acestui loc încărcat de istorie, de atmosfera boemă a acestui mic paradis de la sfârșitul secolului XIX. Tezaurul memorial național nu ar avea decât de câștigat, iar generațiilor viitoare le-ar fi oferite și modele autentice de reușită în viață.

(Material prezentat la Sesiunea de comunicări științifice Muzeu și case memoriale, 5-6 iunie 2009, Muzeul „Nicolae Iorga”, Vălenii de Munte/Muzeul Județean de Istorie și Arheologie Prahova)

Note:

¹ Valeriu Nicolescu, Gheorghe Petcu, Buzău-Râmnicu Sărat, *Oameni de ieri, oameni de azi*, Editura Alpha MDN, Buzău, 1999, p. 37.

² Dr. Doina Ciobanu, Grigore Monteoru. *Personalitate de vază a spațiului buzoian*, în volumul Marcela Marin, *Sărata Monteoru*, Album monografic, Editura Alpha MDN, Buzău, 2005, p. 21.

³ Basile Iorgulescu, *Dicționar geografic, statistic, economic și istoric al județului Buzău*, București, 1892, pp. 337-338 (Ediție anastatică editată de Biblioteca Județeană Buzău în anul 2005).

⁴ Ioana Angelescu Monteoru, *Incursiune în memorie, în volumul Marcela Marin, Sărata Monteoru*, Album monografic, Editura Alpha MDN, Buzău, 2005, p. 5.

⁵ *Ibidem*, p. 6.

⁶ *Ibidem*, pp. 22, 33.

⁷ Iuliu Marin, *O mină unică în Europa*, în Marcela Marin, *Op. cit.*, p. 34.

⁸ Vasile I. Lipan, *Centenarul Stațiunii balneoclimaterice Sărata Monteoru*, Iași, 1996, pp.1-20, *Apud* Marcela Marin, *Op. cit.*, p. 21.

⁹ *Ibidem*.

¹⁰ Iuliu Marin, *Op. cit.*

¹¹ Narcis Dorin Ioan, *În căutarea micului Paris*, Editura Tritonic, București, 2003.

¹² Florina Arghir Popescu, *Retrocedarea hotelului Lido deschide drumul moștenitorilor spre vila și stațiunea Monteoru*, în *Șansa Buzoiană*, 13 martie 2007.

¹³ *Ibidem*.

Casa Codescu din Chiojdu

Lecția de istorie de pe bancnota de 10 lei

----- Cristina Moise, Radio România Actualități

Mereu surprinzător, cu o putere de diversificare a atracțiilor turistice unică în peisajul românesc, mica Românie din partea de Bărăgan, adică județul Buzău, se lasă descoperit încet, de preferat la pas și cu sufletul bine pregătit pentru frumos, aparte și de nerepetat. Dintr-un patriotism buzoian explicabil doar dacă exemplific și cu oamenii minunați pe care în munca de reporter îi întâlnesc la Siriu, Gura Teghii, Nehoiu, Lopatari, Chiojdu, Unguriu, Mierea, Tisău, Brădeanu, Beceni, Mânzălești... vă propun să identificăm o poveste plină de personaje extraordinare.

Plecăm din orașul Buzău, mult prea încet pentru dezvoltarea urbană din jurul său, către zona de munte care-și revarsă frumusețile de-a lungul spectaculosului Drum Național 10 ce se duce până în inima Brașovului. Sfârșitul de octombrie așează de-a dreapta și de-a stânga frunze timid aruncate de o primă brumă serioasă. Până la Cislău, traseul e un spectacol continuu, iar drumul județean care trebuie să ne ducă până la capăt,

adică până la Chiojdu este pe alocuri un blestem politic – un rezultat al indiferenței acumulate de-a lungul multor mandate de primarii din zonă. Norocul vine tot de la natura care îi dă sufletului doza necesară de sănătate. Drumul șerpuieste deja printre munți, pe coamă s-ar zări Prahova, Covasna și Brașovul deopotrivă, dacă am avea vreme să le căutăm cu privirea. Chiojdu este comuna care ține granița cu cele trei într-o frăție pe care simplul buzoian de jos, dinspre oraș, nu o poate înțelege. Chiojdenii merg la târg la Vălenii de Munte și la Starchiojd, fac schimb de animale cu sătenii din aceste zone și își vând produsele în marile evenimente organizate aici. Copiii chiojdenilor învață sau muncesc peste coama muntelui.

Mai mult și istoria îi leagă pe chiojdenii de vecinii din județele limitrofe. Dar o să aflăm imediat ce aflu unde locuiește familia Codescu, cea care deține casa de pe bancnota de 10 lei, nu oricare Codescu, zic asta pentru că în comună predomină numele acesta de familie. Întâi bat la poarta lui

Ioan Lezeu, cunoscut iubitor al comorilor naturale din zonă, deși fostul pilot de cursă lungă nu este buzoian. A lăsat Ardealul ca să se stabilească la Chiojdu, dar mai ales ca să ne arate câte frumuseți sunt aici. Păi, ia să vedem! Am greșit că am cerut asta! Mersul pe jos, o povară pentru orășeanul obișnuit cu mașina, mă duce până sus lângă trovanții Chiojdului – bolovani imenși care stau ca o familie împietrită pe vârful de munte, deasupra întregii comunități.

Trovanții sunt scoși în lume de Ioan Lezeu, în sensul că el ne face cunoștință cu bolovani care cresc și care în ultimii vreo trei ani au devenit obiectiv turistic de mare interes fie pentru curioși, fie pentru cunoșcători, fie pentru turiștii de weekend. Interesant, însă obiectivul meu este familia Codescu. Coborâm în sat și în apropierea primăriei din comună o casă de o frumusețe aparte se lasă și ea descoperită doar dacă îți este recomandată. Aceasta vine tot de la Ioan Lezeu care adaugă în lista valorilor din Chiojdu un han din anii 1900, Casa cu blazoane Cantacuzine și extrem de multe case muntenești vechi. Eu rămân de vorbă cu proprietarul acestei case care a făcut deja istorie.

De pe prispa veche, nea Sile își ridică pălăria și ne face semn să intrăm. Doar eu intru, ghidul meu, Ioan Lezeu își continuă călătoria. Altcineva îl așteaptă să-i îndrume pașii cine știe poate tot spre trovanți, cascadă... frumuseți de care orășeanul nu știe să se bucure. Nea Sile este un muntean ajuns pe la 84 de ani. Stă drept, are

mintea limpede și plină de amintiri, de povestiri și de mândrie.

Aceasta – și arată cu mâna dreaptă spre casa care-i ține bine spatele – este casa multiplicată în 1936 pentru Muzeul Satului de la București și pentru Muzeul din Târgoviște. Ambele au ca model acest original. Cândva în istorie, pe aici a trecut și familia de istorici Giurescu. Străbunicul, bunicul și tatăl meu, iar acum eu și băiatul meu și nepoata de lângă mine, suntem șase generații și vreo 300 de ani care au trecut peste ea fără ca autoritățile acestui stat să mă întrebe dacă am stricat-o, dacă am făcut ceva rău la ea, dacă a luat foc sau mai știu eu, Doamne ferește! Altele. În Primul Război Mondial aici a fost comandament german căci linia frontului a fost aici, în fața casei, pe deal spre Starchiojd. Anghelache Codescu, bunicul meu era reprezentantul nemților. Una peste alta, casa asta a noastră a ajuns acum pe bancnota de 10 lei, 10 lei, îi vedeti? 10 lei! Nu putea, domnule să fie mai mare bancnota?! Casa are mare valoare. Domnule, vă rog, să dați atenție cu câtă minuțiozitate s-a lucrat la îmbinările dintre lemne. Nu e nici un cui bătut. Sunt doar cuie din lemn. Cum se făceau odinioară. Și bătrânii mei au mai făcut așa ceva. Domnule, în schimb vin pe la noi, din când în când comisii care nu ne întreabă, ci vor să vadă casa. Dar nu ne oferă măcar o cutie de var sau vreun leu ca să întreținem o casă aparte, cu o structură perfectă, cu beci săpat în piatră, o casă cum nu se mai fac acum așa ușor. În 1936 când s-au făcut copile, bunicul meu a primit oferta de la Muzeul Satului să o vândă, dar nu a acceptat. A stat, în schimb, doi ani la București și a dat explicații despre cum s-a construit casa. Pentru că știa limba slavonă și alfabetul chirilic, bunicul a fost angajat la Arhivele Naționale. Aici, la Chiojdu, el era șeful Obștii moșnenilor care s-a desființat în 1947. Eu

am avut noroc, ca să zic o vorbă, pentru că bunicul și tata au păstrat acte aduse de bătrân de la Arhive. Cu ele m-am prezentat la retrocedarea pădurilor și i-am ajutat tare pe chiojdeni.

Povestea scurtă spusă de nea Sile cu un tablou cu pozele bătrânilor curajoși în el arată că demnitatea de odinioară se mai află și în generația aceasta a lui Sile Codescu. Casa de pe bancnota de 10 lei are etaj și pivniță și o structură greu de realizat astăzi. Pe cât de bine arată casa din lemn, pe atât de greu de întreținut este. Asta îl și supără pe bătrân. Dacă l-ar ajuta cineva cu soluții de întreținut lemnul sau dacă vreun specialist ar veni să-și facă treaba... e regretul unui bătrân care de 80 de ani nu a văzut bani de la stat pentru o casă care scrie istorie. Pentru că viața merge mai departe, și familia Codescu își duce viața socio-economică mai departe și-a lipit de casa de pe bancnota de 10 lei încă un corp tot

pe structură de lemn. Destinația acestui corp este casa de oaspeți. Musafirii primesc și lecția de istorie, dar și mâncare tradițională muntenească și plimbări cu sania, iarna, plus țuică fiartă și ciorbe grele din legume și carne de la untură, vara. Paradisul trebuie să țină pasul cu prezentul, însă să-și păstreze și aroma perfectă din trecut. Aș sta cu nea Sile de vorbă o zi întreagă, însă după vreo două ore a reușit să spună tot. Mi-a spus și despre linia frontului și despre schimbul de produse, dar mai important este că am aflat că privind din prezent înspre trecut realitățile par mai frumoase și ne putem contopi cel puțin vreme de aceste două ceasuri cu istoria scrisă de oameni care au știut să-și aprecieze valorile.

Fac drum întors spre Buzău. Peisajul pare și mai încântător, mai auriu pe poale și verde batrân spre vârf. Acolo sunt brazii care știu bine a citi aceste istorii care nouă ni se par adevărate descoperiri.

Lansare de carte

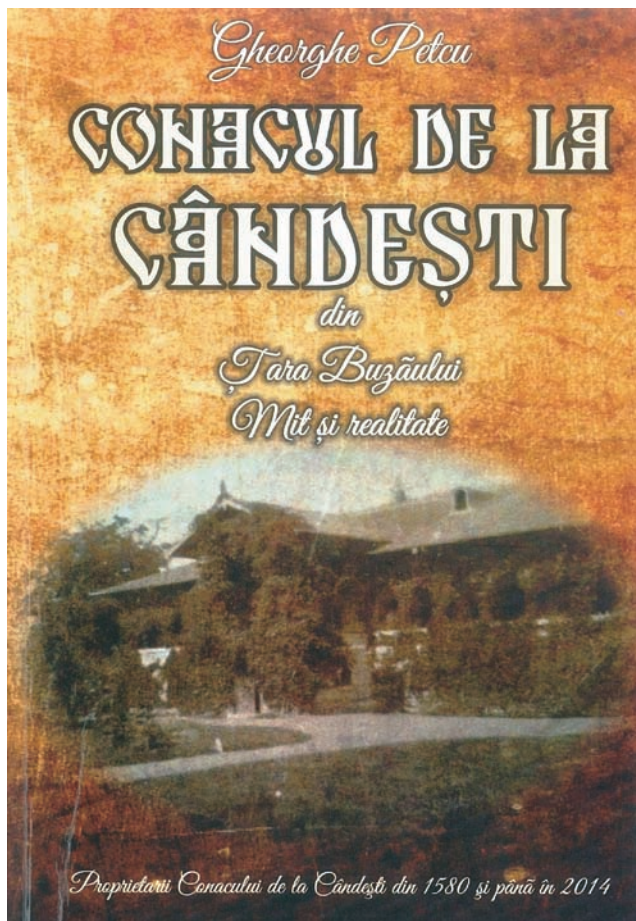
Conacul din Cândești

Cel mai vechi conac din județul Buzău

La 9 octombrie a.c., la Conacul din Cândești, Gheorghe Petcu, membru al Uniunii Scriitorilor din România, și-a lansat cartea „Conacul de la Cândești din Țara Buzăului. Mit și realitate”.

Istoria conacului de la Cândești este impresionantă pentru ca se împletește cu viața unor proprietari de viță nobilă și cu multe momente importante din istoria națională. Invitații, personalități buzoiene din toate domeniile de activitate, au fost întâmpinați cu pâine și sare de către scriitor, alături de noii proprietari ai conacului, Dana și Ovidiu Andrei.

Lansarea cărții, care a constituit momentul principal al evenimentului, au susținut recenzii: Valeriu Șusnea, președintele Uniunii Artiștilor Plastici Buzău, generalul de brigadă dr. Lucian Foca și profesorul Constantin Ungureanu. Sociologul Gheorghe Petcu, autorul cărții, a trecut în revistă etapele realizării documentării pentru acest volum, menționând: „Am trudit la aceasta carte 8 ani”.

În continuare, oaspeții au fost conduși de gazde într-un tur de vizitare a conacului, începând cu crama în care boierul Gogu Iliescu și păstra vinurile în rezervoare zidite și cu pivnițele adânci.

Încăperile au fost împodobite cu tablourile din colecția Muzeului Județean, pictate de marele boier, dar și cu lucrări ale unor cunoscuți meșteri populari buzoieni.

În încheiere, a avut loc o petrecere la care și-au dat concursul ansamblul „Spic de grâu”, Laura Constantin, Atena Bratosin, Nicolae Opreșan, Gabriela Bolocan, Nemuritorii și tineri artiști buzoieni.

În curtea conacului, invitații au putut degusta mai multe produse tradiționale, oferite de către proprietarii conacului.

Recenzia susținută de generalul de brigadă dr. Lucian Foca, comandantul Diviziei 2 Infanterie „Getica”:

Memoria clădirilor de patrimoniu

Monografia uneia din marile curți boierești buzoiene, datorată domnului Gheorghe Petcu (*Conacul de la Cândești, din Țara Buzăului. Mit și realitate. Proprietarii conacului de la Cândești din 1580 până la 2014*, Buzău, Editura „Editgraph”, 2014, 291 p. plus ilustr.) devine o incursiune în o jumătate de mileniu de istorie națională și locală, prin saga a proprietarilor, de la origini până în ziua de azi. Baștina Cândeștenilor, care, în timp, au mai purtat numele: Brădeanu, Pătârlăgeanu sau Mihălcescu, a fost, prin secolul al. XIV-lea, ținutul Hațegului și al Hunedoarei, de unde au „descălecat” și Basarabii, prima din spițele voievodale ale Țării Românești, cum îi omagia și Mihai Eminescu: „Rămâneți în umbră sfântă, Basarabi și voi Mușatini,/Descălecători de țară, dătători de legi și datini”. A rămas în Transilvania o ramură a celor strămutați, nobilii Kendeffy, și ei adânc implicați în destinul politic al acestei provincii.

Cândeștii, prin politici matrimoniale, s-au înrudit cu Filipeștii, Buzeștii, Cantacuzinii, Văcăreștii și Câmpinenii și au intervenit, de multe ori decisiv și cu mâna armată, în impunerea domnitorilor Munteniei; cronicile pomenească despre Vlad Vintilă Vodă (1532-1535), ctitor al mănăstirii fortificate de la Meledic/Vintilă Vodă. Dați osândeii și călăului, în vremea Doamnei Chiajna, au urcat, prin virtute și loialitate, în ranguri și funcții militare până acolo încât Mihai Viteazul crează o nouă funcție, banatul de Buzău și Brăila, al cărui prim titular este, la 1595, un Mihălcea Căndescu. Un alt Mihălcea, stolnic în timpul lui

Constantin Brîncoveanu ctitoria mănăstirea fortificată de la Berca, cunoscută, în documente, sub numele de Cetățuia. Rosturile și prestața Cîndeștenilor, ctitoriile (între care mănăstirea cetate Bradu), proprietățile acestora (numim aici și Penteleul, „regele munților Buzăului”) sunt urmărite de la cronicari până la Neagu Djuvara, sau scriitorul buzoian Bucur Chiriac, cu apel la colecții de documente istorice și genealogi de frunte (precum Octav George Lecca, Mihai Dim. Sturdza și Ștefan D. Greceanu). Onomastica acestor boieri de prim rang, stinși, pe linie bărbătească, la finele secolului al XVIII-lea, este împinsă, cu un rar scrupul, până în antichitatea latină, ca un derivat din Candidus.

Proprietarii de mai târziu ai conacului Cîndești: Constantin Filipescu, colonelul Alexandru Laptov (1843-1862), prinții (frații Gheorghe și Alexandru) Știrbei (1862-1880), Manea I. Stoia (1880-1889), colonelul Gogu Iliescu, Eugen Iliescu, familia Tătușescu, nepoți ai Ilieștilor, duc, prin filiații (Eliza Știrbei, soția a doi prim miniștri, buzoianul Alexandru Marghiloman și Ionel I.C.Brătianu) către cei ce au acționat la vârf pentru înfăptuirea României Mari.

Între vizitatorii/musafirii acestei nobile curți s-a numărat și Henri Coandă, împreună cu tatăl său, generalul Constantin Coandă, prieten cu Gogu Iliescu; juniorul chiar se îndrăgostește de Cireșica, fiica proprietarului (m. 1917).

O pregnantă personalitate se dovedește a fi, în timp, Gogu Iliescu, ofițer de carieră, bun gospodar, filantrop, notabil pictor amator, mecena al artelor; prin el, conacul de la Cîndești devine, după 1900, o veritabilă „casă de creație” și vilegiatură pentru pictorul Nicolae Grigorescu și prietenii săi: Vlahuță, Caragiale, Delavrancea, apreciatori ai ospitalității și modernei crame a amfitrionului. Sub penelul lui Grigorescu, revenit aici în fiecare vară, au primit cetățenie și posteritate în istoria artei naționale locuri și oameni de pe valea Buzăului și plaiurile Bisociei. Însă tot către amurgul vieții celui care avea o strălucită pinacotecă plină de pânze celebre: Grigorescu, Andreescu, Luchian, Tonitza și alții începe declinul, prin sosirea ocupantului sovietic și ulterioara naționalizare a conacului, transformat în sediu I.A.S. și vandalizat în bună parte.

În 1949, la preluarea conacului de la ofițerul în rezervă, de către I.A.S., recenzenții averii acestuia consemnau, într-un grotesc talmeș-balmeș: *Tablouri 228 bucăți diferite picturi cu rame și fără rame de Gogu Iliescu, tineret porcei 111 bucăți, pian 1 uzură 25%, saltele 11 uzură 50% și alte, tablouri pictură diferite 78 bucăți*. Bucur Chiriac, ajuns acolo, un an mai târziu, consemna asupra prădării patrimoniului artistic al conacului: *multe tablouri originale au fost substituite cu altele pictate de artiști amatori buzoieni, chiciuri care frizau bunul gust*.

Jafal se prelungește până în „epoca de aur”, autorul luând act că un cunoscut doctor al orașului, Ciopală, cumpără doi Grigorești de la șeful IAS, în 1973.

Destinul oamenilor nu este mai puțin vitreg: Gogu Iliescu moare sărac și fără cămin (1951), iar fiul său, Eugen, se stinge, deținut politic, la Gherla (1953).

Investigațiile, de multe ori cu adevărat detectivistice, în urmărirea avaturilor unor comori de artă ce au aparținut Ilieștilor, conduc până la Carcassonne, lângă Marsilia, unde s-a ivit una dintre pânzele lui Grigorescu, „Marchiz travesti” (1872), scoasă din țară de văduva deținutului și vândută la o licitație cu suma de 42.000 de euro.

Gheorghe Petcu își propune să scrie o altfel de istorie decât cea canonică, să disjunga sau să împace *mit și realitate*; nu ajunge nicicum un discipol al lui Lucian Boia, pentru că nu folosesc aceeași metodă, nici bibliografie; intuițiile sunt afirmate cu o fermitate accentuată: *Am făcut o mică incursiune în istoria noastră pentru a spune lucrurilor pe nume. Ați văzut într-o carte de istorie care se predă la școală că cel care l-a promovat pe Mihai Viteazul a fost Mihnea Turcitul, soțul buzoienței noastre Doamna Neaga sau Ștefan Surdul fiul lui Ioan Vodă cel Cumplit? NU. Cum era să se spună că Mihai Viteazul avea ca „șef” pe Mihnea Turcitul, cel care a trecut la credința turcilor – islamul, de unde îi vine și numele*. Cu alte cuvinte speranța creștinătății balcanice și chiar cea central-europene avea ceva probleme cu „dosarul de cadre”; neluate în calcul de istorici, C. Giurescu afirmând acesta este un „fiu al faptelor sale”, drept care nu se știrbește cu nimic legendara și reala anvergură a Voievodului Unificator.

Lansarea acestei contribuții a domnului Gheorghe Petcu, salutară prin scrupul și pasiunea reconstituirii unor pagini de istorie și cultură, chiar la locul subiectului ei, oferă prilejul reevocării unor evenimente, personalități din panteonul istoriei și spiritualității naționale, și oferă speranța că, prin demersurile actualilor proprietari, doamna Dana și domnul Ovidiu Alexandru Andrei, acest străvechi complex arhitectural își va recăpăta cu demnitate condiția de altădată, redevenind un reper notabil în patrimoniul valorilor buzoiene și naționale.

Sergentul Alexandru Zahiu

- fire din pânza vremii -

(Interviu)

-Domnule Zahiu, din depozițiile unui „agent sub acoperire”, venit să vă repereze domiciliul, am aflat că, pe strada dumneavoastră, numărul 13 are și un bis, care înseamnă aproape 14, deci iese de sub zona superstițională a ghinionului, dar și faptul că, la 93 de ani, încă mergeți pe bicicletă. Cui se datorează această optimistă pasiune?

- Faptului că, din copilărie, a trebuit să „facem mișcare”, pentru a ne ajuta părinții la muncile câmpului și ale gospodăriei. Sunt născut, în comuna Brădeanu, la 25 august 1921, părinții mei fiind Stan și Maria. Eram în casă șapte frați. Tata era ceferist, care se zicea că e a doua armată, și s-a stins din viață, în 1936, într-un accident de muncă, pe când eu aveam cincisprezece ani. Dar, deja, nu mai eram, de o vreme, în satul natal. Am făcut patru clase, la Școala nr.3, apoi școala de ucenici, specialitatea croitorie, cursuri serale, la Școala nr.1. În 1936, când s-a prăpădit tata, intrasem deja în pâine „la jupân”, la patron.

-Cum vedeți, adolescent fiind, viața în urbea Buzău?

- Pot spune că eram, într-un anumit fel, norocos – scăpasem de condiția de „cojan”, cu li se spunea, pe atunci, țăranilor de la câmpie, de apa caldă, ținută la vreo umbră firavă de pe răzor, când se mergea la prașilă. Era, și cred că a mai rămas, o vorbă din bătrâni: „Fiecare pentru sine e croitor de pâine”. Atâta ai, cât te vrednicești să aduni, să îți se recunoască, unde lucrezi, că meriți.

-Dumneavoastră, în calitate de calfă, cum bănuiesc a fi fost, la început, în cadrul breslei, unde lucrați?

- Până am fost mobilizat, adică între 1936 și 1942, am lucrat la atelierul de croitorie patronat de Gheorghe Cărligeanu, undeva pe strada Bistriței, în spatele bisericii „Sfinții Îngeri”, clădirea mai este în picioare și acum; făceam îmbrăcăminte bărbătească dar și de damă.

- Când ați îmbrăcat haina militară?

- Am fost dat, în februarie 1942, la Batalionul 1 Specialiști Moto Buzău, ca pușcaș. După perioada de instrucție, am plecat către Rusia cu unitatea și, la 20 august 1942, după ce o vreme călătorisem cu trenul Kiev-Poltava, apoi pe drumuri, eram pe front, la Cotul Donului. Acolo, am fost încartiruiți într-o cazarmă. Ne subordonam Diviziei 1 Blindată, condusă de generalul Gheorghe Radu. Eu eram croitor, la trenul de luptă al batalionului și, în misiune de luptă, încărcător la pușca mitralieră – aveam de cărat două cutii metalice cu muniție. Duceam hrana, de la trenul de luptă, unui comandant de grupă, sergent, aflat pe poziție. Atunci au dezlănțuit rușii un puternic atac de artilerie. Lângă noi a explodat un obuz de brandt, care l-a ucis pe sergent, iar pe mine m-a rănit la sold. Era 2 decembrie 1942. După asta, a sosit curierul cu corespondența, avea motocicletă cu ataș. La ordinul căpitanului Giurgiu Alexandru, la care m-am gândit cu multă recunoștință, mai

1. Nr. spec. militare + 8	19. Grupa I
	11. Categorie I
	12. Arma Infanterie
13. Denumirea specialității militare Pușcaș	
14. Corpul Grădărilor Sădărilor	
15. Gradul Fașonier	
16. Calificarea de înalt Sergent	
17. Când și la ce unitate a depus jurământul 2 cl. profesionale	
a) generală	
b) politică	
c) militară	
18. Ce limbi străine cunoaște	
20. Eliberat de Comisariatul militar și raționalul (orașului) Buzău	
19.04.19 Data	
Completat de L. Măg. FRANCIU. C.	
Semnătura posesorului Zahiu Alexandru	
Comisarul militar a) general Buzău (orașului)	
(Semnătura) L. Traian	

apoi, toată viața, am fost evacuat cu motocicletă aia și am ajuns la Poltava, într-un spital de campanie improvizat într-un grajd, cu paie pe jos. Sosea lume multă de pe primele linii. Nu acolo a fost, în ce mă privea, capul de linie; am fost trimis cu trenul, împreună cu alți camarazi de suferință, la Lemberg, în Polonia. Acolo am fost internat, operat și mi-a fost extrasă schija de proiectil. Am trecut prin momente în care aiuram din cauza temperaturii, mi-era să nu fac vreo infecție, septicemie, nu știu dacă se inventase penicilina.

-Ați făcut Crăciunul în străinătate, deși, îmi imaginez, l-ați fi preferat la Buzău sau la casa părintească.

- Și Crăciunul și Anul Nou, că revelion nu prea se chema că este. Totuși, o bucurie am avut: am fost vizitați de doamnele de la Consiliul de Patronaj, condus de doamna Maria Antonescu, soția mareșalului, care ne-au adus pachete cu hrană și dulciuri, țigări și niște bani, mărci nemțești, să putem trimite să ne mai luăm una-alta din oraș. Am stat acolo două săptămâni, pentru vindecare, după care, drum lung, până la Brădeanu, fiindcă promisem concediu medical.

- Consiliul de Patronaj își avea sediul în București, pe undeva prin centru, într-o clădire ridicată, în condiții de război și recesiune, din lemn, și care a ars în urma bombardamentelor anglo-americane. Se dorea o organizație filantropică, ce ar fi trebuit să prelungească în timp, figura luminoasă a reginei Maria, supranumită, pentru compasiunea și forța morală pe care o insufla celor aflați în spitalele de campanie din Războiul pentru Întregire, „mama răniților”. Alături de Maria Antonescu se afla Veturia Goga, văduva lui O. Goga, „poetul pătimirii noastre”. După război, soția mareșalului, devenită, ea însăși văduvă, a mers, alături de alte doamne de demnitari și militari, la închisoare, iar Veturia și-a

potrivit cadența cu Petru Groza, șeful primului „partid democrat” pro-sovietic, rămânând, astfel în civile, chiar și atunci când cărțile lui Octavia Goga se scoteau din biblioteci sub eticheta de „reacționare”.

În memoriul dumneavoastră de serviciu militar trimis de la Arhivele Militare Naționale din Pitești, rezultă că pe 11 mai 1944 vi s-a decernat, prin Ordinul de Zi 63, medalia „Bărbăție și credință” cu spade, clasa a II-a.

- Da, așa scrie, dar eu, personal, nu știam cât timp am să o mai port, fiindcă, la la 28 aprilie 1944, Divizia a 5-a fusese dislocată în Moldova, frontul rusesc se apropia ca un tăvălug. Eram, la început, campați undeva, pe lângă Bacău, într-o

comună unde vorbeau mai scâlciat românește, un sat de ceangăi.

-Documentele de istorie militară atestă că, 15 martie 1944, Armata a 4-a a fost remobilizată abia la 15 martie 1944, la 10 zile după declanșarea ofensivei sovietice pe direcția Proscurov-Cernăuți și la o zi după ce forțele sovietice depășiseră Bugul, Armata 4 română, având inițial în componere Grupul „Cantemir” (Divizia 5 Infanterie, în care intrau și regimentele buzoiene și râmnicene, și Detașamentul „Rareș”) dislocat din Transnistria și nordul Basarabiei, și Corpul 4 armată, dislocat în Moldova, următoarele misiuni: evacuarea din Transnistria, „în întregime, în ordine și la timp” a tuturor unităților și formațiilor

MINISTERUL APĂRĂRII NAȚIONALE
U.M. Nr. 02405 - PITESTI

CERTIFICAT
Nr. 76146 din 18.10.1991

Certificăm că ZAHU ALEXANDRU
născut în anul 1921 luna 08 ziua 25 fiul lui Stancu
și al Maria domiciliat în Buzău, str. Agriculturii, nr. 34,
a fost identificat cu următoarea situație:

- 20.07.1942 - 02.12.1942; 28.04.1944 - 03.07.1944 ,
aflat pe front, cu Batalionul 1 Specialitate Moto;

- 02.12.1942 , rănit în lupte.

- 11.05.1944 , decorat cu Medalia "Bărbăție și Credință" cu Spade, cls. a II-a, 0.7.63.

Arhiva M.Ap.N.

Datele sint identice cu cele din
XXXXXXXXXXXX
(numele în clar și semnătura)

ȘEFUL UNITĂȚII MILITARE 02405,
Lt. colonel
B10679 143

NV/TE

armatei și autorităților civile; între Nistru și la Prut. să organizeze capete de pod în zona podurilor de cale ferată, rutiere sau improvizate pentru a asigura trecerile împotriva acțiunii forțelor sovietice, ale parașutiștilor sau partizanilor iar în Moldova i s-a dat misiunea să întârzie cât mai mult rușii până la aliniamentul Dealul Mare –Târgu Neamț, care trebuia apărat cu forțele principale.

- N-aveam noi, cei de rând, ideile de ce gândeau statele majore, dar socoteala de-acasă nu se potrivește cu aia din târg. Noi ne-am retras din Moldova, la Buzău, împreună cu unele unități germane, pe 7 iulie 1944. Tot la ordin. Mulți nu au avut norocul ăsta, au căzut în luptă sau prizonieri, de-au umplut Siberia. Eu am trecut în rezervă în decembrie 1944. Încă nu se terminase războiul, nu știam ce va mai fi; rușii dezertori, rămași prin spatele frontului, bandiți de-ai noștri, ca Tili Raicovici, după-aici, din cartier, făceau fel de fel de silnicii, erau vremuri tulburi, ca la vinul ce fierbe, încă nu se ridicase „pluta”. A venit și seceta, circulau, prin Buzău, trenurile foamei, din Moldova către Oltenia și alte locuri cu care Dumnezeu fusese mai blând. Am lucrat, când la patron, când particular, după război lumea nu prea avea bani, venise și „stabilizarea” banilor, care i-a ruinat pe mulți. Stofele se dădeau și ele pe cartelă, ca și pâinea, „pe puncte”, oamenii nu mai aveau parale să-și facă veșminte noi, le întorceau pe dos pe cele vechi, numai că nasturii, cheutorile veneau pe partea cealaltă, cam de-a-ndoaselea, dar câte nu păreau nefirești.

Prin 1949, după naționalizare, a trebuit să mă „înregimentez”, încă o dată, să intru într-un colectiv de croitori, la cooperativa „Muncitorul”, care nu era decât vechiul atelier al primului meu patron, Cârligeanu, dar era aliniat la noile forme de producție. Mă gândeam la un salariu stabil, o carte de muncă, ce putea să te asigure, dacă aveai zile, de o pensie. Și, cum vedeți, și în asta am avut nițică baftă, am ieșit din câmpul muncii la 62 de ani și, de atunci, e ceva vreme. Prin

1950-52, mă căsătorisem cu Paulina, am început să-mi fac o căsuță, asta în care stau, Agriculturii 13 bis, în această zonă liniștită, spre bariera Brăilei. Nu era lucru de glumă să te apuci de o construcție, toate se dădeau pe cereale, cărămizile, țigla, ce mai, greu, dar am răzbit.

Am mai ajuns o dată în armată, de astă dată croitor civil, la U.M. 01640, în Crâng, unde am lucrat unsprezece ani; comandant era colonelul Istrate Constantin. Cu militarii m-am înțeles totdeauna bine, poate și din cauza unui spirit de ordine rămas de când eram și eu în uniformă, și, să mai fi fost, și din pricina meseriei, care cere o anumită rânduială a operațiilor. Acum nu aş exagera să zic, cum se spune, că numai „haina face pe om”, dar îi dă o anumită recomandare, spune ceva despre el. Eu mi-am câștigat pâinea prin bunăvoința celor pentru care am lucrat, cu acul și pedala mașinii de cusut.

-De aici, probabil, și această obișnuință de senectute, ați schimbat-o cu pedala bicicletei. Ce ați transmis celor mai tineri, în uniformă sau în haine civile, acum, când timpul pare că se comprimă îngrijorător?

-În primul rând să aibă parte de sănătate și să țină la ea, încă de la maturitate; pe urmă o chibzuință mai așezată în tot ceea ce întreprind, în toate hotărârile care le iau. Asta este valabilă și pentru cei care au putere de decizie mai mare, pentru că, în breasla mea, era o vorbă care cred că nu s-a prăfuit, nu s-a demodat o dată cu trecerea vremii: „Să măsoari de trei ori și să tai o dată”. Și mai era ceva: „Din mare, mic poți face, altminteri nu”.

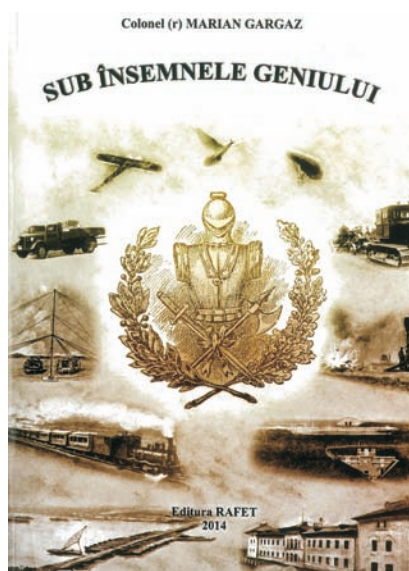
- Domnule sergent veteran Alexandru Zahiu, vă mulțumim pentru amabilitatea de a ne împărtăși din experiența dumneavoastră de viață, din amintirile de tinerețe și vă dorim să avansați la gradul de centenar.

RAFTUL CU CĂRȚI

Sub însemnele geniului

Lucrarea, aparținând col. (r.) Marian Gargaz, *Sub însemnele geniului* (Râmnicu Sărat, Editura „Rafet”, 2014, 389 p.), după cum mărturisește autorul pe coperta a patra, se dorește un album monografic, la 155 de ani de istorie a acestei arme, al cărei prim batalion a fost înființat de Alexandru Ioan Cuza, la Iași, și din care s-au născut, dezvoltat și modernizat cele mai multe specialități militare tehnice, iar pe măsura maturizării lor, unele s-au desprins din această armă, afirmându-se ulterior ca arme de sine stătătoare (aviația militară, aerostația și proiectoarele, tracțiunea automobilă, construcțiile militare, transmisiunile, căile ferate, chimia militară).

Nucleul l-a constituit fotodocumentarul *Arma Geniu din Armata României -150 de ani de jertfe și glorie* (2009), printr-o acerbă documentare la Serviciul Istoric al Armatei și Muzeul Militar Național, lucrări documentare elaborate de foști generali, ofițeri și veterani de război ce au servit în fostele structuri ale acesteia, precum și istorii ale unităților militare de profil. Revizuită și consistent adăugită această reeditare este structurată în șapte capitole de istorie genistică privind înființarea și acțiunile de luptă în Războiul de Independență, dezvoltarea și modernizarea până la Primul Război Mondial, contribuția la Războiul pentru Întregirea Neamului, evoluția în perioada interbelică, prezența în cea de a doua conflagrație mondială, dezvoltarea și modernizarea în epoca socialistă și în perioada de după revoluția din decembrie 1989. Aceștia li se adaugă „Tabela de onoare a comandanților unităților și ai marilor unități de geniu, aproximativ 80 de pagini și încă 30 de pagini dedicate șefilor structurilor de conducere.

Printre personalitățile marcante ale armei s-au numărat generalii: Constantin Prezan (mareșal al României, 1930), miniștrii de război: Gheorghe Slăniceanu, Constantin Barozzi, Constatin Poenaru, Constantin Budișteanu, Anton Berindei, Grigore Crăiniceanu, Ion Argetoianu, Constantin Hârjeu, Arthur Văitoianu, Henri Cihoschi și C. Ștefănescu Amza. Alți generali și ofițeri superiori au fost miniștri ai lucrărilor publice, șefi ai Statului Major General, guvernatori ai Cetății București etc.

În timpul campaniei din 1917, la comanda serviciului geniu al Diviziei 5 Infanterie Buzău se afla maiorul Vasile Gheorghiu, în timp ce la Armata a 2-a comandantul trupelor de pionieri era colonelul Gheorghe Negrescu.

Generalul Eremia Grigorescu, cel care la Oituz a lansat deviza „Pe aici nu se trece!” a fost comandantul Școlii Militare de Artilerie și Geniu (1907-1910).

Cele mai dotate garnizoane cu unități de geniu erau Focșani și Brăila. În 01.07.1941 au fost înființate Batalioanele 1 și 2 Geniu Fortificații, cu reședința la Râmnicu Sărat, respectiv Odobești. Prezența acestei arme pe teritoriul

buzoian este marcată de existența Regimentului 3 Geniu Buzău (p. 280), a Batalionului 3 Geniu Buzău (2002-2014 –p. 313), a Batalionului Drumuri Poduri, respectiv Batalionul 144(177) Drumuri Poduri Constanța (la Mărăcineni), condus, în perioada 1973-1982, de lt. col. Vasile Săvoiu (actualmente gl. r.), care avea militari dislocați la Constanța, Agigea, Giurgeni și barajul de la Siriu. (p.317). Din 1959 s-a instalat la Cislău, Depozitul 155 Materiale Geniu și Explozive (p. 225).

Geniștii buzoieni au participat la misiunile militare din Bosnia, Irak și Afganistan.

De la construirea Cetății București, a liniei fortificate Focșani – Nămolosa – Galați, la sfârșitul secolului al XIX-lea, și până la epopeea dăltuită în piatră a Transfăgărășanului (91,6 km) geniștii au amprentat cu durabile semne geografia României. Batalionul 3 Geniu Buzău, a participat la modernizarea infrastructurii poligonului Cincu și marcarea focului de artilerie în cadrul exercițiilor MILREX și ROUEX 2007 și la procedurile NATO CÂLNĂU 12. Prezența militarilor din această armă s-a făcut remarcată în toate punctele de foc ale istoriei contemporane: în 3-5 septembrie 2014, la exercițiul multinațional „Blonde Avalanche 2014”, desfășurat în Ucraina, au participat și 14 militari români din Brigada 10 Geniu „Dunărea de Jos”. Pagini de istorie militară ilustrată

Un cavaler buzoian al cerului

Prof. univ. dr. Valeriu Avram și prof. dr. Felicia-Elena Boșcodeală evocă pe *Mayorul aviator buzoian Ioan Peneș, cavalerele cerului*, (Buzău, Editura „Editgraph”, 2014, 200 p.). Prefața, semnată de Valeriu Nicolescu, semnaleză că maior aviatorul, *originar din*

Transilvania, refugiat cu familia sa în județul Buzău, este cel care a îndeplinit misiuni aeriene periculoase, unele din ele fără precedent precum zborul peste Munții Carpați, îndeplinind, în postumitatea eroului aviației naționale, visul lui Aurel Vlaicu. Autorii structurează monografia pilotului militar în șapte capitole ce urmăresc biografia acestui „cavaler al cerului”, strâns împletită cu istoria aviației și istoria națională de la începutul secolului XX.

Născut în 1892, absolvent al liceului buzoian „B.P. Hasdeu” (1910) și al Școlii Militare de Artilerie și Geniu București, sublocotenentul Ioan Peneș participă, ca artilerist, la al doilea război balcanic, conferindu-i-se pentru conduita din această campanie medalia „Avântul Țării”. Este, în istoria aripilor românești, încă din 1915, *primul ofițer din aviația militară română care avea pregătirea completă: a urmat aproape în același timp, cele două școli ale Aeronauticii militare: cea de observator aerian pentru artilerie și cea de pilotaj* (avansat, din 20 iulie 1915, locotenent și brevetat, din 1/14 septembrie 1915, pilot militar la Corpul de Aviație Român). La manevrele din toamna aceluiași an va participa la executarea exercițiilor de reglare a tirului artileriei din avion.

La intrarea României în Războiul pentru Întregire Națională, aviația militară dispunea de 44 de aparate, dintre care numai 23 apte de acțiuni de luptă, având un personal deservent alcătuit din 1.293 soldați, subofițeri și ofițeri, din care 97 piloți, și 84 observatori aerieni, câtă vreme necesarul susținerii frontului reclama, în urma comenzii făcute în Franța, un număr de 322 de aparate militare (pentru cele existente, lipseau mitralierele de bord, piloților distribuindu-li-se 19 pistoale Mauser și 41 revolvere; bombele de avion-incendiar, cu gloanțe și explozive, realizate de Arsenalul Armatei, nu fuseseră nici ele fabricate în serie).

Observarea armatei române din Transilvania a fost una din primele misiuni ale Escadrilei Farman 2, iar locotenentul Ioan Peneș a fost primul pilot român care a trecut Carpații, aterizând la Brașov. Misiunile de recunoaștere consemnate în registrul istoric al escadrilei sunt completate de cele de bombardament, pentru un timp cu mănunchiuri de grenade franceze, apoi angajări de lupte cu avioane inamice (unul contra trei, reușind să lovească unul dintre acestea). De la Brașov, Grupul 2 aviație e retras la Băicoi, unde cele trei F 40 sunt echipate cu mitraliere Hotchkins. Totuși, în 7 octombrie, angajează șapte lupte aeriene, bombardând gara de la Sighișoara. Odată cu venirea Misiunii Franceze, încep să sosească avioanele comandate, prin portul rusesc Arhanghelsk. Din 16/29 noiembrie terenul de zbor al escadrilei comandată de cpt. av. Gheorghe Negrescu se mută în Moldova, la Răcăciuni. La 2/15 decembrie, aviația germană mitralia și bombarda podul de peste Buzău.

Urmează misiunile de luptă din iarna și primăvara anului 1917, partenerul de zbor al lui Ioan Peneș este locotenentul observator Robert Lucy, din Misiunea franceză, cu care va executa numeroase misiuni de recunoaștere, luându-se fotografii aeriene ale pozițiilor inamice. Nemții își construiesc noi terenuri de aviație, la

Râmnicu Sărat, Târgul Cucului și Dragu (Drogu?, n.m.), unde aveau 108 avioane.

În 6 aprilie 1917, fotografiind fortificațiile din zona Mărăști, Peneș este grav rănit la mâna stângă, abia salvată de la amputare: decorat, în 14 aprilie 1917, cu Ordinul „Mihai Viteazul” clasa a II-a, *pentru vitejia și devotamentul de care a dat dovadă de la începutul campaniei susținând 12 lupte aeriene, executând mai multe bombardamente reușite. În ziua de 26 martie/6 aprilie 1917, deși grav rănit de o schijă de obuz, a continuat o recunoaștere îndepărtată disprețuind durerile și rana de la umăr.* Abia în aprilie aviația avea în serviciu 10 escadrile cu 59 de avioane, la Bacău, Tecuci, Galați și Școala militară de pilotaj de la Botoșani. Pentru ulterioarele fapte de arme echipajul Peneș-Dimitriu a fost decorat, la 16 aprilie 1918, cu Ordinul „Coroana României” cu spade în gradul de ofițer și panglică de „Virtute Militară”. Grav rănit la piciorul drept, e îngrijit, în diferite spitale, din mai 1917, până în martie 1918.

Deși infirm, va rămâne în cadrele active ale aviației, îndeplinind funcția de loțiitor la comanda Grupului 2 Aeronautic și de comandant al Escadrilei S5. În campania împotriva trupelor bolșevice ale lui Bela Kun, căpitanul aviator Ioan Peneș *ia comanda escadrilei B. 2 din Bekescsaba*, apoi este însărcinat cu evacuarea materialului de aviație capturat la Budapesta; pentru aceasta fiind înaintat *în mod excepțional la gradul de maior în retragere.*

În anul 1920 publică lucrarea „Salvați aviația română”, unde semnalează grave nereguli privind organizarea și dotarea acestei arme în războiul trecut; i se intenționează proces pentru ofensă, dar este achitat.

La insistențele generalului Alexandru Averescu, se înscrie în partidul Liga Poporului. Devine prefect de Soroca (Basarabia) și de

Buzău (1926, reamenajând, din această funcție, parcul Crâng). În 1919, în calitate de director pentru România al Companiei Internaționale de Navigație Aeriană, modernizează aeroporturile civile internaționale de la Arad și Băneasa. Se stinge din viață la 5 februarie 1935. Pe lângă distincțiile militare române a mai primit pentru vitejie, „Croix de guerre” (1917), „Sf Ana” și „Sf. Vladimir” (ruse, 1917).

Ultimele două capitole ale monografiei se ocupă de „restituirea” însemnărilor și lucrării lui Ioan Peneș privind „răspunderile” – termen lansat de generalul Alexandru Averescu - față de lipsurile cu care România a intrat în prima conflagrație mondială (o paralelă asupra incompetențelor de la vârf - față cu subordonații meritorii - fiind aceea între maiorul Fotescu și căpitanul Gheorghe Negrescu). Nici generalul Constantin Găvănescu, inspectorul Aeronauticii, (buzoian, și el) nu este scutit de grave acuzații în „această tristă poveste a zburătorilor români”; după plecarea Misiunii franceze, când, după un „referat” al generalului Negrescu” la broșura lui Ioan Peneș, se reîntronează sistemul dinainte de război și, prin lipsa de înțelegere a specificului aviației, dovedește din nou o greșită întrebuintare a acesteia în luptele din 1919, din Bucovina și Transilvania, pe Tisa, neglijența în procurarea unui material nou de zbor, care să înlocuiască pierderile (nu poate fi trecut cu vederea și dacă nu era căpitanul Peneș, s-ar fi găsit alți zburători care, loviți în iubirea lor, ar fi strigat contra sistemului, spre a se auzi odată). Iată de ce toată lumea trebuie să înțeleagă că aviația trebuie să rămână a aviatorilor. O declarație a locotenent-colonelului Andrei Popovici, la ancheta ordonată de Ministerul de Război, în 1920, pecetluiește veridic faptul că cele sezizate de căpitanul aviator Ioan Peneș erau

deasupra oricărui dubiu și, bravul pilot avea un caracter pe măsură. Monografia constituie, prin subiect și abnegația autorilor (buzoieni ei înșiși), una dintre contribuțiile meritorii în crearea unui mausoleu întru spirit al militarilor acestui județ.

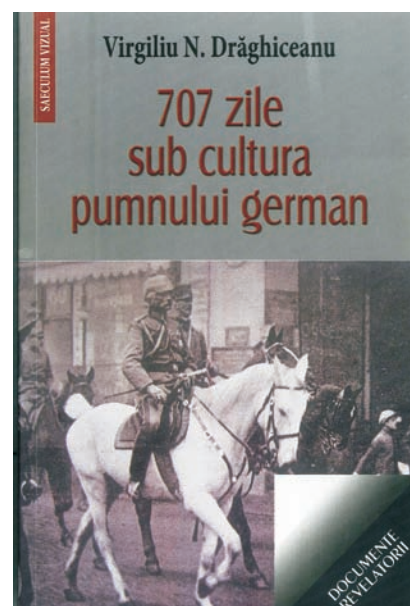
Jurnal sub ocupația germană (1916/1918)

O meritorie recuperare istoriografică o reprezintă editarea lui Virgiliu N. Drăghiceanu, *707 zile sub cultura pumnului german* (Editura „Saeculum Vizual”, 2012, 302 p.). Autorul, ne confiază în prefață editorul, I. Oprișan, a fost secretar al Comisiei Monumentelor Istorice și membru corespondent al Academiei Române, rămas în București, în timpul ocupației germane (1916-1918), cu misiunea de a proteja monumentele istorice, ține un jurnal în care înregistrează, lucid, patetic și sarcastic, tot ce a văzut, a auzit și a citit, despre ororile săvârșite de trupele străine (germani, austro-ungari, bulgari și turci), despre jaful sistematic organizat al bogățiilor țării. Astfel, însumând și probând, remarcă editorul, *mulțimea dovezilor de spoliere, batjocură și exploatare fără cruțare a populației civile, autohtone, cartea se constituie nu numai într-un document de dezvăluire, ci într-un act de*

acuzare al cuceritorilor, care și-au autonegat prin comportamentul inuman și prin lăcomia fără de margini, civilizația acumulată de-a lungul secolelor. Se decelează aici diferența între jaful inițial, contând ca pradă de război, și jaful organizat, cu specialiști aduși din Germania, în cadrul celor șaptesprezece etape în care era împărțit administrativ teritoriul României ocupate, la fel de discreționare ca niște satrapii; de la grâu, cărbune, petrol, lemn, metal, până la lână, veșminte și chiar bronzul clopotelor bisericesti, nimic nu cunoștea cruțare.

În ce privește „tratamentul” monumentelor și relicvelor istorice, sunt relevante însemnările: *La Cozia au pângărit mormântul marelui Mircea-Vodă, la Dealul – craniul lui Radu-Vodă, care fu luat drept craniul lui Mihai Viteazul, simbolul idealurilor pentru care facem războiul. Antichitățile romane din Dobrogea și frumoasele colecții de acolo, distruse sau sfărâmate cu toporul. Din Muzeul Național de Antichități dispar, mai târziu, cu prilejul vizitei lui Mackensen, cu suita, prețioase obiecte preistorice. (...) Bulgarii, după ce sechestrează pe directorul Academiei (Bibliotecii Academiei, Ioan Bianu, n.m.), fură „manu militari”, 600 de manuscrise slave de la Academie și vreo câteva îmbrăcate în prețioase scoarțe de argint de la Muzeu (Național de Antichități, n.m.). Intervenția lui Mackensen le scapă, deocamdată. Trebuiau furate cu formă. Dar se face și formă. În plan simbolic, tunurile, aduse de la Plevna, ce se aflau în spatele statuii lui Mihai Viteazul, sunt luate, spre semn de completă zdrobire a visurilor noastre naționale.*

Cozile de topor „interne”, nu întârzie să apară în Capitala ocupată; germanii impun mitropolitului noul calendar, lucru ce încearcă să-l forțeze și Marius Teodorian Carada, ginerele generalului Candiano-Popescu (eroul de la Grivița), propagandist catolic

numit director al cancelariei metropolitane, dar se izbește de o reacție dură: *Demna manifestație a preoțimii, în cap cu arhimandritul Scriban: „Afară, renegatule...”. Teodorian demisionează.* Tot astfel, C. Iarca, primarul Buzăului, sub nemți, fost liberal, devenit, în urma poziției politice a lui Marghiloman, conservator, are o propunere cel puțin bizară: *La București, deputatul Iarca apelează la adunarea deputaților și notabililor din teritoriul ocupat „spre a convinge armata că nu aparține Regelui”.*

Minoritățile etnice din Capitală virează foarte repede spre noi stăpâni: *Toată lumea pe stradă. Nu se aude decât nemțește. Dacă în timpii normali auzeai vorbind nemțește pe fiecare al zecelea om, ce-l întâlneai, acum nu exagerăm în a afirma că fiecare al treilea om ce-l întâlnești, vorbește germana. Evreii, în special, nici nu mai vorbesc o altă limbă: ar fi o rușine!* Colaboraționismul are, în lumea bucureșteană, trepte și gradații: de la lumpen-proletariatul interesat financiar (prostitute și trepăduși, permanent disponibili, cum reflectă anunțurile de presă: *tânără civilizată româncă, vorbind germana și franceza, vrea să țină societate la o persoană distinsă seara, din cauza lipsei de lumină*), la „lumea bună” din peisajul feminin, ultra parizienizat, ca modă și mondenitate, sedus de „prestanța” bătoasă a ofițerilor kaiserului, „în trend”, la germanofilia din principiu, ce își clamau public și publicistic orientarea, precum C. Stere, basarabeanul rusofob, obedienții oportuniști ca generalul Mustață, prefectul poliției Capitalei, ce oripila prin ordonanțele date sub dictare, sau Alexandru Tzigara-Samurcaș, subțire cărturar, încercând să „medieze”, cât și cum putea mai favorabil, pentru români, regimul dur impus de militarii Puterilor Centrale.

Economia ocupantului atingea înalte cote ale ridicolului: *Femeile nocturne iar mișună în București, căci până aici fuseseră concentrate*

pe formații de plutoane, zilnic într-un anume hotel. Fuseseră rechiziționate cu bonuri, pe care le plătea...primăria.

Cât despre foștii cetățeni români alogeni, socialiștii bolșevizați precum Racovski, care au găsit, în revoluția rusă, o posibilitate de a-și plăti polițele frustrării către regat, în siajul ideilor Internaționalei, surprizele erau destul de previzibile. Trotzki, plănuia, prin Roșal, arestarea regelui Ferdinand, la Iași.

Un alt atac se dă asupra spiritualității românești, din cele mai neașteptate unghiuri și cu previzibile mize: *Caută să ne demoralizeze pe toate căile. Se publică în nemțește „Falsa cultură română” de Maiorescu, iar Mitte Kremnitz, secretara Reginei Elisabeta (cumnata lui Maiorescu, cea cărei Eminescu i-ar fi dedicat poezia „Floare albastră”, n.m.), localizează, cine știe cu ce tendințe, „Scrisoarea pierdută a lui Caragiale”, în care ne biciuie toată viașa politică. Peste vreo câteva luni, va fi mai clar; conform acestei teutoni-ce Kultur, în revista „Rumanien în Wort und Bild”, ce va apărea, se dau ostentativ din Caragiale, Vlahuță, Brătescu-Voinești, spre a se arăta: magistrați veroși, femei ce-și fac luxul din misterioase mici economii, preoți bețivi și altele!* Nemții devansau pe comuniști cu 35 de ani, dacă luăm în calcul că, la centenarul Caragiale (1952), opera „expurgată” a acestuia era considerată „armă de luptă” împotriva defunctei României „burghezo-moșierești”.

Lucru firesc, de altfel, întrucât venea din partea ocupanților sovietici (Ion Luca sub două ocupații: a Kaiserului, Wilhelm al II-lea, și a lui Stalin).

La 5/18 august 1917 apar, pentru bucureșteni, semnele căderii de mai apoi: *Se aude că au 60.000 de răniți. Trenurile sanitare sosesc pe la șase dimineața la București; paturile sunt pline de mulțimea răniților cu bandaje însângerate. Sala de operație din trenuri, în plină activitate.*

Se vede că nu le merge deloc bine pe frontul nostru.

O scaldă! Fac bilanțuri! Semn rău! Secretomania germană, semnalată, o zi mai târziu (*Nu dau nici o știre de pe front, dar fac mereu bilanțuri și numărătoare de glorie*) e contracarată, după victoria de la Mărășești, de scrisoarea unui ofițer român, prizonier la Slatina, care, în Capitală, circula în mii de copii; în text, printre alte fapte de bravură, se însemna: *Când trebuia să dea ofensiva, un corp de armată rus a părăsit poziția, lăsând o mare lacună pe front... Divizia V, fostă Razu, Lișcu Toma, a salvat Moldova ne-a dat victoria.* În această divizie erau încadrate regimentele buzoiene 8 infanterie, 48 Infanterie, 9 infanterie (Râmnicu Sărat) și 7 artilerie Buzău. Tot în această epistolă se vorbește de ofițerul francez Soubillon care s-ar fi sinucis, pentru a nu fi luat prizonier; o notă a editorului spune că *pare să fie căpitanul (Henri, n.m.) Vernay, mort înecat, în Siret;* adăugăm precizarea că ofițerul din Misiunea franceză condusă de generalul Berthelot era consilier pe lângă comandamentul Regimentului 8 Infanterie Buzău.

În decembrie 1917, Drăghinceanu vede *Târgoviștea complet moartă, (...) pustiu, închis, vitrinele și jaluzelele sparte, locuitorii sălbăciți și bănuitori cu străinii.* Era efectul existenței unui comandant de etapă, *faimosul Dietrich, unul din monomaniacii distrugători a nu știu câte orașe din Belgia, unul din comandanții faimoaselor coloane infernale, care au prefăcut totul în foc și cenușă pe unde au trecut.* Ca un cinic paradox, amintim că, la un moment dat, România era denumită Belgia Orientului. Pentru a nu-și diminua faima din occidentul pe care-l îngrozise, *la o margine a orașului, unde bătrânii ziceau că au fost „tepele lui Sinan-Pașa”, a executat cu zecile, prin mijlocul mitralierelor, oameni nevinovați, târâți din mahalalele orașului sau satele județului, în fața tribunalului său.*

La 12/25 decembrie 1917, de ziua Crăciunului lor, pe care, vrând-nevrând îl ținem oficial, apare, în „Bukarester Tageblatt”, un interviu al lui Marghiloman, care hazardează o presupunere asupra păcii separate a României cu Puterile Centrale: *Și, dacă condițiile acestei păci ar face necesar ca Regele care a declarat războiul să nu poată încheia pacea, eu îmi iau asupra-mi că Regele va face inevitabilul gest!* Girul acordat de politicianul buzoian lui Ferdinand cel Loial, nu prea avea acoperire în realitate, fiindcă, notează, Drăghiceanu: *În această asigurătoare declarație, se neglijează un factor important, a cărui cruce domnul Marghiloman o cere: armata. Țara armată, ca și restul țării, își făceau o chestie de onoare ca, după ce pierduseră totul, să nu piardă și onoarea.*

Propaganda germană mergea până acolo încât, apare Război și pace de Tolstoi, cu o copertă în care, sub aparența unui general rus, e înfățișat Regele Ferdinand, orbit de schijele unui obuz care-i explodează în față.

Delegația pe care o primise Averescu, în februarie 1918, și prezența acestuia, la Buftea, pentru negocieri este văzută în întregul ei dramatism: *Ar fi început cu noi tratativele de pace. Generalul Averescu ar fi la Buftea, în castelul Principelui Știrbei, unde e ținut în cea mai strictă captivitate. O fotografie a sosirii sale îl arată, în civil, descinzând dintr-un automobil. Tragedia momentului se oglindește în acest instantaneu. Între două formidabile state germane, brutale și nepăsătoare, eroul de la Mărăști, slăbuț, încovoiat, ezitând, cu un zâmbet de resemnată amărăciune și șiretenie față de perspectiva operațiunilor spre care parcă e împins a înainta.*

În pofida tuturor silniciilor, atrocităților, de multe ori gratuite, a mercurialelor crescând aberant, a bancnotelor fără acoperire emise de germani, a rechizițiilor

insultătoare, *plaga cutiilor cu alimente trimise prin poștă de soldați familiilor lor din Germania și Austria* (10 tone pe zi, în ianuarie 1918, n.m.) exista un „nucleu dur”, al fibrei naționale, care nu se preda: nădejdea; o notă, aproape lirică, apare de 1/14 ianuarie 1918: *După ninsoarea de la 28 decembrie, astăzi e o zi de primăvară, plus 9 grade. De dimineață, salve de tunuri de la forturi* (Bucureștiul fiind, după autor, una din cele mai mari cetăți ale lumii, după Paris, cu 18 forturi și 18 fortificații intermediare, n.m.) *ne reamintesc....pumnul stăpânirii, dar seara se manifestă un cer albăstriu și roșu, plin de speranțe pentru anul cel nou, al nostru.*

Semnele dezagregării mașinii de război germane sunt vizibile, la 1/14 noiembrie 1918: *Populația așteaptă impacientată cu flori sosirea Aliștilor. Se zvonește nesigur că armatele germane ar fi evacuat satele de lângă București, retrăgându-se spre Nord și jefuind totul în drumul lor.*

La Târgoviște, au furat două milioane de la Casierie.

Multe sate atacă convoaiele germane. În Dâmbovița într-un sat, câțiva săteni înarmați cu mitraliere dezarmează o companie întregă, pe care o trimit dezbrăcată spre Târgoviște.

Nici în Buzău întâmplările finalului de ocupație nu a stat sub stele mai faste, căpitanul Georgius, comandantul de etapă de aici, spun cercetătorii, a luat din casierie, amenințând cu pistolul, tot ce era în casa de bani, iar din Palatul comunal, un steag de pe vremea lui Cuza și garnituri de mobilă de artă importată din Italia.

În octombrie, se răscumpără, contra 16 milioane de lei, ultimii 3000 de prizonieri din Bulgaria, în timp ce cei peste 35.000 de prizonieri din Germania, lăncezesc și astăzi acolo, în mizerie și metodică distrugere.

Luni 26 octombrie 1918, generalul Berthelot, comandantul

armatelor de Dunăre, face un apel către populație pentru luarea măsurilor de ordine conchizând: *După ce, pentru a putea să jefuiască mai bine, au împiedicat înfăptuirea înproprietării și a votului obștesc, făgăduite de Rege și Guvern, ei caută acum să aducă bolșevismul în Patria voastră, pe care au nenorocit-o, căutând să vă arate că cei ce au suferit cu voi pentru mântuirea voastră, Regele și armata sunt deopotrivă cu Kaiserul ucigaș și cu ostășimea sa prădalnică ...semănând răscoala...*

Această încercare e urzită de bulgarul Rakovski, vândut nemților. Români, sunteți învingătorii care triumfează azi, sunteți un popor care pricepe bine că izbânda obținută vă va aduce împlinirea dorințelor și că neorânduilele nu vă pot folosi.

Nemții rămași în prizonierat prestează anumite munci reparatorii în contul distrugerilor ce le-au marcat, vreme de 707 zile, prezența, suportă ironiile copiilor care strigă: *Kamerad....marmelade!*

Când apar francezii în Capitală, *expansivi, degajați, liberi*, se realizează că revenim la sentimentul de gintă latină, ieșind de sub regimul de automate ritmice de felul celor cu care am conviețuit.

Jurnalul lui Virgiliu N. Drăghiceanu, prin „absorbția” de informații din cele mai variate zone ale vieții politice, publice și sociale, privirea scrutătoare, urmărind panoramic evoluția războiului în Europa și rapida reacție a nervului polemic, decodarea corectă a „fumigenelor” ocupanților și, nu în ultimul rând, un adevărat talent scriitoricesc, se aliază cu onoare colecția „Documente revelatorii” a editurii „Saeculum vizual”.

Memoria jertfei Brâncovenilor

Preot profesor dr.Nicolae Moraru și profesor Constantin Coman, *Sfântul voievod martir Constantin Brâncoveanu, viața, domnia, mucenicia, pilda de jertfelnicie*, Buzău, Editura Arhiepiscopiei Buzăului și Vrancei, 2014, 144

Tipărită din inițiativa Înaltpreasfințitului Ciprian, Arhiepiscopul Buzăului și Vrancei, cu prilejul a 300 de ani de la mucenicia Sfinților Brâncoveni, monografia dedicată voievodului martir întru Patrie, Credință și Neam de către pr.prof. dr. Nicolae Moraru și prof. Constantin Coman, *Sfântul voievod martir Constantin Brâncoveanu, viața, domnia, mucenicia, pilda de jertfelnicie* (Editura Arhiepiscopiei Buzăului și Vrancei, 2014, 144 p.) reliefează un model, acela al creștinismului jertfelnic, așa cum lăsa cu limbă de moarte: *Fiilor, fiți bărbați! Am pierdut tot ce aveam pe astă lume. Nu ne-au mai rămas decât sufletele: Să nu le pierdem și pe ele, ci să le ducem curate înaintea feței Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Să spălăm păcatele noastre cu sângele nostru.*

Domnul Țării Românești, vreme de 25 de ani și 5 luni, este așezat în contextul politic european al epocii, la vremea când, sub oblăduirea papei, s-a creat „Liga Sfântă”, într-un final și început de secol, *mai degrabă stagnant – atât economic, cât și tehnic ca o perioadă de odihnă, reflecție și dospire a ideilor.* Asigurarea unui echilibru între puternicele „partide” boierești ce năzuiau la coroana domnească, Cantacuzinii și Bălenii, se prelungește până pe la 1707, când încearcă să se emancipeze de sub tutela lor, lucru ce îi va precipita pieirea. Bătălia de la Zărnești (1690) îi va conferi, așa cum nota Anton Maria del Chiaro, *o frumoasă și potrivită ocazie de a arăta marea sa iscusință și prudență în manevrarea treburilor politice. Dobândind aprobarea turcilor, consimțământul germanilor și respectuasa mulțumire a supușilor săi, care se văd într-o stare liniștită și pașnică.* Diplomația, la care îndemna ponderea militară modestă a țării în raport cu imperiile vecine și nu totdeauna prietene, ba chiar minate de pretenții anexioniste; cu atât mai mult cu cât se iveau, la 1698, prin apariția Bisericii

Greco-Catolice, o criză, o gravă breșă spirituală printre românii transilvăneni.

Cu drept se poate spune că, apărând Ortodoxia proteja, *de fapt, unitatea etnică și identitatea poporului român.* „Politica pungilor cu bani”, aranjamentele matrimoniale, o numeroasă cancelarie dotată cu secretari străini trebuincioși unei vaste corespondențe erau „armele” pe care le-a stăpânit cu îndelungă autoritate, în timpul domniei sale „rulându-se” 23 de viziri și patru sultani. Tributul escaladase de la 280 de pungi de galbeni, la 520. Tratatul angajat cu Rusia, care îi conferise demnitatea de cavaler al Ordinului „Sfântului Andrei”, preconizau o mare răzvrătire antiotomană *la care să participe toate popoarele din Balcani: greci, sârbi, albanezi, bulgari și români.* Echilibrul este grav tulburat, când Toma Cantacuzino, împreună cu un steag de călăreți munteni, „defectează”, la 1711, trecând de partea rușilor. Ctitorul Constantin Brâncoveanu a realizat un adevărat „ev de aur” culturii române, atât în arhitectura civilă cât și în cea ecleziastică, între acestea din urmă numărându-se și palatul arhiepiscopal din Buzău (1711) și biserica-cetate „Adormirea Maicii Domnului” din Râmnicu Sărat (1697). A investit acest prinț al aurului, Altîn Bey, cum îl numeau

otomanii, nu doar în danii pentru ctitoriile sale din Transilvania, mănăstirile de la Muntele Athos, unde a zidit paraclise, ci și în tiparnițe și în școli, *fiind un mare sprijinitor al Academiei domnești de la „Sf. Sava” din București,* în tiparnițe, înființându-le pe cele de la Mănăstirea Snagov, la Episcopiiile din Buzău și Râmnic și în Mitropolia Târgoviștei, contribuind decisiv la românizarea culturii *divine.* Bibliotecile sale erau gândite, cum era o inscripție la Hurezi, drept case *cu hrană sufletească ce oferă iubitorilor masa înțeleaptă a cărților.*

Cu toate că era, cum scria N.lorga, *Prea chibzuit în toate faptele sale ca să grăbească ceasul lucrurilor care vin când vreau ele, iar nu când vrem noi,* va fi trădat de boierii adversari și închis, împreună cu cei patru fii, în temnița celor șapte turnuri (Edikule) din Constantinopol. Marile puteri creștine, notează autorii, *cu care fusese anterior în strânse relații, se grăbeau acum să-l lase pradă lăcomiei otomanilor.* Aceștia i-au condiționat eliberarea cu două clauze: 20.000 de pungi de galbeni și convertirea la islamism. Refuzul lui Constantin Brâncoveanu, din ziua de 15 august 1714, când împlinea 60 de ani, duce la primirea jertfei mucenicii, prin decapitare, pe butucul călăului; acolo s-au retezat capetele celor patru fii ai lui vodă, cel al lui însuși și al sfetnicului său Ianache Văcărescu.

Moaștele lor s-au întors în țară la 1717, fiind odihnite, din 1720, la biserica „Sf. Gheorghe” – Nou din București, una dintre ctitoriile sale. Prăznuirea Martirilor Brâncoveni, la fiecare 16 august, oferă prilejul omagierii modelului de *sfîntenie a vieții creștine, de clarviziune și precauție politică a conducătorilor, de susținere a valorilor cultural-estetice naționale,* o cale de renaștere spirituală a poporului. Acest volum-album constituie o prețioasă carte de învățătură buzoiană, un dar reîntors memoriei Sfântului Voievod Constantin Brâncoveanu.

Fizionomia noului tip de război

Actualitate și perspectivă

----- General de brigadă dr. Lucian Foca, Divizia 2 Infanterie „Getica”

Fizionomia războiului viitorului va fi în armonie directă cu caracteristicile noilor tipuri de societăți umane, a situației conflictuale specifice acestora, a modului în care vor apărea și evolua crizele, a confruntărilor din sfera intereselor politice, economice, teritoriale, culturale și de altă natură, ceea ce înseamnă că esența fenomenului ostilității militare nu se va schimba, iar cei care studiază noul tip de război și cei care se pregătesc să-l ducă trebuie să țină seama de această realitate.

Esența războiului rămâne neschimbată și, în viziune clasică, va rămâne în continuare definit ca o confruntare violentă și deschisă între două sau mai multe entități. În prezent, în lume au loc conflicte militare care cuprind peste 50 de țări. Cauzele izbucnirii unor asemenea războaie locale au diverse naturi: teritoriu, avantaje economice, motive religioase sau etnice, unele chestiuni ale istoriei nesoluționate încă etc. Concluziile care se desprind de aici nu arată că în viitorul apropiat confruntarea armată va dispărea cu totul, ci își va reduce, în cel mai bun caz, aria de desfășurare și însemnătatea.

Viitoarele acțiuni militare vor avea la bază unele stări ale conflictualității politice, economice și sociale precum și unele acțiuni ale actorilor statali de securitate de a-și regăsi locul pe tabla de șah a mediului internațional de securitate.

Printre principalele caracteristici ale conflictelor militare prezente și viitoare, pot fi amintite cele mai importante: incompatibilitatea existentă între sistemele politice concentraționare sau autocrate și cele democratice; decalajele mari dintre țările bogate și cele sărace, dintre resursele hightech – IT și cele clasice, tradiționale; aplicarea diferită a unui anumit tip de comportament din partea celor puternici în relațiile internaționale; amenințarea NRBC; disimetria și asimetria conflictelor; implicarea unui nou tip de binom terorism–contraterorism; imprevizibilitatea unor decizii politice ale unor actori statali.

Acestor caracteristici li se adaugă și altele, cum ar fi *confuzia în abordarea unor soluții politice, economice și sociale, precum și extremismul politic și religios etc.*

Trăsăturile care identifică fizionomia și tipologia noilor conflicte militare sau non-militare sunt legate de înaltele tehnologii și I.T., de anumite disproporționalități ale forțelor și înzestrării acestora, care generează asimetria luptei, felul ripostei, realizarea surprinderii etc. Aceste trăsături, rezultate din impactul modern al legilor generale ale războiului și conflictelor militare cu provocările societății actuale informatizate, conturează un nou tip de conflict, ce devine din ce în ce mai greu de previzionat, controlat și gestionat.

Conflictele militare își au cauzele în interesele divergente dintre subiecții statali și non-statali, în bătălia pentru putere, pentru resurse, piețe și influență pe harta geopoliticii. Conflictele militare actuale nu diferă, ca tipologie, de cele

desfășurate de-a lungul istoriei umane. Noile entități politice se pun în stare de conflict, în continuare, din aceleași motive, dar la altă scară: *pentru mai multă putere, pentru redesenarea de noi frontiere, resurse, piețe și influență sau dominație.*

Apreciam că, în viitorul previzibil, și cel mai mic conflict va intra în atenția comunității internaționale. Datorită amplitudinii societății informaționale, războaiele viitorului vor putea fi „văzute în direct”, sub atenta monitorizare a camerelor de luat vederi, a senzorilor și sateliților. În lucrarea „Eseu despre arta strategică”, autorii propun următoarele caracteristici ale conflictelor militare actuale și viitoare:¹

- cauzalitatea complexă, rezultată îndeosebi din incompatibilitățile existente (și care se accentuează pe zi ce trece) între sistemele politice dictatoriale sau autocrate și cele democratice;

- amprenta pusă asupra noilor conflicte militare de decalajele imense dintre lumea bogată și lumea săracă, dintre civilizația *hightech-IT* și civilizațiile tradiționale, diversificate, pe trepte diferite de dezvoltare, cu tradiții, obiceiuri și valori ancestrale;

- efectul de diferențe tehnologice (efectul tehnologic);
- intensitatea diferită, de la violența extremă a atentatelor teroriste și strategiile de îndiguire, la cele de dominare sau la cele de impunere a unui anumit tip de comportament;
- permanenta amenințare nucleară, chimică, biologică și radiologică;

- disimetria și asimetria;
- predominanța strategiilor de alianță și de coaliție;
- omniprezența binomului acțiune-reacție;
- prevenția și caracterul punitiv sau represiv;
- responsabilitatea internațională;
- creșterea rolului cooperării și colaborării;
- implicarea unui nou tip de binom terorism-contraterorism;
- caracterul în mozaic;
- imprevizibilitatea.

Acestor caracteristici li se adaugă și altele, cum ar fi flexibilitatea și confuzia, caracterul indirect, extremismul politic și religios etc.

Principiile care identifică fizionomia și tipologia noilor conflicte militare sau non-militare, rezultate din impactul modern al legilor generale ale războiului și conflictelor militare cu provocările societății actuale și, probabil, ale celei viitoare, conturează un nou tip de conflictualitate ce devine din ce în ce mai difuză, mai disproporționată și, de aceea, mai greu de controlat și gestionat.

Una din provocările cele mai mari ale unui stat în zorii mileniului III este asigurarea securității naționale. Dacă până acum doar anumite state își propuneau explicit promovarea intereselor naționale de securitate în afara teritoriului național, în prezent, la nivel mondial, se produc mutații

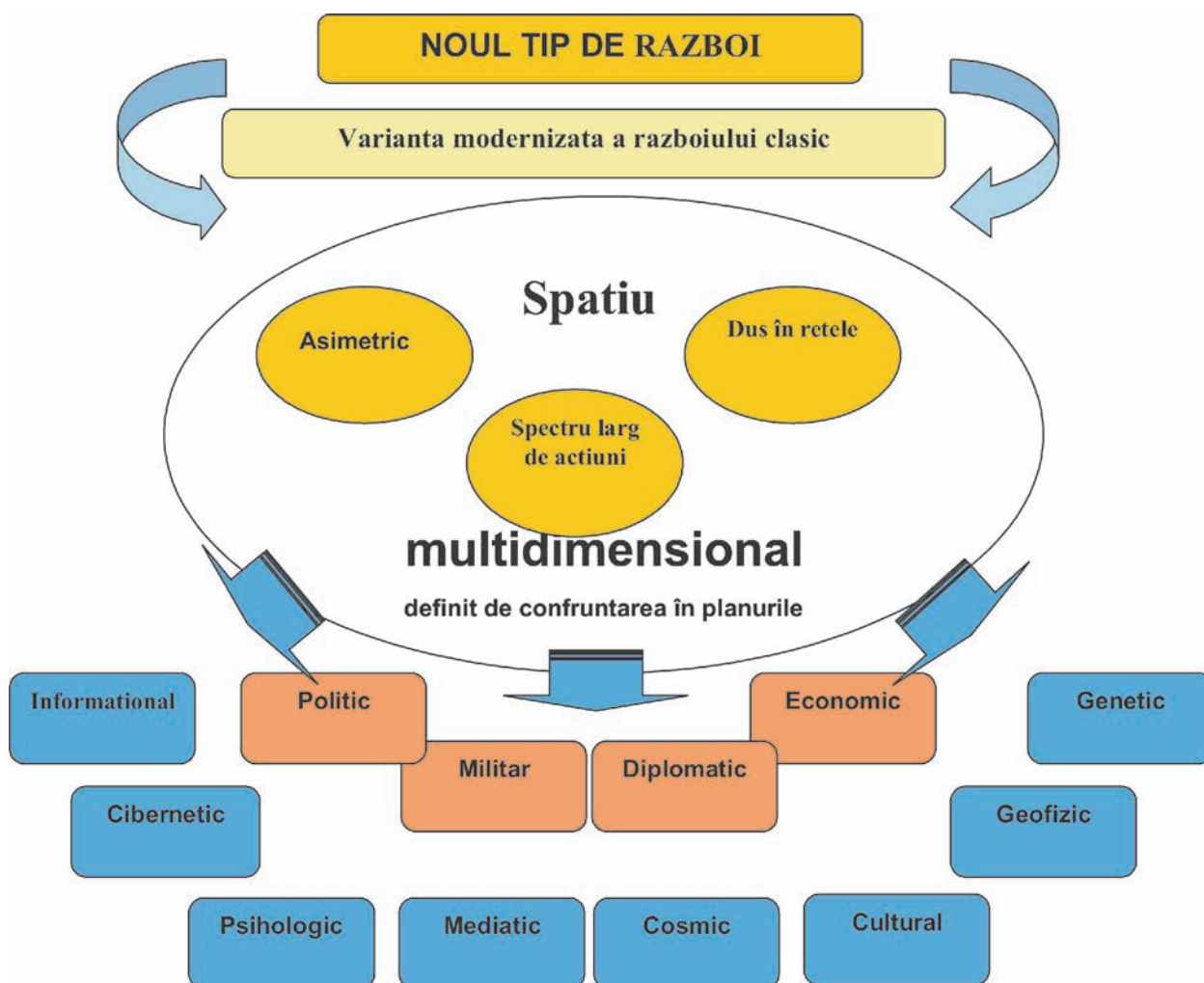
semnificative în viziunile statelor privind modalitățile de asigurare a securității proprii. Tot mai multe state, inclusiv România, achiesează la conceptul asigurării securității în afara teritoriului național. Mai mult, chiar NATO și-a modificat conceptul operațional și s-a transformat într-o organizație politico-militară cu un pronunțat caracter defensiv, într-o structură aptă să promoveze securitatea statelor membre, acționând într-o comunitate de interese, de politici și chiar de forță asupra cauzelor, a zonelor și centrelor perturbatoare, a focarelor de tensiuni și conflicte. Ca organizație devotată principiilor democratice, economiei de piață și promovării drepturilor omului, NATO ar putea avea de înfruntat amenințări serioase din partea unor state care au decăzut din statutul de puteri regionale sau a unor actori transnaționali. În aceste condiții, războiul stat contra stat va deveni puțin probabil, dar, așa cum am arătat anterior, el nu poate fi exclus cu desăvârșire.

Pentru a contracara situațiile conflictuale viitoare va fi necesară dezvoltarea unor capacități de răspuns la criză pe întreg spectrul conflictelor, de la cele de asistență umanitară până la conflictul major convențional și cel de joasă intensitate. În sprijinul acestor deziderate, de la nivelul său de super putere, SUA a dezvoltat două concepte strategice majore: agilitatea strategică și proiectarea puterii.

Noile tipuri de conflicte sunt configurate funcție de diverse naturi: conflicte frontaliere sau teritoriale; conflicte etnico-religioase; conflicte pe suport economic; războaie de gherilă; terorism și contra-terorism; fenomenul migraționist de anvergură. Aceste tipuri de conflicte se desfășoară în raport de suportul tehnologic la dispoziție, de la primitivismul atacurilor cu arme albe la folosirea mașinilor capcană și a încărcăturilor explozive plastice, de la amenințarea NRBC și chiar la folosirea unor componente ale acestora, la întrebuițarea sistemelor de arme sofisticate la cel al războiului bazat pe rețea.

În desfășurarea noilor tipuri de conflicte militare nu dispăre *caracterul armat și violent al acestora*. În aceste conflicte pot fi sau nu pot fi angajate însă și forțe militare, paramilitare sau militarizate. Perioada pe care o parcurgem, la început de secol și mileniu, se caracterizează, pe de o parte, prin profesionalizarea armatelor, perfecționarea sistemelor de arme, apariția și dezvoltarea rețelelor reale și virtuale și, pe de altă parte, prin diversificarea conflictelor, prin estomparea diferenței între conflictele militare și non-militare, prin intensificarea acțiunilor teroriste și a celor din ciber spațiu.²

Războiul își extinde aria de manifestare și, în aceste condiții, este foarte greu de făcut o distincție clară între pace și război, între o situație conflictuală și una non-conflictuală,

între conflicte militare și non-militare. Conflictele militare sunt cele care se caracterizează prin angajarea armatelor, dar, azi, în lume, există, în afara unităților militare și sistemelor militare, atâtea mijloace de distrugere – inclusiv de distrugere în masă – care pot fi folosite, practic, în anumite proporții, de oricine dorește. Lumea este plină de bande de rebeli, de structuri înarmate – altele decât armatele – care mențin aproape o stare continuă și în mozaic de conflicte violente. De aceea, atât conflictele militare cât și cele non-militare se modelează din punct de vedere al gestionării și dezamorsării, după aceeași filozofie și după aceeași metodologie. Ambele tipuri de conflicte se declanșează datorită conflictului de interese și urmează unor *decizii politice* mai mult sau mai puțin responsabile.³

Fenomenul de globalizare modifică profund gândirea strategică în sensul că, există provocări, mult mai grave și mai greu de gestionat, care pun în pericol însăși civilizația planetei. Statele acționează din ce în ce mai mult în coaliții și alianțe, pentru rezolvarea și prin forță, atunci când este cazul, a unor diferende care afectează comunitatea internațională, împotriva unor rețele ce amenință valorile democratice, structurile economice, culturale și informaționale care sunt tot mai globalizate, configurând viitorul economic și social al planetei.

Acest nou tip de război, se duce de civilizație împotriva non-civilizației, de societate împotriva forțelor răului care o macină și o distruge din interior, de state, organisme internaționale, alianțe și coaliții împotriva rețelelor teroriste, traficantilor de droguri, criminalității economice, financiare și sociale internaționale, a totalitarismului, extremismului, fundamentalismului de toate tipurile și a altor amenințări care constituie, de cele mai multe ori, asimetria subtilă insidioasă și extrem de periculoasă.

Noul tip de război va fi, o variantă modernizată a războiului clasic. El se conturează ca un război de tip asimetric, dus în rețele, în forme din cele mai complexe și mai neașteptate, înscrise într-un spectru foarte larg de acțiuni și reacții, într-un spațiu multidimensional, definit între altele de confruntarea în plan informațional, cibernetic, psihologic, mediatic, cosmic, cultural, genetic, geofizic, domenii care se adaugă celor clasice: politic, militar, economic, diplomatic. Miza viitorului război o constituie noile tipuri de resurse, extrem de atractive: informații, tehnologie și comunicații.

Confruntarea în plan informațional va fi, fără îndoială, una continuă și acerbă. Ceea ce este nou, se referă la dominanța informațională, la capacitatea sistemelor de informații de a ține sub supraveghere întreaga planetă, de a cunoaște în timp real absolut totul. Confruntarea în plan informațional este, deopotrivă, fizică, pentru că se vizează distrugerea centrelor de informație și a canalelor de comunicație ale adversarului, și în același timp, în spațiul virtual, pentru că vizează supremația informațională. *Cine stăpânește informația stăpânește totul.* Voința nu se poate impune decât în condițiile în care s-a realizat dominația informațională.

Confruntarea în plan psihologic va fi considerabil mărită în războiul viitorului. Ea folosește strategii de influențare psihologică, de descurajare, înfricoșare, deturnare a atenției și diversiune și se duce prin media, prin rețele special create în acest sens, prin rețele deja existente, îndeosebi prin canale de televiziune și internet, dar și prin mijloace fizice, arme cu efect psihologic, muniții psihologice, substanțe care se întrebuințează în acest scop etc.

O adevărată confruntare psihologică a apărut odată cu dezvoltarea mijloacelor de comunicare, cu explozia canalelor și rețelelor de informații. Ea va atinge apogeul în societatea de tip informațional și va continua să producă efecte extrem de importante și greu de contracarat, dintre care cele mai importante sunt influențarea, anihilarea, descurajarea, deformarea informației și a realității, impresiionarea, înspăimântarea, dominarea psihologică, schimbarea comportamentului, distrugerea.

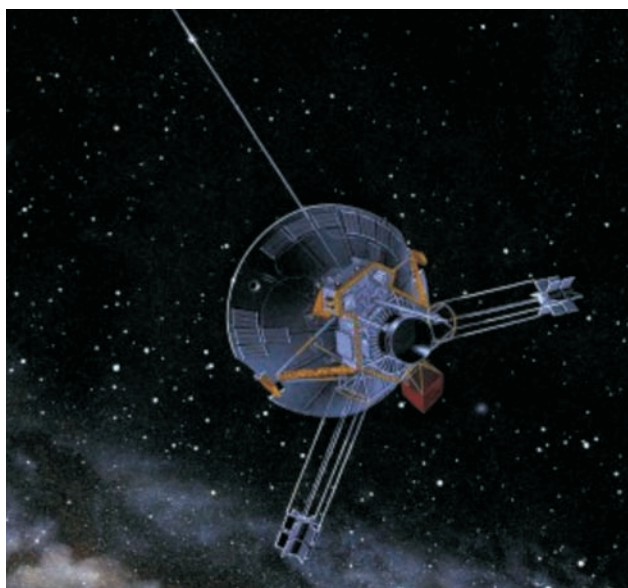
Confruntarea mediatică este, alături de cea informațională (sau în cadrul acesteia), cea mai concretă formă de manifestare a continuității confruntării dintre adversari. Mijloacele de informare în masă participă la PSYOPS, la manipularea și dezinformarea opiniei publice și chiar a factorilor de decizie, atât în timp de pace cât și în timp de război.

Acțiunile media vizează, pe de o parte, consolidarea forței morale a structurilor proprii, cultivarea încrederii în economie, în structurile politice și în trupele proprii și, pe de altă parte, descurajarea și chiar înfricoșarea adversarului și obținerea sprijinului populației. În acest tip de confruntare operează principiul creării haosului informațional, principiul distrugerii surselor, rețelelor și purtătorilor de informații, principiul diversiunii informaționale, principiul manevrei informaționale.

Confruntarea în plan economic reprezintă în cadrul războiului viitorului o fază economică post-concurențială, manifestată prin trecerea unui prag în care concurența se transformă în criză și criza în conflict. Acest tip de confruntare nu este propriu doar războiului viitorului, fiind practic omniprezent, cel puțin în una din formele sau etapele sale, în războaiele cunoscute în istorie.

De fapt, miza marilor bătălii ale lumii va fi și în viitor bătălia pentru resurse, în care adversarii apelează la principii dinamice, situate totdeauna la confluența de interese, care implică factorul politic și strategii pe termen lung.

Confruntarea pentru utilizarea spațiului cosmic presupune o extindere pe verticală, în spațiul cosmic, a teatrelor de confruntare și a mijloacelor de confruntare specifice. În Cosmos sunt amplasați senzori de informație, sisteme de informație – supraveghere – recunoaștere, sisteme GPS și alte mijloace care facilitează folosirea nelimitată a acestui

spațiu în confruntarea planetară, dar și în cooperarea planetară. Cine domină spațiul are succesul asigurat.

Confruntarea în plan cultural este folosită din ce în ce mai mult ca expresie a conflictului etnic sau religios, a intoleranței etnice și a exclusivismului religios, a extremismului și fundamentalismului, care sunt forme ale războiului asimetric.

Componenta geofizică a confruntării, deși pare ceva de domeniul iraționalului, trebuie să fie acceptată căci, până la urmă, războiul are o mare încărcătură de iraționalitate. Se vizează provocarea unor calamități și catastrofe cu influențe nocive asupra mediului de viață al oamenilor, localităților, terenurilor agricole, sistemelor de comunicații, în scopul realizării unor obiective importante, între care se situează și distrugerea potențialului și resurselor adversarului. Cu actuala tehnologie distructivă, de proporții megalitice, se vor putea provoca fenomene apocaliptice (ploi torențiale, uragane, grindină, avalanșe etc.) care să afecteze grav teritoriul inamicului și, mai ales, acele spații în care se află elemente ale industriei de război, sisteme de arme, încheștră strategice, depozite și resurse ale adversarului.

În prezent și în viitorul imediat, tema războiului, cu particularitățile sale care derivă din evoluția relațiilor sociale și dintre state, este dominată de găsirea unei strategii globale de combatere a terorismului, care a devenit, prin violența care îl caracterizează, una dintre cele mai grave amenințări ale acestui început de secol la adresa ordinii globale, a civilizației însăși, făcând și mai fragilă securitatea pe plan internațional. Terorismul a devenit principala formă de manifestare a violenței în lumea contemporană. Fenomenul terorist a devenit deosebit de periculos, în contextul noii ordini mondiale unipolare, el devenind o prezență aproape cotidiană. Prin amploarea și diversitatea formelor sale de manifestare, terorismul a dobândit un caracter internațional extrem de periculos pentru mediul internațional de securitate, în care organizații ce pretind că luptă în numele unor cauze nobile, ori indivizi puși pe fapte criminale, încearcă să creeze o psihoză generalizată a terorii.

Noul concept strategic NATO a luat în considerare noile amenințări mondiale, dezvoltând noi misiuni în concordanță cu acestea. În același timp, conceptul s-a folosit de experiența NATO pentru contracararea amenințărilor actuale. Acest aspect presupune noi misiuni de informații pentru țările noastre.

Noul concept strategic NATO, referitor la „*Gestionarea situațiilor de criză*” ca principală sarcină a NATO, menționează: „*NATO va implica în mod activ, un set de instrumente politice și militare corespunzătoare, pentru a ajuta la gestionarea crizelor în prag de dezvoltare, ce au capacitatea de a afecta securitatea Alianței, înainte de a se transforma în conflicte propriu-zise; pentru a împiedica potențiale conflicte acolo unde ar putea să afecteze securitatea Alianței; și, pentru a consolida stabilitatea în situații post-conflict, acolo unde acest lucru contribuie la securitatea Euro-Atlantică*”.

Paragraful numărul 20 din același document subliniază faptul că „*NATO se va angaja așadar, acolo unde este posibil și necesar, pentru a preveni crizele, a le gestiona, pentru stabilizarea situațiilor post-conflict și pentru a sprijini acțiunile de reconstrucție*”.

Acest concept, implică desfășurarea de operații militare într-o varietate complexă de medii post-conflict. Pentru

îndeplinirea acestui obiectiv, strategii militare trebuie să ia în calcul elemente economice, sociale și politice, precum și puterea militară. Viitoarele planuri strategice militare vor presupune, în mod necesar, o *abordare hibridă*, adunând laolaltă un spectru de elemente ce aparțin instituțiilor naționale. Până în prezent, proiecția componentelor diplomatice, administrative, educaționale, de securitate internă, informaționale și economice ce țin de puterea națională și dezvoltarea unor programe de construire și expansiune a unor state noi, a fost în jurisdicția organizațiilor non-guvernamentale și interne. Din lecțiile învățate în misiunile NATO anterioare, militarii și-au făcut întotdeauna treaba, au câștigat războaiele, dar pacea adusă în fostele teatre de operații, ulterior state noi, nu a determinat și dezvoltarea capacității de autogestionare, după plecarea acestora. Acum, conform acestui nou concept NATO, folosindu-se de capacitățile sale, alianța își va asuma povara coordonării procesului de reconstrucție a unui nou mediu, a noilor state.

Conform opiniei multor analiști, *războaiele viitoare vor fi războaie hibrid*. Principala caracteristică a acestora este proiectarea tuturor elementelor ce alcătuiesc puterea națională, în operații continue de asigurare a stabilității, securității și reconstrucției, desfășurate de forțele militare. În același timp, acestea sunt războaie de intensitate mare și redusă, uneori concomitent.

Văzut de unii analiști drept un concept controversat, termenul de *război hibrid* încearcă să sublinieze noua abordare în ceea ce privește utilizarea forțelor militare ca măsuri preventive, în calitate de componente ale diplomației preventive și coercitive, în prea bine cunoscutele operații *alte decât războiul*, în operații de luptă și stabilizare post-conflict și în operații de reconstrucție, ca un proces de valorificare a tuturor reușitelor din fazele precedente străbătute.

Războiul hibrid aduce în discuție amenințări hibrid și anume vulnerabilitățile statelor înainte de și post conflict. Aceste două tipuri de vulnerabilități sunt foarte diferite în sine, la fel și modul de abordare a fiecăruia și mediul în care apar. Astfel, este necesară angajarea într-o varietate extinsă de activități militare și non-militare, programe, resurse și proceduri, capabile să acționeze atât într-un mediu economic cât și politic, precum și împotriva activităților criminale de tipul contrabandei, narcoterorismului, traficului ilegal de armament și muniții, bandelor de cartier și nu în ultimul rând, terorismului.

Toate aceste acțiuni non-militare trebuie executate sau coordonate de militari. Scopul final este evitarea destabilizării unui stat, în care economia este de obicei în criză și regulile statului de drept practic nu mai există. Astfel de activități necesită o gamă întreagă de capacități de informații, măsuri de diplomație defensivă, utilizarea armelor neconvenționale sau neletale, precum și alte metode și mijloace la granița cu acțiunile de luptă, dar care să aibă capacitatea să devină operații de luptă, imediat ce elementele de opoziție ale forțelor regulate, insurgenților sau teroriștilor încalcă pragul ostilităților și devin amenințare directă în fața acțiunilor non-ostile.

Noile activități militare și non-militare NATO, ar trebui incluse total sau parțial în categoria războaielor hibride. Acest tip de activități necesită un întreg spectru de abordări ale elementelor de informații specifice tuturor tipurilor de organizații de informații.

Cooperarea elementelor de informații, necesară pentru îndeplinirea noilor misiuni în conformitate cu Noul Concept strategic NATO, trebuie să existe nu doar între serviciile de informații din state diferite. Nu este ușor. Este o problemă de cultură, instrucție, proceduri și nu în ultimul rând, cel mai important aspect: *ÎNCREDEREA*.

Schimbul de experiență, instruirea în comun, simulările, schimbul de informații critice, schimbul de capacități, sunt doar câteva metode de a atinge nivelul de încredere necesar și compatibilitatea operațională în vederea desfășurării de operații în comun, în toate fazele procesului de stabilire a păcii și asigurare a stabilității.

Operațiile de informații din misiunile descrise de Noul Concept reprezintă o oportunitate pentru statele NATO și non-NATO de a asigura cooperarea între serviciile de informații.

Dacă vorbim de cooperarea elementelor de informații, și nu doar de schimb de informații, ar trebui luată în considerare și cooperarea între statele NATO și cele non-NATO. Acest lucru presupune în primul rând identificarea interesului strategic comun al unui stat NATO și al unui non-NATO. Pot coopera pe baza acestui interes comun. De exemplu narcoterorismul. Cu siguranță lupta împotriva sa este un interes comun. Pot coopera în vederea atingerii acestui obiectiv.

Traversăm o era extrem de complexă. Această complexitate a fost accentuată de globalizare, proliferarea tehnologiei avansate, extremiști transnaționali violenți și puteri renăscute.

Tipul de conflict în plină dezvoltare cu care ne confruntăm în prezent este cel mai bine definit prin termenul de *convergență*. Acest termen include convergența fizicului cu psihologicul, a kineticului cu nonkineticul, precum și a combatanților cu non-combatanții. Așadar, observăm și convergența forțelor militare cu comunitatea de agenții, a actorilor statali și non-statali și a capacităților cu care sunt înzestrate.

Războaiele hibrid reprezintă mult mai mult decât simple conflicte între națiuni și alte grupuri armate. Aplicarea diverselor forme de conflict face cel mai bine distincția între amenințările hibrid sau conflicte. Acest lucru este cert mai ales că războaiele hibrid pot fi conduse de ambele state și de o varietate de factori non-statali. Amenințările hibrid încorporează o gamă întreagă de tipuri de război, inclusiv capacități convenționale, tactici și formațiuni neregulate, acte teroriste printre care violență generală, acte de constrângere și dezordine publică. Aceste activități diversificate pot fi conduse de unități separate sau chiar de aceeași unitate, dar, în general sunt direcționate și coordonate operațional și tactic în cadrul aceluiași mediu de luptă, pentru a obține efecte sinergice în dimensiunile fizice și psihologice ale conflictului.

Războaiele hibrid nu sunt noi, dar sunt diferite. Într-un astfel de război, forțele se contopesc într-o singură forță sau sunt alocate aceluiași spațiu de luptă. Combinarea de capacități convenționale cu cele non-convenționale, chiar dacă integrate din punct de vedere tactic și operațional, este cu adevărat provocatoare, dar, istoric vorbind, nu este un fenomen unic.

Aceste războaie hibrid îmbină letalitatea unui conflict statal cu pasiunea fanatică a războiului convențional. În astfel de conflicte, viitorii adversari (state, grupuri

sponsorizate de state sau actori ce se autofinanțează), vor exploata accesul la capacități militare moderne, inclusiv la sisteme criptate de comandă, rachete portabile aer-sol sau alte tipuri moderne de sisteme letale, precum și promovarea insurgenței prelungite prin organizarea de ambuscade, atacuri DEI și asasinări coercitive. Acest lucru poate însemna unirea capacităților high-tech ale statelor, de exemplu a armelor anti-satelitare cu războiul împotriva terorismului și cel cibernetic, direcționate împotriva ținutelor financiare.

Apariția războiului hibrid nu înseamnă sfârșitul războiului tradițional sau convențional. Dar reprezintă un factor complicat în ceea ce privește strategia de apărare a secolului 21.

Orice forță pregătită să devină o amenințare hibridă trebuie să aibă la bază o fundație militară solidă, dar, totodată, să acorde o importanță deosebită deprinderilor cognitive necesare pentru a recunoaște și a se adapta rapid în fața imprevizibilului.

Succesul în războaiele hibrid necesită lideri de mici unități operative cu abilități decizionale în domeniul tactic pentru a răspunde în fața imprevizibilului.

Cele mai mari implicații le are protecția forței, după cum se observă prin înmulțirea atacurilor cu DEI. Inamicii noștri se vor axa pe a câștiga provocarea dată de mobilitate-contramobilitate, de a ne limita libertatea de mișcare și de a ne depărta din imediata proximitate a populației civile. Abilitatea provocărilor hibride de a exploata raza de acțiune și precizia diverselor tipuri de rachete, muniției aruncătoarelor și minelor va crește cu timpul și ne va pune piedici. Libertatea noastră de acțiune și capacitatea noastră de a izola viitorii oponenți de populația civilă, stau sub semnul întrebării.

În viitor va fi dificil de diferențiat între conflictele convenționale și cele neconvenționale, astfel războiul hibrid va fi o *trăsătură definitorie a mediului de securitate viitor*.

Încercând câteva definiții, putem aprecia că *războiul hibrid* reprezintă un conflict pornit de factori de amenințare statali sau non-statali, care implică metode de luptă multiple, capacități convenționale, tactici neconvenționale și dezordine cauzată de activități criminale.

Amenințarea hibridă se manifestă când există un adversar care angajează în luptă simultan o fuziune de mijloace politice, militare, economice, sociale și metode de conflict convenționale, neregulate, activități teroriste și criminale. Poate include o combinație de factori statali și non-statali.

Amenințarea hibridă este o amenințare care angajează în luptă simultan forțe regulate și neregulate, inclusiv elemente teroriste și criminale pentru a-și atinge obiectivele, utilizând o varietate de tactici convenționale și neconvenționale, mereu în schimbare, în scopul creării de confuzii multiple.

Amenințările hibride sunt amenințări care încorporează o gamă întreagă de tipuri de război inclusiv capacități convenționale, tactici și formații neconvenționale, acte teroriste printre care acțiuni violente și de constrângere, generarea dezordinii prin activități criminale, conduse de ambele state și de o serie de actori non-statali.

Viitoarele conflicte militare nu ne mai apar doar ca o ruptură strategică dramatică și, adesea, accidentală, ci ca fenomene controlate tot mai mult de comunitatea internațională. De aceea, un mare rol în gestionarea tensiunilor și crizelor care pot degenera în conflict armat sau care

urmează conflictului armat îl au acțiunile militare menite să prevină izbucnirea unor conflicte de amploare. Asemenea acțiuni sunt operațiile de răspuns la crize, operațiile de asistență umanitară, inițiativele de cooperare în domeniul apărării, controlul armamentelor, acțiunile de combatere a proliferării armelor de distrugere în masă.

Drept urmare, diada informații și decizia militară capătă ponderea cea mai importantă în procesul conducerii militare la toate nivelurile: tactic, operativ și strategic.

Într-o lume politico-militară, competițională și conflictuală, incertitudinea apăsă asupra decidenților mai mult decât orice altceva. Fără îndoială, există posibilități de remediere. Folosirea corespunzătoare la timp a informațiilor militare valoroase, poate reduce în mod semnificativ incertitudinea, permițând astfel liderilor politici și militari să-și îmbunătățească nivelul calitativ al deciziilor, să dezvolte strategii mai eficiente sau să desfășoare cu mai mult succes operațiile militare. Informațiile furnizate de serviciile de informații militare sunt așadar, doar un mijloc prin care se atinge un scop – un instrument esențial pentru atingerea scopurilor unui lider prin cea mai eficientă metodă.

Înainte de secolul douăzeci, liderul militar și politic putea avea succes ca fiind propriul ofițer de informații. În lumea pre-industrializată, războiul era relativ o datorie de onoare, chiar dacă obiectivele militare și politice, erau deseori la fel de ambițioase ca și astăzi. Luptele se desfășurau pe arii restrânse; dar, chiar dacă aria era mai extinsă, nu aveau loc multe lupte simultan. După cum se știe, tehnologia militară precară și desfășurarea încetinită a evenimentelor, au permis liderilor militari și politici să se concentreze pe un număr limitat de probleme. Aveau oportunitatea să înțeleagă mai ușor situația, apoi să-și instruiască personal ajutoarele și agenții asupra tipului de informații necesare a fi colectate.

Cu toate acestea, până în a doua jumătate a secolului nouăsprezece, dezvoltarea industrială a revoluționat natura

conflictului. Războiul s-a transformat dintr-o activitate de muncă intensivă într-o afacere cu investiție de capital. După cum spunea R.V. Jones, *era mult mai mult ca niciodată de știut despre inamic.*

Informația cerută includea acum mai multe detalii despre dezvoltările tehnologice, programele de achiziționare de armament, planuri de mobilizare, despre actualizarea doctrinelor militare pentru a se potrivi cu noul tip de armament precum și despre detalii tradiționale legate de mărimea armatelor și poziția acestora. Nu mai puteau fi improvizate mari campanii militare sau invazii, deoarece complexitatea războiului modern necesita o planificare detaliată anterioară izbucnirii luptei propriu-zise. Ca rezultat, oponenții și-au propus ca scop, nu doar să afle mai multe despre inamicul lor, ci să obțină și planurile de război ale acestora. Pentru a satisface această cerință de informații împovătoare, organizațiile de informații militare s-au dezvoltat atât de repede, încât s-a stabilit rapid o vastă gamă de documente pe baza cărora să se poată face pregătirile pentru război, precum și studiul asupra pregătirilor inamicului.

Mai mult, revoluția în mobilitate, care a făcut posibilă surprinderea strategică și foarte probabil victoria decisivă într-o perioadă scurtă de timp, presupunea ca date despre intențiile și capacitățile inamicului, să fie obținute cât mai repede posibil pentru a se emite la timp o avertizare despre un atac iminent. Cu această creștere a presiunii de obținere a informațiilor în timp real, nevoia de diversificare a devenit din ce în ce mai acută. Serviciile de informații și, implicit, expertiza specialiștilor de informații militare se axau pe subiecți din domenii diferite de la politică, economie, știință și tehnologie până la armata terestră, forțele navale sau aeriene.

Simultan, diferitele mijloace de colectare a informațiilor se înmulțeau într-un ritm la fel de rapid. În timp ce serviciile de informații militare tradiționale epindeau de câteva surse, într-un fel necredibile, cum ar fi spionii, ambasadorii și prizonierii de război, serviciile moderne de informații militare au fost re-voluționate de perfecțiunea unor metode mult mai eficiente cum ar fi fotografierea din aer și ascultarea convorbirilor. Toate aceste metode, în schimb, necesitau agenții speciale pentru a fi conduse.

Volumul tot mai mare de informații primit de la serviciile de informații militare, au dat naștere la o dezvoltare a specializării și a coordonării în sortarea, analiza și evaluarea datelor. Astfel de dezvoltări au eliminat posibilitatea liderilor de aproape orice nivel, să acționeze ca proprii lor ofițeri de informații. Liderul modern nu mai poate conduce de unul singur trupele pe câmpul de luptă sau să-și direcționeze propriile eforturi în cercetare. *Mai mult ca niciodată, liderii mo-derni de succes depind de capacitatea lor de a înțelege și coopera cu serviciile de informații.*

BIBLIOGRAFIE:

FOCA, Petrică-Lucian, *Informațiile militare și rolul lor în creșterea eficienței deciziei militare și politico-militare*, Teză de doctorat, U.N.Ap. București, 2011;

BĂDĂLAN, Eugen, ARSENIE Valentin, VĂDUVA Gheorghe, *Eseu despre arta strategică*, Editura Militară, București, 2005;

MUREȘAN, Mircea, U.N.Ap., *Curs de teoria artei militare, Viitorul conflictelor militare*

ARCTICA - un nou pivot strategic

----- General de brigadă dr. Lucian Foca, colonel dr. Vasile Cerbu, Divizia 2 Infanterie „Getica”

Înainte de a aborda problemele de natură geopolitică sau geoeconomică, este necesar a face o prezentare generală a zonei pe care o supunem analizei.

Oceanul Înghețat sau Oceanul Arctic este situat în regiunea Polului Nord și este **cel mai mic dintre oceanele lumii**. Deși are suprafața cea mai mică (aproximativ 788.000 km²) este mai întins decât Europa, are forma relativ circulară și centrul aproximativ pe Polul Nord al planetei. Acesta este delimitat de țărmurile nordice ale continentelor Europa, Asia (Siberia) și America de Nord, precum și cele ale insulei Groenlanda. Acesta comunică liber cu Oceanul Atlantic și printr-o strâmtoare îngustă (strâmtoarea Bering) cu oceanul Pacific.

Țărmurile celor trei continente care îl mărginesc sunt foarte sinuase, realizând foarte multe peninsule, golfuri, estuare, și fiorduri. Una din principalele caracteristici ale acestui ocean este că **nu are contact cu continentele** care-l delimitează decât prin mările de margine. Deasemenea altă caracteristică importantă este **prezența gheții**.¹

În Oceanul Arctic există două căi de comunicații maritime:

- **Pasajul Nord-Est** - reprezintă calea cea mai scurtă prin nordul Siberiei între vestul Rusiei (portul Murmansk) și estul Rusiei (portul Vladivostok);

- **Pasajul din Nord-Vest**, care străbate apele arctice prin nordul planetei, de la Oceanul Atlantic la Oceanul Pacific.

Chiar dacă până nu demult cele două căi erau inaccesibile, în prezent, grație spărgătoarelor de gheață moderne și navelor de construcție specială, sunt utilizate în mod frecvent.

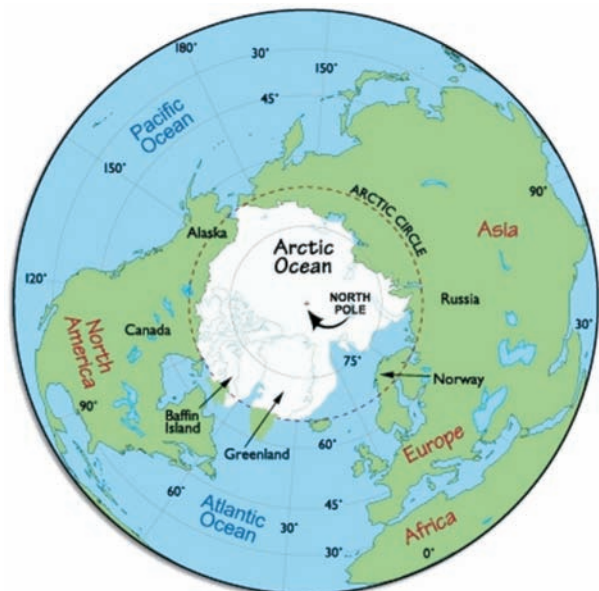
Regiunea are o **climă polară aspră**, care este influențată pe tot parcursul anului de masa de aer polar rece, este caracterizată prin temperaturi foarte scăzute, între -32-36°C și 0-10°C (uneori mult mai scăzute). Precipitațiile oscilează între 75 și 500 mm.

În trecut Oceanul Arctic avea un șir de insule care în prezent sunt scufundate și multe dintre ele se află pe platforma continentală asiatică iar mai puține în jurul celorlalte continente (America de Nord și Europa). Cele mai importante insule sunt: Makarov, Bredly, Andreev, Djils, Exploratorilor Polului Nord, Keenan, Spitsbergen etc.

Resursele Arcticii

Regiunea Arctică reprezintă un amestec interesant de interese economice și geopolitice, de resurse energetice până la căi de acces și rute comerciale. Importanța economică a zonei a crescut odată cu conflictele

politico-militare din zona Orientului Mijlociu care au impus căutarea de alternative, de afirmarea Indiei și Chinei ca mari puteri economice cu nevoi de resurse energetice în creștere și ca urmare a încălzirii climei și topirii ghețurilor care fac mai accesibilă exploatarea resurselor, care sunt estimate la peste 25% (unii le evaluează la 50%) din resursele neexploatate ale lumii (estimate la aproximativ 90 miliarde de barili de petrol și la 1680 de trilioane metri cubi de gaze). Interesul pentru această zonă, din punct de vedere economic este accentuat și de prezența unor zăcăminte de aur, argint, uraniu, plumb, zinc și nichel.²

Arctica –poziționare
Sursă. www.maps-of-arctic

Importanța geopolitică

După încheierea „Războiului Rece” în anii '90, zona arctică a atras puțin atenția în mass-media internațională. Acest teritoriu imens situat între Polul Nord și Cercul Polar de Nord, care a avut o importanță strategică extraordinară în anii '80, atât pentru forțele navale ale SUA cât și pentru cele ale URSS a început să suscite interesul din ce în ce mai mare, ca urmare a încălzirii climatice și a implicațiilor pe care acest fenomen îl prezintă pentru omenire în general și mai ales pentru statele limitrofe acestei regiuni în special. Încălzirea la nivelul zonei schimbă coordonatele economice în sensul că exploatarea resurselor se poate executa cu mai mare ușurință. Măsurătorile executate în ultimii ani înregistrează tendințe generale de

scădere continuă a stratului de gheață, evoluție care se menține, astfel încât proiecțiile recente indică veri fără gheață între anii 2030-2035.

Dar acest fenomen climatic în schimbare generează o modificare și a geopoliticii în sensul că o zonă „**bun economic la nivel global**” este considerată un aprig motiv de conflict pentru această „**mină de aur**” pretinsă sau contestată de actorii globali din zonă.

Deoarece importanța geoeconomică este mare, dreptul la proprietate trebuie demonstrat și/sau impus, chiar dacă exploatarea acestor resurse este ineficientă în acest moment. Un alt argument este că față de resursele energetice din Orientul Mijlociu și din Africa unde este violență politică și instabilitate, rezervele energetice ale Arcticii pot fi exploatare fără asemenea riscuri.

În conformitate cu evaluarea Statelor Unite (US Ecological Survey) a resurselor energetice din regiunea arctică, cele mai mari rezerve de petrol din regiune sunt bazinul Arctic al Alaskăi, bazinul Amerasia la nord de Canada, bazinele de est și de vest, Groenlanda, precum și în nordul Rusiei (nordul și sudul Mării Albe, estul Mării Siberiene, Marea Chukchi și Marea Barents).³

În conformitate cu Convenția ONU, privind dreptul maritim, suveranitatea statelor se extinde la 200 de mile marine, care este zonă economică exclusivă. În unele cazuri statele pot extinde jurisdicția lor până la 350 mile marine prin prezentarea de probe geologice comisiei ONU privind limitele platoului continental (Limits of the Continental Shelf - CLCS), în termen de 10 ani de la ratificarea dreptului maritim. Actorii politici implicați în acest proces sunt Rusia, Canada, Danemarca și Norvegia ca state riverane zonei Arctice care acționează în cadrul Convenției ONU. SUA acționează ca stat riveran, dar în afara cadrului ONU, deoarece nu a ratificat niciodată această convenție.

CLCS nu se ocupă de dispute teritoriale, fiind un organism tehnic. Granițele platoului sunt stabilite de state, prin intermediul unor acorduri bilaterale, între cele cinci state riverane la Oceanul Arctic. Schițarea pe o hartă a posibilelor zone de interes ale statelor riverane în Arctica, demonstrează că acestea se intersectează doar pe tronsoane de mici dimensiuni, concluzia fiind că dezacordurile posibile putând fi rezolvate prin negocieri, care nu implică prezența NATO sub nici o formă, nefiind probleme care să solicite o soluție militară. Cu alte cuvinte Arctica este un „**teritoriu al dialogului**” cum a afirmat președintele Putin în 2010 la întrunirea reprezentanților Comitetului Arctic.

În 2001, **Rusia** a înaintat o cerere la ONU pentru anexarea a 1240 mile subacvatice referitoare la ceea ce se numește Dorsala Lomonosov, argumentând că această creastă submarină este o prelungire a suprafeței siberiene. În acest sens au organizat o expediție științifică în care, în 2007, au plantat un steag rus, pe

Resursele Arcticii

Sursă. <http://romanian.ruvr.ru/news/>

fundul apei Arcticii, sub Polul Nord. Ulterior, au fost elaborate strategii și planuri care să permită punerea în valoare și exploatarea zonei.

În 2015, Rusia va înainta o nouă cerere la ONU, revendicând în Arctica un teritoriu de peste un milion de km², urmare a dovezilor clare că o parte a Dorsalei Lomonosov, Dorsalei Mendeleev și Văii Podvodnikov îi aparțin.⁴

Canada, prin poziția geografică, emite o cerere a unei porțiuni mari din Dorsala Arctică, inclusiv, susține că Dorsala Lomonosov este o extensie subacvatică a Insulei Ellesmere. Cererea Canadei la ONU din decembrie 2013, este sursă de conflict deschis cu Rusia și Danemarca. Suveranitatea arctică este apreciată de canadieni ca fiind de importanță prioritară, în acest sens guvernul acționând pentru achiziția a opt nave spărgătoare de gheață militare (înarmate), executarea unor exerciții militare, vizite politice la înalt nivel, constituirea unei baze militare fortificate pe vârful de nord al Insulei Ellesmere.⁵

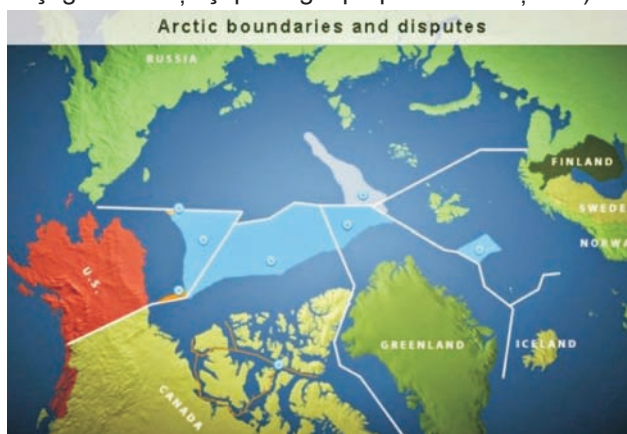
Se presupune că în această zonă se află aproximativ 13% din rezervele de petrol și 30% din rezervele de gaze neexploatate.

Interesul statelor riverane zonei Arcticii sunt demonstrate și de eforturile făcute pentru a-și exercita autoritatea, reflectată în imaginea de mai jos.

Danemarca, în 2012, a organizat o expediție științifică pentru a demonstra că 155.000 km², din fundul Oceanului Arctic, inclusiv Polul Nord, fac parte din platoul groenlandez și Arctica, ca urmare trebuie încorporați cu Regatul Danemarcei (pe lângă Groenlanda și Insulele Feroe).

Se pune problema dacă Rusia, Danemarca și celelalte state limitrofe Arcticii au intenția să respecte dreptul mării pe tema delimitării frontierelor. Moscova nu poate decât profita în urma unei evoluții pașnice a situației, deoarece datorită coastei siberiene, cu lungimea de aproximativ 20.000 de km dobândește zone imense din fundul Oceanului Arctic și este puțin probabil că va risca aceste potențiale beneficii iscând probleme privind un teritoriu mic revendicat de Danemarca sau Norvegia. Șansele de a găsi gaze naturale sau petrol în apropierea Polului Nord sunt reduse sau aproape inexistente.⁶

Când se analizează rolul Danemarcei în geopolitica Arcticii trebuie luat în considerare statutul Groenlandei, care, începând cu 2009, are o largă autonomie, (chiar dacă Danemarca este cea care generează politica externă a regatului inclusiv a teritoriilor sale autonome, repartizarea puterilor se schimbă treptat, ca urmare a faptului că Groenlanda câștigă influență și prestigiu pe plan internațional).

Dispute teritoriale

Sursă. <http://romanian.ruvr.ru/news>

Norvegia și Rusia au ajuns recent la o înțelegere cu privire la proprietățile din Marea Barents, miza fiind depozitele uriașe de energie care zac în zona arcticii în condițiile în care rezervele neexploatate de hidrocarburi din lume sunt pe cale să se epuizeze.

Confruntări geopolitice

Concurența pentru resursele, teritoriile și pentru dominația rutelor comerciale arctice implică o **militarizare a regiunii** iar cel mai întunecat scenariu este cel al unui conflict militar.

Prin pretențiile sale, Rusia a intrat în coliziune cu toate statele din zonă. Fiind angajată pe mai multe fronturi deschise, Rusia promovează o politică deschisă. Prezența militară în zona arctică este întărită de la un an la altul.

Statele cu teritoriu în zona arctică, dezvoltă planuri de a construi infrastructură, de a-și îmbunătăți capacitățile militare, introducând sisteme de informații, cercetare și supraveghere (ISR), antrenând forțele să reziste în condiții de climă extremă și dezvoltând

capacitatea navelor de a naviga printre sloiurile de gheață.⁷

În regiune există instituții care definesc relațiile dintre statele angajate: Consiliul Arctic, Dimensiunea Nord-Europeană a UE, Consiliul Nordic, Consiliul Euro-Arctic al Mării Barents, constituit în 1993, cu participarea Finlandei, Suediei, Norvegiei și Rusiei și Consiliului Economic Arctic constituit recent, în 2014, cu participarea tuturor statelor limitrofe. De asemenea este inițiată din 2012, o reuniune a șefilor apărării din statele membre ale Consiliului Arctic.

Problemele în zonă sunt economice, politice dar țin și de mândria națională. Începând cu 2013, armata rusă și-a intensificat prezența în zona arctică, aceasta redevenind un loc de interes strategic pentru Moscova.

În epoca sovietică în regiune erau baze și instalații militare cu destinații diferite, care au fost abandonate începând cu anul 1993. Ruta Nord - Est (Ruta Nordică) este o alternativă pe care Moscova o ia în calcul fiind deosebit de importantă, la cea a utilizării Canalului Suez spre Asia. Această rută este luată în calcul și de China, Japonia și Coreea ca rută comercială, mai scurtă cu aproximativ 4000 mile marine, spre porturile olandeze, Rotterdam și Amsterdam, față de cea tradițională, prin sud.

Traficul comercial în 2013 pe această rută, a fost cu 30% mai mare decât cel din 2012 iar în 2014 perspectivele sunt mult mai optimiste.

Rusia operează majoritatea spărgătoarelor de gheață și are în zona arctică în perimetrul economic exclusiv, resurse energetice în valoare de peste 8000 miliarde de dolari.

Din 2013, sunt semnale tot mai evidente ale dorinței Rusiei de militarizare a regiunii. Și-a pus în funcțiune baza militară din Arhipelagul Novosibirsk, a redeschis șapte aerodromuri și porturi în Insulele Noii Siberiei, și-a dezvoltat infrastructura pentru aterizarea avioanelor de luptă și transport, alimentarea cu combustibil, azot și oxigen și instruirea piloților. Echipajele aeronavelor de vânătoare MiG-31 BM, Tu-95 și IL-76 M au testat aterizarea pe noile aerodromuri și au executat misiuni în zonă.

Baza navală permanentă din Arctica va adăposti un grup de nave din Flota Nordului, care sunt puse în stare de alarmă permanentă din această toamnă (navele de debarcare Gheorghe Podonomet și Kondopoga, nava de alimentare Serghei Osipov, un spărgător de gheață cu propulsie nucleară, alte nave suplimentare care transportă tehnologie, echipamente și personal ale **Grupului Armat al Arcticii** – structură specială care este destinată să apere interesele Rusiei în regiune. De asemenea Moscova a creat două brigăzi de infanterie, componente ale grupului, pentru zonele arctice.⁸ Acestea vor fi amplasate în complexele militare de pe insula Vranghel și în Capul Otto

Shmidt, construite în formă de stea (ceea ce permite deplasarea liberă în interior) și vor cuprinde apartamente, cantine, unități administrative, săli de sport, saune, cabinete de psihiatrie.⁹

Tot ca urmare a importanței pe care Rusia o acordă zonei Arcticii este decizia de a constitui până la sfârșitul acestui an (luna noiembrie) a unei noi structuri - Flota de Nord-Comandamentul Strategic Unit (FN-CSU) – structură cu atribuții operative (cu obiectivul apărării intereselor Rusiei în zona Arcticii).

Obiectivele Rusiei în regiune sunt **de natură militară** – asigurarea de capacități terestre, aeriene și navale, care să acopere întreaga zonă și de natură economică – exploatarea hidrocarburilor, care va necesita depozite, tehnologii noi și costisitoare, redeschiderea mărilor.

Și Norvegia, și Danemarca, state limitrofe la Oceanul Arctic, au intrat în competiția militară, creându-și câte un batalion arctic.

Canada, în ultimii ani, și-a intensificat exercițiile militare în zona arctică. Și-a creat și echipa, o forță de aproximativ 5000 de rangeri, gata de acțiune în această regiune. Se încearcă astfel refacerea capacității operaționale pierdute ca urmare a participării la acțiunile din Afganistan.

Studiile recente, mult mai optimiste, estimează rezervele de gaz și de petrol ale Arcticii la aproximativ 50% din rezervele naturale nedescoperite. Deci nu este loc de surpriză dacă dezghețarea Oceanului

Pasajul nord-vest al Arcticii

Sursă. <http://romanian.ruvr.ru/news/>

Arctic va crește activitatea în zonă și conflicte vor apărea. Statele din regiune sunt în această cursă pentru extinderea zonei economice exclusive, drept garantat de Convenția Națiunilor Unite privind Dreptul Mării (UNCLOS).

Unul din aceste **conflicte** inevitabile este în curs de desfășurare **între SUA și Canada**, având ca subiect **Pasajul de Nord -Vest**.¹⁰

Pasajul de Nord-Vest are o lungime de 5780 km, fiind o cale maritimă care trece prin nordul Europei, nordul Americii de Nord, și leagă Oceanele Arctic, Atlantic și Pacific.

Pasajul de Nord-Vest este format din mai multe insule, străbătut de numeroase strâmtoări și a devenit motiv de dispută politică deoarece SUA și Canada nu se pot pune de acord asupra statutului juridic al acestui arhipelag. Canada dorește ca apele care constituie Pasajul de Nord -Vest să fie tratat ca ape interne asupra cărora să-și exercite suveranitatea completă.

SUA dorește ca pasajul să fie considerat strâmtoare internațională, ceea ce reduce considerabil abilitatea Canadei de a-și exercita suveranitatea asupra acestor ape.¹¹ Starea de navigabilitate a pasajului o perioadă mai mare de timp în cursul anului ar scurta distanța de transport între Europa și Asia cu aproximativ 7000 km, comparativ cu traseul pe Canalul Panama.

Un alt motiv al disputei este reprezentat de resursele naturale care se estimează că se ascund în adâncuri.

Această problemă are implicații atât asupra Canadei cât și asupra SUA.

Pentru Canada:

- în situația în care devine strâmtoare internațională, s-ar găsi în vecinătatea unor ape internaționale, care poate fi utilizată liber, fără control, de cargouri din toată lumea;

- libera circulație internațională implică riscuri, unul fiind cel terorist - grupările teroriste ar putea ajunge cu ușurință pe continentul american.

Pentru SUA:

- beneficii directe și indirecte, urmare a reducerii costurilor de transport pentru companiile americane, care-și desfășoară activitatea în Asia sau exploatează resursele din Alaska și exportă pe piețele europene;

- ar putea pierde Canada ca aliat, în favoarea Rusiei (de care Canada s-a apropiat în ultimii ani).

Mecanismele internaționale sunt greu de aplicat acestui conflict. UNCLOS este dificil de aplicat deoarece nu s-a ajuns la un acord - pasajul să fie considerat pământ (fiind înghețat o mare parte a anului), așa cum este apreciat de indigeni (principalul argument al Canadei), sau apă (cum este apreciat de SUA).

Nu există un mecanism cu caracter obligatoriu de soluționare a conflictelor din această zonă, convenția (UNCLOS), neavând putere reală asupra statelor care au ratificat-o, cu atât mai puțin asupra celor care nu au ratificat-o (cazul SUA).

Dacă schimbările climatice în zonă vor continua în acest ritm, este posibil, să se reaprindă vechi conflicte între SUA și Rusia, dar într-un alt context internațional, context în care existența altor puteri mondiale cu interese în creștere în zonă, vor complica și mai mult luarea de decizii. Putem aprecia că schimbările geopolitice din zonă, interesele mari ale statelor, pot

influența relațiile dintre aliați (atunci când interesele acestora se situează pe poziții antagonice).

Dar în zonă nu sunt numai interese contrare. Există și **oportunități de cooperare**. Astfel, Rusia are acces la tehnologia norvegiană de exploatare a zăcămintelor de petrol, cooperarea între compania Norway Statoil și companiile rusești Gazprom și Rosneft sunt în derulare. Exploatarea resurselor a generat și dezvoltarea infrastructurii de transport, în special a celei navale, prin dezvoltarea infrastructurii portuare în Norvegia, dar și în Rusia (Murmansk, Arhangelsk11).

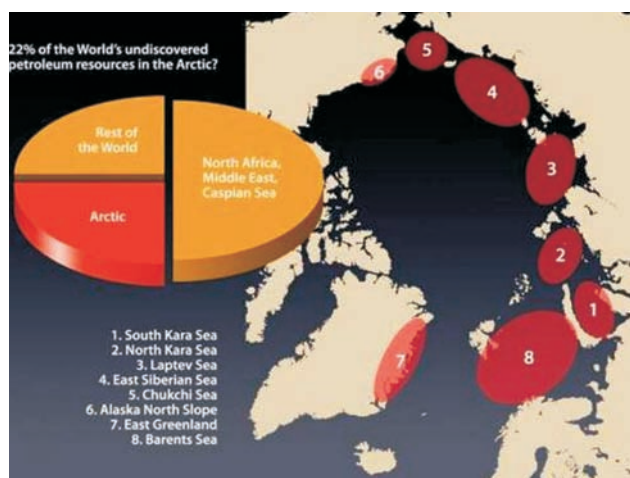
Dar în zonă au apărut noi competitori pentru această nouă și ultimă mare frontieră energetică a lumii. Un alt „mare joc” este în curs de desfășurare. China care deține o bază de cercetare în arhipelagul Svalbard din Norvegia încă din 2004, își construiește primul spărgător de gheață.

Franța, Japonia și Coreea se îngheșuie pentru a obține un rol mai important în zonă. Dar acești competitori nu sunt primiți la masa negocierilor. Astfel la reuniunea membrilor Consiliului Arctic din acest an s-a apreciat că „mai multe păreri ar complica lucrurile”.

Este rentabilă exploatarea resurselor?

Spre deosebire de toate celelalte regiuni din lume bogate în resurse energetice, Arctica este caracterizată de o suită de provocări care fac extracția și transportul dificile, dar mai ales costisitoare. Ca exemplu, câmpurile petrolifere din Arabia Saudită nu cunosc perioadele lungi de întuneric care există în Arctica, nu se află la mii de kilometri distanță de cel mai apropiat centru urban, nu există amplificarea rolului obstacolelor reprezentate de vreme și de expertiză. Toate aceste obstacole sunt amplificate, cu efecte în ceea ce reprezintă costurile.

Forajul onshore este o problemă comună, dar forajul offshore în zona arctică este o problemă care impune o expertiză pe care nu toate companiile o au

Resursele energetice ale Arcticii

Sursă. <http://www.cass-ro.org/arctica>

(de exemplu Gazprom utilizează expertiza companiei norvegiene Statoil), care este costisitoare și uneori este obținută în schimbul unor concesiuni geopolitice (semnarea de Rusia și Norvegia a Tratatului privind delimitarea maritimă și cooperarea în Marea Barents și în Oceanul Arctic, prin care Rusia, a fost de acord cu pretențiile teritoriale ale Norvegiei).

Creșterea producției mondiale de petrol și de gaze naturale a fost posibilă datorită creșterii numărului de terminale de gaz natural lichefiat (LNG) la nivel mondial și a exploatării gazelor de șist. Aceste surse sunt oricum mai ieftine decât resursele energetice ale Arcticii.

Pentru a obține profit este nevoie de piață, dar unii producători (Rusia, SUA, Canada) au deja un exces de energie. Majoritatea resurselor energetice arctice sunt situate în largul mării, au nevoie de platforme offshore, necesită conducte subacvatice, infrastructura trebuie construită din materiale capabile să reziste la îngheț, iar materialele de construcție sunt mai scumpe.

Deasemenea, temperaturile scăzute la care se livrează (pot ajunge la -40°C sau mai mult) generează o scădere a eficienței muncii. Se apreciază că eficiența muncii în zona arctică este redusă cu 15% față de condițiile normale.

Lipsa de vizibilitate este deasemenea o problemă majoră, în special pentru transport. Transporturile cu nave se execută cu dificultate. Navele circulă pe rute cunoscute, fiind sprijinite de sisteme de supraveghere scumpe. În zonele arctice, ecosistemele sunt mai vulnerabile, activitatea umană generează și riscuri de accidente.

La acest moment întâmplarea face să fie o lipsă de hărți maritime adecvate la nivelul întregii regiuni. Pentru a crea o imagine mai clară, doar 1/8 din apele arctice ale Canadei sunt explorate la standarde moderne, iar ritmul greoi în care se execută ne duce la concluzia cum că acțiunea va mai dura foarte mulți ani. Dar pe măsură ce gheața se topește, probabil că interesele economice vor imprima acțiunilor de cartografiere un ritm mai alert.

În ultimii ani este o solicitare tot mai intensă de a obține permisiunea de a folosi ruta Mării Nordului (sector din Pasajul de Nord-Est). Doar în 2013, 495 nave au obținut acest acord, iar faptul că majoritatea acestora erau rusești, nu duce la concluzia că în spatele acestor acțiuni se află interesele geopolitice ale Rusiei și mai puțin interese de natură economică.

Concluzii

Toate statele riverane Arcticii au luat în calcul, pe termen lung, potențialul economic și geopolitic al zonei.

Până când investițiile vor fi rentabile, aceste state vor revendica zone cât mai întinse, încercând să-și extindă stăpânirea și drepturile exclusive, economice

sau geopolitice. Deoarece mecanismele internaționale existente sunt ineficiente, problemele aflate în dispută vor fi rezolvate în format bilateral.

Resursele naturale estimate a fi în zonă sunt împărțite pe suprafețe foarte mari, vor genera probleme mari pentru exploatare și transport.

Urmare a problemelor pe care le-ar implica exploatarea resurselor zonei, trebuie să privim planurile elaborate cu mult scepticism. Deocamdată sunt impedimente de netrecut.

Note:

¹ ro.wikipedia.org/wiki/Oceanul_Arctic, accesat pe 01.11.2014;

² <http://blog.adrianmariusdobre.eu/>, accesat pe 01.11.2014;

³ politica.org.ro/geopolitica-z/geopolitica_conflictul_arctic_un_razboi_rece_intr-o_zona_inghetata/22362/, accesat pe 01.11.2014;

⁴ http://romanian.ruvr.ru/2014_10_30/Oamenii_de_stiinta_au_demonstrat_ca_Rusia_are_dreptul_sa_revendice_teritoriul_arctice/0883/, accesat pe 01.11.2014;

⁵ politica.org.ro/geopolitica-z/geopolitica_conflictul_arctic_un_razboi_rece_intr-o_zona_inghetata/22362/ accesat pe 01.11.2014;

⁶ http://romanian.ruvr.ru/2014.08.09_Canada_intentioneaza_sa-si_extinda_teritoriul_in_Arctica-61491, accesat pe 01.11.2014;

⁷ www.zf.ro/business_international/zona_arctica_urmatoarea_frontiera_in_lupta_pentru_resursele_energetice_12535003, accesat pe 01.11.2014;

⁸ http://romanian.ruvr.ru/2014_09_10/Flota-nordica-a-Rusiei-va-avea-propria-baza-in-Arctica-4036/, accesat pe 01.11.2014;

⁹ http://romanian.ruvr.ru/news/2014_09_08/Rusia-a-inceput-sa-costruiasca-baze-militare-in-Arctica-9373/, accesat pe 01.11.2014;

¹⁰ www.referat.ro/referate_despre_oceanul_arctic_referat-html, accesat pe 01.11.2014;

¹¹ http://www.cass.ro.org/arctica/Alexandru_Grumaz, accesat pe 01.11.2014;

¹² <http://prosistem.wordpress.com/2011/07/11/sencinge-lupta-pentru-controlul-Arcticii/>, accesat pe 01.11.2014

¹³ <http://geopolitics.ro/cat-de-rentabila-este-exploatarea-resurselor-energetice-din-zona-arctica-partea-a-doua/>, accesat pe 01.11.2014;

¹⁴ *Ibidem*

¹⁵ <http://geopolitics.ro/cat-de-rentabila-este-exploatarea-resurselor-energetice-din-zona-arctica-partea-a-doua/>, accesat pe 01.11.2014

Bibliografie:

Corobană, Adrian – "Triunghiul de forțe geopolitice-SUA-China-Rusia", Editura ARS DOCENDI, București, 2012.

Porojan, Ion, „Aspecte ale geopoliticii resurselor energetice”, în “Asimetria Resurselor Energetice”, Geopolitica, Revista de Geografie Politica, Geopolitica si Geostrategie, Anul V, Nr. 23, Editura Top Form, Bucuresti, 2007

Dobrescu, Paul - „Geopolitică”, Editura Comunicare.ro, București, 2003.

Nicolae, Dolghin - „Geopolitica. Dependentele de resursele energetice”, Editura Universității Naționale de Apărare, București, 2004.

Toffler, Alvin - „Al treilea val”, Editura Politică, București, 1983.

Dughin, Aleksandr – „Bazele Geopoliticii și viitorul geopolitic al Rusiei”, Editura Euroasiatica, București, 2010.

Aymeric, Chaparde - „La strategie globale des Etats–Units face a l' émergence de la Chine”, Revue française de géopolitique, 2003.

Surse accesibile on-line:

http://www.hotnews.ro/stiri-revista_presei_international-9396922-time-Putin_incinge-cursa-pentru-controlul-arcticului-10000-soldati-rusi-indreapta-spre-nord.html

www.referat.ro/referate_despre_oceanul_arctic_referat-html, <http://blog.adrianmariusdobre.eu/>

www.ro.wikipedia.org/wiki/Oceanul_Arctic
politica.org.ro/geopolitica-z/geopolitica_conflictul_arctic_un_razboi_rece_intr-o_zona_inghetata/22362/

http://romanian.ruvr.ru/2014_10_30/Oamenii_de_stiinta_au_demonstrat_ca_Rusia_are_dreptul_sa_revendice_teritoriul_arctice/0883/

http://romanian.ruvr.ru/2014_08_09_Canada_intentioneaza_sa-si_extinda_teritoriul_in_Arctica-61491/

http://romanian.ruvr.ru/2014_09_10/Flota-nordica-a-Rusiei-va-avea-propria-baza-in-Arctica-4036/

http://romanian.ruvr.ru/news/2014_09_08/Rusia-a-inceput-sa-costruiasca-baze-militare-in-Arctica-9373/
www.zf.ro/business_international/zona_arctica_urmatoarea_frontiera_in_lupta_pentru_resursele_energetice_12535003/

<http://geopolitics.ro/cat-de-rentabila-este-exploatarea-resurselor-energetice-din-zona-arctica-partea-a-doua/>

<http://ziarullumina.ro/pagina-de-istorie/realitati-si-influente-economice-politica-externa-rusiei>

<http://www.zf.ro/politica/politica-externa/rusia-vorbeste-de-razboi-in-lupta-pentru-resursele-energetice-4360567/>

<http://geopolitics.ro/noul-proiect-geopolitic-al-rusiei/>

http://romanian.ruvr.ru/2014_09_10/Flota-Nordica-a-Rusiei-va-avea-propria-baza-in-Arctica-4036/

ASIA CENTRALĂ - schimbări în geopolitica energiei

----- General de brigadă dr. Lucian Foca, colonel dr. Vasile Cerbu

Asia Centrală este o regiune strategică situată la joncțiunea a două mari continente: Asia și Europa. Aceste spații au constituit de-a lungul timpului atât o zonă de tranzit pentru comerțul european și asiatic, un spațiu de interferență a sferelor de influență al marilor puteri dar și un centru politic și un crezuet al unor culturi și civilizații originale.

Delimitarea acestui spațiu nu este unanim acceptată. Din anumite perspective, spațiul Asiei Centrale este privit în sens extins prin includerea în zonă a cinci state (foste republici sovietice musulmane) a marilor actori globali Rusia și China, precum și a altor două state, cu veleități de puteri regionale - Turcia și Iranul. La aceste state se adaugă și Mongolia, Afganistanul și Caucazul.¹

În lucrările de specialitate americane acest spațiu nu este definit dar există o voce – cea a CNN – post de televiziune care constituie o adevărată voce a Washingtonu-lui, care arată publicului larg această zonă a Asiei Centrale care include cele cinci republici sovietice precum și Irakul, Iranul și Afganistanul.

În Enciclopedia rusă „Chiril și Metodi” din 2008, este consacrat un amplu articol acestui spațiu care insistă asupra caracteristicilor geografice, a suprafeței de 6 milioane de km² iar din perspectiva țărilor este inclusă Mongolia și vestul Chinei cu regiunea Xianjing.

Sursele bibliografice franceze consideră că Asia Centrală se întinde de la Marea Caspică până în partea de vest a Chinei (regiunea Xianjiang), acestui spațiu atașându-i-se și Afganistanul.

În accepțiunea generală UNESCO, sub aspect politico-statal, acest spațiu cuprinde cele cinci state, foste republici sovietice precum și Afganistanul, vestul Chinei, Mongolia, nordul Indiei, și Pakistanul.²

Hartă- Asia Centrală

Sursă. <https://www.resurse+energetice+asia+centrala>

În accepțiunea noastră acest spațiu poate fi delimitat ca incluzând cele cinci state foste republici sovietice (Kazahstan, Uzbekistan, Turkmenistan, Kirghistan și Tadjikistan), vestul Chinei și vecinătățile Mării Caspice, deoarece au în comun religia – musulmană și limba de comunicare – limbă de origine turcică. Am analizat și relațiile statelor din zonă și Federația Rusă, urmare a influențelor și interdependențelor istorice existente.

În continuare, obiect al analizei noastre îl va constitui spațiul central-asiatic, fost sovietic, precum și spațiul riveran Mării Caspice, din punct de vedere geopolitic.

Semnificativă pentru regiunea Asiei Centrale este importanța sa cantitate de hidrocarburi. Acest aspect a făcut ca prin exploatarea de la Tengiz, încă din anii 1993 – 1994, la scurt timp după obținerea independenței, marii actori implicați în industria energetică să se implice în zonă (în special în Kazahstan și Azerbaidjan – țări care au ieșire la Marea Caspică). În acest spațiu se găsește cea mai mare cantitate de zăcăminte de gaze și petrol din zonă, în cea mai mare parte neexploatate și comparabile în domeniul petrolier cu cele ale Arabiei Saudite. După alte estimări aceste rezerve sunt chiar mult mai mari.³

Marea Caspică a coagulat în jurul ei numeroase civilizații, chiar în condițiile în care a existat un monopol sovietic la începutul secolului XX. În acest moment, este o competiție acerbă pentru exploatarea resurselor energetice ale zonei. De asemenea statele riverane, mai puțin cele din Asia Centrală sunt zone în care tensiunile politice interne și externe sunt foarte încordate (Iran, Azerbaidjean, Caucazul de Nord, Kirghistan, Tadjikistan). Totodată și rețelele de transport al gazului și petrolului spre Europa sau China, parcurg spații tensionate (exemple: Kurdistanul turcesc, Georgia, Armenia, Kirghistan, Tadjikistan).

Se poate afirma că pentru Asia Centrală și spațiul caspic, pe lângă poziția geostrategică importantă, resursele energetice existente aici au devenit un factor primordial deoarece se învecinează cu zona Golfului Persic, cu Iranul și cu Afganistanul. De asemenea se învecinează cu imensul spațiu rusesc – posesor de mari cantități de hidrocarburi (ceea ce permite Federației Ruse să folosească această resursă drept armă energetică în relațiile cu Europa și nu numai cu aceasta) și cu China care a devenit o putere economică și militară globală.

Zăcămintele Asiei Centrale constituie un veritabil magnet pentru Europa și marile puteri. Cândva conservate de sovietici, au devenit domenii de real interes și pentru Federația Rusă, care dorește să-și recâștige poziția dominantă în relațiile cu regiunea. Astfel, jocul Moscovei în planurile strategice energetice mondiale nu poate fi evitat și nici neglijat de nici un actor în domeniu. Totodată, SUA – cel mai mare consumator mondial de petrol, sunt interesate de

Platformă petrolieră în Marea Caspică Sursă: <https://www.resurse+energetice+asia+centrala>

aceste zăcămintele deoarece asigură o serie de avantaje (este de bună calitate, este din afara statelor OPEC, este un surplus pentru statele care le exploatează care au o economie slab dezvoltată și se confruntă cu probleme de capital și de tehnologie). În **marele joc** al zonei a intrat și China, interesată de valorificarea acestor zăcămintele și împreună cu Federația Rusă reprezintă o contrapondere la interesele SUA și ale Europei.

Azerbaidjan este unul din statele deținătoare a unora din cele mai mari rezerve/zăcămintele de hidrocarburi din lume. Este cea mai veche piață petrolieră a regiunii. Pentru exploatarea zăcămintelor de care dispune, statul a invitat marile companii multinaționale, imediat după declararea independenței de URSS, în condițiile în care industria sovietică nu a reușit niciodată să depășească problemele tehnologice pe care le presupuneau exploatarea câmpurilor de hidrocarburi din Marea Caspică.⁴

Exploatarea și transportul resurselor de hidrocarburi din zonă (câmpurile petrolifere și de gaz submarine Chiragi, Azeri și Kapaz descoperite în anii „80”) au căpătat o întorsătură neașteptată în anul 1994, atunci se semnează ceea ce s-a numit „Contractul Secolului”. Pentru statul azer acest contract a fost foarte avantajos deoarece 80% din venituri îi reveneau sub forma drepturilor și acțiunilor societății de stat SOCAR, iar restul de 20% erau împărțite membrilor consorțiului petrolier.⁵

Una din problemele care a fost și continuă să fie și azi, referitoare la petrolul caspic este legată de rutele de transport ale acestuia către Europa. S-au analizat trei variante: ruta turcă, ruta georgiană, și ruta rusă. S-a optat pentru o combinație a rutelor georgiană și turcă, chiar dacă acest traseu este supus multor riscuri, opțiune care s-a concretizat în gazoductul BTK – Baku – Tbilisi – Ceyhan.

Situația generată de statul azer vis-a-vis de politica sa în domeniul energetic, a determinat Rusia să inițieze o serie de proiecte privind transportul gazelor din Asia Centrală. Au

fost încheiate acorduri, în 2006, cu Kazahstanul, Turkmenistanul și Uzbekistanul, asupra vânzării/ distribuției petrolului și gazelor.

Aceste proiecte au determinat statele europene să demareze un nou proiect de construcție a unei conducte de transport al gazului spre Europa Centrală – proiectul Nabucco (la care s-a renunțat cel puțin pentru moment).

Statul azer desfășoară acțiuni de reabilitare a dependenței în domeniul energetic (pe bază de hidrocarburi) de Federația Rusă, acțiuni care influențează relațiile politice dintre cele două state.⁶

Kazahstanul beneficiază de o poziție strategică deosebită în centrul Asiei și de resurse energetice vaste (estimate la 80 miliarde de barili de petrol și 30 trilioane mc de gaze). Urmare a interesului din ce în ce mai mare pentru hidrocarburi din Asia Centrală, manifestate de marii actori internaționali, a devenit principalul perimetru de tranzit, pentru hidrocarburi caspice și a celor pe care le extrage în parteneriat cu Federația Rusă sau prin propriile companii.

Pe teritoriul kazah se întrepătrund interesele marilor jucători mondiali atât în domeniul politic cât și în cel energetic al hidrocarburilor. Chiar în condițiile în care Kazahstanul are relații solide cu Federația Rusă (fiind și membru a uniunii vamale cu aceasta din 2010), s-a afiliat la proiectul Baku – Tbilisi – Ceyhan (din dorința de a nu deveni doar un stat tampon între Federația Rusă și China). Furnizează hidrocarburi și Chinei prin conducta Atasu – Alashaincau. Deasemenea examinează cooperarea cu UE (estimându-se că proiectul Nabucco în situația în care ar fi reactivat are un cap de pod chiar aici).

În prezent statul kazah nu a devenit independent de Federația Rusă și nici perspectivele nu sunt îmbucurătoare în acest sens. Se poate aprecia că nici conducerea statului nu dorește acest lucru. Prin nordul teritoriului trec rute de export al petrolului siberian către Extremul Orient și India.

Economia este insuficient dezvoltată, populația este majoritar rusofonă iar granița cu Federația Rusă este extinsă. Acestea sunt bariere dificile pentru a separa cele două puteri energetice. Traseul sudic a devenit o opțiune, probabil cea mai viabilă pentru a le separa definitiv.⁷

Statul kazah are posibilitatea de a se conecta la **marele joc**, în contextul integrării în marele flux al globalizării legăturilor economice. Are relații economice cu vecinii și în special cu cei patru mari actori mondiali (SUA, Federația Rusă, UE și China). Intenția de construire a căii ferate spre China în Sinkiang ar constitui o coloană vertebrală între Orientul Extrem și Occidentul Extrem. Acest proiect are o serie de avantaje, astfel: este o cale mai scurtă decât Transsiberianul, chiar decât traseul maritim prin canalul Suez, având 10000 km; renaște cultura acestor regiuni; calea ferată poate fi ulterior dublată de oleoducte, cu cheltuieli reduse, realizându-se astfel o cale comercială similară drumului mătăsii, dar în domeniul energetic (unii analiști îl numesc „**noul drum al mătăsii**”).

Un alt actor regional este Turkmenistanul, o țară relativ mică și izolată care a fost mult timp ignorată dar a cărei importanță a crescut ca urmare a descoperirii unor vaste rezerve de gaze naturale (al patrulea deținător mondial de gaze naturale) și a deținerii unui câmp petrolifer important (rezerve estimate la cca 500 milioane de barili).⁸

Conform auditului executat, în 2008, de cabinetul englez de analiză și expertiză în domeniul energetic „Gafney, Cline & Associates Ltd”, principalul câmp gazeifer al țării, Yaloten de Sud – Osman, a fost evaluat la 4 -14 trilioane mc gaze. Acest lucru i-ar permite statului turkmen să-și dubleze producția anuală de gaz. Această evaluare a stârnit o polemică în rândul specialiștilor în domeniu, fiind contestată în special de cei ruși.

Dosarul energetic turkmen este complex, în special ca urmare a suprapunerii problemelor de politică internă cu mizele de natură geoeconomică și geopolitică ale regiunii.

Estimările specialiștilor turkmeni în domeniu energetic apreciază resursele energetice ale țării la 21 miliarde de tone de petrol și la 38 trilioane mc de gaz (ceea ce ar permite statului să exploateze/ exporte 150 miliarde mc de gaz anual timp de 250 ani). Totuși conform estimărilor publicate în 2008 în BP Statistical Review of World Energy, rezervele statului sunt doar de cca 2,9 trilioane mc de gaz.⁹

Politica rusă privind valorificarea rezervelor de hidrocarburi a Turkmenistanului apreciem că are drept scop contestarea capacității acestui stat de a-și onora angajamentele făcute și a celor în curs de asumare de a livra gaze partenerilor străini (inclusiv pentru proiectul Nabucco la care a renunțat, proiect interguvernamental care a fost semnat în 13 iulie 2009, la Istanbul, de către Turcia, România, Bulgaria, Ungaria și Austria, cu o lungime de aproximativ 3300 km, destinat a aproviziona piețele europene cu aproximativ 31 miliarde mc de gaz, anual, și a slăbi astfel monopolul exercitat de Gazprom). Situația părea total defavorabilă statului turkmen, principala avantajată fiind Federația Rusă care dorea să reducă drastic volumul gazelor importate și să renegocieze contractul mai vechi existent (atât sub aspectul volumului cât și sub aspectul prețului). În același timp o explozie a avariilor gazoductului, dintre cele două state, diminuând cantitatea de gaz exportată spre Rusia cu 90%, ceea ce a găsit nepregătite autoritățile turkmen.

Dar la sfârșitul anului 2009 două mari proiecte au fost inaugurate. Unul este cu China (primul gazoduct între Turkmenistan și China), cu o lungime de aproximativ 7000 km, traversează Uzbekistanul și Kazahstanul și furnizează părții chineze 40 miliarde mc de gaz/an pe o perioadă de 50 de ani. Al doilea este gazoductul spre Iran, cu o capacitate de 6 miliarde mc de gaz/an care va completa cantitatea de 8 miliarde mc de gaz/an deja livrată către provinciile din nordul Iranului în baza unui contract anterior, prin gazoductul Korpeje – Kurtkui.¹⁰ Din punct de vedere strategic, Federația Rusă a pierdut în Asia Centrală și pentru prima dată Turkmenistanul a obținut o alternativă reală de export a producției sale de gaz. Monopolul rus asupra gazului turkmen a luat astfel sfârșit.

Kirghistanul este unul din statele cele mai sărace din zonă. Urmare a presiunilor Federației Ruse, a determinat SUA să se retragă din baza militară de la Manas. SUA nu au lăsat Asia Centrală la dispoziția Federației Ruse și au păstrat forțe în alte baze din zonă. Retragerea a fost temporară, autoritățile kirghize revenind asupra deciziei. Au izbucnit conflicte interne având ca rezultat căderea regimului și consolidarea prezenței militare ruse în regiune. Se apreciază că acceptarea trupelor SUA în țară a fost un compromis ruso-american (care presupunea neintervenția SUA în Georgia și neintegrarea Georgiei și Ucrainei în NATO).

O altă acțiune greu de înțeles este vinderea a 75% din compania națională de gaz, societății ruse Gazprom, în condițiile în care Kirghistanul nu este o putere energetică, producția proprie de gaz reprezentând doar 4% din necesar.

Federația Rusă este un actor global cu mari interese și mare influență în regiunea Asiei Centrale. Acest gigant nu poate accepta petrolul caspic să fie controlat de alte puteri. Această situație a generat tensiuni între Moscova și Bruxelles, și între Moscova și Washington. Federația Rusă susține că Marea Caspică este un lac interior și nu o mare închisă și ca urmare nu beneficiază de dreptul mării, care presupune împărțirea în sectoare naționale. Celelalte state riverane apreciază că este mare interioară. De aici tensiunile între aceste state precum și între Federația Rusă și alți actori din afara regiunii, cu interes în zonă.

Federația Rusă oscilează între două tendințe, prima de a se opune încercărilor de a fi eliminată din sfera sa tradițională și a doua de a accepta investiții străine în câmpurile petroliere din zona Mării Caspice dar care vor direcționa atenția crescândă către câmpurile de hidrocarburi din Siberia și Extremul Orient.

În această competiție pentru hidrocarburile din regiune, Federația Rusă își vede subminată poziția sa geopolitică și geostrategică. De asemenea realizează că pierde poziția de „cheie a resurselor energetice”, precum și potențialele beneficii ale valorificării acestora.

Strategia Moscovei este de a utiliza resursele energetice ca un motor de sprijin al obiectivelor sale în politica externă. În acest sens încheie parteneriate cu concurenții săi.

În contextul evenimentelor din Ucraina, abordarea problemelor Asia Centrală- Federația Rusă a suportat modificări. Astfel, Federația Rusă profită de șansa exercitării autorității prin intermediul diasporei ruse și în contextul în care în ianuarie anul viitor va lansa oficial Uniunea Economică Eurasiatică, statele Asiei Centrale devin puncte vitale ale deciziei acesteia.

Conducte de gaz

Sursă. <https://www.resurse+energetice+asia+centrala>

Statele din regiune recunosc rolul Federației Ruse de lider regional. În contextul în care alți lideri abordează probleme secvențiale (China este interesată în principal de resursele energetice, Occidentul de securitate), Federația Rusă este interesată de o serie extinsă de domenii, de la politică, securitate și cooperare militară, schimburi economice și până la cultură.

Dacă în primii ani după dezmembrarea URSS, statele din zonă care au rezultat, au fost ignorate ca urmare a atitudinii lor pasive, în prezent au devenit obiect de atenție Federației Ruse, care a inițiat în zonă un joc ale cărui reguli sunt în schimbare continuă.

În prezent Federația Rusă își concentrează atenția atât pentru refacerea sferei sale de influență, cât și pentru împiedicarea accesului altor actori importanți în regiune. Cele mai expuse state la presiunile ruse sunt Tadjikistanul și Kirghistanul, state fără resurse energetice mari.

Pentru promovarea și impunerea intereselor sale în zonă, Federația Rusă se folosește de disensiunile teritoriale și religioase existente între statele regiunii. Un exemplu este cel al Văii Fergana, abil cartografiată de Stalin și împărțită între Uzbekistan, Kirghistan și Tadjikistan. Astfel, sovieticii cât și moștenitorii acestora, rușii au conștientizat că prin dimensiunea economică și demografică, un stat unificat (care să includă zona Văii Fergana) s-ar transforma într-o, forță politică și militară care ar fi recunoscută în regiune și ar reprezenta un obstacol important în calea intereselor Federației Ruse. Prin divizarea zonei între aceste state și generarea de tensiuni între etnicii uzbeki, tadjici și kirghizi, Federația Rusă își realizează obiectivele.

Cele mai importante acțiuni din regiune ale Federației Ruse sunt cele din domeniile securității și economiei. Turkmenistanul și Uzbekistanul nu au pe teritoriul lor baze militare ruse, în timp ce Kazahstanul, Kirghistanul și Tadjikistanul găzduiesc pe teritoriul lor contingente

importante și o considerabilă infrastructură critică rusă cu destinație militară. Aceste contracte au fost renegociate și reînnoite în ultimul timp.

Poziția economică a Federației Ruse este în special legată de domeniul energetic. Kirghistanul și Tadjikistanul sunt dependente de importurile de petrol și gaze naturale ruse, iar cu celelalte state, se află în dispută, în condițiile în care aceștia au deschis noi rute de transport al gazelor naturale și al petrolului (punând capăt monopolului rus în domeniu).

Un alt aspect important în analiza raporturilor Federației Ruse cu statele din zonă o constituie diaspora rusă din țările Asiei Centrale care este în scădere atât numeric, cât și ca pondere. În Kazahstan, aceasta a ajuns să reprezinte mai puțin de 25% din populație, iar în Kirghistan și Tadjikistan a scăzut cu 30%, respectiv cu 50%.¹¹

Un alt aspect al activității în relațiile din zonă este cel al comunicării, rolul limbii ruse ca instrument de comunicare reducându-se semnificativ. Unele state au înlocuit, iar altele au în proiect înlocuirea alfabetului chirilic cu cel latin. Numărul vorbitorilor de limbă rusă s-a diminuat dramatic, iar numărul școlilor ruse a scăzut. De asemenea și utilizarea limbii ruse în instituții de învățământ superior s-a diminuat.

Putin aprecia că în prezent statele regiunii dispun de mai multe alternative pe care le valorifică mai abil. Un instrument al politicii de promovare a intereselor Federației Ruse în zona Asiei Centrale l-a constituit Uniunea Vamală (înființată pe 01.01.2010, împreună cu Belarus și Kazahstan) care se va reforma și transforma în Uniunea Economică Euroasiatică la care va adera și Armenia și Kirghistanul începând cu 01.01.2015.

Dacă Uniunea Vamală viza doar comerțul, noua organizație nu va avea legătură doar cu economia, ci va viza mai multe forme de integrare și cooperare, de la finanțe, la politică și aspecte legate de securitate. Deci este o transformare, o metamorfoză a Uniunii Vamale, atât ca scop cât și ca dimensiune.

Un aspect avut în vedere de liderii noii organizații la primirea de noi membri este situația politico-socială volatilă, cultura „opozității sociale” foarte dezvoltată, așa cum este în Kirghistan și în Tadjikistan, un alt stat care și-a manifestat dorința de a adera.

Alte state din regiune ezită în a coopera cu Federația Rusă în formatul nou al organizației. Este cazul Uzbekistanului, Turkmenistanului și al Azerbaidjanului, state care au mari resurse energetice, cu o politică externă cu un nivel foarte ridicat de independență, care manifestă reticență să intre în alianțe, fie că este vorba de cele cu Federația Rusă, fie că este vorba de cele cu Occidentul.

În relația cu China, la nivel global, Rusia joacă o carte a amicitiei pentru a contracara influența americană. La nivel regional această amicitie lasă de dorit. Deși a promis Chinei în mai multe rânduri construirea unor gazoducte și oleoducte, acestea au rămas în faza de proiect. Permanent Moscova a preferat să mențină Beijingul într-o stare de așteptare deoarece boom-ul economic chinezesc constituie pentru ruși un motiv real de îngrijorare. Autoritățile ruse sunt atenționate permanent de specialiști asupra pericolului pe care-l reprezintă China, a presiunii pe care aceasta o face în zona frontierei comune asupra imenselor resurse naturale din Siberia, zonă foarte slab populată.

Totuși, după aproximativ un deceniu de negocieri, Federația Rusă a semnat în cele din urmă, un acord în

domeniul gazelor naturale cu China, care prevede furnizarea anual de către aceasta, a unei cantități de 38 de miliarde mc cu gaz extras din Siberia, timp de 30 de ani, începând cu anul 2018. Analizii în domeniu apreciază acest acord ca fiind deosebit de important, având în vedere valoarea sa de peste 400 de miliarde USD, precum și valoarea sa ca alternativă la sancțiunile impuse de Occident, în urma acțiunilor din Crimeea și estul Ucrainei.

Din punct de vedere economic, beneficiile (aproximativ 13 mld. USD) nu sunt foarte mari pentru Federația Rusă, în comparație cu veniturile (aproximativ 600 mld. USD) obținute din vânzarea resurselor energetice, realizate în anul 2013.

Acest acord înseamnă și investiții totale foarte mari, făcute de părți, de aproximativ 77 mld. USD, în construcția gazoductului (cu o lungime de 4000 km, din Siberia până în Vladivostok, care va fi conectat la rețeaua de pe teritoriul chinez în patru puncte) și în infrastructura de exploatare din câmpurile gazifere (Kovikta din regiunea Irkutsk și Ciאיanda din Iakutia).

Chiar dacă analizii în domeniul energetic au apreciat acordul ca fiind realizarea unei alianțe geopolitice, apreciem că este o exagerare. Aceasta reprezintă dorința Federației Ruse de a răspunde la sancțiunile impuse de Occident și de a se conecta la piața chineză a gazelor naturale, aflată în ritm rapid de extindere (se estimează că în China, consumul de gaze va crește de la 190 mld. mc în anul 2014, la aproximativ 420 mld. mc în 2020).

Un alt avantaj pe care îl prezintă acordul pentru Federația Rusă, este faptul că gazoductul va transporta gaz până la Vladivostok unde Gazprom are în construcție un terminal de gaze lichefiate pentru a deservi piețele din R. Coreea și Japonia.

Și pentru **China** acordul are mari avantaje deoarece prețul obținut este sub cel pe care Federația Rusă îl practică în relația cu Europa (350 USD față de 350 USD/ 1000 mc) și poate constitui o soluție la renunțarea la importurile incerte de cărbune și petrol din Orientul Mijlociu.¹²

În condițiile lipsei unui angajament ferm al rușilor, până anul acesta, autoritățile chineze s-au orientat asupra celorlalți actori regionali cu mare potențial energetic, devenind (în domeniul energetic) și un principal concurent pentru Federația Rusă.

Rețeaua de transport

Sursă. <https://www.resurse+energetice+asia+centrala>

Influența geopolitică și geoeconomică a Chinei se face simțită tot mai mult în Asia Centrală precum și în Organizația Comercială de la Shanghai (SCO) din care face parte China, Federația Rusă, Kazahstan, Kirghistan, Tadjikistan și Uzbekistan cu statut de membri permanenți și India, Pakistan, Iran și Mongolia cu statut de observatori și de potențiali membri. Această organizație este o potențială alternativă la extinderea UE și NATO și contracarează structurile SUA și UE în zonă printr-o politică de îngrădire.

Pătrunderea **Chinei** în Asia Centrală este justificată de cererea sa tot mai mare de hidrocarburi (este al doilea importator mondial după SUA, estimându-se că va ajunge pe primul loc în 2030) iar integrarea regională este o soluție pentru statele din regiune (cu rol de tampon între aceasta și Federația Rusă). Astfel, China a promovat în regiune o politică de proiecte comune cu actorii regionali. A achiziționat societatea Petro-Kazahstan pentru 4,5 miliarde de dolari, a creat un joint-venture între CNPC (Compania Națională de Petrol a Chinei) și Kaz-MunaiGas cu scopul de a construi conducte între Marea Caspică și China (proiectul KCP), a construit capacități de rafinare pentru petrolul exportat (rafinăria de la Oushanzi/ Karamay, cea mai mare din China).

Rețeaua de conducte a fost concepută pentru a putea transporta hidrocarburi și din Federația Rusă. Proiectul KCP în domeniul petrolului este avantajos atât pentru Kazahstan cât și pentru China, deoarece urmează o rută directă de transport iar taxele de tranzit nu trebuie plătite. Are și dezavantaje cum sunt lungimea mare, frigul extrem din stepa kazahă pe timp de iarnă și cost ridicat de operare care compensează întrucâtva lipsa taxelor de tranzit. În proiect este realizarea unui gazoduct între Kazahstan și China, proiect care să transporte și gaze rusești.

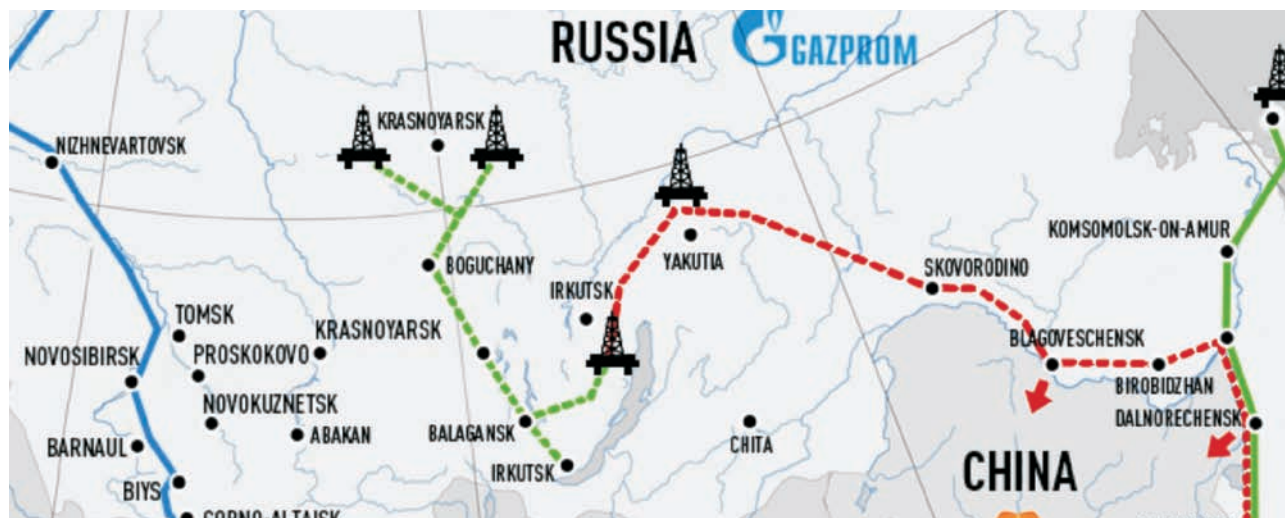
China nu dorește să elimine de pe piața Asiei Centrale, SUA, UE și Federația Rusă dar urmărește consolidarea influenței politice asupra autorităților din Kazahstan. Astfel încurajează investițiile capitalului chinez în construcția de conducte, să primească acces la zăcămintele importante de hidrocarburi, achiziția de companii în domeniu (exemplu: achiziționarea companiei Manghistanumnaigas – MMG – societate pe care dorea să o achiziționeze și Gazprom).

Dar China dorește în special limitarea influenței SUA în regiune. Apreciază că SUA, sub pretextul războiului în Afganistan, a încercat să realizeze unul din obiectivele principale ale geopoliticii americane de după 1990–instalarea de baze militare în statele foste sovietice și dominarea unei zone–Asia Centrală–cu resurse naturale fabuloase.

Din punct de vedere a distribuirii resurselor energetice în Asia Centrală, situația se prezintă astfel:

- resursele energetice hidrografice principale–Kirghistan și Tadjikistan, unde lipsesc (aproape în totalitate) resursele de hidrocarburi;
- resursele energetice din hidrocarburi–Kazahstan, Azerbaidjean, Uzbekistan și Turkmenistan, unde se constată o lipsă acută de resurse de apă necesare agriculturii.

Această complementaritate a resurselor a generat acțiuni de favorizare a schimburilor economice în zonă. Astfel, aceste state fiind convinse că singura cale de progres economic și de menținere a independenței este solidaritatea și colaborarea între ele, au hotărât crearea, în 2008, a Uniunii Asia Centrală care are ca obiectiv organizarea redistribuirii

resurselor de apă și de energie. Din uniune fac parte Kazahstan, Uzbekistan, Kirghistan, Tadjikistan și Turkmenistan. Acestea au semnat la 18 octombrie 2008 o înțelegere care reglementează schimbul resurselor de apă, electricitate, petrol, gaze și cărbune dintr-o țară în alta. Totuși evoluția organizației până la acest moment nu generează ideea creării unei piețe comune central-asiatice. Se poate afirma că marii actori globali generează tendințe centrifuge, dispute și interese contrare.

În zona Asiei Centrale, în perspectivă, se va intensifica competiția pentru obținerea resurselor energetice existente în regiune. Totodată se va intensifica efortul majorității țărilor-mici actori existenți în regiune, pentru ca acest nou **Mare Joc** să nu fie pentru ele unul de sumă nulă. Complexitatea perspectivelor este greu de prevăzută, însă sunt semne favorabile pentru evoluția politică și economică a statelor în zonă.

Se vor intensifica eforturile Chinei pentru asigurarea cantităților de hidrocarburi necesare dezvoltării în ritm susținut a propriei economii. Va crește influența politică a acesteia asupra statelor din zonă. De asemenea China va încerca să înlăture principalii competitori din zonă - Federația Rusă, SUA și UE.

Statele din zonă vor încerca să găsească mai multe căi alternative reale de export a producției de gaze și vor dori ca monopolul rusesc să fie înlăturat. O rută alternativă poate fi prin Afganistan, imposibil de pus în practică în acest moment, din cauza războiului, dar de luat în seamă în perspectivă. Alte căi alternative sunt cele prin Azerbaidjan – Georgia – Marea Neagră – centrul Europei sub forma gazului lichefiat sau conducte.

Gazprom care este în revenire după marea recesiune din 2008 – 2009, va promova proiecte în opoziție cu UE sau va căuta chiar să coopereze cu aceasta la realizarea altora.

Se preconizează un OPEC al gazului, susținut de Rusia, Iran, Bahrain și Turkmenistan. Se apreciază că în 2030 acestea vor fi singurele deținătoare de gaz.

Un alt proiect este un NATO energetic (proiect tot mai des pomenit în spatele ușilor închise ale cancelariilor europene). Această alianță ar trebui să reglementeze acordurile pentru a face față amenințărilor energetice: întreruperea furnizării de energie și de hidrocarburi; agresarea piețelor consumatoare de către cartelurile energetice; atacuri la adresa infrastructurii energetice a hidrocarburilor în condițiile în care cea nucleară este reevaluată, după accidentul Fukushima.

Note:

1. cf. Văcărelu, Marius, „Imposibila independență a Asiei Centrale?”, în revista „Geopolitica”, nr. 32, București, 2009, p.9;
2. cf. Blându, Tudor, „Impactul convergenței intereselor geostrategice ale marilor actori mondiali asupra geopoliticii energetice caspice și central-asiatice”, în revista „Geopolitica”, nr. 32, ediția TOP FOR (T), București, 2009, p.51;
3. cf. Neaguț, Silviu, „Geopolitica, universul puterii”, ediția „Meteor Press”, București, 2003, pp. 391 - 393;
4. cf. Geantă, Nicolae, „Strategii energetice în Asia Centrală”, în revista „Geopolitica”, nr. 32, ediția TOP FOR (T), București, 2009, p.108;
5. cf. Blându, Tudor, „op. cit”, p.55;
6. cf. Blându, Tudor, „op. cit”, p. 56;
7. cf. Roux, Jean – Paul, „Asia Centrală, istorie și civilizație”, ediția Artemis, București, 2007, p 440;
8. cf. Geantă, Nicolae, „op. cit”, p 108;
9. cf. Baban, Inessa, „Geopolitica energiei în Asia Centrală” în revista „Geopolitica”, nr. 32, București, 2009, p 63;
10. cf. Baban, Inessa, „Op. cit”, pp. 66 - 67;
11. Romanowski, Michael, „Federația Rusă se confruntă cu noi realități în Asia Centrală”, în Asia Times din 11.11.2014;
12. Van der Graff, Thijs, Detaliile contractului ruso- chinez în domeniul gazelor oferă o perspectivă mai clară asupra acordului „istoric”, în World Politics Review din 27.05.2014.

BIBLIOGRAFIE:

1. Văcărelu, Marius, „Imposibila independență a Asiei Centrale?”, în revista „Geopolitica”, nr. 32, București, 2009;
2. Blându, Tudor, „Impactul convergenței intereselor geostrategice ale marilor actori mondiali asupra geopoliticii energetice caspice și central-asiatice”, în revista „Geopolitica”, nr. 32, ediția TOP FOR (T), București, 2009;
3. Neaguț, Silviu, „Geopolitica, universul puterii”, ediția „Meteor Press”, București, 2003;
4. Geantă, Nicolae, „Strategii energetice în Asia Centrală”, în revista „Geopolitica”, nr. 32, București, 2009;
5. Roux, Jean – Paul, „Asia Centrală, istorie și civilizație”, Editura Artemis, București, 2007;
6. Baban, Inessa, „Geopolitica energiei în Asia Centrală” în revista „Geopolitica”, nr. 32, București, 2009;
7. http://www.whitehouse.gov/sites/default/files/docs/nat_strategy.pdf;
8. http://www.geotimes.org/nov02/feature_oil.html.

Buzău – repere de patrimoniu

----- Locotenent-colonel Romeo Feraru, Divizia 2 Infanterie „Getica”

Buzăul, al cărui nume este atestat documentar din anul 376 e.n., a fost un important târg și sediu episcopal ortodox în Evul Mediu. Activitățile economice principale din oraș în epoca medievală au fost comerțul și agricultura. Mai apoi a devenit un important centru economic și industrial.

Recunoscut prin parcul Crâng, bălciul „Drăgaica”, grădinile de zarzavat, covrigii, țuica, babicii, femeile frumoase și bărbații arătoși, Buzăul își asociază numele și cu numeroase monumente de cult.

Palatul Comunal

Indiscutabil, Palatul Comunal reprezintă o emblemă care se confundă cu Buzăul însuși, un simbol arhitectonic de valoare patrimonială care merită toată atenția. Proiectul, datorat celui care a fost un edil de excepție și căruia îi datorăm începuturile modernizării Buzăului, primarul Nicu I. Constantinescu. Palatul a fost mult timp considerat cea mai impunătoare construcție din Vechiul Regat, iar Nicolae Iorga a apreciat-o drept cea mai frumoasă primărie din țară și o podoabă de mare preț pentru Buzău.

Dintre toate încăperile, sala de recepții a reprezentat, până la distrugerea ei, în timpul incendiului din noaptea de 27/28 august 1944, o bijuterie cu ornamente în stil venețian, locul unde s-a desfășurat ceremonia de inaugurare a palatului în toamna anului 1903 și apoi, anual, ședințele de investire, după alegeri, a administrației comunale, ședințele solemne dedicate marilor momente ale istoriei naționale, dar și concerte, matinee și festivaluri artistice organizate de *Societatea Amicii Artei*, conferințe, baluri ale diferitelor societăți ale foștilor luptători (*Fiii Apărători ai Patriei*, *Societății Crucea Roșie*), dar, mai ales, tradiționalul bal de 24 Ianuarie organizat de *Liga Culturală*.

Arhiepiscopia Buzăului și Vrancei

Arhiepiscopia Buzăului și Vrancei, care își are începuturile în multiseclarul creștinism de la Curbura Carpaților, atestat la 376 d. Hr., prin martiriul Sfântului Sava, patronul spiritual al municipiului, a fost înființată de Radu cel Mare, în jurul anului 1500. De atunci datează și prima catedrală episcopală buzoiană, cu hramul *Adormirea Maicii Domnului*, reabilitată de Matei Basarab, în anul 1649 și de Sfântul Voievod Constantin Brâncoveanu, care a înființat aici și o tipografie. Actuala sa formă este din 1832, când, sub îngrijirea Episcopului ctitor Chesarie, s-au refăcut și turlele cu meștesug arhitectonicesc. Printre realizările acestuia s-au numărat și fondarea Seminarului Teologic, ce îi poartă numele (1836), paraclisul episcopal *Sfinții Împărați Constantin și Elena*, școala de psaltichie, școala de sculptură, tipografia eparhială, reînființată în anul 1834, alte numeroase biserici de mir și mănăstirești.

Sala de la intrarea în clădire este împodobită cu mai multe imagini ce înfățișează aspecte din trecutul bisericesc și cultural al arhiepiscopiei.

Biblioteca arhiepiscopală *Ghenadie Episcopul*, pe care, în anul 1843, a cercetat-o Nicolae Bălcescu, numără peste 11.000 de volume. Este găzduită de

clădirea fostului Muzeu bisericesc – la intrarea în incinta Centrului Eparhial, prima construcție pe partea dreaptă. Sediul alocat bibliotecii a trecut printr-un amplu proces de restaurare și înfrumusețare, în perioada 2013-2014.

Vila Albatros

Unul dintre cele mai reprezentative ansambluri arhitectonice din Buzău este reședința Marghiloman. Conacul, clădirea principală a domeniului, a fost construit, între anii 1882 și 1887, de către Iancu Marghiloman, fost prefect al județului. Fiul său Alexandru Marghiloman, a decis să îl modernizeze, apelând la serviciile unui arhitect de origine franceză, Paul Gottreau. Acesta era renumit, pentru proiectarea *Căsuței de Economii și Consemnațiuni* și a clădirii *Fundației Universitare Carol I* din București. A rezultat o clădire masivă, cu arhitectură în stil francezes.

În 1897, a fost inaugurată Vila Albatros, al cărui nume a fost dat de un îndrăgît pur-sânge al fostului prim-ministru; este situată într-un parc imens, cu heleșteu, care avea dependențe pentru personal și pentru musafiri și grajduri pentru caii de curse. Caii de curse ai omului politic, membru de frunte al Jockey Clubului Român, erau celebri, după ce câștigaseră 27 de derby-uri. Clădirea avea trei zeci și una de camere și era deosebit de luxoasă. Era parchetată meșteșugit și elegant, iar pereții erau tapetați cu mătase.

După decesul lui Alexandru Marghiloman, conacul a intrat într-o continuă degradare.

Salvarea a venit de la Uniunea Europeană. Din 2008, ansamblul de clădiri și parcul, cu lacul din mijloc, a trecut de la Ministerul Culturii și Cultelor în administrarea Primăriei Municipiului Buzău. De atunci, edilii au căutat surse de finanțare, necesare reabilitării unui dintre cele mai importante obiective de patrimoniu cultural al Buzăului. Aleile parcului și zonele care înconjoară Vila Albatros vor fi refăcute după modelul celor care existau acolo pe vremea lui Alexandru Marghiloman. Vila Albatros va deveni, la desăvârșirea lucrărilor, un centru cultural, dar și un obiectiv turistic.

Parcul Crâng

Parcul Crâng este emblematic pentru Buzău. A fost amenajat în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, într-o pădure de la marginea urbei, rămășiță a codrilor Vlăsiei și ocupă o suprafață de aproximativ 10 ha.

Pentru amenajarea unei grădini publice, s-au demarat lucrări în timpul domniei lui Barbu Știrbei. În 1863, prin legea secularizării averilor mănăstirești, realizată de Alexandru Ioan Cuza, pădurea Crâng, posesiune a episcopiei, a fost naționalizată și trecută în administrația guvernului central, orașul păstrând porțiunea din pădure unde era amenajată grădina publică. Ulterior, primul ministru Ion C. Brătianu a acceptat cererile consiliului local de a primi în proprietate întreaga pădure.

În Crâng se află Obeliscul, monument ce a marcat aniversarea a 1600 de ani de atestare documentară a Buzăului, în 1976; este datorat sculptorului Gheorghe Coman. Ambientul mai cuprinde un restaurant, a cărui clădire este construită, la 1897, într-un stil specific zonei Chiojdu, un lac, câteva discoteci, locuri de joacă pentru copii și un colț al șahiștilor.

În 1890, de la Viena, au fost aduse trei grupuri statuare reprezentând: *leu și porc sălbatic*, *leu și căprioară* și *călăreț atacat de leu*. În 1922, la intrarea în parc, a fost construită, prin obolul prioritar al ceferiștilor o biserică mică, având hramul Sf. Filofteia.

Ion Baieșu, scriitor (dramaturg, scriitor și umorist), născut la Băiești-Aldeni, făcea o „reclamă” brandurilor locului: *Buzău, oraș al fetelor frumoase/ Și-al Crângului romantic, unde noi/ Ne-nghesuim cu soiuri de Pietroase/ Și ne-agățăm cu dinții de Pleșcoi*.

Din condica de prezență culturală a Cercului Militar Buzău

Lunga vară fierbinte a acestui an artistic și competițional al cercurilor militare a înscris participarea instituției de gen din garnizoana Buzău la cea de-a cincea ediție a Festivalului cântecului și dansului popular „La oglindă”, din 11-13 iulie, găzduit de Bistrița, în memoria lui G. Coșbuc, descendent al românilor din vestitele regimente grănicerești admirate de Napoleon Bonaparte. Acolo mesagerii noștri au fost soliștii de muzică populară Nicușor și Ștefania Andrei, tată și fiică, și formația de dansuri folclorice, răsplătiți cu o diplomă de excelență.

În 26-29 septembrie, a avut loc a treia ediție a Festivalului Național de Teatru „Tanța și Costel”, la Medgidia, unde și-au disputat aplauzele publicului opt piese, jucate de tot atâtea trupe de actori amatori din Roman, București, Iași, Lugoj, Mediaș, Brașov și aceea a amfitrionilor. Trupa de teatru a

Cercului Militar Buzău a prezentat, un spectacol coupé, după texte de Teodor Mazilu și Valentin Silvestru - „Îmbrobodiți” în regia lui George Stoian. Actorii, „recrutați” din cele mai diverse meserii (criminalistă, preot, profesoare, elevi, militari) și vârste, au adus în luminile rampei momente de fior și râs „fără frontiere”, de la Plaut la Cehov, de la Ion Băieșu la Ray Cooney. Tentativa (reușită!) de „a uni România prin Teatru” s-a soldat pentru trupa buzoiană cu o diplomă de excelență.

A urmat, între 16-18 octombrie Festivalul Național de Creație și Interpretare a Cântecului Satirico – Umoristic „Iașii în carnaval”, cea de a doua ediție, sub patronajul Ministerului Apărării Naționale și al Brigăzii 15 Mecanizată „Podu Înalt”. Concurenții, din douăsprezece garnizoane, au beneficiat, în afară de binevoitoarea prețuire a publicului, de expoziții de

carte și măști populare, lansări de carte și întâlniri cu scriitori.

Echipa Cercului Militar Buzău, „Ridendo”, în formula ei minimizată: Viorica Radu, George Stoian și Marius Horia Iulian, împreună cu „grupa mică” - Maria Doina Radu și Paul Octavian Radu - a împărțit cu „camarazii” de pasiune din Medgidia, locul I la secția interpretare.

Pe 25 octombrie a.c., membrii Cenaclului „Ante portas” de la Casa de Cultură a Sindicatelor, participanți la lansarea primei lor antologii, au adăugat momentului festiv obolul unui moment teatral datorit de formația de gen a Cercului Militar Buzău.

A fost evocat și s-a păstrat un moment de reculegere pentru promițătorul poet și actor Sorin Șaguna, și el fost membru, laureat de mai multe ori, în urmă cu nu foarte mulți ani, al trupei „Ridendo”.

PHOENIX ADV

Inițierea în tainele cercetășiei

Primirea misiunii

Așa a început o zi însoțită de vară, cu primirea unei misiuni. Dar să vedeți, nu era o misiune oarecare, ci una cu totul specială: formarea unor mici cercetași pe parcursul a șapte zile de tabără. Ei, asta da! O adevărată provocare; trebuia să-mi adaptez tacticile și procedurile specifice cercetășiei învățate la nivelul copiilor cu vârste cuprinse între 10 și 14 ani. Trebuie să recunosc, gândul de a lucra cu cei mici m-a speriat la început mai mult decât momentul în care am debutat de pe băncile Academiei pe prima funcție de comandant al unor militari cu mult mai în vârstă și mai experimentați decât mine. Dar misiunea urma să fie mult mai frumoasă decât mă așteptam.

Pregătirea misiunii

După elaborarea unui program cu activități specifice minuțios distribuite pe parcursul celor șapte zile, coordonatorul nostru, al instructorilor, domnul Mihai Budescu ne-a repartizat atent sarcinile în funcție de specialitățile deținute, de la specialiști în supraviețuire, orientare, comunicații, la asigurare medicală.

Execuția

După câteva săptămâni a sosit ziua în care totul era plănuț pentru tabăra micilor cercetași. Era o dimineață frumoasă cu cer senin, brăzdat doar de razele soarelui ce ne-au escortat în siguranță până la destinație.

Tabăra urma să se desfășure la cabana Glăjeriei din

Râșnov, un loc mirific vegheat îndeaproape de impunătorul vârf Bucșoiu din Munții Bucegi ce îmbrățișează zona respectivă.

Odată ajunși, micii cercetași trebuiau să uite de atenția, grija părinților și să se adapteze la stilul cazon: paturi metalice suprapuse, program bine stabilit și bineînțeles, nelipsita învioreare conform „mens sana in corpore sano”.

Următorul pas spre formarea micilor cercetași a fost prezentarea codului cercetașului, principiile ce stau la baza îndeplinirii cu succes a oricărei misiuni primite. A fi cercetaș înseamnă a avea încredere în tine și în alții. A te educa pentru a fi util tuturor. A învăța pentru a putea ajuta. A face tot ce-ți stă în putere. A nu te descuraja, a nu te da bătut. A crede. Cercetașul este loial, de încredere, săritor, prietenos, politicos, bun, ascultător, econom, vesel, curajos, pur, credincios. Nu este un portret al tânărului ideal, este unul realizabil. Un cercetaș nu este un om perfect, e doar un om care se străduiește, alături de alții, să lase lumea puțin mai bună decât a găsit-o.

Pe parcursul săptămânii, cercetașii au respectat cu sfințenie codul astfel încât s-au achitat cu succes de toate sarcinile primite. Au fost organizate activități și jocuri interactive ce au dezvoltat spiritul de echipă, drumeții, karaoke, paintball, alpinism și echitație, vizita la Parc Aventura și la cetatea Râșnov, ore de limba

ENTURE 2014

engleză, tir cu arcul, lecții de supraviețuire și orientare astfel încât la sfârșitul săptămânii busola și binoclul deja nu mai aveau secrete față de micii cercetași.

Unul din cele mai atractive ateliere organizate pe parcursul taberei a fost atelierul de radioamatorism condus de către domnul Petrică Stolnicu. A reușit să le transmită cercetașilor ce stăteau așintiți cu ochii la el și la aparatura instalată, noțiuni cu privire la alfabetul fonetic internațional, despre alfabetul morse sau cum se face trafic radio în benzile de radioamatori.

Misiunea a fost îndeplinită cu succes, deprinderile au fost formate dar ceea ce este mai important este că prietenii bazate pe respect au fost legate.

Sublocotenent Florin Oprea

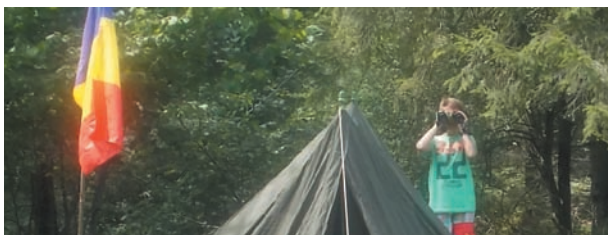

Tabăra de vis

Este în datoria mea de cercetaș, dar mai ales de adolescent, să fac cunoscut numele taberei „Phoenix Adventure”. Am participat atât la tabăra din anul 2013, cât și la cea din anul 2014, deci pot spune că am experiență de cercetaș!

În ciuda unui timp scurt de o singură săptămână, pot spune că a fost un privilegiu să particip în această tabără. Am acumulat foarte multă experiență și am învățat lucruri noi și foarte interesante (printre care nu mă pot abține să nu menționez cursurile de radioamatorie și supraviețuirea în sălbăticie), dar consider foarte important faptul că distracția s-a îmbinat cu învățatul. Am învățat să fac incredibil de multe lucruri prin activități distractive și plăcute, iar aici țin să mulțumesc instructorilor, care au avut multă răbdare, au fost responsabili și foarte devotați.

Fiecare instructor a avut o grupă alcătuită din cinci sau șase cercetași. În acest fel, instructorul se poate concentra pe nevoile și cerințele fiecărui cercetaș și poate crea activități pe placul tuturor. Printre multe alte activități, tabăra include o zi la „Paradisul Acvatic” (câțiva dintre colegii din tabără nu știau să înoate, dar mulțumită camarazilor de echipă și mai ales

instructorilor, într-un final, au învățat să înoate sau cel puțin să plutească) și de asemenea, am mers și la „Parc Aventura Brașov” unde am mers pe diferite trasee foarte interesante și complicate.

Dar trebuie să recunosc că activitatea mea favorită a fost supraviețuirea în sălbăticie. În această activitate am învățat diverse lucruri folositoare, inedite și foarte interesante. Printre aceste lucruri, trebuie să mă laud că am învățat să aprind focul folosindu-mă de apă, am învățat să fac adăposturi și case în copaci din crengi și frunze, dar cel mai important a fost că am învățat să mă orientez cu ajutorul unei busole, cu ajutorul hărții și cu ajutorul stelelor, lucru foarte util pentru o persoană (neatență și care se pierde mai repede decât niște chei) ca mine.

Așa cum am spus și mai sus, în ciuda timpului scurt, consider că, atât prin toate activitățile, cât și prin comunicarea cu persoane noi, de diferite vârste, m-am maturizat și m-am schimbat într-un fel bun, am devenit mai comunicativ și mai atent la nevoile celor din jur și mi-am dezvoltat foarte mult spiritul de echipă. Unul dintre cele mai emoționante momente din tabără a fost focul de tabără, însoțit de lansarea de lămpioane. Îmi amintesc cu nostalgie de zilele din tabără și aștept cu o nerăbdare arzătoare să mă întâlnesc cu vechii colegi și noi prieteni și să-mi continui alături de ei datoriile mele de cercetaș.

Tabăra „Phoenix Adventure” este într-adevăr o tabără de vis, pe cuvânt de cercetaș!

**Elev cercetaș Ștefan Roșca,
Colegiul Național Gheorghe Șincai, București**

Detașamentul FAC/JTAC

- la ora maturității -

Buzăul a fost dintotdeauna unul din plămâniile Armatei României, aducând un suflu nou în mai multe arme și specialități militare importante: aviație, parașutiști, informații militare și care menține viu spiritul datoriei față de țară.

Apariția și evoluția Detașamentului FAC/JTAC, care funcționează de câțiva ani în cadrul Centrului de Instruire pentru Operații Speciale „General-maior Grigore Baștan” se înscrie pe aceleași coordonate ale modernizării capabilităților militare ale României și realizarea unei depline interoperabilități cu structurile NATO, prin adoptarea și punerea în practică a unor proceduri de operare și a unui limbaj comun cu cel al partenerilor din cadrul celei mai mari alianțe politico-militare ale lumii.

În primul rând, ce semnifică aceste acronime FAC/JTAC? Denumirile de „Forward Air Controller -FAC” sau „Joint terminal attack controller –JTAC” au fost traduse în română prin controlor aerian în poziții înaintate respectiv controlor de atac terminal la nivel înrunit. Trecând dincolo de termenii tehnici, controlorul aerian în poziții înaintate, este cel care, de la sol, coordonează pilotul unei aeronave de luptă pentru lovirea unei ținte, cu un rol foarte important în îndeplinirea misiunilor de luptă dar și în evitarea fratricidului.

Pe aceste coordonate ale unei meserii înalt calificate, care nu permite erori sau lucruri aproximative, membrii detașamentului au reușit să se impună într-o perioadă extrem de scurtă, ca unul din colectivele încheiate ale Forțelor Terestre Române.

I-am urmărit cu atenție și nedisimulat interes încă de la primii pași în cadrul CIOS. Sunt tineri, sunt dinamici, ambițioși și cu o mare dorință de a se afirma și de a-și face treaba ca la carte. Formează un colectiv extrem de bine încheiat și dedicat, dând impresia că fiecare știe perfect unde îi este locul și ce are de făcut. Această stare de fapt vine și din faptul că marea majoritate a militarilor a trecut prin furcile caudine ale acreditării în cadrul prestigioasei școli NATO din Ramstein, Germania. Acolo candidații parcurg un program extrem de riguros de pregătire finalizat cu niște examene foarte dure, pentru că a conduce un pilot în drumul său spre obiectiv, este o responsabilitate extremă pe care trebuie să o facă cei mai buni dintre cei buni. Inutil să vă spun că toată această pregătire se face exclusiv în limba engleză, ceea ce presupune că militarii noștri folosesc în activitatea lor un limbaj operațional și de specialitate care nu permite aproximări.

Anul 2014 a fost unul plin de evenimente în cadrul acestei structuri extrem de dinamice, printre care dorim să amintim: participarea cu militari în teatrele de operații în care România este prezentă, convocarea controlorilor aerieni în poziții înaintate, din Amata României, desfășurată la Buzău, în luna septembrie 2014, participarea la exercițiul „Danube Express 14” și de asemenea un eveniment foarte important, evaluarea programului național FAC/JTAC de către o echipă din cadrul structurii de standardizare a NATO. Evaluarea a monitorizat progresele realizate în acest domeniu de către militarii români și s-a încheiat cu concluzii pozitive și apreciative la adresa celor care au participat la acest efort.

În luna noiembrie 2014, în semn de apreciere pentru profesionalismul, dăruirea și competența dovedite pe parcursul activităților specifice, Șeful Statului Major al Forțelor Aeriene, domnul general-maior Laurian Anastasof, a acordat „Emblema de onoare a Statului Major al Forțelor Aeriene” colegilor noștri plutonier adjutant Costinel Gheorghiu și plutonier major Eduart Hrisafopol.

Sperând că am reușit să vă introduc în atmosfera acestui domeniu și a colectivului care reprezintă cu cinste Forțele Terestre Române în țară și în străinătate, consider că este un motiv de mândrie că acest detașament funcționează la Buzău și le doresc să crească matur, pe aceleași coordonate ale profesionalismului, dăruirii și lucrului în echipă.

Locotenent-colonel Dragoș Axinia

TABĂRĂ DE INSTRUCȚIE LA MUNTE

Cercetașii geniști din cadrul Batalionului 3 Geniu „General Constantin Poenaru” s-au antrenat timp de zece zile, în prima jumătate a lunii septembrie, într-o tabără de instrucție în apropiere de Măgura. Despre această localitate cu un trecut ce datează din secolul XIV cunoaștem că a trecut, spre Transilvania, Mihai Viteazul, care i-a împroprietărit pe mulți localnici cu moșia Ciutei, ca răsplată pentru faptele lor de arme iar mulți dintre locuitorii zonei făceau parte din categoria țăranilor liberi, moșneni. În amintirea acestui moment a fost ridicată „Fântâna lui Mihai Viteazul”, grup statuar realizat de sculptorul Gheorghe Coman.

Principalul obiectiv al taberei de instrucție l-a constituit instruirea în teren muntos împădurit a cercetașilor de geniu, identificarea itinerarelor, obstacolelor naturale, precum și a căilor de acces pentru tehnica de luptă din înzestrare, în aceste condiții.

Astfel din dreptul localității Viperești, de la Hanul Ciuta, pe dreapta Buzăului, s-au executat recunoașteri pe traseul care duce la Mănăstirea Ciolanu și mai departe către Tabăra de sculptură Măgura.

Următoarele itinerare cercetate au fost: din localitatea Pârscov, un drum local de 4 km care conduce la trei obstacole naturale, interesante monumente ale naturii: blocurile de calcar, stânca de conglomerat și „Sarea lui Buzău”.

Tot din Pârscov au urmărit un itinerar interesant de-a lungul Văii Bălăneasa, prin localitățile Cozieni, Bozioru și Brăiești, până la Nucu. De aici, pe poteci, se poate ajunge în cca. 2 ore la relicvele rupestre din muntele Crucea Spătarului: „Piatra Agatonului”, „Chilia lui Iosif” etc.

În urma recunoașterilor plutonul cercetare a identificat capacitățile genistice ale zonelor desemnate. S-au determinat cu ajutorul aparatului și a mijloacelor specifice cercetării de geniu, tipul pădurilor, densitatea pădurii, grosimea arborilor precum și practicabilitatea drumurilor pentru traversare cu diferite tipuri de tehnică, în vederea camuflării și mascării acestora.

Locațiile și măsurătorile au fost făcute cu acuratețe și s-au actualizat baze de date aflate la nivelul structurii.

Un alt obiectiv al taberei de instrucție a fost cercetarea unui curs de apă, obiectiv îndeplinit cu succes pe valea râului Buzău.

În cadrul cercetării cursurilor de apă, desfășurată pe valea râului Buzău, militarii au determinat diferite caracteristici ale acestuia, precum lățimea, adâncimea, viteza curentului, profilul transversal, natura malurilor și a fundului râului.

Totodată s-au cercetat genistic principalele poduri peste acest râu, ocazie cu care s-a subliniat importanța acestor puncte de trecere pentru comunicațiile din zonă.

Una dintre cele mai importante activități desfășurate în cadrul acestei tabere, a fost amenajarea și mascarea unui Post de Observare de Geniu (P.O.G.), unde militarii au desfășurat activități de culegere de date și informații asupra inamicului și terenului în timp scurt și pe adâncimi diferite în funcție de mijloacele de observare folosite.

Militarii au pus accent pe realizarea unei strategii ce trebuie respectate și aplicate pentru menținerea capacității de luptă în caz de izolare, atunci când luptătorul are la dispoziție o cantitate limitată de mijloace de subzistență.

Toate aceste activități, desfășurate în cadrul taberei, au contribuit la perfecționarea deprinderilor și cunoștințelor militarilor, precum și la realizarea unei mai bune coeziuni a acestora.

După o săptămână plină de exerciții de antrenament a urmat o perioadă de evaluare în cadrul unui exercițiu complex. Cercetașii s-au ridicat la înălțimea așteptărilor și au obținut calificative maxime datorită spiritului lor competitiv, lucrului în echipă și exploatării judicioase a proprietăților terenului, tehnicii militare și aparatului.

Capacitatea cercetașilor de a supraviețui, de a se deplasa și de a strânge date despre teren și inamic fără a fi observați s-a văzut în cazul exercițiului final de evaluare când, folosind resurse minime, misiunea a fost îndeplinită cu succes.

Maior Marian Caloian

EODEX - 2014

Grupul 4 EOD din cadrul Diviziei 2 Infanterie „Getica”, a desfășurat în perioada 15-16 octombrie 2014, un exercițiu de antrenament cu trupe în teren (FTX) denumit „EODEX - 2014”, având ca scop evaluarea capacității operaționale a Plutonului 1 EOD pentru îndeplinirea sarcinilor specifice, asigurând cadrul operațional pentru evaluarea națională în vederea certificării Plutonului 1 EOD, structură care urmează să fie pusă la dispoziția NATO începând cu anul 2015.

Exercițiul de antrenament în teren (FTX), în conformitate cu standardele și procedurile NATO, a permis evaluarea operațională a Plutonului 1 EOD, determinând gradul de asigurare a sprijinului EOD pe timpul ducerii operației ofensive a unei brigăzi mecanizate.

La finalul exercițiului, comandantul Diviziei 2 Infanterie „Getica”, general de brigadă dr. Lucian Foca, a transmis că exercițiul a fost conceput de către personalul din cadrul comandamentului diviziei, astfel încât să corespundă scopului, obiectivelor, nevoilor de instruire ale participanților, asigurându-se un cadru imaginar, dar realist, de exersare a misiunilor, în condițiile unui conflict armat de intensitate medie.

Pentru materializarea unei situații cât mai apropiate de realitatea câmpului de luptă, la exercițiu au participat și structuri din cadrul Batalionului 3 Geniu „General Constantin Poenaru” și a Batalionului 200 Sprijin „Istrița”, pentru marcarea acțiunilor OPFOR și pentru asigurarea protecției forței a echipelor EOD/Plutonul 1 EOD.

Un nou început

Primirea Drapelului de Luptă

Pentru fiecare militar, ziua primirii Drapelului de Luptă și a armamentului este una deosebită, este acea zi în care intră cu adevărat în sistemul militar. Încercați de emoțiile începutului, cei 21 de tineri, dintre care 5 fete, participanți la programul de formare S.G.P., seria a doua 2014, au primit Drapelul și armamentul cu ajutorul căruia se vor instrui în următoarele patru luni, în data de 30.10.2014. Acest moment este unul plin de semnificații pornite atât din interiorul fiecăruia cât și din dorința apartenenței la un grup atât de mare cum este Armata. Sosiți cu câteva zile înainte în Școala de Aplicație pentru Forțele Aeriene, noii soldați au fost preluați de către instructori în frunte cu comandantul companiei instrucție, căpitan Fetic Sorin, care îi vor pregăti pentru cariera viitoare. Așa cum spunea unul dintre soldați, primesc o noua educație. Soldații profesioniști au declarat că au îmbrățișat această carieră pentru că impune respect. Să îi învățăm că acest respect nu este un dat al purtării ținutei militare, ci ascunde în spate multe ore de pregătire și devotament.

„Cel mai bun din cei mai buni”

Concursuri.... Sentimentul de neliniște și entuziasm, dorința de a învinge, acestea erau trăirile pe care le-am citit pe fețele participanților la competiția „Cel mai bun din cei mai buni”. La acest concurs, care a avut loc în perioada 27-30.10.2014, au participat un număr de 21 de concurenți, maiștri militari, subofițeri și

soldați gradati profesioniști din 9 structuri. Școala de Aplicație pentru Forțele Aeriene „Aurel Vlaicu” a oferit nu numai locul de desfășurare, deschizându-și porțile ca o gazdă primitoare, ci și câștigătorul în persoana caporalului Sandu Cornel. Este firesc ca această reușită să scoată în evidență în sufletele noastre sentimente legitime de mândrie, să ne dea nouă, tuturor, un puternic imbold spre acțiune, să ne sporească preocupările pentru a ne găsi soluții viabile la problemele care ni le pune prezentul și la provocările viitorului.

Căpitan Adriana Alecu

25 octombrie - Ziua

În cadrul activităților dedicate sărbătoririi Zilei Armatei României, la sediul comandamentului Diviziei 2 Infanterie „Getica” a avut loc simpozionul „Armata României, trecut, prezent și viitor”.

La activitate au participat, alături de cadre militare, elevi din licee și școli buzoiene, cărora le-a fost prezentată o expoziție de tehnică, armament și echipamente militare.

Ca de fiecare dată, elevii au fost impresionați de acțiunile câinilor-lupi, aflați în dotarea Grupului 4 EOD, specializați în detectarea explozibililor.

Transmisioniștii nu s-au lăsat mai prejos și au etalat echipamentele de comunicații, de ultimă generație, solicitând interesul și dorința de cunoaștere a elevilor.

Elevii au vizitat muzeul Diviziei 2 Infanterie „Getica” și le-a fost înfățișată istoria Drapelului de Luptă al mării unități.

În sala de conferințe „General Ștefan Gușă” s-a desfășurat simpozionul dedicat Zilei Armatei, iar în încheiere, Cercul Militar Buzău a

prezentat sceneta „Frumos e în septembrie la Veneția”, de Teodor Mazilu, laureată cu locul I la secțiunea interpretare, în cadrul Festivalului Național de Creație Literară și Interpretare a Cântecului Satirico-Umoristic „Iașii în Carnaval”.

Militari din garnizoana Buzău, la inițiativa Biroului informare-recrutare din Centrul Militar Județean Buzău, au fost oaspeții unor unități

de învățământ din municipiu unde au oferit date despre semnificația Zilei Armatei, tradițiile militare, tipurile de misiuni executate în teatrele de operații, modul de accedere în sistemul învățământului militar.

La sărbătoarea Zilei Armatei României, militarii au organizat ceremonii militare și religioase, cu depuneri de coroane, la

Armatei României

Monumentul „Regimentului 48 Infanterie” din Buzău și la Monumentul „Ostașului Erou” din localitatea Siriu.

La Buzău, au fost prezenți: IPS Ciprian, Arhiepiscopul Buzăului și Vrancei, reprezentanți ai administrației publice locale și veterani de război.

În alocuțiunea sa, comandantul Diviziei 2 Infanterie „Getica”, general de brigadă dr. Lucian Foca, a spus: ... „generația de militari de astăzi va trebui să analizeze istoria militară a poporului român prin prisma trecutului (cum am fost), a prezentului (cum suntem), a viitorului (cum este posibil să devenim) dar și a nivelului de ambiție (cum vrem și putem să devenim).” (...) Astăzi de Ziua Armatei României, pot afirma cu tărie că militarii români își fac datoria în acord cu valorile și principiile unui sistem democratic modern, demonstrând astfel că Armata noastră a dobândit un binemeritat loc printre forțele militare ale lumii ...”

Un moment important, în cadrul manifestării, l-a constituit oferirea

unui mac stilizat - simbolul comemorării soldaților care au murit servindu-și patria, picătura de sânge de erou care vorbește de dragostea de țară, președintelui Asociației Naționale a Veteranilor de Război - filiala Buzău, general de brigadă (rtr.) Dumitru Radu.

La Siriu, elevi de la școala generală din localitate, prin cântece și poezii, au dorit să ureze un frumos *La mulți ani, militarilor!*

Un pluton din cadrul Batalionului 341 Infanterie din Topraisar (Constanța), a prezentat un exercițiu de îndemânare în mânăuirea armamentului (drill-team).

Soldații dobrogeni au fost însoțiți de reprezentanți ai Asociației Cultul Eroilor - filiala Constanța pentru a omagia ostașii constănțeni căzuți vitejește pe aceste locuri.

Locotenent-colonel Toni Ene

Agenda Asociației Soțiilor Cadrelor Militare din România, filiala Buzău

Asociația Soțiilor Cadrelor Militare din România, filiala Buzău, sub conducerea doamnei Cornelia Foca, organizează și desfășoară din anul 2004, activități alături de militarii din garnizoana Buzău și nu numai. Această asociație, a sufletului, s-a afirmat ca promotor și susținător al valorilor vieții militare pe toate palierele.

Fiecare acțiune desfășurată de către această asociație a avut darul de a pătrunde în sufletul oamenilor, de a aduce acel dram de speranță, de a ajuta.

La sfârșitul acestei veri, asociația s-a implicat în proiectul caritabil care a avut ca scop salvarea vieții micuței buzoience Andreea Drăgulin, diagnosticată cu cancer la rinichi.

Produsele confecționate handmade, cele donate de militarii buzoieni dar și spectacolul caritabil pe care câțiva artiști buzoieni au acceptat să îl susțină pro bono, au contribuit la strângerea fondurilor necesare pentru ca Andreea Drăgulin să beneficieze de tratament.

Ziua de 25 octombrie, zi ce marchează gloria OSTAȘULUI ROMÂN și îi așterne jertfă vrednică în Panteonul recunoștinței naționale, sărbătoarea de cinstire a celor care, prin luptă dreaptă, au eliberat gila străbună, moment de

împlinire a bucuriilor tuturor înaintașilor, ziua când armata română și-a îndeplinit menirea firească, aceea de a readuce în hotarele ei, patria care a zămislit-o, a constituit pentru Asociația Soțiilor Cadrelor Militare din România, filiala Buzău, un moment aparte.

Aceasta a avut frumoasa inițiativă, ca militarii participanți la ceremoniile militare din Buzău dar și din garnizoanele din țară (Carei, Satu Mare, București) să poarte la reverul hainei, în zi de sărbătoare, a unui mac stilizat - simbolul comemorării soldaților care au murit servindu-și patria, picătura de sânge a eroului cu care s-a scris istoria.

Prezent la ceremonia de la Carei, locțiitorul Șefului Statului Major, general-maior Nicolae

Ciucă, a transmis printr-o scrisoare de mulțumire, Asociației Soțiilor Cadrelor Militare din România, filiala Buzău:

„...Încercătura emoțională a acestui gest a demonstrat că Armata României, este parte integrată a societății civile, a poporului român, a cauzei care ne determină să ne apărăm țara chiar cu prețul vieții, iar gestul asociației de la Buzău, pe care, dumneavoastră, doamna Cornelia Foca o coordonați în nobila și frumoasa activitate s-a constituit într-un vector important în formarea spiritului civic și al coeziunii comunitare ...”

O altă acțiune la care asociația a onorat invitația de a participa a fost, în cadrul standului de prezentare a României, prin promovarea produselor naționale și a valorilor culturale românești din zona Buzăului, Ardealului, Bucovinei și Dobrogei, la *NATO Charity Bazaar*, organizat în 15-16 noiembrie a.c., la Cartierul General NATO din Bruxelles.

Pe lângă caracterul caritabil, evenimentul, a favorizat dezvoltarea schimburilor inter-culturale fiind o excelentă oportunitate de promovare a valorilor naționale ale statelor aliate și partener.

Locotenent-colonel Toni Ene

Acordați 2% din impozitul anual pe venit Fundației „Mareșal Alexandru Averescu”,
(organizație nonprofit, de utilitate publică, recunoscută conform HG 860 din 12.11.2013)
pentru a reda patrimoniului național o clădire istorică
CERCUL MILITAR BUZĂU

Detalii de completare și trimitere a formularului 230 pe site-ul
www.fundatia-averescu.ro

Constam
Construim împreună

FUNDAȚIA
GENERAL ȘTEFAN GUȘĂ

CONSILIUL JUDEȚEAN BUZĂU

Decorațiuni Piatră
pentru curte și grădină

www.decoratiunipiatra.ro

Calcar de Năieni

editgraph
editura - tipar offset - tipar digital

NETDATA
online solutions

Fundația „Mareșal Alexandru Averescu”
Buzău, Bulevardul Unirii nr. 140
www.fundatia-averescu.ro